



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

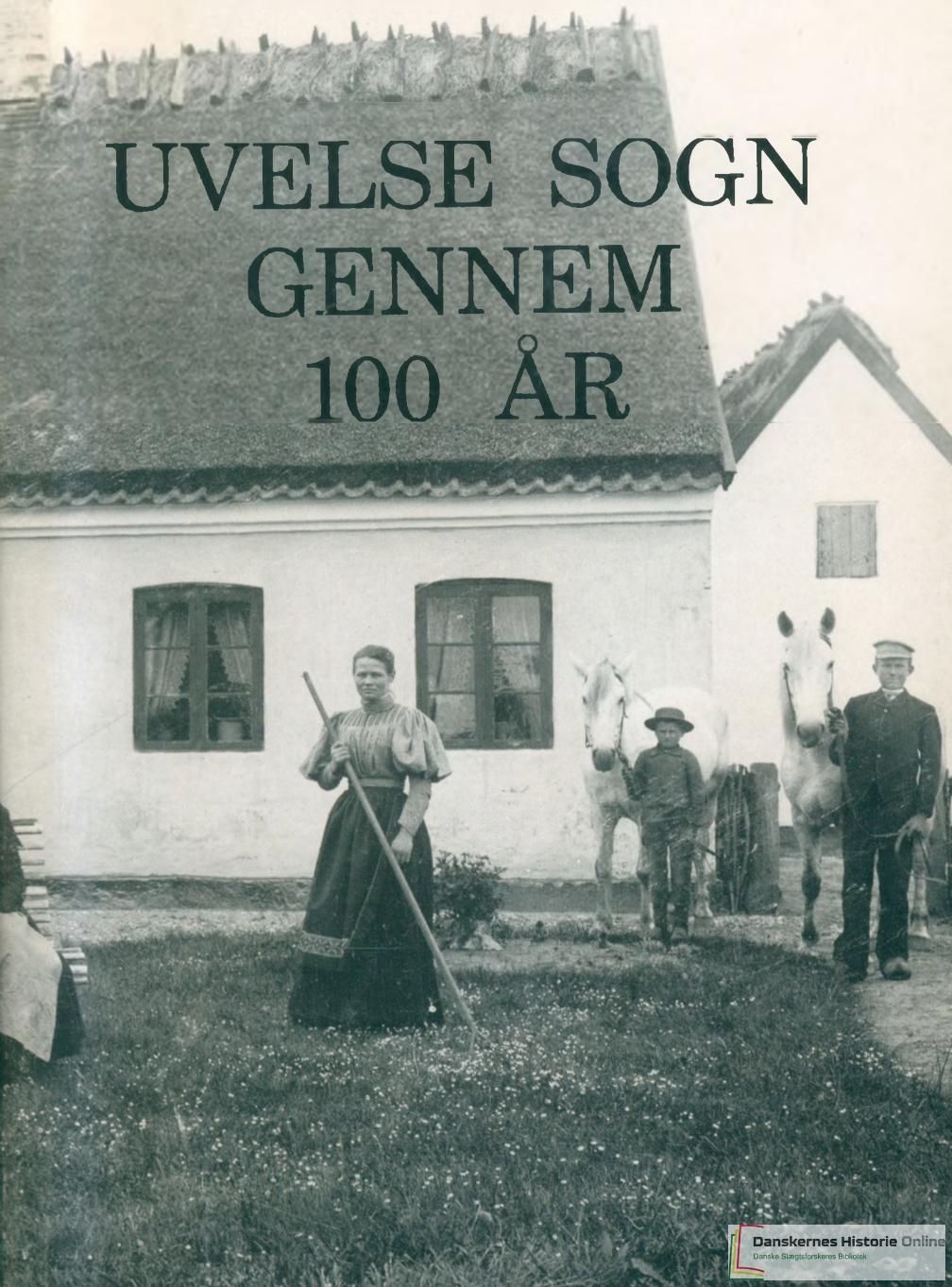
Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HANS ANDERSEN

UVELSE SOGN
GENNEM
100 ÅR





UVELSE SOGN
GENNEM
100 ÅR

HANS ANDERSEN

UVELSE SOGN
GENNEM
100 ÅR

Vedr.: Hans Andersens bog

Det første initiativ blev taget af Uvelse Beboerforening v/Gert Andersen.

Da problemerne blev for store, satte man sagen i bero.

Imidlertid fandt Niels Frølich Nilsson, at det ville være kedeligt, om ikke bogen blev udgivet. Der blev derfor etableret et samarbejde imellem Slangerup Håndværker- og Handelsforening og Uvelse Venstreforening samt forskellige sponsorer (se liste), vore lokale B.B. Sats og F.B. Bogtryk samt tegneren Fin Olesen og redaktør ved Frederiksborg Amts Avis, Niels Petersen, har også været yderst velvillige overfor projektet.

Vi skylder alle en stor tak:

Udgivelsen af denne bog er muliggjort ved personlig indsats og økonomisk støtte fra følgende:

Uvelse Beboerforening
Slangerup Håndværker- og Handelsforening
Uvelse Venstreforening
Kulturelt udvalg, Slangerup kommune
Bogtrykker Bjørn W. Frausig
B.B. Lokalsats
Kreditforeningen Danmark
Lokalbanken
Provinsbanken
SDS, Hillerød
Andelsbanken
Den Danske Bank
Tegner Fin Olesen
Redaktør Niels Petersen, Frederiksborg Amts Avis
Niels Frølich Nilsson
Grundejerforeningen Bøllemosevej
Slangerup Erhvervscenter

(Bogen vil kunne købes ved henvendelse til N. Frølich Nilsson).

Indholdsfortegnelse

<i>Forord</i>	6
<i>Uvelse Sogn gennem 100 år</i>	8
Bilag: Uvelse kommunes driftsregnskab 1/4-69 - 31/3-70. Status pr. 31/3-1970. Oversigt over kommunens aktiver pr. 31/3-1970. Lån. Fortegnelse over Uvelse kommunes formue og gæld pr. 31/12-1876.	
<i>Uvelse Kirke</i>	64
<i>Skolevæsenet i Uvelse</i>	78
<i>Foreninger</i>	101
F.A.S.G. & I's 10. kreds, Uvelse. Uvelse Idrætsforening. Uvelse Brugsforening. Uvelse Venstreforening. I/S Uvelse-Lystrup Vand- værk. Bibliotek og Biblioteksforening. Indre Mission. Uvelse Sogns Sygekasse. Uvelse Grundejerforening. Boldspil. Uvelse Frysebox. Uvelse Spareforening. Keglebane. Luftgynger m.m. Fester.	
<i>Uvelse Sogn</i>	131
Udskrift af sogneforstanderskabsprotokollen for Uvelse kommune. Fortegnelse over sognerådets medlemmer gennem 100 år. Sognerå- det og dets opgaver. Skatter og pligter. Brandvedtægt. Post. Kom- munens veje. Resultater fra folketingsvalgene i Uvelse kommune fra 1918 til 1968.	
<i>Et tidsbillede fra Uvelse fra omkring år 1900</i>	175
<i>Et tidsbillede fra Lystrup fra omkring år 1900</i>	187
<i>Folkesagn, Anders Uhrskov. Stort og småt</i>	195
<i>Gårde. Husmænd og håndværkere</i>	203
<i>Landsbyens arbejdere. Håndværkere. Høkere eller købmænd. Vognmænd. Handelsmænd</i>	249
<i>Erindringer fra Uvelse (Barndomserindringer)</i>	261

Forord

Denne bog »Uvelse Sogn gennem 100 år« er tilegnet min søster, Hedvig Andersen (1918-1986). Af flere grunde: Hun har gennem hele livet været mig og min familie en utrolig god støtte. Hun var i hele sin arbejdsmæssige del af livet nært knyttet til Uvelse som kommunesekretær, bibliotekar og mange andre væsentlige opgaver. Endelig har hun været min trofaste højrehånd i arbejdet med at undersøge, kigge i gamle protokoller og renskrive manuskriptet i forbindelse med denne bogs tilblivelse. Uden hendes ihærdige hjælp og indsats var mine tanker aldrig blevet nedskrevet.

Det har egentlig aldrig været min hensigt, at manuskriptet skulle udkomme som bog. Det glæder mig imidlertid meget, at en kreds af lokalhistorieinteresserede borgere i Uvelse-Lystrup Beboerforening samt Uvelse Venstreforening har fundet materialet af en sådan beskaffenhed, og samtidig har opfordret forskellige instanser til at støtte udgivelsen, at det er muligt at udsende materialet i bogform. Jeg vil gerne understrege, at teksten og billederne ikke skal give et fuldt dækkende billede af Uvelses historie, men derimod, som titlen angiver, træk af historien. Alligevel er det min opfattelse, at læsere af bogen vil få et ganske godt indtryk af livet i Uvelse sogn, som det foregik tilbage i tiden.

Til afsnittene »Uvelse gennem 100 år«, »Uvelse Kirke«, »Skolevæsenet i Uvelse«, »Foreninger« samt »Landbrugets udvikling fra udskiftningstiden op til slutningen af 70'erne« er kilderne foruden i de i afsnittene nævnte: Sogneråds- og menighedsrådsprotokoller, opkrævningslister vedrørende kirketiende, kørselsprotokoller, skattelister og vurderingsfortegnelser samt foreningernes forhandlingsprotokoller.

Fru Olga Andreasen, Uvelse, og fru Kirstine Andersen, Lyngø, tidligere »Kjeldsholmgård«, Uvelse, har givet mig værdifulde oplysninger fra tiden omkring århundredeskiftet om ejerforhold og skifte mellem forældre og børn. Desuden har mange ejere og tidligere ejere eller slægtninge til disse hjulpet mig med oplysninger.

Til afsnittet »Tidsbilleder fra Uvelse og Lystrup omkring år 1900« har det igen været fru Olga Andreasen bistået af nu afdøde sadelmager Olaf Jensen, der har hjulpet mig, idet de kunne huske, hvem der havde boet i de forskellige huse. Brandsynsprotokollen har ligeledes

været mig en god støtte.

Afsnittet »Sogneforstanderskabet for Uvelse kommune« er skrevet af tidligere amtskommunaldirektør B. Boeck, hvilket jeg er ham meget taknemmelig for.

Jeg vil ligeledes takke fhv. skoledirektør Jørgen Olesen, der har skrevet bilag 1 »Degne og lærere i Uvelse«.

Indsamlingen af oplysninger er afsluttet i 1982.

Uvelse i efteråret 1988

Hans Andersen



Som omtalt andetsteds er denne bog tilegnet Hedvig Andersen, Hans Andersens søster. Hedvig Andersen var fra 1943 til 1970 kommunesekretær i den daværende Uvelsesognekommune. Sideløbende var hun i en lang årrække regnskabsfører for Uvelse Brugsforening, regnskabsfører for Uvelse-Lystrup Vandværk samt bibliotekar for Uvelse Bibliotek.

Uvelse Sogn gennem 100 år

Dette afsnit kunne have undertitlen »Fra landsby til parcelhuskvarter« eller »Fra fattigkasse til social bistand og folkepension«. Når der ses bort fra kirke og skoleproblemer, som er behandlet i særlige afsnit, så vil uddrag af sognerådsprotokollen fortælle os om fællesskabet og borgernes møde med deres folkevalgte repræsentanter. Vi tager udgangspunkt i slutningen af 1869, tyve år efter folkestyrets indførelse og fem år efter en ulykkelig krig. De økonomiske forhold var svære for alle, men for de jordløse husmænds vedkommende var der tale om nød. Sognerådet har på mødet den 10. august 1869 da også behandlet sager af denne art.

1869, 10. august

En afbygger afgiver en erklæring vedrørende det af datteren fødte barn, som er i pleje hos ham, om at han ved modtagelsen af 125 Rd. ikke har yderligere krav på understøttelse af Uvelse sogns fattigkasse, og at han skal have barnet i pleje indtil det fyldte 14. år.

En mand anmoder om understøttelse, da han mangler arbejde. Han har 5 børn, de yngste er tvillinger fra i fjor. Han tilstodes 4 Rd. ugentligt, men da han er forsørgelsespligtig i Slingerup landsogn, vil denne blive anmodet om refusion.

Vi bladrer videre og finder i 1877 følgende sager:

1877, 1. juli

Jeg, husmand og væver Anders Hansen af Bastrup, har dags datum indgået følgende Akkord med Uvelse sogneråd:

Jeg forpligter mig hermed til at beholde fattiglem Ole Johansens enke, Birthe af Lystrup, som jeg har modtaget, i 3/4 år fra dato at regne for en betaling af 38 kr. pr. kvartal og at give hende forsvarlig kost, husly, pleie og klæder og forpligter jeg mig til, når jeg ikke længere kan eller vil beholde hende for denne betaling at meddele Uvelse sogneråd underretning derom 1/4 år før, når den acorderet tid er udløbet, altså inden 1. januar 1878, hvis hun skal fratræde til 1. april, dette bekræftes hermed ved min underskrift.

Uvelse af juli 1877
Anders Hansen

En ungkarl fremviste kvittering for tilbagebetalt fattighjælp. Han fik attest for, at det var refunderet.

Aftægtsmand anmoder om at blive optaget som fattiglem, han tilstodes 7 Rd. månedligt + 2 læs tørv.

En A.H. meddelte, at han ikke længere har brug for Maren og ønskede, at sognerådet på anden måde sørgede for hende.

At Sidse Bortes og Niels Hansen fik 3 Rd. månedlig.

Der tilstodes Christian Poulsen 2 skjorter, Frederik Jørgensen 1 par lagner. Formanden blev bemyndiget til at købe det.

En mand blev på grund af sygdom tilstået 4 kr., men en enke, som begærede tørv hjemkørt, blev nægtet dette.

En skrivelse fra Frederiksborg forsørgelses- og arbejdsanstalt om, at Maren, Niels Christensens enke af Uvelse, var død, og at anstalten besørger ligkiste og klædninger samt dødsattest. Man vedtog derefter af afholde auktion over forannævnte Marens efterladenskaber.

1877, 17. august

Det vedtoges at udsætte drengen Viggo, som for tiden er hos hegnsmand Ole Hansen i Uggeløse hos prpt. Rotwitt, Lystrupgård i kost og pleje for 1 år fra 1. oktober til en betaling af 80 kr.

Men vi skal også se på sognerådssager af anden karakter.

1877, 1. august

En skrivelse fra sognets tørveleverandør Frederik Nielsen af Gørlose var sendt til sognerådet og indeholdt en del besværinger over den omtale, han erholdt, for den af ham leverede tørv til fattigvæsenet. Skønt man fandt, at det hele kun var nogle løse påstande, han beråbte sig på, fandt man det dog det rigtigt at svare ham, at sognerådet med sin bedste vilje ikke kunne værne om en mands rygte, dette måtte han selv. Så vidt man vidste, var sognets fattige hæderlige folk og ikke den slags, han havde omtalt, og til vinteren skulle sognerådet nok sørge for, at han kom til at levere god tørv og rigtigt mål.

1877, 19. september

Amtsrådet bekendtgør, at Uvelse sogn til krigsberedskab skal stille 2 heste og 1 vogn, men fremstille 1 1/2 gang så mange, altså for Uvelse sogn 5 heste og 3 vogne. Hestene skal være forsynet med 4

gode sko, 1 dækken, 1 dækkengjord og 1 hampegrime, og med hver vogn skal foruden dens tilbehør leveres 1 sæt seletøj.

Skrivelse fra kulturministeriet gennem provstiet, at lærer Priemes pension er fastsat til 1.378 kr. og 66 øre, samt tilbagesendelsen af hans kaldsbrev og kallatier.

1877, 5. december

En fra maler Mouritsen fremsendt regning for at have påmalet Uvelse skolekateder de læreres navne, der havde været i embedet i dette århundrede. Da det var efter ordre fra lærer Prieme og til ingen nytte, vedtoges det, at rekvirenten Prieme selv bør betale den.

Til medlem af bestyrelsen for »de fattiges kasse« valgte i stedet for lærer Prieme, der er fraflyttet sognet, lærer Petersen; tillige har han påtaget sig at modtage posten til byens folk og omdele samme, ligesom det hidtil er sket.

Man vedtog at anvende indtil 40 kr. til indkøb af nyt komfur med tilhørende rør til skolens køkken.

1878, 6. februar

For at afhjælpe nød, der vil opstå, hvis der bliver arbejdsmangel, vedtoges det at sætte en liste i cirkulation til påtegning af frivillige bidrag, for at dette kan blive opkrævet, hvis der bliver brug derfor.

Det vedtoges at sælge de gamle kobberkedler, der tilhører kommunen, når der betales 1 kr. pr. stk.

1878, 1. august

Bestyrelsen for sognets sygekasse anmoder om tilbagebetaling af 2 kr., som var opkrævet i stadeleje af garderobeteltet og Peter Hansens keglebod ved festen i Lystrup skov anden pinsedag. Rådet fandt ingen anledning hertil, hvorimod der fordres betaling af dansesalonen og tombolaen for den afholdte fest.

Dette korte referat fortæller, at der eksisterede en sygekasse, at den har afholdt skovfest, og at sygekassebestyrelsen finder det urimeligt, at der er opkrævet gebyr til kommunen for forskellige stadepladser, men sognerådet siger, at der også burde have været opkrævet betaling for dansesalonen og tombolaen.

Den 2. april 1879 drøfter sognerådet en sag af principiel betydning: Er det hovedparcelejerer, der skal betale skat for de udstykkede parceller, eller skal hver enkelt betale. Det kan bemærkes, at helt til 19 måtte hovedparcellen betale skat af udstykkede arealer. F. eks. kan

nævnes, at gdr. Niels Andersen, der var ejer af Stenbygård, betalte skat af 20 tønder land, der var udstykket til Stangegård, og af 10 tønder land, der var udstykket til Stensbyholm i Enghaven. Parcelejernes betaling til hovedparcelejeren var et spørgsmål, som alene vedrørte dem.

1879, 2. april

Et andragende til finansministeriet, om det måtte pålægge amtsstuen at fordele og opkræve høhoverivederlaget på hver enkelt hartkornsbruger i stedet for som hidtil af hovedparcellen, fremlægdes og underskrives for at indsendes.

1879, 1. august

Vedtages at anmode postvæsenet om at besørge postsager ombragt fra postkasserne til sognets udflyttere langs de offentlige biveje eller omlægge postruten i sognet, imod at der årlig af kommunekassen betales indtil 50 kr.

1879, 1. oktober

Skrivelsen fra postvæsenet om, at det for tiden ikke kan forandre postruten i sognet.

Fristelsen til at tilføje »intet nyt« er stor. Den næste sag viser os den tids form for familiepleje.

1879, 1. oktober

Jeg, undertegnede afbygger Anders Hansen af Lystrup, har indgået følgende akkord med Uvelse sogneråd.

Jeg, Anders Hansen, forpligter mig til fra 1. oktober d.å. til 1. okt. 1881 at modtage i pleje det under fattigvæsenet værende plejebarn, drengen Viggo Emanuel Christensen, og i den tid give ham forsvarlig kost, klæder, renlighed, samt holde ham til stadig skolegang og herfor erholde 60 kr. og fri skolemateriale til ham. Hvis jeg ønsker det, har jeg ret til at beholde drengen til hans konfirmation for denne betaling årlig imod at give ham anstændige konfirmationsklæder. Hvis jeg derimod ønsker, at han skal fraflytte, har jeg ret til at opsiges ham med 1/4 års varsel efter udløbet af det første år, hvorefter sognerådet ikke har ret til opsigelse, når jeg opfylder de indgåede forpligtelser. I sygdomstilfælde bekoster kommunen kuren, men den akkorderede plejeløn erholder jeg lige fuldt ud.

p.t. Uvelse d. 1. oktober 1879

A. Hansen

I sagen fra 27. december 1884 føler vi os på hjemmebane.

Gårdejer P. Sørensen, »Højlude«, forespørger om sognerådet kan

gøre noget for, at der ikke skal ventes efter lægen, eller hvor lang tid der skal ventes. Herpå er svaret, at den lovbevalde ventetid er 1 time. Lægen har udtalt, at han ikke kan bestemme nogen tid, når han bedst træffes hjemme og kan tage med, men formener, at det er sjældent, at nogen skal vente ud over en time.

1885, 8. april

Man vedtog, at der for fremtiden kun gives 3 vogne årligt til transport af brænde fra skoven til fattige i kommunen.

Denne vedtagelse er en begyndende afvikling af pligtkørsel.

1885, 1. august

Man vedtog at grave branddam på Anders Mortensens lod. Det overdroges Lars Hansen og Niels Nielsen af forhandle med Anders Mortensen og at leje lodden på 50 år.

Resultatet er formentlig blevet negativt, da der ikke findes nogen branddam.

1888, 4. april

Komiteen for et festtog til frihedsstøtten den 20. juni 1888 har sendt program og forespurgt, om kommunen vil deltage i nævnte festtog. Kommunen lader sig ikke repræsentere.

En bekræftelse af det gamle ord: »Om hundrede år er alting glemt«.

I 1889 afholdtes sognerådsmøde hos høker Niels Andersen. Denne oplysning slår fast, at sognerådsmøderne holdtes på skift hos sognerådsmedlemmerne, og at der fandtes en høker i Lystrup. Om sognerådet før århundredeskiftet spiste hos de enkelte medlemmer vides ikke, men efter 1900 er det helt sikkert, at spisning efter sognerådsmøderne var en selvfølge. For mange har denne spisning sikkert været en stor byrde.

1889, 17. august

Amtet fremsender meddelelse om, at kommunen i krigstilfælde skal fremstille på mønstringsstedet i Hillerød med 5 heste, 2 vogne og afgive 3 heste og 1 vogn. Sagen henlægges i arkivet.

1889, 9. oktober

Københavns Magistrat fremsender regning for Jens Jacobsens kur på kommunehospitalet for delirium kr. 3,-

Københavns Magistrat meddeler at have måttet tilstå maler Mouritzen en understøttelse af 5 kr. ugentlig fra 21. august, samt fore-

spørger, om man erkender ham forsørgelsesberettiget. Hans forsørgelsesret erkendes, og man forlanger ham og familien hjemsendt.

En sag, der formentlig er grundet i vandringen fra landet til byen, på grund af for lidt og for dårligt betalt arbejde.

Denne samme tragedie har ligeledes ramt arbejdsmands Olsens kone og 6 ukonfirmerede børn som magistraten samme år meddeler at have bevilget kr. 10 til en måneds husleje.

Ole Olsens enke i Uvelse tilstodes et skørt og et par træsko, hvilket overdroges A. Nielsen at købe.

1889, 4. december

Amtet fremsender nogle eksemplarer af de af ministeriet affattede hundevedtægter. Til at modtage anmeldelse om afgiftspligtige hunde valgetes Anders Jørgensen, hvis sognefogeden ikke ville.

1890, 2. april

Sognefogeden fremsender hundeprotokollen samt 5 kr. i indkommen hundeafgift.

1890, 16. august

Skrivelse fra valgbestyrelsen for 2. landstingskreds om, at der skal foretages valg af en valgmand den 9. september. Valget finder sted hos Niels Andreasen i Lystrup.

1890, 11. oktober

Lærer Petersen andrager om godtgørelse for ildebrændsel og lys, hvis han holder aftenskole i den tilstundende vinter. Hvis aftenskolen vinder nogen tilslutning, er sognerådet villig til at yde 10 kr. hertil.

Sognepræsten meddeler, at når høstmåned falder sammen med August måned, ville alle forsømmelser uden lovlig grund i juli måned i gentagelsestilfælde være at fordoble i september måned.

1890, 25. oktober

Licitation over udkørsel af skærver og grus, i alt 49 læs til kr. 60,75.

1890, 30. december

Amtsrådet meddeler, at kommunen i henhold til lov af 16. juni 1876, såfremt udskrivning finder sted, skal fremstille på mønstringstedet i Hillerød.

1890, 10. maj

Der afholdes vejlicitation hos høker Niels Andreasen, Lystrup.

Vedligeholdelse:

Nr. 1 Vejen fra Lystrup til Lindholm skel.

5 læs. (Jørgen Jensen) kr. 4,00.

Nr. 2 Vejen fra Lystrup til Slangørup skel.

10 læs. (Jørgen Jensen) kr. 10,00.

Nr. 3 Vejen fra Lystrup til Uggeløse skel.

12 læs. (Jørgen Jensen) kr. 10,00.

Nr. 4 Vejen fra Uvelse til Faurholmvejen.

20 læs. (Anders Nielsen) kr. 17,50.

Nr. 5 Vejen fra Uvelse til Lyngø skel.

28 læs. (Peter Larsen) kr. 23,75.

Nr. 6 Vejen fra Uvelse til Uggeløse skel.

16 læs. (L. P. Andersen) kr. 13,25.

Nr. 7 Vejen fra Herlev Bro til Gørløse skel.

30 læs. (L. P. Andersen) kr. 24,00.

Denne licitation viser klarere end mange ord, hvad mand og heste kunne indtjene.

Ved mødet i april 1891 forelå der et tilbud på langhalm indgivet af Jens Niensens enke på 100 ? á 40 øre og et fra Lars Peter Andersen på 200 ? á 38 øre, hvilke begge er modtaget.

Ved mødet samme år i oktober tilkendes følgende alderdomsunderstøttelse:

1. Anders Petersen og hustru	220 kr. årligt.
2. Peter Olsen og hustru	80 kr. årligt.
3. Anders Larsen enke	40 kr. årligt.
4. Christian Niensens enke	40 kr. årligt.
5. Hans Petersens enke	40 kr. årligt.
6. Lars Jørgensen og hustru	40 kr. årligt.
7. Lars Petersens enke	32 kr. årligt.

Ved mødet den 2. juli 1895 konstateredes det, at kassen var tom. Der var ingen penge i kommunens kasse, og det vedtoges at låne 500 kr. i sparekassen.

Ved decembermødet forelå der en meddelelse fra amtet om, at der i følge lov af 1876 med 24 timers varsel skulle stille 3 heste og 2 vogne til brug ved militæret.

Ved samme møde var der indkommet oplysninger fra skomager Jens Petersen, Lystrup, angående hans skatteforhold. Hertil kunne intet hensyn tages, da ligningen var lagt. Det var åbenbart noget lettere den gang at gøre en sag færdig.

Men sognerådet kunne også være smidig, viser en sag fra 1896, hvor en slagter tilbydes skattefrihed for sit hus i året 1896 mod, at han betaler sin restance for året 1895.

Samme dag giver man afslag på at betale en lægeregning på 15 kr. Denne sag var kommet fra en anden skomager end den tidligere nævnte. Derimod blev der bevilget 15,64 kr. til fem forskellige personer til betaling af deres lægeregninger, som var i størrelsesorden fra 1,52 kr. til 6,10 kr.

I maj 1896 var der licitation over grundforbedring og vedligeholdelse af vejen fra Uvelse by til Lyng-Faurholmvejen. Lyng Mølle-vejen skulle være 3 alen bred og 3 tommer tyk. Fem beboere fik hver 100 favne til i alt 67,50 kr.

1896, 27. juni

Auktion over afdøde kreaturpasser Chr. Jensens efterladenskaber.

	Kr. øre.
1 barberkniv og 1 pengepung solgt til O. Andersen	0,60
1 æske med barberknive og notesbog til O. Andersen	0,35
1 par træsko og 1 kasket solgt til murer Olsen	0,35
2 par uldsokker solgt til Hans Madsen	0,60
1 halstørklæde og 1 bluse solgt til Chr. Andersen	0,55
1 vest og 1 kasket	3,00
1 jakke	0,60
1 uldtrøje, 1 lommetørklæde	0,60
1 par grå benklæder	0,50
1 par uldne benklæder	0,60
2 skjorter	0,60
2 skjorter	1,10
2 skjorter	0,60
2 skjorter	0,60
1 vadsæk	2,00
1 overfrakke	10,60
	<i>I alt 23,25</i>

Denne afskrift kunne også kaldes det sidste blad af en fattig mands historie.

Vi holder os stadigvæk til begivenhederne i 1896, men den 4. august sker noget glædeligt, og som kan sammenfattes i følgende:

1896, 4. august

Den i Uvelse kommune forsørgelsesberettigede Hans Chr. Larsen har henvendt sig til sognerådet og anmodet om at få eftergivet den af ham nydtte understøttelse, mod at han hvert år afbetaler 25 kr. af samme. Han var ved at få en stilling som portner ved Saltholm, hvilken stilling sikrede ham en årlig indtægt på 1.000 kr., men pladsen var kun for en gift mand, og han kunne ikke indgå ægteskab, før fattighjælpen var eftergivet. Hjælpen er fra 1887 til dato ca. 250 kr. Man vedtog, at man ikke kunne eftergive ham hjælpen, men rådede ham til at holde sig uden understøttelse i 5 år, hvorefter man var villig til at eftergive ham det hele.

Den 1. december samme år er der en af disse triste sager om et barns anbringelse uden for hjemmet. Denne sag drejer sig om en pige, som sognerådet enedes om først at søge anbragt hos den lokale skrædder, Peter Hanson, for at lære hende at sy eller til en murer i Slangstrup. Skulle det ikke lykkes, da at akkordere med hendes forældre.

Samme dag forelå en meddelelse fra Frederikssund sygehus om, at en patient ikke kunne blive der for mindre betaling end 2 kr. pr. dag.

Den 15. juli 1897 behandlede et problem af en helt anden art:

1897, 15. juli

Brandfogeden i Uvelse udbeder sig fortegnelse over, hvor mange tønder enhver skal møde med, og forespørger, om udriderne ikke er pligtige til at sige til, når der bliver afholdt sprøjteprøve. Politimesteren har henvist spørgsmålet til sognerådets afgørelse. Sognerådet vedtager, at udriderne ikke er forpligtet til at udføre dette arbejde.

Brandsprøjten, der blev indkøbt i 18 , har selv op i den nyere tid med Falck som brandvæsen været i funktion ved flere brande.

Fra mødet den 7. december 1897 er der grund til at kigge på overslag og ligning, ligesom man behandlede de indkomne skatteklager.

1897, 7. december

Overslag for 1898. Forsørgelsesplanen blev gennemgået, og det vedtoges at lægge ligningen med 16 kr. pr. td. hartkorn og 85 øre pr. 1.000 kr. i formue. Derefter foretages ligningen.

1898, 1. februar

Skatteklager behandles.

L.P.L. nedsættes med 2 kr. for året.

J.N. nedsættes med 3 kr. 40 øre for året.

P. N. nedsættes med 2 kr. for året.

K. N. toges ikke til følge.

Fra mødet i marts 1898: Der skal ske bekendtgørelse af folketingsvalg ved kirkestævne. Helt op til 1940 fulgtes denne forordning. Ved dette møde er skomager Jens Petersen igen omtalt, idet han klager over, at flere ikke er optaget på valglisten. 4 blev optaget. Lægen andrager om lægehjælp til de alderdomsunderstøttede. Det bevilges for 1 år.

I 1899 skete der påny en forbedring af lægehjælpen, idet sognerådet vedtog at yde fast lægehonorar på 10 øre pr. individ i sognet. For fattiglemmer, der nyder alderdomsunderstøttelse, og fattige, som betales medicin for, samt for udensogets fattige vedtog sognerådet at give læge A. et tilbud på 50 kr. for året at regne fra 1. jan. 1899.

1898, 14. juni

Gdr. I. Christensen anmodes om at erstatte de vejtræer, som hans køer har ødelagt.

1898, 11. oktober

Gartner Bjørn giver tilbud om beplantning af kommunens vej til 75 øre pr. træ med stave og to års garanti. Det vedtoges at modtage tilbudet, samt at meddele gartner Bjørn, at sognerådet ønskede træerne benyttet til efterbeplantning på Herlevvejen til Lystrup. De tiloversblevne træer skulle plantes på Lindholmvejen. Endvidere tillod man sig at erindre gartneren om efterplantning på de her i kommunen af ham plantede træer.

1899, 3. april

Det vedtoges, at følgende skulle fremstille og afgive heste og vogne til krigstjeneste:

Gdr. I. Christensen, Uvelse: 2 heste, 1 vogn.

Gdr. Jens Mortensens enke: 1 hest, 1 vogn.

Prpt. Rotwitt, Lystrup: 2 heste, 1 vogn.

Ved samme møde drøftedes et reglement for kørsel af motorkøretøjer.

Inden vi bladrer om til det nye århundrede, er der grund til at kigge på en af vore gamle stier.

1899, 15. juli

Forslag om grus på kirke- og skolestien på Lystrup Mark ad Uvelse. Det vedtoges at lægge 4 læs grus på afbg. Niels Andersens mark af Lystrup og 10 læs på afbgr. Niels Nielsens op til gdr. Kjeldsholms vej (Kjeldsholm er navnet på ejeren af Loddegård, senere Enggård). Man vedtog Niels Nielsens tilbud om at køre de 14 læs for 1 kr. pr. læs.

Den 2. oktober 1900 behandles et forslag til fastsættelse af den procentlige fordeling af den samlede skat på formue og lejlighed for tre-året 1901-1903. Det vedtoges enstemmigt at ligne 2/3 på hartkornet og 1/3 på formue og lejlighed, samt at der på den udfundne skattekapital skulle pålignes 1 kr. og 30 øre pr. 1.000 kr. For tyendes vedkommende pålignes 1 karl over 18 år 3 kr., under 18 år 2 kr., 1 pige 1 kr., jomfruer, mejerske, lærerinder, syerske 2 kr. og hjemmenværende børn i forhold dertil.

I et landsogn som Uvelse lå indtægterne hos landmændene. Det var således en naturlig ting, at de betalte skatterne og i forhold til gårdens størrelse. I 1980 har landbrugsindtægterne i sognet en minimal betydning.

Fra gammel tid har Kurreholm i Skævinge-Gørlose kommune været tillagt Uvelse skoledistrikt. Denne ordning må formodes ophørt, hvilket kan udledes af følgende sag:

1901, 14. maj

Anmodning fra afbg. A. Christiansen og F. Nielsen, Kurreholm, om at lade deres børn vedblivende søge Uvelse skole. Tilladelsen kunne ikke gives.

Senere så man dog blidere på lignende ansøgninger.

De følgende sager, der er behandlet i 1901 og 1902, viser klart sognerådets syn på alimentanter.

1901, 14. maj

Københavns Magistrat fremsender alimentationsresolution for H.H.H. Man erkendte hans forsørgelsesret i herværende kommune. Beløbet for et halvår til 31. okt. 1900 refunderes med 40 kr. Alimentanten begæres af herværende kommune indsat til afsoning af beløbet.

1902, marts

Københavns Magistrat fremsender regning i henhold til lov om underholdsbidrag til uægte børn under henvisning til magistratens skrivelse af 27. september 1901. Det skønnes, at dækning af beløbet 42 kr. for tiden 1. maj til 31. okt. 1901 ikke kan erholdes ved udpantning. Man vedtog at erholde amtets approbation på, at han hensættes til afsoning.

Forespørgsel fra sygekassebestyrelsen om tilsigelse af vogn efter lægen m.m. Tilskrevet hvorledes og til hvem henvendelsen skal ske desangående.

De følgende sager viser os, hvor små pengene var.

1902, 4. februar

To skatteydere får efter klager deres skat nedsat med henholdsvis 65 øre og 1,40 kr.

1902, 1. april

Københavns Magistrat anmelder, at alderdomsunderstøttelse til enken K.K.P. er forhøjet til 16 kr. pr. måned fra 1. marts.

1902, 13. maj

Der forelå 4 tilbud om tørveleverance til skolen og fattigvæsenet. Det blev vedtaget at modtage tilbudet på ca. 325 tdr. tørv á 55 øre for sommertørv og 60 øre for vintertørv. Tørven skal være hestetrådt.

Det vil sige æltetørv.

1902, marts

Forespørgsel fra vandsynsformanden i Uvelse, hvorfor der ikke kan erholdes betaling for opsyn af Uvelse Å. Tilskrevet og påvist vandsynsformandens forsømmelse i henhold til vandsynsloven om indberetning for hvert tilendebragt syn over de under sognerådets tilsyn værende vandløb, at sognerådet kan tilpligtige de forsømmelige til afhjælpning af manglerne, samt de påløbne omkostninger m.v.

Forhåbentlig har vandsynsformanden forstået meningen.

1903, 1. april

Begæring fra klokker Jens Svendsen, Uvelse om at fratræde bestillingen som klokker m.m. fra 1. maj 1903. (Jens Svendsen var tillige en tid kirkevæрге). Til klokker valgtes husejer Hans Andreas Hansen, Uvelse. Han blev ligeledes valgt til ligsynsmand.

1903, 13. maj

Bortsalg af vejgræs.

Faurholm-Uvelse:

Ialt 600 favne solgtes for 1,50 kr.

Uvelse-Uggeløse:

200 favne for 0,50 kr.

200 favne for 3,25 kr.

200 favne for 1,25 kr.

200 favne for 1,00 kr.

Uvelse-Lynge:

200 favne for 0,50 kr.

200 favne for 1,00 kr.

200 favne for 1,00 kr.

144 favne for 0,50 kr.

Denne licitation viser klart den rift, der var om vejgræs, og som holdt sig helt op til omkring 1950. Husmanden ønskede græs til en ko, svin, fjerkræ eller, såfremt det drejede sig om en handelsmand, til en hest. Gårdmændene var ikke særlig glade for, at andre slog »deres« grøfter, men fandt sig i det uden større vrøvl.

1903, 7. oktober

Fastsættelse af den procentlige fordeling af den samlede skat. Man vedtog at påligne 50 procent på formue og lejlighed, samt 50 procent på ejendomsskyld, bygninger og grundskyld.

Sammenligner man denne vedtagelse med vedtagelsen af 2. oktober 1900, vil man konstatere, at hartkornsbeskatningen er forsvundet og erstattet af skat på ejendomsskyld, bygninger og grundværdier, og dermed er industribygninger også blevet et skatteobjekt, ligesom bygninger i det hele taget blev beskattet. Stort set slap ejendomsbesidderne af mindre ejendomme dog for skat af bygninger på grund af et fradrag. Ligningen på formue og lejlighed, der i året 1900 blev fastsat til 1/3, ændres nu til 1/2, og skatten på hartkorn, som før havde været 2/3, blev nu på 1/2, altså en stramning for indkomstskatten, hvad for øvrigt også lovgivningsmagten havde påtænkt, fordi landmændenes antal var faldet fra 90% til nu kun at være 50% (i 1980 kun 7%). Indkomstskatten til staten betød dog, at mindre indtægter stort set var fritaget. Bundfradraget og børnefradraget virkede således, at en indtægt på 1.000 kr. betalte 4 kr. i statskat.

At spørgsmålet om fradrag i indtægt eller i skatten også var aktuell dengang, viser følgende.

1904, 12. juli

Staten nedlægger påstand ved skovrider H., at det af statskovvæsenet til kommunen afgivne deputatbrænde skal fradrages det distriktet pålignede skattebeløb, der af sognerådet var opgivet til 54 kr. og 72 øre, hvorfra dog bør fradrages 33 1/3%, medens deputatbrændets værdi er 86 kr. Distriktet kan således ikke være skattepligtig til Uvelse kommune.

Sognerådet misbilliger ministeriets resolution. Da det fra skovvæsenet afgivne deputatbrænde er en årlig ydelse, ses ikke rettere end værdien heraf bør fradrages i distriktets skattepligtige indtægt og ikke i det pålignede skattebeløb.

Fra sognerådsmødet den 18. marts er der denne lille dagligdagsbegivenhed:

1905, 18. marts

Andragende fra klokker H.A.H. og smedemester H.C.N., Uvelse, om sognerådet vil foranledige, at stenkisten, som tager vandet fra vejgrøften fra Uvelse smedie til Chr. Christiansens gård, oprenses. Det vedtoges at lade stenkisten oprense.

1905, 18. marts

Budgettet lægges. Der pålignes 1/5 på ejendomsskyld og 4/5 på formue og lejlighed. Udskrivningen sker efter regler i følge lov af 15. maj 1903 og i henhold til vedtægt for Frederiksborg Amtsråds-kreds.

1906, 22. februar

Forskellige beboere i Uvelse og Lystrup fremsender klage over, at vejen ved Lindholm er næsten ufremkommelig på grund af dens stejlehed og dårlige beskaffenhed. Beboerne tilskrives, at sognerådet fandt, at det var rettest, at den fremsendte henvendelse var blevet sendt til Lyng-Uggeløse sogneråd, på hvilken grund bakken er beliggende - man er villig til at forhandle med ombemeldte sogneråd desangående og deltage i den herværende kommunes tilkommende del af omkostningerne, når de ærede underskrivere fremfører ombemeldte anke til Lyng-Uggeløse sogneråd.

1906, 22. februar

Klage fra gdr. H. P. Christiansen, Kirkebakkegård, Lystrup, om vejens dårlige beskaffenhed fra købmanden og forbi Hoffmeyers, Lystrupgårds indkørsel. Man vedtog at besigtige vejen.

1906, 31. marts

Lyng-Uggeløse sogneråd meddeler i henhold til herværende sogneråds skrivelse og en fremsendt klage fra en del beboere af Uvelse sogn over vejen forbi Lindholmgård, at den nu er foreløbig udbedret, og grundforbedring vil ske i sommerens løb. Sognerådet er villig til forhandling om sagen angående bakkens afgravning men formener, at beboerne i Lystrup og Uvelse eller sognerådet afholder udgifterne ved afgravningen. Lyng-Uggeløse sogneråd lader vejen grundforbedre. Sagen henlægges foreløbig.

Beboerne var også den gang vågne.

1906, 3. maj

Til amtet fremsendes udskrift af protokollen over salget af 3.500 kvadratalen af skoleloden, samt kort, og man anholder amtet om

approbation på samme.

Frederiksborg Amtsråd

Ved fremsendelse af hosfølgende udskrift af Frederiksborg Birks auktionsprotokol, hvorefter en parcel af Uvelse skolelod matr. nr. 1 i Uvelse by og sogn endnu ikke udstykket, men af areal 3.500 kvadratalen er solgt til Uvelse Forbrugsforening for 400 kr. under forudsætning af det ærede amtsråds approbation, ville man under henvisning til amtsrådets skrivelse af 13. f.m. og de ligeledes hosfølgende bilag tjenstligt indstille, at approbationen gives. Det tilføjes, at auktionsvilkårene indeholder, at køberen efter fraskillelse udreder alle skatter og afgifter, at købesummen berigtiges ved kontant betaling senest 11. december termin d.å. og forrentes fra auktionsdagen med 4% pr. år, at de af køberen uden for købesummen betalte omkostninger andrager 60 kr. og 50 øre, og at ejendommen er tiltrådt straks.

Dette er begyndelsen til brugsen.

1906, 26. juni

Sognerådet stævner med 6 mdr. varsel den eller de, som måtte formene at have nogen adkomst til matr. nr. 1 Uvelse, hvilken ejendom langt over hævdstid har været i kommunens eje, men som der ikke har været tinglyst adkomst til, til at møde ved Frederiksborg Birks Ret den 13. december 1906. Såfremt ingen melder sig, vil der blive nedlagt påstand på ejendommens erhvervelse på ovennævnte ejendom.

Skattesager

Høker Frederiksen

Indkomst Formue Skat

1.200 kr. 3.500 kr. 13,40 kr.

Murer Rasmussen

1.200 kr. 1.200 kr. 12,48 kr.

Prptr. Zvergius, Højlude

1.800 kr. 18.000 kr. 32,20 kr.

Partikulier og gdr. H. Andersen

1.500 kr. 15.000 kr. 42,16 kr.

1906, 11. december

Sognerådsvalg:

21 stemmeberettigede mødte.

Afbg. Vilhelm Hansen

21 stemmer

Afbg. Ole Olsen

20 stemmer

Afbg. Hans Mortensen

16 stemmer

Husejer Niels Larsen

6 stemmer

De tre førstnævnte valgtes.

1907, 20. april

Tømrer S. Olsen, Uvelse, fremsendte forespørgsel om at afkøbe den gamle gymnastikplads ved Uvelse skolelod for en betaling af 100 kr. Dette haver sognerådet intet imod, når køberen afholder alle de dermed forbundne omkostninger.

1907, 17. april

Udvalget for elektrisk Centralværk for Nordsjælland forespørger, om kommunen vil deltage i udgifterne ved forundersøgelserne m.v.. Det vedtoges at deltage i samme efter folketal.

1908, 18. maj

Udvalget for det påtænkte elektricitetsværk i Nordsjælland anmoder om valg af delegerede til et møde i Frederiksborg den 2. juni. 2 valgtes.

Elektriciteten kom først til Uvelse omkring 1925.

1909, 15. februar

Fra murer Rasmussen, Lystrup, var sendt et andragende om tilskud til murersvendenes arbejdsløshedskasse i Danmark. Da man mente, at der ikke var særlig stor trang, vedtages det at se tiden an indtil videre.

1909, 16. december

Cirkulære fra ministeriet, i hvilket ministeriet udbeder sig en udtalelse fra sognerådet om hvilke erfaringer, der er indvundet i rottelovens virketid og de derved opnåede resultater. Det vedtoges at svare, at man ikke skønner, at loven har gavnet, og at der bliver ført krig mod rotterne, enten loven er der eller ej. Rotternes antal er ikke formindsket synderligt.

Det kan i denne forbindelse nævnes, at sognerådet i juni 1907 havde vedtaget at betale 10 øre pr. rottehale.

1908, 12. september

Der fremlagdes en skrivelse fra amtsrådsmedlem Fr. Andersen, Uggeløse, over afholdt vejsyn.

1. Vejene er i denne kommune ret gode, men rabatterne flere steder ret høje.
2. Græsset er enkelte steder ikke afslået.
3. Nogen rabatregulering bør udføres inden næste års vejsyn, og rabatterne og vejgrøfterne bør i fremtiden afslås, inden ukrudtsplanterne sætter frø.

4. Det anbefales sognerådet at fortsætte med træplantning langs sognevejen og beskære vejtræerne, hvor toppen bliver for stor for stammerne.

Denne skrivelse giver et indblik i den personlige kontakt mellem amtsråd og sogneråd, sådan som den virkede helt op til 1970.

1909, 27. marts

En skrivelse angående protestadresse mod forsvarsminister I. C. Christensen blev henlagt som sognerådet uvedkommende.

Fr. Hasselager vælges til sognerådsformand. Ved dette valg af sognerådsformand skete der et politisk skifte fra partiet Højre til partiet Venstre.

1909, 15. december

Et andragende som tilskud til Arbejdsrådene arbejds løsheds-kasse blev nægtet.

1910

Det vedtoges at udskrive 6.600 kr. på formue og lejlighed, heraf halvdelen på fast ejendom. Denne halvdel fordeles med 3/5 på hartkorn og 2/5 på ejendomsskyld. Overskuddet er ved årets udgang opgjort til 705 kr. og 52 øre.

Man må den 12. marts optage et lån på 800 kr., da kassen er tom.

1910, 13 maj

Bud Jens Olsen har mundtligt fremsat henstilling om et mindre pålæg for udført budtjeneste. Det vedtoges at give ham 24 kr. årlig fra 1. april 1910.

Følgende sager viser, at erhvervsskatten var svær at praktisere.

1910, 12. juni

Slangerup By kommune klager over fhv. pastor Skovgårds ansættelse til erhvervsskat med henvisning til tidligere skrivelse - med den motivering, at pastor Skovgård ikke er i embedet længere.

1910, 7. september

I skrivelse fra Frederiksborg Amtsstue fremgår det, at statens indtægter, hvoraf der svares erhvervsskat til Uvelse kommune, i 1910/11 har udgjort:

Arvefæsteafgifter af faste ejendomme	3.340,54 kr.
Skovindtægter	2.212,81 kr.
<i>I alt</i>	<i>5.553,35 kr.</i>

Da kommunens skatteprocent er 3,0, blev skatten i alt 166,59 kr.
Herfra skal fratrækkes brændedeputatets værdi 90,50 kr.
Til rest blev 76,09 kr.
som senere kunne hæves fra amtstuen efter anvisning.

1910, 7. september

Et andragende fra Uvelse Brugsforening om tilladelse til over Skolodden at lægge en dræning fra brugsforeningen til åen. Sognerådet finder intet at erindre herimod, når brugsforeningen forhandler med lærer Hansen om erstatning for den eventuelle skade.

1910, 8. november

I. O., Uvelse besværer sig til sognerådsmedlem Chr. Christensen over at have for lidt at leve af. Fra andre medlemmers side - navnlig fattigforstander H. A. Hansen - gjordes gældende, at hun ikke led nød, tilmed da private jævnlig ydede hende middagsmad og mælk. Da sognerådet på den anden side er klar over, at hun knap kan klare sig selv på grund af alderdom og svagelighed - skønnedes det rettere at anbringe hende på en anstalt. Medlemmerne Chr. Christensen og H. A. Hansen overdroges at gøre hende fortrolig med denne plan, før sognerådet skrider til at udføre den.

En i vore øjne hård afgørelse, men man ville dog tale med hende.

1910, 10. december

Sygekassen for Uvelse sogn meddeler, at man har taget en ny læge fra Hillerød til en del af sine medlemmer og forespørger kommunen, om man vil betale lægen befordringsgodtgørelse eller lade rejserne foretage ved pligtkørsel. Det vedtoges at betale befordringen.

Denne afgørelse var især til gavn for en del sygekassemedlemmer, som nu blev fri for at henvende sig til landmanden om køretøj, men var tillige et nyt led i afskaffelse af pligtkørsel.

I 1911 vedtog man at afholde sognerådsmøde hos klokker H. A. Hansen for betaling af 20 kr. for lys og varme. Dermed sagde man farvel til ordningen med møder hos medlemmerne.

Sognerådet fik en takkeskrivelse, fordi kommunen havde leveret 30 sten til Christiansborgs genopbygning.

1911, 19. april

Der foreligger en klage fra husejer Peter Hansen, Uvelse, over, at beboerne i smed Hans Nielsens ejendom benytter gadepladsen foran hans hus til oplagsplads for brænde og møddingssted.

Man vedtog at svare, at sognerådet ikke finder sig foranlediget til at

forbyde beboerne at lægge brænde på gadepladsen, når færdslen ikke spærres til og fra Peter Hansens ejendom. Møddingstedet derimod bør ikke ligge på gadepladsen, men man henviser forøvrigt det sidste til sundhedskommissionens afgørelse.

Huset, der blev beboet af Poul smed (Hans Nielsens far), lå med facaden til Uvelse byvej og den ene side ud mod strædet. Det var her, det var galt. Huset var et husmandssted med et mindre kreaturhold, og møddingen var altså kommet lidt lovligt nær vejen. Ejendommen brændte i 1922 og er ikke blevet genopført.

1911, 13. juni

Den alderdomsunderstøttede H. P. Andersen, Lystrup Mark, har ved Frederiksborg Birks Arresthus udstået en straf på 20 dages fængsel på sædvanlig fangekost. Under henvisning til lov om alderdomsunderstøttelse af 27. maj 1908, § 6, vedtoges det at fratage ham alderdomsunderstøttelsen fra juli 1911.

1912, 7. september

Skrivelse fra Slangerup sogneråd med anmodning om at underskrive adresse til regering og rigsdag angående Slangerupbanens forlængelse til et punkt på Frederiksværkbanen. Tanken tiltrædes, og adressen underskrives.

Ved gennemgangen af sognerådsforhandlingerne har der flere gange været omtalt et antal heste og vogne, som Uvelse skulle stille med i tilfælde af mobilisering. Nu er det ved at være alvor; krigsministeriet forbereder sig.

1913, 27. december

Loven vedrørende hærens forsyning i tilfælde af mobilisering gennemgås. Det påhviler Uvelse kommune at stille med 25 heste og 3 vogne. Til at udpege disse og forhandle med ejerne kræver loven valgt en synsmand, til hvem der udleveres en instruks og reglement for, hvorledes hestene og vognene skulle være. Gdr. Sofus Jensen, Uvelse, blev valgt.

Den 9. juni 1914 behandlede sognerådet en ansøgning om at benytte skolens lokaler til at undervise børn i håndgerning. Tilladelsen blev givet, mod at ansøgeren selv sørgede for rengøringen. Om undervisningen blev gennemført, vides ikke.

1915, 9. november

Stævningsmændene, husejerne Søren Andersen og Niels Petersen, Uvelse, beder sig fritaget for hvervet, da de i avisen har set, at sådant hverv kun påhviler gårdejere. Da sognerådet ikke betragtede en avismeddelelse for officiel, blev andragendet afvist under hen-

visning til at fremføre klagen for Frederiksborg Amt.

Amtsrådet fremsender skrivelse og udbeder sig sognerådets erklæring til andragende fra »Forenede danske Motorejere«, hvori henvises til automobilersRet til at færdes på biveje, når de ikke er bredere end 1,60 m. Foreningen betragter retten som illusorisk, hvor vejene ved snekastning ikke er kastet så bred, at de kan færdes.

Sognerådet finder, at snekastningen bør udføres på en sådan måde, at såvel almindelige køretøjer som automobiler kunne færdes uhindret. Snefogederne får pålæg om at efterse, at arbejdet udføres.

1915, 9. september

Fodermester N. blev indlagt i Hillerød Arrest Hus som sindssyg; senere overførtes han til sygehuset, hvor han døde den 11. september. Han begravedes for kommunens regning. Fodermester N. var svenskfødt og havde ikke erhvervet indfødsret. Da man forment, at han faldt ind under fattiglovens § 27, tilskrev man amtet og forespurgte, om man kunne vente refusion. Amtet svarede, at forinden videre kunne foretages, søgtes forskellige oplysninger, bl.a. om sognerådet ville tilråde at hjemsende familien. Da enken menes at kunne ernære familien med en mindre understøttelse, og da hun anses for at være en dygtig og flittig kone, tilråder sognerådet ikke at hjemsende hende.

Udgifter ved N.s sygdom og begravelse har udgjort:

Ophold i arresten 21 kr. 23 øre (apoteket 2 kr. 76 øre, amtslægen 14 kr. indbefattet), samt sygevojn 2 kr. 50 øre. Ophold på sygehus 12 kr. 50 øre. Kiste, ligtøj, ophold i lighus 29 kr.

Tragedien slår os i møde. En syg mand, der blev voldsom, derefter vejen over arresten til sygehuset. En enke med uforsørgede børn, men hun var flittig og dygtig, derfor blev familien ikke sendt hjem til Sverige.

1916, 11. januar

Uvelse sogns sygekasse andrager om tilskud, der motiveres med, at udgifterne er i stærk stigning, idet lægehonorarerne sandsynligvis forhøjes, og den vederlagsfri indlæggelse på amtssygehuset bortfalder og forhøjes fra 40 øre til 75 øre daglig. Det vedtoges at yde tilskud for 1916/17 med kr. 50, under forudsætning af amtsrådets approbation.

1916, 13. juni

Vejudvalget har haft møde med udvalget for Lyng-Uggeløse angående afgravning af bakken ved Lindholm. Udvalget for Lyng-Uggeløse tilbød under derværende sogneråds nærmere approbation at

levere 5 favne bundsten, 3 favne skærver og 2 favne kisel at aftage fra Vassingerød station og forbeholdt sig ret til at kontrollere arbejdets udførelse og forlangte, at det skulle være færdigt til april 1917. Uvelse kommune skulle udføre resten af arbejdet. Da herværende sogneråd ikke kunne gå ind på disse betingelser, idet de fandtes intetsigende, opgives sagen.

Bakken lå i Lynge-Uggeløse kommune, men det var folk fra Uvelse kommune, der benyttede vejen til stationen. Man forstår godt sognerådets reaktion på den uforskammede behandling.

De følgende sager viser, at den første verdenskrigs skygge hviler over sognet.

1916, 11. januar

Overslaget for 1916/17 var til 2. behandling.

Der vedtoges at ligne 4.000 kr. på fast ejendom, deraf 1.586 kr. på hartkorn (8,50 pr. td.) og 2.400 kr. på ejendomsskyld (1,95 pr. 1.000 kr. ejendomsskyld) og 4.000 kr. på formue og lejlighed.

1916, 16. maj

I anledning af den truende mangel på kul og den høje pris på brændsel, vedtages det at forsøge at købe tørvejord for kommunens regning og lade den oplægge, i alt ca. 500 tdr. til skolen og de fattige. Gdr. Hans Mortensen og parcelist H. Christiansen vælges til at ordne sagen. Lykkes det ikke, bemyndiges de til at købe tørven under hånden.

1916, 14. november

Cirkulære om »absolut« fordringsforbud for rug og hvede.

1917

Cirkulære angående kartofler. Bestemmelsen om forbud mod opfodring er fremdeles gældende. Når der er leveret 30 tdr. pr. td. land af de dyrkede arealer, er det tilladt at fodre resten op, når kornnævnets skriftlige tilladelse er opnået.

1917, 13. november

Dyrtidsudvalget foreslår at uddele dyrtidshjælp i form af rabatmærker, således at alle, hvis indkomst er ansat til 1.200 kr. og derunder, kunne komme i betragtning. Der gives rabatmærke á 30 øre for hvert rugbrød, 1 mærke á 20 øre for hvert pund byggryn, 1 for hvert pund mel á 20 øre og 1 for hvert pund smør (evt. fedt eller margarine) á 50 øre og 1 for hver liter mælk á 15 øre. Der tildeles hver person i husstanden 2 rugbrødsmærker, 2 gryn - 2 mel - 2 smør og 4 mælkemærker om måneden. Der begyndes den 1. december. Den

omtrentlige udgift ansås til 500 kr. pr. måned. Forslaget vedtoges. Formanden bebuder fremsættelse af forslag til en tillægsskat til bestridelse af udgiften og udviklede måden, hvorpå denne skal udskrives.

1917, 13. december

Forslag om at tilvejebringe omkostningerne ved dyrtidsloven, hvilket var kalkuleret til 3.000 kr. - 2.000 kr., der var statens bidrag. Formanden foreslår at udskrive 500 kr. på indkomst og formue og 500 kr. på faste ejendomme. Indkomster under 2.000 kr. fritages, og ved ligningen beregnes skatten af den indkomst, hvoraf skatten beregnes til kommuneskat. Skatteydere, hvis indkomster ligger under 1.200 kr., og som altså er berettigede til at erhverve dyrtids-hjælp, og hvis ejendomme er ansat til ejendomsskyld af 5.200 kr. og derunder, fritages.

1919, 24. marts

Bekendtgørelse angående salg af indenlandsk svinefedt. Ægssamler H. Rasmussen forhandler dette som hidtil mod levering af smør-mærker.

I det følgende dagligdagens problemer.

Arbejdsmand N., der har boet uafbrudt i København i 12 år, anmoder om tilladelse til at gifte sig. - Sagen har en forhistorie, som fremgår af følgende. - Hvis han har vundet forsørgelsesret i København, har sognerådet intet imod at frafalde sit krav på ham over udlagt fattighjælp til hans kone. Sognerådet fik 200 kr. ved husets salg og havde udlagt 275 kr.

1919, 18. maj

Der forelå indbydelse til Uvelse sogneråd om at lade sig repræsentere til den generelle afslutning af midtbanen fra Frederikssund til Hillerød. Efter nogen forhandling vedtoges det, at man ikke ville tilbyde tilskud til en eventuel holdeplads ved Langebjerg i Gørløse sogn. Til repræsentanter valgtes formanden, Lars P. Hansen og N. Thomsen.

1919, 21. maj

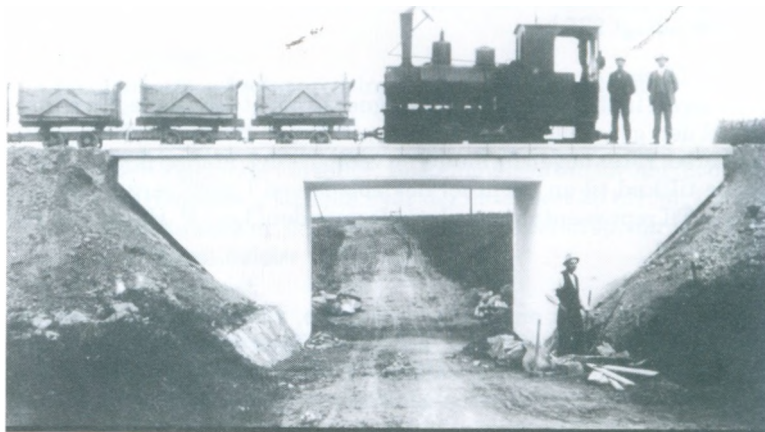
Foranlediget af et ønske fra 33 beboere, væsentligst fra Lystrup, fremsat på et møde i Uvelse skole, som gik ud på at opfordre sognerådet til at yde tilskud til en eventuel holdeplads ved Langebjerg, selv om denne kom til at ligge i Gørløse sogn, vedtog sognerådet at tilbyde kommissionen for jernbaneanlægget et tilskud på indtil 20.000 kr.

1919, 10. juni

Formanden aflagde beretning om jernbaneanlæggets forhandling

med kommissionen. Ved mødet i Slingerup foreslog Hasselager at rykke den afstukne linie mod sydøst, således at den kom til at tangere Uvelse bys nordvestlige og nordøstlige del, med anlæg af station i nærheden af Uvelse. Hertil erklærede kommissionen sig villig, men henviste til, at anlægget ville blive dyrere og forlangte et tilskud af kommunen på 15.000 kr., hvortil udvalget erklærede sig villig. Udvalget blev anmodet om at komme til et nyt møde i Herlev. Efter nogen forhandling under dette møde vedtog udvalget at yde 25.000 kr. på betingelse af, at stationen ved Uvelse kom til at ligge nord for vejen Gørløse-Uvelse umiddelbart nordvest for Uvelse by med vej ind enten til Ole Andersens enkes ejendom eller ved Stenbygård. I tilfælde af, at Herlev kommune ville interessere sig for en station omtrent ved Tilsbækgård, indgik udvalget på at yde et tilskud på 15.000 kr. Denne station erklærede dog repræsentanterne fra Herlev for at være uden interesse for Herlev kommune.

Jordarbejdet vedrørende midtbanen blev som bekendt gennemført, og stationspladsen anlagt nord for Kongstedgård (Kornvænget), men på strækningen Frederikssund - Nr. Herlev blev der aldrig anlagt skinner.



Her er arbejdet med Midtbanen i gang mellem Uvelse og Nr. Herlev, men banen blev aldrig gjort færdig, og kom således aldrig i funktion.

1921, 19. april

Husejer Hans Christiansen, Lystrup, meddeler, at han har modtaget 4.000 kr i arv. Da vedkommende modtager en mindre aldersunderstøttelse, vedtog sognerådet, at man ikke ville tage understøttelsen fra ham, da han jo er nødsaget til at bruge en del af kapitalen hvert år, da han ikke kunne leve af aldersunderstøttelsen.

1921, 10. maj

Lærer Hansen andrager sognerådet om et tilskud til hjælp til vikaren, som han på grund af sygdom har haft i 5 måneder. Man vedtog at yde ham 200 kr., såfremt samtykke fra amtet kunne fås.

1921, 12. juli

Frederiksborg Amt meddeler, at den af amtsrådet i januar 1919 meddelte tilladelse til at anvende 20 øre pr. indbygger i kommunen til bespisning af sognerådets medlemmer gælder indtil videre.

1921, 10. september

Snekastningslisterne blev gennemgået. Det blev vedtaget at bruge 8.000 kr. i ejendomsskyld for hver mand i omgangen. Til snefoged for 3. distrikt indstilledes gdr. Laurits Mørtensen, Lystrup, til amts approbation.

1921, 13. december

Efter ansøgning fik husejer Niels Andreasen og Frederik Poulsen, Lystrup, aldersunderstøttelsen forhøjet til 300 kr. årligt fra 1. december. Hans Peder Larsen fik sin aldersunderstøttelse forhøjet til 250 kr. årligt, og Nelly Larsens blev forhøjet til 30 kr. månedligt fra 1. januar 1922.

Et tilbud på skolerengøring på kr. 150 årligt blev antaget.

Som følge af større indtægter blev der også mere til de ældre, selv sognerådet får lov til at flutte sig, 20 øre pr. indbygger eller ca. 90 kr. årlig til bespisning. Snekastningen var pligtarbejde, og det vil med denne vedtagelse sige, at en almindelig bondegård skulle møde med fra 1 til 2 mand i omgangen. Husejere ca. 1/2 mand i hveranden omgang.

I 1922 findes et andragende fra karetmager A. Andreasen om nedlægning af rør i grøften ud for hans ejendom i Uvelse. Hermed sker der den første lille ændring af bybilledet. Ved det følgende møde foreligger der et andragende fra gdr. Chr. Thorvald Christensen, Kongstedgård, om regulering af svinget ved hans gård, mod at han gratis afgiver jord. Sognerådet ser på forholdene. Man er klar over, at rørlægningen skal fortsætte fra karetmagerens ejendom matrikel nr. 12 m. Men for at reguleringen og rørlægningen skal få betydning, skal der afstås en strimmel jord fra tømrer Søren Olsens ejendom »Hannes Minde«, men

da han er syg, udsættes sagen. Problemerne blev mindre, da sognerådet mødte på åstedet igen, fordi huset ved svinget er nedbrændt. Den nedbrændte ejendom lå skråt over for Søren Olsens ejendom og har tidligere været omtalt som Poul smeds hus. Svinget blev reguleret, og Chr. Thorvald Christensen får sit ønske opfyldt om en gangsti (fortov) langs med karetmager A. Andreasens ejendom, den første gangsti i Uvelse.

1922, 13. juni

En kørselsregning fra læge Bjergager for et helt år lød på 219 kr. og 70 øre. Det blev dog på mødet oplyst, at en af de på regningen påførte ikke var medlem af sygekassen, hvorfor regningen blev nedsat med 4 kr. og 55 øre.

1922, 18. april

Der forelå klage over, at gdr. Laurits Larsen, Lystrup, havde bortfjernet et vejtræ i Lystrup by. Det blev vedtaget, at Laurits Larsen skulle betale 25 kr. til Uvelse sogns hjælpekasse inden 1. juni dette år. Såfremt beløbet ikke blev betalt, ville det blive inddraget af retsens vej.

At høsten ikke var rekordagtig, fremgår af følgende:

1922, 14. november

Det statistiske Departement fremsender blanketter til udfyldelse angående foldudbyttet af høsten 1922. Foldudbyttet sattes således:

Hvede 8 fold, rug 14 fold, byg 15 fold, havre 17 fold, blandsæd 18 fold, bældsæd 10 fold. Kartofler 80 td. pr. td. land, runkelroer 300 og kålroer 350 td. pr. td. land. Agerhø 3 læs pr. td. land.

Fra 1923 findes en ansøgning om fritagelse for kørsel til læge. Ansøgeren, der er ægsamler, får afslag, fordi han er 2 heste.

Ved et sognerådsmøde, der blev afholdt den 17. maj 1923, blev det vedtaget at forbedre kommunens hus i Lystrup.

Fra murermester A. Christensen forelå tilbud på at undermure huset i 8 1/2 alens længde, opføre en ny skorsten, 2 skillerum, 2 komfurer. Grund og 2 køkkengulve støbes af cement. I 2 stuer lægges bræddegulv med nye underliggere 4 gange 4. 2 nye yderdøre og 2 indvendige døre, 2 trefagsvinduer, 2 etfagsvinduer med glas, fodpaneler. Vinduer og døre males, gulvene ferniseres. For nedbrydning af det gamle og opførelse af det nye med tillæg og kørsel af materialer lød tilbuddet på 1.545 kr.

Tilbuddet blev modtaget, og arbejdet påbegyndes med det samme.

Men det har formentlig ikke været tilfredsstillende, thi den 23. juni

foreligger der en klage fra læge Hoffmeyer over den lejlighed, som K. H. bebor i kommunens hus i Lystrup. Amtslægen har set på forholdene, men finder dog ikke lejligheden helt ubrugelig til beboelse.

En sag, der den 13. november 1923 blev behandlet, var af en mærkelig art, idet sognerådsformanden oplyste, at sognepræsten over for ham havde stemplet sognerådsmedlemmerne som kristendomsforfølgere under henvisning til lærerindstillingen. Man vedtog, at præsten inden 8 dage skulle give en skriftlig undskyldning, ellers ville sognerådet gå rettens vej for at få den ærekrænkende udtalelse mortificeret.

1923, 13. november

Frederiksborg Amt forespørger, om sognerådet ønsker at stille ændringsforslag til de nuværende skattevedtægter, navnlig hvorvidt kildeartsbeskatningen ønskes opretholdt. Sognerådet ønskede ingen forandring.

Når sognerådet fastholder denne form for beskatning, som i realiteten er en kommunal formueskat, er sagen nok den, at nogen større betydning har den ikke haft, fordi næsten al indtægt kom fra landbruget, og derfor betød et tillæg for indtægt af fast ejendom intet.

1924, 10. juni

Godsejer Kaas, Lystrupgård, får tilladelse til at lægge tipvognespor fra Langebjerg til Lindholm station.

1924, 8. juli

Siden sidste møde havde sognerådet indbudt beboerne i kommunen til et møde i Uvelse skole for at høre, om der var stemning for at få oprettet en forskole med et lærerindeembede, og ligeledes om der skulle bygges en ny forskole alene, eller samtidig bygges hoved- og forskole og så at sælge den gamle skole. Til dette møde var kun mødt ca. 20 beboere; disse var ikke meget for at udtale sig om sagen. Kun en enkelt større skatteyder talte imod at bygge, medens resten af deltagerne efter de fremkomne udtalelser at dømme var stemt for, at der blev bygget. Enkelte foreslog endog, at der samtidig blev bygget en gymnastiksal, som kunne bruges ved forskellige lejligheder til generalforsamlinger og møder.

Sognerådet vedtog ved 1.ste behandling at bygge en ny hoved- og forskole og inden næste møde at forhøre i Frederiksborg Amts Sparerkasse, om der er til at låne ca. 40.000 kr. og på hvilke vilkår, da det formenes, at dette beløb må være tilstrækkeligt, når den gamle skole bliver solgt, og det indkomne beløb også anvendes til at bygge for. Ligeledes vedtoges det inden næste møde at se på en byggegrund.

Skolesagens forløb er nærmere beskrevet i afsnittet om Uvelse skole.

I et møde deltog lærer og lærerinde for at redegøre for deres ønsker om Danmarks- og Europakort, som de fik lov at købe. Der bevilgedes 100 - 150 kr. til andet indkøb, som skulle foretages sammen med 2 sognerådsmedlemmer.

Der forelå tilbud på rengøring af skolen. Billigste tilbud 300 kr., dyreste 700 kr.

1925, 13. januar

Uvelse Brugsforening andrager om at få lov til at købe det jordstykke, der ligger mellem brugsforeningens grund og den gamle skolehave. Da det ikke får indflydelse på den nye skoles grund, at jordstykket bliver solgt fra, havde sognerådet intet imod at sælge, når der kan fås 1 kr. pr. kvadratalen.

Den 10. februar møder repræsentanter for bestyrelsen for Uvelse Brugsforening for at forhandle om købet af jordstykket, der er på ca. 400 kvadratalen. Disse indgik på at betale den forlangte pris på 1 kr. pr. kvadratalen, hvorefter handelen afsluttedes under forudsætning af amtets approbation.

1925, 13. januar

Overlæge Seedorff, Hillerød, har på flere lægers vegne rettet forespørgsel, om sognerådet vil gå med til at anskaffe en ambulance for Frederiksborg sygedistrikt. Hvis samtlige kommuner går med, vil udgiften for Uvelse kommune blive ca. 200 kr. Sognerådet vedtog at yde bidraget.

1925, 10. februar

Sadelmager Oluf Jepsen købte den gamle gymnastikplads.

Salget til tømrer Søren Olsen, der tidligere er omtalt, må formentlig ikke været gået i orden.

De næste to sager drejer sig om kommunens elforsyning.

1925, 11. marts

Nordsjælland Elektricitets og Sporvejsselskab andrager om kommunegaranti til et lån på 10.000 kr. for de beboere i Uvelse kommune, som får elektricitet sammen med Nr. Herlev. Man vedtog at yde garantien.

1925, 28. maj

NESA andrager om kommunens garanti for et lån på ca. 135.000 kr., som formentlig erholdes i Frederiksborg Amts spare- og lånekasse til en rente på 5 1/2% p.a. og til kurs 94 1/2 og at afdrage i løbet af 25 år. Beløbet agtes anvendt til beboerne i Uvelse kommune. Ligeledes er fremsendt et udkast til en overenskomst med sognerådet om fremføringen af ledninger langs med sognevejene. Garanti-

en for lånet vedtoges enstemmigt ved 1. behandling.

1925, 14. juli

Uvelse menighedsråd andrager om tilladelse til, om fornøden kapital kan frembringes ved afholdelse af bazar, at lade installere elektrisk lys i kirken. Herimod haves intet at erindre.

1925, 10. november

Skoledirektionen meddeler, at frk. Thyra Jarl, Ubberud, er kaldet til forskolelærerinde ved Uvelse skole fra 1. november at regne. Taget til efterretning.

1925, 20. november

Man vedtog at indkalde til beboermøde i anledning af, at man søgte om at blive fri for et tilskud på 25.000 kr. til en station i Uvelse.

Den 26. november vedtog sognerådet at søge om at blive fri for at betale 25.000 kr. til stationen ved Uvelse. Sognerådet havde formentlig indset, at banen ikke blev til noget, men man ville dog orientere beboerne herom. Så sent som i juli 1924 havde beboerne i Lystrup ønsket stationen lagt ved Langebjerg, hvilket sognerådet havde ment, at kommissionen ville afslå. Kampen om en stations beliggenhed var slut; der kom ingen station.

1925, 28. marts

12 beboere klager over det af købmand Hansen, Lystrup, påbegyndte byggeri til foderstofhus. Klagen afvist, da det formentlig byggeriet kan holdes på hans egen grund. Om hvorvidt bygningen lå for nær den private vej, var sognerådet uvedkommende.

Der blev installeret calorifere i kirken til 1.689 kr.

I april 1927 skriver statsbanerne, at den forlagte vej fra Lystrup til Uggeløse nu er approberet af generaldirektoratet. På grund af midtbanen blev tilkørselen til vejen til Uggeløse flyttet fra det nuværende Kærvej til lige nord for Lystrupgård.

1927, 12. juli

Uvelse sogns sygekasse andrager om et tilskud i lighed med tidligere år. Da flere medlemmer formentlig, at sygekassen havde ret store midler, og ikke kunne indse, at det var nødvendigt at yde tilskud, blev sagen udsat til næste møde.

Det vedtoges dog den 9. august at yde 50 kr. i tilskud som hidtil.

1929, 13. august

På forslag fra Sofus Frederiksen blev det vedtaget at lade kommunens hus i Lystrup hvidte og den ene side tække. Sofus Jørgensen

tilbyder 10 lspd. langhalm til 80 øre pr. lspd.

I årene helt op til 30'erne var forholdene trange. Det viser et notat fra den 11. maj 1927, da hjælpe-kassens formand over for sognerådet redegjorde for arbejdsløsheden. Der var 9 arbejdsløse, i april var der udbetalt 170 kr. i understøttelse. Det blev vedtaget at købe sten, og i stedet for understøttelse at betale 5 kr. pr. m³ for at få stenene slået.

1929, 8. oktober

Vejudvalget indstiller, at kommunen af afbg. N. Sylvest Nielsen og hustru i Gørløse lejer brugsretten af deres grusgrav på matr. nr. 17 c af Gørløse. Uvelse kommune får ret til at aftage og udvinde grus og sten til kommunens brug i 15 år fra 1. okt. 1929 mod en årlig afgift på 300 kr.

De følgende sager viser, at selv efter en delvis ophævelse af pligtarbejde vedtoges det at fortsætte. Grunden var klar, hellere en pligtkørsel end store skatter.

1930, 12. februar

Lov om ordning og delvis ophævelse af det kommunale pligtarbejde gennemgås. Det vedtoges at bibeholde transport af brændsel til skoler, trængende aldersrente- og invaliderentnydere og til fattig-understøttede som pligtkørsel.

Ansøgningen om særlig skyldsætning af nedennævnte ejendom viser, at »Hannesminde« har været et husmandshus tilhørende »Bøllemose«.

1930, 11. november

Ansøgning om særlig skyldsætning af matr. nr. 49, Uvelse by solgt af gdr. Christiansen, Uvelse, til Jenny Hansen. Herimod haves intet at erinde.

Til aftenskolen i Uvelse, som lærer Christensen agter at afholde, bevilger sognerådet lokale, lys og varme, til rengøring 5 kr. månedligt og 50 øre pr. undervisningstime.

Nu står turen til vejene, og ved den før omtalte leje af grusgrav og de nu forestående vejarbejder tages der fat på opgaven. Her gælder det om at hjælpe sig selv. Ved det årlige vejsyn, hvor de tre medlemmer Laurits Mortensen, Jørgen Nielsen og Niels Andersen deltog, spiste man hos sidstnævnte, og var der ingen andre til at køre grus, gjorde de det selv.

1930, 11. november

Vejudvalget fremlægger påny arbejdsplan for foråret 1931. Da der er skaffet oplysning om bekostning ved overtjæring af vejen fra

Uvelse smedie til Niels Smed Andersens hus på Herlevvejen, vedtoges det at grundforbedre vejen, hvilket ville koste 4.000 kr.

Da vejen fra Langebjerg gennem Uvelse til Herlev skel er udsat for et uhyre slid forårsaget af en mægtig grustransport til statsbaneanlægget ved Hillerød, og da kommunens vejlængde er uforholdsmæssig stor i forhold til indbyggerantal og skatteevne, vedtoges det at ansøge amtet om tilskud til yderligere grundforbedring og overtjæring af vejene.

1930, 9. december

På foranledning af vejudvalgets formand fremdrages vejsagen påny. Vejudvalgets formand og sognerådsformanden havde været hos vejinspektøren, som havde erklæret, at han anså det for håbløst at ansøge om tilskud til hjælp ved grundforbedring af Uvelse-Herlevvejen, ligesom han erklærede, at han anså det for tvivlsomt, at kommunen kunne erholde tilskud til almindelig grundforbedring og overtjæring selv med en mindre udvidelse af vejbanen fra de såkaldte vejmillioner. Man undlod derfor at søge. Niels Andersen, støttet af Jørgen Nielsen og formanden, foreslog derfor, at kommunen skulle optage et lån på 10.000 kr. til vejvæsenet for at kunne komme hurtigere over hovedreparation af de vigtigste veje, idet man mente, at det også ville afføde større tilskud fra motorskatten.

1932, 27. juni

Vejudvalgets formand oplyser, at tjæringen på vejen Uvelse by - Nr. Herlev skel nu er tilendebragt. Udgifterne har været 2.000 kr. heraf tjære 1.260 kr. At der er tjæret fra smedien til S. Phillipsens hus med tiloversbleven tjære. Forslag om at tjære ca. 800 meter i fortsættelse på vejen til Vilhelm Andersens gård blev vedtaget.

1932, 13. september

Klokke H. Hansen, Uvelse, meddeler, at han fra 31. oktober 1932 opsiges sin stilling som klokke og graver ved Uvelse kirke. Sagen overgives til menighedsrådet, som i følge loven besætter pladsen.

1933, 7. februar

Frederiksborg Amt fremsender til erklæring andragende fra rutebilselskabet »Roskilde-Hillerød« til at befare strækningen Lindholmgård - Lystrup - Uvelse - Nr. Herlev. Endskønt sognerådet må erkende, at vejen på sine steder er meget smal - navnlig fra indkørselen til Pilevang og til Strenghøjgårds indkørsel ved den såkaldte Hyremose - vedtoges det dog, af hensyn til beboerne på strækningen, at anbefale andragendet og besvare det således: Ovennævnte andragende kan anbefales på betingelse af, at rutebilen kører med fornøden forsigtighed og hensynsfuldhed med en bil ikke over 1,8 meter bred, og at kommunen fritages for erstatningsansvar over for eventuelle ulykkestilfælde forårsaget af vejens tilstand.

Efter at have haft forskellige problemer vedrørende færdselen og taget afsked med den gamle klokke, står Uvelse kommune for første gang over for en anmeldelse af en partigruppe, idet murer August Christensen og barber Nielsen anmelder valggruppe A den 13. juni 1933.

Ved sognerådsmødet den 13. juni 1933 bevilges Uvelse boldklub 25 kr. til at starte for. Der kan hertil føjes, at helt tilbage til 1920 er der spillet fodbold på græsbaner i Uvelse.

1933, 10. oktober

Forslag om alderdomshjem i Slangstrup for Slangstrup by - Slangstrup landsogn - Græse-Sigerslevvester og Uvelse kommuner. Forslaget lyder på, at det eventuelle underskud ved hjemmets drift fordeles mellem kommunerne således: 3/20 til Uvelse, 3/20 til Græse-Sigerslevvester, 4/20 til Slangstrup landsogn 10/20 til Slangstrup by. I tilfælde af at Jørlunde kommune går med i fællesskabet, skal risikoen for Uvelse reduceres med 1/20. Der oprettes overenskomst med de omliggende kommuner, der får indlæggelsesret, for så vidt pladserne er der, ligesom de skal forpligte sig til at indlægge, så længe de ikke har sådanne hjem selv.

1933, 14. november

Regnskab over uddeling af kødkort i henhold til lov af 30. april 1933 forelægges. Der er uddelt for 57 kr. 60 øre til 3 personer efter lovens § 6 og for 76 kr. 20 øre til 6 personer efter lovens § 7.

1933, 13. december

Skrivelse fra amtsrådet angående fjernelse af gravhøje, skelmærker o.s.v. med opfordring til at frede disse. Amtsrådet for sit vedkommende optager i sine licitationsbetingelser, at sten fra sådanne ikke modtages og opfordrer sognerådet til at gøre ligesådan. Til efterretning.

Under arbejdsløshedsperioden var det ret almindeligt, at arbejdsløse slog sten. Et af de mindre gode eksempler blev drøftet på mødet.

1933, 13. december

Vejudvalgets formand aflagde beretning og omtalte, at brdr. Eriksen ved stenslagning på Kurreholm havde bedraget kommunen, idet der var fyldt jord og ler i bunken, således at der kun var 29 kbm. skærver ved bortkørslen, ligesom L. Olesen, hos hvem stenene var købt, havde fået 63 kr. for meget. Brdr. Eriksen havde indrømmet dette og for at undgå videre tiltale lovet at betale det skyldige af.

Endelig et eksempel på hvordan det kan gå, når man nægter pligtkørsel.

1933, 13. december

Afbygger Oluf Petersen har undladt at hente 1 læs brænde trods tilsigelse. Man vedtog at skrive til ham, at han i løbet af 14 dage må hente det, i modsat fald vil det blive hentet for hans regning.

1934, 13. februar

Overenskomst mellem Lyngge-Uggeløse og Uvelse sogneråd og Lyngge-Uggeløse og Uvelse sygekasse vedrørende sygeplejeforening. Fordelingen af udgifterne er således, at Lyngge-Uggeløse afholder 4/5 og Uvelse 1/5. Der henvises i øvrigt til overenskomst i sognerådets arkiv. Overenskomsten vedtages - under forudsætning af amtsrådets godkendelse. I følge § 4 vælger Uvelse sogneråd 1 medlem til at tiltræde bestyrelsen.

Sidstnævnte aftale skulle være for ikke sygekassemedlemmer, der gennem betaling kunne få tilsvarende sygeplejehjælp som sygekassemedlemmerne.

1934, 13. november

Det skattefrie bundfradrag fastsættes til 4.000 kr.

Kassen er tom.

1934, 10. april

Formanden meddeler, at der forelå tilbud på kasse-kredit fra Hille-rød og Omegns Bank og fra Frederiksborg Amts spare- og lånekasse enslydende på 10.000 kr., renten 4 1/2% af det trukne beløb og 1/2% i provision af kassekreditens pålydende. Man vedtog at optage den i sparekassen.

1934, 10. april

Tilbud på hjemkørsel af 12 rm. skolebrænde forelå. Vognmand Knud Hansen 24 kr., Axel Olsen 30 kr., Axel Åge Christiansen 48 kr. Knud Hansens tilbud blev vedtaget.

1934, 8. maj

Udstykningsandragende fra smedemester Petersen, Uvelse, for matr. 46 Uvelse til sadelmager Johannes Madsen, Uvelse. Udstykningen blev vedtaget.

Vejudvalget meddeler at have købt 8 tons tjære til Villadsens fabriker til 122 kr. pr. ton.

Det på møde i november måned til udvalg overgivne forslag om at lade opsætte et skel mellem skoleplads og brugsforeningens plads drøftes påny. Udvalget bemyndiges påny til at foreslå et hegn opsat. Vejudvalget, som skulle anlægge vej til skolen fra vejen Uvelse-Nr. Herlev langs den gamle skolehave, får bemyndigelse til at lade

vejen anlægge.

1934, 12. december

Formanden oplyser, at »de gamles hjem« i Slangerup har kostet 115.000 kr.

1935, 9. januar

Fra overslaget til regnskabet for 1935/36 er hentet følgende tal:

Udgifterne anslås til 45.995 kr. Indtægterne er fordelt således: Forskellige indtægter 19.965 kr., erhvervsskat 30 kr., udskrivning af skat på fast ejendom 13.000 kr., på formue og lejlighed 12.980 kr., + vederlag for opkrævning af statsskat 20 kr. I alt 26.000 kr. Kassebeholdning ved årets udgang 2.749 kr.

Alvida Olsen får 25 kr. pr. måned for skolerengøring.

1935, 11. marts

Formanden, Hasselager, anmoder om at udtræde af rådet pr. april på grund af bortrejse.

Som ny formand vælges senere den kun 32-årige H. Granberg Petersen.

1935, 16. april

Som løn til formand og kasserer vedtoges ved første behandling at yde 1,25 kr. pr. indbygger i kommunen. Det vedtoges at ansøge amtet om at yde formanden for socialudvalget 300 kr.

1936, 24. marts

Man vedtog at ansøge amtet om tilladelse til at yde formanden for socialudvalget 500 kr. pr. år.

1936, 24. marts

Fra M. Chr. Nielsen forelå forslag om at anlægge kloak gennem Lystrup by. Det blev vedtaget at lægge rør under vejen ved Laurits Larsen og Thorkild Christensens ejendomme.

1936, 14. april

Tilbud på hjemkørsel af skolebrænde fra vognmændene Knud Hansen og Axel Olsen til en pris af 2,50 kr. pr. rummeter. Tilbuddet antaget.

1936, 9. juni

Fra Uvelse Brugsforening forelå der tilbud på, at sognerådet må anlægge vej over brugsforeningens grund til skolen, mod at kommunen anlægges og vedligeholder vejen og pladsen. Dog må kommunen ophøre at befærde vejen, når foreningen ønsker det. Det

blev vedtaget at antage tilbuddet. (Se tidligere drøftelse).

1936, 10. november

Forslag fra M. Chr. Nielsen om elektrisk belysning af Uvelse og Lystrup byer. Sagen henlægges foreløbig.

1936, 29. december

Fra Otto Nielsen forelå tilbud om at skære alle træerne, som står på vejen fra Uvelse by til skellet ved Nr. Herlev. Tilbuddet blev antaget mod, at træerne blev skåret inden den 1. april 1937, og mod, at han får træerne for arbejdet.

Da belysning af vejen i byen senere blev gennemført, betalte grund-ejerforeningen selv for armatur og lysforbrug.

Otto Nielsen sled hårdt i det, da han fældede træerne. På grund af den senere brænderationering var det dog ham, der lo til sidst.

Den følgende sag viser, at medlemmerne selv udførte tællinger. Det kunne være folketælling, tælling af husdyr og afgrødearealer o.s.v.

1937, 31. marts

Tællingsdistrikter.

Uvelse by

Enghaven

Bygvangen

Kirkeengen

Lystrup by

Vest for stationsvej

Øst for stationsvej

M. Chr. Nielsen

Vilh. Andersen

Lars. P. Petersen

H. Granberg Petersen

August Christensen

Hans Mortensen

Jens Larsen

Sognerådet skal igen gå lånevejen. Årsagen fremgår ikke af dagsordenen, men for lille skatteudskrivning i dårlige tider er nok årsagen. Det fremgår af sagen, hvorledes pengeinstitutterne ser på kommunens forhold, men den afgående sognerådsformand er mere optimistisk.

1937, 16. april

Sognerådsformanden havde indhentet tilbud på et lån på 30.000 kr. i Frederiksborg Amts Sparekasse, Landbobanken, Hillerød og omegns Bank og hos Fr. Hasselager. De første kunne ikke låne kommunen det ønskede beløb, men Fr. Hasselager ville låne kommunen 20.000 kr. til en rente på 5% og med afdrag efter amtsrådets bestemmelse, dog senest over 10 år med 1/10 hvert år. Det sidstnævnte lån blev vedtaget med 6 stemmer (Nielsen stemte ikke).

Et udpluk af kommunens regninger, der alle skulle godkendes før betaling.

1937, 14. juli

Regning fra Nordsjællands Venstre Blad	4,50 kr.
Regning fra Frederiksborg Amtstidende	3,24 kr.
Regning fra Socialdemokraten	4,20 kr.
Regning fra Hans. R. Lange	46,20 kr.
Regning fra Ditzels Boghandel	65,64 kr.
Regning fra A/S Phønix	44,09 kr.
Regning fra A/S Phønix	40,41 kr.
Regning fra I. P. Larsen	409,75 kr.

Et eksempel på ansættelse af skat for landmænd med jord i andre kommuner.

1937, 27. august

Nr. Herlev sogneråd meddeler om ansættelse til erhvervsskat.

Anders Petersen	80 kr. ligning 4%	= 2,13 kr.
Martin Olsen	400 kr. ligning 4%	= 10,66 kr.
Oluf Petersen	100 kr. ligning 4%	= 2,67 kr.
Lars P. Hansen	100 kr. ligning 4%	= 2,67 kr.
Chr. Eskildsen	200 kr. ligning 4%	= 5,34 kr.

1938, 16. december

Som lejet mandskab til snekastning har meldt sig ca. 15 mand. Det lejede mandskab fordeles mellem snefogederne.

I 1939 indkøbtes en sneplov til 675 kr., og dermed var man kommet et langt skridt med hensyn til afløsning af pligtarbejde, men der skulle gå mange år, før afskaffelsen var helt gennemført, dels fordi ideen med lejet mandskab var svært at praktisere, og dels fordi sneploven ikke var fuldkommen, og endelig kom der så en ny verdenskrig.

Den 11. januar 1939 forelå en meddelelse fra skoledirektionen om, at forskolelærerindeembedet efter ansøgning var blevet omdannet til lærerembede, og at grundlønnen var ændret til 2.220 kr. med boligfradrag på 185 kr.

Til 1. behandling forelå tegning og beskrivelse over ny gymnastiksal til Uvelse skole. Ifølge overslag ville udgifterne blive kr. 47.435. Man vedtog enstemmigt at bygge den ny gymnastiksal, som tegningerne viser, samt at låne til udgiften, såfremt kommunen kunne opnå et passende tilbud fra sparekassen.

1939, 11. oktober

Undervisningsministeriet meddeler, at omend den foreliggende plan og tegninger til gymnastiksal ved Uvelse skole lider af væsentlige mangler, vil ministeriet dog efter omstændighederne ikke modsætte sig, at planerne lægges til grund ved bygningens opførelse.

Ansøgning fra Elisabeth Christiansen om, at kommunen vil vedligeholde hendes gravsted mod, at hun indsatte 300 kr. på en sparekassebog. Man vedtog at vedligeholde gravstedet i 20 år fra hendes død. Derefter skulle pengene overgå til kommunen.

1939, 8. november

Fra Frederiksborg Amts afvandingskommission forelå en kendelse angående regulering af vandløb nr. 1 i Uvelse sogn samt afvanding af Lystrup sø. Afvandingen går ud på at rørlægge åen fra baneviadukten ved Kongstedgård til 110 m fra Uvelse-Lystrup vejen, derfra fordybe åen for en strækning af 550 m. fra sognevejen. Omkostninger ved rørlægning og uddybning vil anslås til ca. 9.500 kr. Afvanding af Lystrup sø vil ske ved, at der lægges rør i en dybere dybde og store rør. Udgifterne hertil anslås til 10.300 kr. Der forelå tilbud på lån fra 3 forskellige pengeinstitutter. Det vedtoges at udbyde arbejdet, når der foreligger tilsagn om statstilskud, og det videre fornødne er i orden, samt at overlægge det til formanden at ordne det videre fornødne ved sagens ordning.

Lystrup sø blev til agerjord, men kun for en kort periode. Den er nu en slags naturpark. Over den rørlagte Uvelse å breder parcelhushaverne sig.

Den 12. juni 1940. Den anden verdenskrig har forlængst nået Danmark. Sognerådet vedtog at købe brændsel til skolen og de ubemidlede. Ved mødet den 9. oktober forelå der en ansøgning fra Hans Andersen om tilladelse til at holde et dansk møde i Uvelse skole som et led i at gøre sognets borgere deres danskhed mere bevidst. Andragendet nægtedes; grunden kunne tænkes at være, at skolen ikke måtte bruges til offentlige møder.

Den 11. december 1940 indgår sognerådet i et bibliotekssamarbejde med Slangerup.

Den 10. december 1941 enedes man om at ansætte kommunesekretær Greis Nielsen, Slangerup, som kommunesekretær, med en løn på 4.000 kr. årlig.

1942, 18. februar

Selv om der tidligere har foreligget overslag til tilbygning til skolen, lader man tegninger udarbejde, ligesom der bliver udarbejdet overslag for en idrætsplads.

1942, 15. april

Arbejdet vedrørende skolen blev bortgivet til:

Murermester August Christensen	38.906 kr.
Tømrermester Christiansen	14.650 kr.
Snedkermester Olsen & Søn	5.738 kr.
Installatør R. Christensen	2.285 kr.
Malermester A. Andersen	2.685 kr.
Blikkenslager Alb. Andersen	5.438 kr.
Glarmester Olsen	391 kr.

1942, 27. maj

Det blev vedtaget at optage et lån til finansiering af skoletilbygningen på 56.000 kr. 7 1/2% i Kommunernes Kreditforening. Man optog samtidig et lån på kr. 5.500 i sparekassen til et hus på idrætspladsen til redskaber og brændsel.

Ved valget i 1943 kom der et næsten nyt sogneråd ind, idet kun vandrerrhjemsvært Svendsen (A) lod sig genvælge. Niels Poulsen, der blev nyvalgt, tilhørte liste A. Niels Poulsen var arbejdsmand og boede og stammede fra Lystrup. På fælleslisten nyvalgtes følgende: Hans Andersen, Bent Christensen, Hans A. Hansen, alle tre gårdejere, Axel Olsen, vognmand, og O. H. Rasmussen der var statsskovfoged. De fire førstnævnte stammede fra Uvelse, og deres fædre havde alle på et tidspunkt været medlem af sognerådet.

1943, 1. juni

Udpluk fra kommunens regnskabsbog:

Kassebogens indtægtsside	34.373 kr.
Kassebogens udgiftsside	10.471 kr.
Skattelistsens påligning	25.067 kr.
Restanter	4.538 kr.
<i>Indgået</i>	<i>20.528 kr.</i>
Kommunens lån:	
Frederiksborg Amts Sparekasse	23.500 kr.
Kommunernes Kreditforening	56.000 kr.
De gamles hjem i Slangerup	13.606 kr.
Kirken	7.770 kr.

En ny skole med to klasseværelser og to lejligheder i 1924 og en gymnastiksal og kommunekontor i løbet af 20 år var en ret stærk belastning, som kun havde været mulig ved låneoptagning. På samme måde, som sognerådet i tyverne og trediverne havde fået afbetalt den

nye skole, blev det nu det nye sogneråds opgave at betale skolens tilbygningslån, som i øvrigt var givet på fine vilkår.

En skattesag vedrørende en selvpensionist viser, hvor hårdt kildeartsberegningen kunne virke. Indtægten skulle efter denne beregning forhøjes med 50%, og dermed blev den så stor (over 10.000), at den efter et ligningsaskøn, som alle andre også fik tillagt yderligere 50% inden skatteberegning. Sognerådet søgte om at afskaffe denne skatteberegning, men fik afslag. Først i 19 fik sognerådet lov til at ændre denne form for skatteberegning. Tiden var løbet fra den.

Muligheden for en større afgravning af Sundholmbakken blev drøftet, men blev ikke iværksat, da offentligt tilskud ikke kunne fås..

I 1944 forlangte tyskerne legitimationskort, og for at lette adgang til fotografering fik fotograf Knud Larsen, Slangerup, lov til at fotograferer i sognerådlokalet.

1944, 12. januar

Det vedtoges at tegne kontrakt med Falck, såfremt der kunne mødes med 1.000 m slange.

1944, 14. juni

Der forelå en ansøgning fra biblioteksforeningen om et tilskud. Det vedtoges at forhandle med foreningen om en eventuel opsigelse.

Den 13. september behandlede sognerådet bibliotekssagen påny og vedtog at søge oprettet et selvstændigt (selvejende) bibliotek. Den 11. oktober kan man vedtage følgende:

- | | | |
|----|--------------------------|--------------------------------------|
| A. | Tilskud. | Lokale + 400 kr. |
| B. | Garanti for lån på 2.000 | Vedtoges. |
| C. | Anskaffelse af reoler | Vedtoges at købe 2 i brugsen |
| D. | Vedtagelse af love | Se bibliotekets forhandlingsprotokol |
| E. | Valg af bestyrelse | Niels Poulsen, Hans Andersen |
| F. | Valg af revisorer | J. Sørensen, O. H. Rasmussen |

1944, 30. august

Tandlæge Olaf Sørensen, Hillerød, ansattes som skoletandlæge. Den 14. november 1945 godkender skoledirektionen indførelsen af skoletandpleje.

Værnemagten strammede taget om befolkningen. I et forsøg på at skaffe ro lokalt vedtog sognerådet den 27. oktober 1944 et lokalt vagtværn på 30 personer.

1945, 28. januar

Fastsættelse af procentvis tillæg af fradrag:

Grundskyldspromillen 19,2
Ejendomsskyldspromillen 14,4
Skatteprocenten 4,33
Kirkeskatteprocenten 0,6
Ligningsprocenten 4,0
Fradrag 4.000

1945, 17. februar

Kommunens beskæftigelsesplan tilbagesendes fra amtet med bemærkning om, at der var for få arbejdsmuligheder. Man vedtog at sætte afgravning af vejen over Sundholmsbakken på som beskæftigelsesreserve, såfremt der kunne opnås tilstrækkeligt tilskud.

1945, 5. december

Fastsættelse af bødertilæg for for lidt erlagt skat. 33 1/3%.

1946, 9. januar

Ansættelse af kost og logi til medhjælpere og husassistenter.

Et ligningsforhold med 50% på ejendom og 50% på indtægt viser, at det er en udpræget landbrugskommune. Først betalte landmændene 50% af kommunens samlede udgifter og i kraft af deres antal 75% af resten. Forskellen på skatteprocent og ligningprocent forklares på bilag.

1946, 31. marts

Det vedtoges at ansætte Hedvig Andersen som kommuneassistent fra 1. april 1946 at regne med 3 måneders opsigelse. Lønnen blev sat til 125,- kr. pr. måned.

Formandens løn ansættes til 200,- kr.

Socialudvalgsformandens 300,- kr.

Kassererens 450,- kr.

Telefon til kassereren 150,- kr.

Siden oktober 1943 havde der ikke været ansat nogen kommune sekretær, men Hedvig Andersen havde været medhjælp hos formanden.

1946, 11. juli

Sognerådet vedtager at købe smedien til en pris af 10.000 kr., for derefter at regulere vejen. Smedien lå således, at den forhindrede udsyn fra såvel vejen fra Lyngesøvej som fra Uvelse byvej. Vedtagelsen skete med 6 stemmer mod 1. Kunne der ikke opnås enighed med

ejeren om prisen, skulle der afholdes syn (taksation). Amtsrådet meddelte den 13. november at have forhøjet prisen til 11.500 kr.

Der forelå meddelelse fra Uvelse-Lystrup Vandværk om levering af vand til en pris på 330 kr. årligt.

En vedtagelse den 15. maj 1947 om at købe 60 tons tørv viser, at krigens eftervirkninger ikke er ovre. Fra samme sognerådsmøde finder vi også en vedtagelse om, at tiden nu er inde til, at bussen efter krigens stilstand atter må køre fra Nr. Herlev til Slangerup.

1947, 10. december

Københavns vandforsyning forespørger, om sognerådet har noget imod, at Hillerød får vandindvindingsret. Sagen bliver udsat, henhægges, som det hedder.

Et andragende fra grundejerforeningen om et tilskud på 1.030 kr. til installering af vejbelysning i Uvelse og Lystrup byer. Beløbet bevilges mod, at det årlige tilskud på 150 kr. bortfalder. (Det vil sige, at grundejerforeningen gennem kontingentet må klare den årlige elregning).

1948, 19. maj

Vejmanden søger om, at lønnen må fastsættes i henhold til overenskomst med Dansk Arbejdmandsforbund.

1948, 6. oktober

Arbejdsministeriet nægter at give tilskud til bygning af en lukket branddam. Sognerådet fastholder dog at bygge branddammen. Man vedtager, at tre medlemmer skulle rejse til ministeriet. Sagen var blevet til et spørgsmål om cement, som var en mangelvare.

1948, 8. december

Der forelå meddelelse om, at sundhedsplejerskeordningen kostede 147,67 kr. for året 47/48.

Til statistiske oplysninger er der foretaget optælling af foldudbytten. På dette grundlag ansættes byg og rug til 18, havre 17, kartofler 100 td., roer 300 td. og kålroer til 250 td. pr. tønde land.

1949, 22. april

Arbejdsministeriet meddeler, at det vil give 100% i tilskud til udførelse af branddammen. Betingelsen er, at arbejdet udføres af langvarige arbejdsløse. Sognerådet vedtager at søge dispensation for det sidste.

Man vedtager at låne 10.000 kr. og at bruge yderligere 10.000 kr.

af kassebeholdningen til tjæring og grundforbedring af vejen fra Lystrup til »polakhuset« og fra Uvelse til Tilsbækgård.

Cykelsmed Otto Nielsen ansættes til pantefoged efter karetmager Andreas Andreasen. Instruksen fra 1935 var gældende, og lønnen var 600 kr.

1951

Det vedtoges at istandsætte Højlundevejen for 20.000 kr. Regnskab for sundhedsplejen viser, at udgiften nu er steget til 407 kr.

1952, 21. november

Kloakeringsprojektet for Uvelse by, udarbejdet af landinspektør Percival Nielsen, forelå fra ministeriet. Rensningsanlægget, der var mekanisk, blev opført nær Uvelse byvej, (nu Skolelodden 2).

1954, 2. marts

Sognerådet henstiller til trafikudvalget, at der tages hensyn til kommunens beboere, således at busruten Slangerup - Farum i hvert fald for enkelte tures vedkommende køres over Uvelse.

Provst Vedel meddeler, at ministeriet bifalder, at de Uvelse kirke påhvilede ministeriepenge på 2 kr. årligt og enkekassepenge, ligeledes på 2 kr. årligt, afløses mod, at der betales en afløsningsafgift på 50 kr.

Det vedtoges at installere varmtvandsbeholder og komfur i skolens lærerbolig.

1955

Kommunen giver garanti for et lån til vandværket på 52.000 kr. Betingelsen er, at der oprettes brandstandere efter sognerådets anvisning, og at kommunens veje bringes i orden efter nedlægning af rør, ligesom vandindvindingsretten sikres.

1955, 13. marts

Man vedtog at afholde en fest i anledning af 10-årsdagen for Danmarks befrielse.

1955, 11. maj

Det vedtoges efter forslag fra skoletandlægen at fortsætte behandlingen af skolebørnenes tænder uanset konflikt. (17 kr. pr. elev).

På grundlag af en skrivelse fra sognerådsforeningen vedrørende ovennævnte sag vedtager man at bemyndige formanden til at forhandle med tandlægen. Resultatet blev, at begge parter lod som ingenting.

1956, 28. juni

Sognerådet vedtog, at belægningen af vejen fra Uvelse Brugsforening til Lystrup smedie og fra Lystrup Skov til Slingerup skel skulle deles mellem to tjæreselskaber.

1956, 12. september

Lærerinde frk. Thyra Jarl søger sin afsked.

1957, 14. maj

Sognerådet tvinges til at ændre lærerindeembedet til for skolelærerindeembede, da frk. Gade, som skulle ansættes, ikke havde den nødvendige eksamen.

1957, 11. december

Sognerådet vedtager, efter forslag fra skovvæsenet, at ombytte deputatbrændet, som leveres i klov med knippel, således, at man får 2 rummeter knippel for hver 1 rummeter klov.

1958, 10. maj

Idrætsforeningen anmoder om, at kommunen vil installere toilet i huset på idrætspladsen. Dette bevilges, såfremt amtslægens tilladelse til sivebrønde kunne fås, og såfremt foreningen selv vil udføre en del af arbejdet.

1958, 15. oktober

Ligningsforholdet fastsættes til 55% på indtægt og 45% på fast ejendom.

1959, 15. april

Civilingeniør Dines Jørgensen gennemgår forslag til installation af centralvarme i skolen. Dette vedtages og udbydes i offentlig licitation til en pris på 31.000 kr.

I 1943 blev centralvarmeinstallationen ikke gennemført trods drøftelse. Der skulle altså gå 16 år, før kakkellovn og varmtvandskedlen var blevet udslidt.

1960

Skoledirektionen fastsætter huslejen for lærerboligen til 1.206 kr. plus 300 kr. til garage. Lærerindens bolig sættes til 672 kr. plus garage 300 kr.

1961, 25. februar

Ligningsforholdet fastsættes nu til 70% på indkomst og 30% på grundskyld.

Såvel denne vedtagelse samt en tidligere mindre ændring i skattefor-

delingen må ses i forbindelse med stigende indtægter for ikke-landmænd. Det samme kan siges om ændringen eller omlægningen fra ligningsprocent til beskatningsprocent. Ændringen i ligningsforholdet medførte i første omgang den store nedgang i grundskyldspromillen, der gennem årene har svinget omkring 18 promille. Men udstykninger og befolkningstilvæksten ændrede langsomt forholdene, så skatten nu blev fordelt efter den ændrede befolkningsstruktur i lighed med, hvad der skete i 1903.

1961, 23. marts

Meddelelse fra formanden om ligningens afslutning.

Beskatningsprocent 8,8

Kirkeskatprocent 1,0

Grundskyld 14,0

Den samlede skatteindtægt i kommunen er	1.550.018 kr.
Efter hustru- og personfradrag	1.062.900 kr.

1961, 23. marts

Prprt. Peter K. Nielsen fremsender en skitse til udstykning af 13 ha. på matr. nr. 17 c, Uvelse, med bebyggelse af i alt 120 huse, idet han forespørger, om kommunen kan tiltræde en sådan udstykningsplan.

Samme dato talte stadsingeniøren for Hillerød om byplanlægning.

Udstykningsplanen måtte dengang anses for noget fantasifuld. I dag, efter regionsplanens vedtagelse, er det måske kun et spørgsmål om tid. Stadsingeniørens tale gav en forsmag på byudviklingsudvalgets arbejde, men den 3. maj vedtager man, at man ikke vil træde ind i Hillerødegens byudviklingsudvalg.

Efter mange års pause i husbyggeriet i Uvelse blev der den 3. maj 1961 givet tilladelse til udstykning af en grund på Lyngvej.

1961, 1. juni

Landinspektør Percival Nielsen fremlægger forslag til dispositionsplan for kommende bebyggelser i kommunen. Planen vedtages og sendes til boligministeriet.

Et andragende om udstykning fra matr. nr. 7 a Uvelse indsendes til paragraf 35-udvalget for at få tilladelse til udkørsel til vejen.

1961, 11. juli

Boligministeriet meddeler, at den indsendte dispositionsplan vil blive sendt til udtalelse i vejdirektoratet, fredningsplansudvalget,

provst Exner (kirkegården), samt amtmanden over Frederiksborg Amt.

Boligministeriet godkender den af sognerådet indsendte bygningsvedtægt pr. 15. juni 1961.

Byudviklingsudvalget for Hillerødeggen anmoder sognerådet om påny at overveje at blive medlem af udvalget. Sognerådet henviser til den til ministeriet indsendte plan, og at man indtil videre vil stå afventende.

1962, 21. marts

Man vedtager at indtræde i byudviklingsudvalget for Hillerødeggen, idet man under henvisning til forhandling med udvalget den 28. februar forudsætter, at de arealer, som i den udarbejdede byplan for Uvelse kommune er udlagt til boligområde, lægges i 1. zone. Man anmoder samtidig om at blive repræsenteret i udvalget.

Dagen efter sognerådsmødet meddelte boligministeriet, at det havde bestemt, at kommunen skulle indtræde i byudviklingsudvalget.

1962, 21. juni

Boligministeriet meddeler, at dispositionsplanen er klar til godkendelse, men da kommunen nu er medlem af Hillerødeggen's byudviklingsudvalg, vil planen blive sendt til udtalelse der. Der foreligger 2 udstykningsandragender fra henholdsvis Bent Christensen og Niels Andersen.

1962, 16. januar

Der foreligger en meddelelse fra Frederiksborg amtsråd om tilladelse til at yde formanden 1.460 kr. årligt plus 80 øre pr. indbygger. Hertil kommer statens honorartillæg på henholdsvis 15% og 132%. Det er den første stigning siden 1946, hvor formanden fik 500 kr. årligt.

1963, 21. februar

Boligministeriet meddeler afslag på en dispensationsansøgning om at bygge 7 huse på Enggårdsvej.

1963, 6. marts

Tilladelse til udstykning fra gdr. Bent Christensen, Kongstedgård til A/S Paros.

Udstykning af gartner Mejlstrup Hansens ejendom matr. nr. 36 c, Uvelse by, sker den 25. juni 1963.

1963, 25. juni

Sognerådet tiltræder den fremsendte kloakplan for Uvelse bys opland.

1964, 4. juni

Ahlmanns snedkerværksted får tilladelse til udvidelse. I henhold til bestemmelse i byplanvedtægten kan mindre værksteder få en sådan tilladelse.

1964, 29. december

Amtsskolekonsulent L. C. Jensen redegjorde for de forskellige muligheder, der forelå for udbygning af Uvelse skole. Amtsskolekonsulenten var indforstået med, at der fra 1. august 1965 oprettes en ny lærerstilling evt. en timelærer og vil overfor ministeriet anbefale, at der blev givet tilladelse til at bygge 2-3 nye klasseværelser i 1966.

1965, 21. april

En ny dispensationsplan vedtages og indsendes til boligministeriet.

1965, 30. juni

Der foreligger tilbud om lån af 100.000 kr. til finansiering af kloakeringen fra fodermester Torkild Hansen.

Der må hertil gives følgende forklaring. Det var fra ministeriets side forbudt kommunerne at optage lån i pengeinstitutterne på grund af overbeskæftigelse. Men man havde glemt at lukke alle smuthuller. Kloakeringen skulle ske, derfor benyttede sognerådet sig af denne udvej. Et privat lån havde for øvrigt før været optaget af sognerådet, se 16. april 1937.

1965, 31. august

Der foreligger 12 tilbud på kloakering af en del af Uvelse og Lysstrup. Tilbudet fra Puggård, Jægerspris til en pris på 156.242 blev antaget.

1965, 24. november

Det vedtages at købe et areal til kirkegårdsudvidelse på 1.650 m² og et areal til parkeringsplads på 450 kvadratmeter til en pris af 15 kr. pr. kvadratmeter af Hans Andersen.

1966, 19. januar.

En forespørgsel fra bestyrelsen for det gamle hjem, om sognerådet vil stille sig positivt over for et plejehjem, blev besvaret bekræftende.

1966, 30. marts

Byplan for Uvelse kommune vedtages med 6 stemmer, Arne Poulsen undlod at stemme.

Det meddeles fra den fælles kommunale forbrændingsanstalt i Lynge, at udgiften var 120 kr. pr. husstand.

1966, 17. juni

Der var indkommet 3 tilbud ved licitation over iltningskanalanlæg for Uvelse og Lystrup byer (mekanisk rensningsanlæg). Man vedtog at antage entreprenørfirmaet brd. Thygesen, Måløv, som havde givet tilbud på 77.268 kr. Maskinleverancen er fra firmaet Akvadan på 9.850 kr. Man vedtog at lægge en ledning fra idrætshuset i fortsættelse af kloaken ud for de 4 grunde på mtr. nr. 8 c. Tilsyn med brdr. Thygesen skulle føres af Akvadan.

1967

Formanden orienterer om en udvidelse af skoleforbundet med Lynge-Uggeløse kommune. Sognerådet er indforstået.

1967, 1. marts

Skoledirektionen meddeler tilladelse til at oprette et lærerembede.

1967, 1. maj

Forslag om køb af 1 parcelhus til lærerbolig. Det vedtoges at købe et hus af tømrermester Laurits Larsen til en pris af 158.520 kr. Der udbetales 40.220 kr., heraf en grund til 35.000 kr. Huset er prioriteret med 118.300 kr., den årlige ydelse bliver ca. 10.000 kr.

Der foreligger indstilling fra børneværnet om oprettelse af en børnehave. Sognerådet vedtager at godkende forslaget. Den samlede udgift anslås til 228.000 kr. fordelt således: Grundpris plus omkostninger 45.000 kr., anlæg af legeplads 15.000 kr., byggeudgifter 118.000 kr., omkostninger i forbindelse med lån 40.000 kr. og inventar 10.000 kr.

1968, 17. januar

Åge Juul forærer sin ejendom matr. nr. 49, Uvelse, til sognerådet, som tak for god behandling.

1968, 4. marts

De samlede udgifter til kloak er opgjort til 725.431 kr.

1968, 8. marts

Arkitekt Nagel fremlagde projekt til sognegård (midlertidige skolelokaler og ungdomslokaler). Man vedtog at lade arbejdet udføre efter tegning nr. 09 med den ændring, at køkkenet placeres på det i

tegningen viste arkivrum. Der anbringes faste skabe i de 2 rum, som skal bruges til klasselokaler. I forbindelse med skabene anbringes håndvaske i de 2 klasselokaler. Formanden bemyndiges til at underskrive kontrakt.

I forbindelse med det stigende behov for klasseværelser havde sognerådet været indstillet på at bygge flere klasseværelser, men en tilladelse til at bygge for 100.000 kr. til skoleformål rakte ikke langt. Derfor blev ungdomslovgivningen udnyttet således, at det blev til en kombineret skole og ungdomslokale, hvoraf sidstnævnte også kunne bruges til almindelige sammenkomster for sognets beboere, derfor fik hele projektet navnet »sognegården«. Et klasseværelse var fuldt ud lovligt skolelokale. De øvrige to var det omtalte ungdoms- og forsamlingslokale, en foldevæg skilte de to lokaler, således at de midlertidigt kunne benyttes til skolelokale. Nogen mulighed for at få 3 klasser bygget som godkendt skole forelå ikke på daværende tidspunkt.

1968, 26. marts .

Sognerådet vedtog, at børnehaven skulle drives kommunalt.

Denne vedtagelse skete for at sikre, at børn fra alle samfundslag skulle komme i betragtning ved tildeling af børnehavepladser.

1968, 14. maj

Landinspektør Percival Nielsen forespørger for gdr. Ole Sørensen om sognerådets stilling til udstykning af 4 parceller fra et areal, beliggende umiddelbart syd for bygningerne til Enggården.

Man vedtog at svare, at man under hensyn til den godkendte dispositionsplan, som friholdt det nævnte areal, ikke kunne give tilladelse til udstykning.

1968, 18. juni

Der forelå tilbud til foldevæg til sognegården. Man vedtog at anskaffe foldevæg mellem 2 lokaler til en pris af 15.930 kr. Samme dag forelå der tilbud på opførelse af børnehaven. 162.000 kr.

1968, 21. august

Man vedtog at ansætte Elly Jensen, Lystrup, som hjemmehjælper og husmoderafløser fra 1. september med 20 timers arbejdsuge.

Uvelse-Lystrup Vandværk tilbyder at lægge vandledning til kirken. Til efterretning.

1968, 28. oktober

Landinspektør Percival Nielsen fremsender arealopgørelse over

påtænkt vej over matr. nr. 4 a.

Projektet blev senere trukket tilbage, men arealet til vejen ligger der endnu i en linie fra kirken til Nr. Herlevvejen.

1968, 8. november

Det vedtoges, at skolekørsel for børn skulle påbegyndes hurtigst muligt.

1968, 18. december

Kommunesammenlægningsudvalget for Slangerup by- og landsogn indbyder til møde den 16. jan. 1969.

Man vedtog at lade sig repræsentere med et udvalg bestående af H. Vester, Anker Petersen og Hans Andersen.

2. behandling af køb af et areal til vejformål an matr. nr. 4 a, Uvelse. Arealen købes til vejformål, men udlægges indtil videre til grønt område.

1969, 19. marts

2. behandling af overslaget for 1969/70. Det vedtoges at udskrive 917.000 kr. (En forhøjelse på 45.000).

Grundskyldspromillen fastsættes til 6 og beskatningsprocenten til 12,5.

1969, 23. april

Frederiksborg amtsråd meddeler tilladelse til erhvervelse af et areal på 977 m² fra matr. nr. 4 a, Uvelse, vederlagsfrit til vejformål. Til efterretning.

1969, 23. april

Cirkul. fra undervisningsministeriet om gennemførelse af lørdagsfrihed i folkeskolen i sommerhalvåret. Det blev vedtaget at holde lørdagsfrihed i skolen i sommerhalvåret.

1969, 28. maj

Forslag om optagelse af lån til børnehaven på kr. 250.000.

Ansøgning om optagelse af »Skøleloden« og »Kornvænget« som offentlige veje. Sognerådet vedtog at optage vejene som offentlige, når betingelserne er opfyldte.

1969, 4. september

Det planlægges, at de ældres udflugt den 8. juli 1969 skal gå til Kulen.

1969, 18. juni

Fremlæggelse af protokollat til sammenlægningsoverenskomst.
Tiltrædes.

1969, 4. september

1. behandling af overslaget for 1970/71. Det vedtoges at udskrive 950.000 kr.

1969, 19. november

Skrivelse fra indenrigsministeriet om, at man kan tiltræde kommunalreformkommissionens indstilling om sammenlægning af Slangerup by- og landsogn, Uvelse og en del af Jørlunde kommuner. Til efterretning.

1969, 17. december

Det vedtoges at anlægge parkeringsplads ved kirken.

1970, 4. februar

Tilbud fra Byggeriets Realkreditfond vedr. optagelse af 30-årigt lån i børnehaven.

1970, 25. marts

Punkt 1. Forslag fra formanden om, at det nuværende kommunkontor og bibliotekslokale sammenlægges til et samlet lokale for biblioteksvirksomhed. Man vedtog at lade arkitekt Vermund Sørensens udarbejde detailprojekt.

Punkt 2. Frederiksborg Amt meddeler tilladelse til, at Skoleloddens optages som offentlig vej på de af sognerådet anførte vilkår, samt at der på matr. nr. 1 u sikres oversigt til udkørsel til anden landevej på 15 x 15 m.

Punkt 3. Skoleloddens grundejerforening søger om kommunegaranti for banklån indtil 35.000 kr. Man vedtog at yde kommunegaranti for lånet.

Punkt 4. Vejnavne:

Fra Brugsen mod Hillerød:

Fra Brugsen mod Slangerup:

Fra Brugsen mod Lyng:

Lystrup:

Lystrup, fra Henry Hansen ned mod skoven:

Uvelse by

Slangerupvej

Lyngvej

Lystrup by

Søvej

Stianlæg:

1. sti fra Kornvænget til bivej nr. 5.
2. sti fra Kornvænget til Skolelodden.
3. sti fra Skolelodden til skolen (ikke anlagt)
4. sti fra bivej nr. 5 til kirken (ikke anlagt)
5. sti fra Kirkestræde til Uvelse by (Kirkestien)
6. sti fra bivej nr. 6. til Kærstykket.
7. sti fra Enggårdsvej til gdr. Jes Petersen (skolesti)

1970, 25. marts

På sognerådets sidste mødedag underskrives protokollen af nedsående medlemmer:

**Hans Andersen - Poul Rasmussen - Inge Bækgaard
Hans Henning Nielsen - Anker Petersen
Harald Vester - Bent Lund**

Uvelse kommune

Driftsregnskab 1.4.69 - 31.3.70

Indtægter:

Renteindtægter og renteudgifter	17.059,30	
Driftsudgifter vedr. ejendomme	– 22.968,60	
Andre indtægter	1.036,00	
Kommunale skatter og afgifter	966.778,90	
Ialt indtægt		961.905,60

Udgifter:

Administrationsudgifter	86.236,26	
Lov om offentlig forsorg	30.230,58	
Lov om sygeforsikring	14.223,58	
Lov om invalidepension, lov om folkepension og lov om omsorg	426.875,29	
Børne- og ungdomsforsorg	51.624,34	
Andre sociale udgifter	180.634,59	
Ialt	703.588,38	
Fragår refusioner	487.228,46	216.359,92
Tilskud til foreninger		183,00
Skolevæsen		235.950,42
Vejvæsen		183.953,77
Vandløbsvæsen		4.449,46
Brandvæsen, hegnssyn		6.676,41
Sundhedsvæsen		24.652,48
Andre udgifter		95.132,60
Biblioteksvæsen		3.864,25
Henlæggelser til afdrag på lån og afskrivninger		88.035,22
Driftsoverskud		16.411,81
Ialt udgifter		961.905,60

Status pr. 31.3.1970

Aktiver:

Kassekonto	21.952,99
Kommune- og kirkeskatter	62.391,48
Diverse indtægtsrestancer	275.158,43
Indkomst- og formueskat til staten	114.458,25
Kommunens kapitaler	228.133,75
Varebeholdninger	2.606,07
Faste ejendomme	2.613.826,81
Tilgodehavender hos grundejere	178.109,92
Legaternes aktiver	9.629,29
Aktiver optaget til afskrivning	227.172,00
Aktiver ialt	3.733.438,99

Passiver:

Lån	807.452,81
Legaternes driftsregnskaber	10.121,00
Menighedsregnskabet	17.758,12
Diverse udgiftsrestancer	170.130,49
Forskellige mellemregningskonti	17.769,94
Indkomst- og formueskat til staten (ikke afregnet) ..	225.888,00
Fonds	16.411,81
Kapitalkonto (kommunens nettoformue)	2.467.906,82
Passiver ialt	3.733.438,99

Uvelse kommunes aktiviteter pr. 1. april 1970

Skole: 5 klasseværelser incl. ungdomslokale, gymnastiksal og 2 lejligheder.

4 huse, hvoraf de 2 huse var beregnet til lærerboliger.

I forbindelse med skolen var der indrettet kommunekontor og 1 mindre bibliotek.

I den østlige ende af Uvelse by fandtes idrætsplads med klublokale.

Børnehave: Kommunal med plads til 20 børn på Kornvænget.

Tekniske anlæg: Kloakering af Uvelse og Lystrup byer med tilhørende biologisk renseanlæg.

Uvelse kommune ejede i fællesskab med de 2 Slangerup kommuner og Græse-Sigerslevvester kommune »De gamles Hjem« i Slangerup og plejehjemmet »Solgården« sammen med flere kommuner.

Forbrændingsanstalten i Uggeløse var kommunen medindehaver af.

Kirken var kommunalt ejet, og sognet var annex til Slangerup.

Gæld

Lån på 807.452,- kr. er dels prioriteret i kirke, skole, børnehave og kommunens 3 beboelseshuse, samt et lån på 170.000,- kr. til kloak- og renseanlæg. Sidstnævnte beløb er tilgodehavende hos grundejere.

Af kommunens kasse er endvidere udbetalt 30.000,- kr. til kloak- og renseanlæg. Til gengæld for dette beløb må kommunen opkræve afgifter ved fremtidige grundes tilslutning til kloak- og renseanlæg.

Ifølge kendelse kunne der tilsluttes ca. 80 parceller til renseanlægget.

Fortegnelse over Uvelse kommunes Formue og Gjæld den 31. December 1876

A. Faste Ejendomme

1. Uvelse Kirke med Tiende matrikuleret for 29 Tdr. 2 Skp. 2 Fdk. 2 Alb. med tiendeydende Hartkorn af 197 Tdr. 6 Skp. 1 Fdk. 1 1/2 Alb. Kirken er assureret for	34.740,00 kr.
2. Uvelse Skole med Jordlod af Htk. 0 Td. 6 Skp. 3 Fdk. 1 1/2 Alb. Bygningerne er assureret for ..	5.728,00 kr.
3. Et Gadehus i Uvelse By for	200,00 kr.
4. Et Sprøjtehus	270,00 kr.

B. Rørligt Gods

1. Skolens Inventarium assureret for	350,00 kr.
2. En Sprøjte med dertil hørende Redskaber	520,00 kr.
3. Et Grusmål og et Tørvemaal. Endvidere eier Kommunen en Kontrabog med Frederiksborg Amts Sparekasse med indbetalt 70,- Kr., hvoraf Renter betales til læreren i Uvelse Skole, som Erstatning ved Uvelse Aaens Udfyldning.	

Gjæld

1. Til Uvelse Sogns Syge og Hjelpekasse	600,00 kr.
2. Til Frederiksborg Amts Sparekasse	5.155,00 kr.
3. a. Til Statskassen prioriteret i Uvelse Kirke	11.354,00 kr.
b. Til do. prioriteret i Kommunens Hus	150,00 kr.
4. Til Johanne Vilhelmsen Rest af Afstaaelsessum for samme Hus	20,00 kr.
Ialt	17.282,37 kr.

Kommunekassens Status

Udgift	5.256,00 kr.	
Indtægt	4.968,44 kr.	
Underbalance	287,56 kr.	287,56 kr.

Kirkekassens Status

Udgift	1.050,91 kr.	
Indtægt	974,48 kr.	
Underbalance	76,43 kr.	76,43 kr.
Ialt Gjæld		17.646,36 kr.

Uvelse Sogneråd den 26. februar 1877

P. Petersen

Uvelse kirke

Sognepræst Eyvind Strengberg skriver om Uvelse kirke følgende:

Uvelse kirke er en lille, meget gammel, men velbevaret kirke, opført i munkesten i begyndelsen af 1200-tallet. Den regnes for en af de smukkeste kirker fra denne tidlige tid. Dens tårn, der for neden udgør en del af kirkerummet, er senere ombygget og udvidet. Det hviler inde i kirken på to smukke søjler. Når bortses fra våbenhuset - syd for kirkeskibet - består kirken af et sammenhængende rum i fire afsnit: apsis, kor, skib og tårn. Til skibet er i 1742 føjet en stor tilbygning i nord. På kirkeskibets udvendige mur findes en karakteristisk række af rundbuefriser. - Altertavlen i behersket barok og stammer fra o. 1635. Den bærer Chr. IV's navnetræk. I tavlens midte er et maleri forestillende Jesus, malet af N. Simonsen (1966). På alteret to meget store barokke stager. Alterkalken i forgyldt sølv er fra 1633. Døbefonten (af skånsk oprindelse) er af kalksten. Prædikestolen er i sædvanlig renæssancetype.

Denne kortfattede beskrivelse af kirkebygningen taler for sig selv. I det følgende afsnit vil jeg forsøge at give en skildring af sognets og menighedens arbejde for bevarelse af kirken samt omtale de mennesker, som på forskellig vis har haft forbindelse med det kirkelige arbejde. Jeg tænker her på sognepræst, kirkebylærer, kirkesanger, klokker og organist, som har haft deres arbejde i kirken, men også på dem, der har haft ansvaret, som brugere af kirken, menighedsrådet (fra 1904) og sognerådet som ejer af kirken fra 31.12.1874, da kirken gik fra kronens til kommunens eje.

Foruden de almindelige opgaver i medfør af menighedsrådsloven havde menighedsrådet mulighed for ved det årlige kirkesyn at fremkomme med ønsker vedrørende vedligeholdelse eller forbedring af kirkens bygninger.

Som et tredje led i administrationen af kirken meldte sig statens tilsyn, der bestod af provsten plus en bygningskyndig konsulent. Deres opgave var at sikre, at bygningerne ikke forfaldt.

Kirkeværgen, som var valgt af menighedsrådet, burde nok have været valgt af sognerådet, som var ansvarlig for kirkebygningen, og en del misforståelser kunne derved være undgået. Den overordnede administration gjorde det heller ikke lettere at afgøre, hvad der var me-

nighedsrådets, og hvad der var sognerådets opgaver, f.eks. skulle altervinen betales af kommunens kasse.

Derfor var det måske ikke så underligt, at menighedsrådet flere gange prøvede at få gjort kirken selvejende, hvilket dog først skete i året 1974.

Den ene af kirkens klokker er støbt i 1618, den anden er støbt i 1878. Det fremgår af sognerådsforhandlingerne, at der til sognerådets møde den 6. februar 1878 forelå et tilbud fra Anker Heegård, Frederiksværk, om at omstøbe den lille kirkeklokke for en betaling af 350,- kr. Heri var indbefattet alle udgifter, dog tømmer og snedkerarbejdet undtaget. Ved sognerådsmødet den 8.5.1878 forelå en skrivelse fra Anker Heegård, hvori han meddelte, at den nye klokke ville indtræffe til Uvelse kirke den 16. april og straks blive ophængt, hvilket også skete.

Det er betydeligt lettere at finde de rigtige data for kirkernes historie, end det er for kirkegårdenes. Den forklaring, der gives på kirkegårdenes opståelse, er den, at først blev de mere fornemme begravet i kirken og de lidt mindre fine rundt omkring kirken. Denne forklaring er nok ikke helt usandsynlig. Spørgsmålet om, hvornår der blev anlagt kirkegård i Uvelse, eller rettere, hvornår det blev almindeligt at begrave vore døde på kirkegården, kan ikke besvares.

Et kort, som er udfærdiget i 1791 viser kirken med kirkegården, og man kan se, at kirkegården oprindeligt er kvadratisk, og at der senere er tillagt et areal.

I 1837 sker der en udvidelse af kirkegården med et areal fra gården »Stenbye«. En anmærkning på skødet for »Stenbygård« lyder således:

»Ifølge det kongelige rentekammers resolution af 7 de denne måned anmærkes her, at nuværende eier af indbemeldte gård Hans Hansen har afgivet 120 kvadrat favne jord til udvidelse af Uvelse kirkegård imod det ved kongelig resolution af 14 de december forrige år bestemte vederlag i penge, samt at her og efterfølgende eiere af gården fra 1 ste januar dette år er bevilgede en godtgørelse af 4 M, skriver fire mark tegn (Mønt) årlig for skatter og afgifter af det afgivne jordstykke, hvilken godtgørelse udbetales herpå amtstuen for Frederiksborg districts kirkekasse.

Denne påtegning bliver at tinglyse ved bemeldte districts birketing til alle vedkommendes efterretning.

Frederiksborg amtstue, den 24. oct. 1837.

Et areal måske knapt så stort må formodes også at være afstået fra »Stangegård«. Den næste kirkegårdsudvidelse fandt sted i 1865, og da har de to gårde igen måttet holde for.

Da Uvelse sogneråd omkring 1965 skulle udarbejde byplan, forlangte kirkeministeret, at et areal på ca. 2100 m² skulle tillægges kirkegården. Det blev købt for en pris af 15,- kr. pr. m² byzonejord.

Til kirkegårdens hegning har været benyttet forskellige hegnsformer, således er den mod nord heget af en tjørnehæk og en gråstensmur, som formentlig er meget gammel. Den sidste del af muren mod nord plus vestmuren og en del af sydmuren var inden 1974 en hvidkalket kampestensmur, som var noget uregelmæssig i sine dimensioner. Stenene var sammenholdt af grus og kalk, og foroven var der anbragt 2 eller 3 rækker tagsten. Der var en vis hygge ved denne mur, men til trods for en stadig tilbagevendende reparation og kalkning har tiden og træernes rødder nedbrudt muren, således at man i 1974 måtte erstatte den med en helt ny mur. Allerede i 1896 havde man påbegyndt en udbedring af muren mod sydsiden, som i 1946 fortsattes til indgangen til kapellet og videre i den østlige del af kirkegården.

I den omtalte mur fandtes der i nordsiden en låge, og efter hvad fru Olga Andreasen oplyser, har hendes moder fortalt, at sognepræsten staldede ind hos ejeren af »Stenbygård«, indtil gården blev flyttet fra kirken til vejen mod Nr. Herlev i 1883, og i den tid har han benyttet lågen som indgang til kirkegården. Ser vi bort fra denne indgang, som formentlig kun blev benyttet af enkelte personer, lå indgangen til kirkegården i den nordlige del af vestmuren, hvor der fandtes en dobbeltlåge og en enkelt låge-ædskilt af piller, således at der i alt var 3 piller i muren. Denne indgang lå over for kirkestien, som gik fra den gamle skole til kirken. Stien blev benyttet af kirkegængere og især af kirkesangeren og har formentlig også en overgang været benyttet af præsten, da han staldede ind hos læreren, efter at »Stenbygård« var udflyttet.

Kapellet på Uvelse kirkegård er opført af røde mursten og med rødt tegltag. Det er bygget i 1917 og skænket af smedemester Petersen, København. Smedemester Petersen havde familie i Uvelse. Blandt andre var menighedsrådsmedlem og mangeårige kasserer for Uvelse sogneråd, Lars P. Pedersen, hans nevø. Ved grundstensnedlæggelsen blev der indmuret mønter.

Med opførelse af et ligkapel var et længe næret ønske blandt beboerne gået i opfyldelse, idet man allerede i 1877 ved et sognerådsmøde behandlede et forslag om opførelse af et ligkapel, og man nedsatte et udvalg til at forberede sagen, men dette udvalgs arbejde gav ikke noget resultat. Anden gang sagen igen blev drøftet var i 1914, da 68 beboere

opfordrede sognerådet til at lade opføre et ligkapel. Dette forslag blev dog forkastet, idet 2 stemte ja hertil - 4 stemte nej - og 1 stemte blankt.

I september 1874 udbød finansministeriet de i Frederiksborg amt af statskassen ejede kirker til salg ved offentlig auktion, i alt blev 14 kirker, hvoraf Uvelse kirke var en af dem, udbudt til salg.

Det fremgår af konditionerne (betingelserne), at der er følgende indtægtskilder til Uvelse kirke.

Matrikuleret tiendehartkorn: 29 tdr. 2 skp. 2 fdk. 2 album.

Tiendeydende hartkorn: 177 tdr. 6 skp. 1 fdk. 1 1/2 album.

Tiendevederlag: 1 95/96 skp. - Rug 4 tdr. 7 7/32 skp. Havre 4 tdr. 7 7/32 skp. - penge 4 rdl. 80 sk.

Afgift af kirkejord: 32 skp.

Vederlag for afløst pligtarbejde: 12 rdl. 64 sk

Indtægt efter kirkeregnskaber efter 10 års gennemsnit: 9 rdl. 58 sk.

Udgifter med undtagelse af bygningsudgifter:

Løn til kirkeværge samt for tillysningsbøgerne førelse og kirkegårdens renholdelse: 25 rd. 58 sk.

Landskat af det matrikulerede og tiendeydende hartkorn samt pesthuspenge 39 rdl. 60 sk.

Brød og vin: 10 rdl. 73 sk.

Expenser og provsteløn samt befordring ved provstesyn: 16 rdl. 48 sk.

Til anskaffelse af ministerialbøger og inventarier m.v.: 6 rdl. 67 sk.

Andre udgifter efter kirkeværgeregnskabet: 17 rdl. 10 sk.

Til ejerne af gårdene matr. nr. 1 og 2 i Uvelse svares for afgivet jord til kirkegården henholdsvis 64 sk. og 48 sk. årlig.

På grundlag af dette tilbud vedtog sognerådet i sit møde den 13.10.1874 at indbyde kirketiendeyderne til et møde i skolen den 19-10-1874 angående køb af kirken.

Sognerådet havde tænkt at tilbyde 3000 rdl. for kirken. Resultatet af dette møde blev, at sognerådet ville tilbyde 6.520,- rdl., men det endte med, at man gik med til at give 7.810 rdl. Det sidstnævnte beløb var efter kirketiendeydernes mening mere rimeligt. Det svarede til, hvad staten ønskede, men sognerådet så rigtigt, når det ønskede at erhverve kirken så billigt som muligt. Amtsrådets tilladelse til erhvervelse forelå den 29.12.1874, og den 31.12.1874 overtog sognerådet kirken.

Derefter vedtog sognerådet at optage et lån på 2500 rdl. i Frederiksborg amts sparekasse og sognefoged P. Pedersen, »Tvinnesøsegård«, som må formodes at have været den drivende kraft ved købet, bemyndiges til at underskrive lånet.

Selv om kirken blev sognets ejendom, så ændredes forholdet for tiendeydelsen ikke, og først i 1915 blev denne form for skat afløst. I 1879 skriver sognepræsten til sognerådet, at han er tilfreds med den af rådet truffne beslutning om, at han får høstofferet udbetalt kvartårligt.

Den 11. februar 1910 forelå der til sognerådet en meddelelse fra Horns Herreds provsti om, at landbrugsministeriet havde meddelt, at tiendeaflysningen var kr. 23.013,75 kr. for Uvelse sogn, hvilket gælder for kirketiende.

Men vi skal frem til 1914, før afløsning af højtidsoffer for præsten og læreren blev afskaffet.

I 1877 vedtog sognerådet at antage klokker Jens Svendsen som kirkeværge for treåret 1878-79-80 for en årlig betaling af 36,- kr. på sædvanlige betingelser med undtagelse af ringning for lig, som forandres således, at den, der begærer ringning for lig, har at betale 4,- kr. for ringningen eller at sende to mand, der af kirkeværgen antages dertil og betales 2,- kr.

I 1891 foreligger der til sognerådet en skrivelse fra kirkeværgen om kakkellovn i kirken, samt om en måtte ved alteret og ombytning af kirkens alterlamper med lys. Mod kakkellovnen og måtten vides intet at erindre, hvorimod lamperne beholdes, som de er.

I 1902 sker der en ændring vedrørende klokkeringningen, idet det hidtil har været således, at kirkebyens skolelærere skulle forestå den daglige klokkeringning ifølge lov af 1899, som nu er ophævet, således at ringningen skulle foregå ved sognerådets foranstaltning i fremtiden. Derudover indskærper hr. amtmanden på justisministeriets foranledning, at vedkommende, der besørger klokkeringningen, også skal ringe i mobiliseringstilfælde.

Den 8.6.1909 nægter sognerådet at modtage 200,- kr., som skulle til-

falde kommunekassen mod at vedligeholde et gravsted i 40 år.

Ved et møde, som blev afholdt den 6.8.1909 besværer fhv. klokker Jens Svendsen sig over, at et gravsted ikke bliver vedligeholdt til trods for, at kommunen den 7. juni 1892 har påtaget sig at vedligeholde dette, og at der herfor er indbetalt 120,- kr., som er indsat i Sjællands Stiftsøvrighed, hvoraf renterne indgår i kirkekassen. Resultatet blev, at klokkeren skulle oppebære 2,80 kr. årligt for at vedligeholde gravstedet, og dette var bindende for fremtidige klokkere indtil 1940.

Den 20.4.1920 sender kirkebestyrelsen forslag angående lønninger ved Uvelse kirke og meddeler, at stiftsøvrigheden har approberet disse forslag. Kirkesangeren får årligt 300,- kr., og som organist erholder samme for at spille ved de ordinære gudstjenester 150,- kr. For at spille ved alle kirkelige handlinger erholder han 50,- kr. årligt og som kirkebylærer 50,- kr.

Ringeren, der også fungerer som bælgræder, lønnes for søndagstjenester med 150,- kr. årligt, for fyring i kirken erholder han 40,- kr., for rengøring af kirken og medvirken ved alle gudstjenester og kirkelige handlinger erholder han årligt 60,- kr. For vask af alterdug, messeskjorte, håndklæder og for at bringe vand til dåbshandlinger, passe og tænde lamper ved aftengudstjenester, vagt ved døren m.m. erholder han en årlig løn af 25,- kr.

Ved lov af 15. maj 1903 blev der indført menighedsråd. Det første valg til menighedsråd fandt sted den 17. dec. 1903.

Der valgtes følgende fire medlemmer til menighedsrådet: Gdr. Lars Jensen, Kirkebakkegård, Lystrup, gdr. Jens Nielsen, Lystrup, lærer H. C. Hansen, Uvelse, gdr. Hans Jørgensen, Kjeldsholmgård, Uvelse.

Den førstnævnte var kendt som indremissionsmand (byggede missionshuset), sidstnævnte var en årrække sognerådsmedlem og en kort overgang sognerådsformand. Sognepræsten var født formand. De valgte menighedsrådsmedlemmer underskrev følgende erklæring:

Undertegnede, der er valgt til medlemmer af menighedsrådet for Uvelse sognemenighed, lover herved højtideligt, at vi ville udføre det os betroede hverv i troskab mod vor evangelisk-lutherske folkekirke og i overensstemmelse med dens forskrifter.

Man har fornemmelsen af, at det fra begyndelsen voldte lidt vanskeligheder at finde ud af, hvilke opgaver rådet skulle løse. Således beskæftigede man sig med anbringelse af åndssvage børn, og man for-

handlede med sognerådet om løsning af denne opgave.

I 1912, altså 8 år efter indførelse af menighedsrådene, blev der valgt 2 kvinder til medlemmer af rådet, fru Karen Jensen, »Tilsbækgård«, og frk. Ellen Black Hansen, den sidstnævnte fungerede som forskolelærerinde.

Der er grund til at gøre opmærksom på, at valgret til menighedsråd havde såvel kvinder som mænd lige fra lovens ikrafttræden i 1904.

I de første år menighedsrådet fungerede, drøftede man med sognerådet menighedspleje, som dog ikke blev til noget den gang. Endvidere drøftede man forskellige former for afløsning af offer og accidenser (bi-indtægter), og i året 1915 meddelte provsten, at ministeriet have approberet den af de 2 menighedsråd for Slangerup og Uvelse sogne og de offerberettigede samme steds indgåede overenskomst, som var tiltrådt af de 3 sogneråd om afløsning af offer og accidenser og som gjaldt fra 1. august 1915. Afløsningen fastsattes således for Uvelse sogn: 306,- kr. til sognepræsten, heraf 140,- kr. for højtidsoffer og 166,- kr. for offer og accidenser og 277,- kr. til læreren, heraf 140,- kr. for højtidsoffer og 137,- kr. for offer og accidenser.

Den 10. juni 1923 blev et nyt orgel indviet til erstatning for det lille orgel, der havde stået på pulpituret i selve kirkeskibet mod vest, og som var anskaffet i 1842. Det nye orgel blev placeret på pulpituret i sideskibet. Forud for installationen af orglet havde der været ført drøftelser med sognerådet om fremskaffelse af midler til køb af orglet, ligesom der havde været holdt basar for at skaffe penge.

I 1925 drøftede menighedsrådet installation af varme i kirken og vedtog at holde en basar til fordel herfor. Da der på et senere tidspunkt viste sig mulighed for at installere elektrisk lys, blev man enige om at anvende overskuddet af en basar til det og at opfordre sognerådet til at foretage det nødvendige med hensyn til varme i kirken.

Basaren blev holdt den 19. juli 1925 i kirkeværgen gdr. Frederik Nielsens have. Foruden store gevinster skænket af menighedens medlemmer og de sædvanlige kageboder bød man også på en særlig attraktion, nemlig en biltur ud ad Højlundevejen og hjem ad vejen forbi Lynge Mølle.

Det var gdr. Chr. Th. Christensen, der havde stillet sin nyerhvervede lastbil til rådighed. På lastbilen var anbragt bænke langs siderne, og for en betaling af 25 øre pr. person fik man den omtalte tur. Folk stod i kø og var vildt fortorne, såfremt nogen havde fået en tur to gange, før de selv fik en tur. Basaren indbragte 1040,- kr., og da installationen af elektrisk lys kun kostede 770,- kr., fik man penge til rest.

De afholdte basarer viste, hvilken indsats man dengang kunne gøre, når man ønskede bestemte opgaver løst.

Sognerådet vedtog 2/10-1925 at betale for et varmeapparat fra Hess i Vejle. Prisen var 1687,- kr. Menighedsrådet skulle betale for bygningsarbejdet.

Den 1. november 1932 trak klokker H. A. Hansen sig tilbage efter at have virket som klokker ved Uvelse kirke siden 1903. H. A. Hansens efterfølger blev sadelmager Olaf Jensen, som virkede indtil 1/11-1958. Hans løn var i begyndelsen lig med den, hans forgænger havde fået, og som vel ikke kan siges at have været for stor: Den udgjorde 400,- kr. om året for ringning, fyring, bælgrædning og den daglige rengøring plus snekastning på hovedgangen fra kirke til kapel, desuden fik han 12,- kr. for forårsrengøring og 12,- kr for efterårsrengøring. Ved gravning fik han betaling efter et regulativ, og han var desuden pligtig til at renholde gravsteder mod betaling.

Fra 1958 var Jørgen Petersen klokker; han efterfulgtes 1.4.1961 af fru Ruth Jensen, som sammen med sin mand virkede i embedet indtil 1/1-1979.

I 1940 enedes menighedsrådet om at lade det nordre sideskib skille fra den øvrige kirke. Denne foranstaltning blev foretaget på grund af brændselsmangel.

Et gammelt vievandskar, som stod hos smedemester H. G. Petersen, blev efter anmodning fra nationalmuseet anbragt i kirken, idet smeden skænkede vievandskarret til kirken.

I 1946 blev klokkerens løn forhøjet til 1.000,- kr. plus et dyrtidstillæg på 35%, ligesom øvrige tillæg blev forhøjet, og der blev bevilget vikarhjælp i ferien. Kirkebylæreren fik 100,- kr. og som kirkesanger 550,- kr., det samme gjaldt organisten, også her var der et dyrtidstillæg på 35%.

I 1952 forelå der til menighedsrådet en skrivelse fra Nationalmuseet vedrørende en skålsten, som lå på kirkegården. Nationalmuseet ønskede at erhverve stenen, men menighedsrådet meddelte, at man ønskede stenen anbragt ved kirkens østside, hvor den også ligger nu. En skålsten er ifølge leksika en sten, hvori der er udhugget skålformede fordybninger på 4 - 6 cm. En skålsten er formentlig et frugtbarhedstegn, herhjemme stammende fra helleristninger.

I 1962 skænkede fru Christiansen, Nykøbing F., en alterduk til kirken. Menighedsrådet modtog med tak denne gave. Af tidligere gaver til kirken kan nævnes en syvarmet lysestage skænket af gdr. Jens

Larsen og hustru, »Kirkebakkegård«, Lystrup, ligesom lærerinde frk. Thyra Jarl har skænket et dåbsfad, en lysekrone samt 2 mindre lysestager.

Ved hvidtning af kirken i 1962 henvendte repræsentanter for menighedsrådet sig til Nationalmuseet vedrørende nogle fremkomne kalkmalerier. Nationalmuseets konservator fandt, at udgifterne ved at fremdrage kalkmalerierne ville være uforholdsmæssigt store i forhold til værdien af disse kalkmalerier.

I denne forbindelse er der grund til at gøre opmærksom på et brev fra 1887, hvor professor Kornerup, Roskilde, skriver til gdr. Bent Nielsen, Uvelse, om en undersøgelse, han har foretaget i Uvelse kirke særlig i halvkuplen i den runde udbygning bag alteret for at se, om der skulle være ting, der kunne have forbindelse med kirkens fortid og om muligt gå så langt tilbage, som da kirken blev bygget, formentlig i Kong Valdemar den 2.'s dage.

Han finder nogle gamle kalkmalerier, som dog er af yngre dato. Kalkmalerierne forestiller Kristus på korset med jomfru Maria til venstre og Johannes Evangelist til højre, men ansigterne var borte og hele tilstanden således, at der ikke kunne være tale om nogen istandsættelse, idet også halvkuplen befandt sig i en temmelig ødelagt tilstand på grund af store revner, så store at stykker kalkpuds havde løsnet sig.

Gennem årene havde kirken været vedligeholdt med hvidtning og udskiftning af tagsten og mursten, specielt drejede denne udskiftning sig om tårnet, der særlig var udsat for vind og vejr. Disse reparationer krævede et stort stilladsarbejde, men trods denne regelmæssige reparation og vedligeholdelse, var det klart, at altertavle og prædikestol trængte til at blive restaureret, ligesom kirkestolene burde males, men det væsentlige var et nyt varmeanlæg under en eller anden form. Den i 1925 anskaffede kalorifere duede ikke mere; den havde trods årlige eftersyn aldrig virket særlig godt. Orglet, som var anskaffet i 1923 efter store anstrengelser fra det daværende menighedsråd, var trods sin unge alder ikke særlig klart i tonen. En femårig afsondring i kulde havde vel ikke gjort det bedre.

Det var disse problemer, samt kirkens overgang til selveje, der blev drøftet på et fællesmøde for sogne- og menighedsråd, som blev holdt den 7. januar 1957, hvor kirkeværge Johannes Petersen ifølge referat udtalte, at Uvelse kirke var blandt de ringest vedligeholdte kirker.

Spørgsmålet om kirkens eventuelle overgang til selveje blev henlagt, efter at menighedsrådets formand Otto Nielsen havde trukket forslaget tilbage, men man enedes om at få installeret varme og undersøge mulighederne for at få en større bredde mellem kirkestolene, ligesom

menighedsrådet ønskede nye nummertavler.

På grund af spørgsmålet om opvarmningsmetoden samt forskellige krav fra kirkeministeriet trak tiden ud, således at istandsættelsesarbejdet, som blev ledet af arkitekt Graae og rådgivende ingeniør Dines Jørgensen, først blev afsluttet i 1965. Der blev samtidig anskaffet et nyt orgel fra Troels Krohn, Hillerød.

Ved restaureringen ønskede arkitekt Graae de gamle nummertavler tilbage, men det vandt ikke genklang hos menighedsrådet. Hertil kan bemærkes, at tilsvarende nummertavler findes blandt andet i Got-torp Slotskirke i Sydslesvig.

Udgifterne ved restaureringen blev hovedsagelig finansieret ved optagelse af et lån i Stiftsøvrigheden, lånet var 130.000 kr. Fornyelserne fordyredes med 25.000 kr. på grund af krav fra ministeriets side med hensyn til opvarmningen, og et tilskud hertil fra Stiftsøvrigheden opnåedes ikke, trods direkte henvendelse til kirkeministeren.

Kirken blev igen taget i brug den 11/4-1965, og samtidig blev pastor Larsen indsat som sognepræst af provst Vedel. Denne dobbelte kirkefest var arrangeret af menighedsrådet.

Uvelse sogn har fra århundredeskiftet haft fem forskellige præster. På samme måde som befolkningens levevilkår har ændret sig, og indstillingen til folkekirken har ændret karakter, er præsternes forhold til befolkningen skiftet. »Vor far«, som det hed før dette århundrede, er nu et ganske almindeligt menneske, hvilket også har givet sig udtryk i forskellig lovgivning.

Pastor Skovgård, som var almindelig vellidt, agede til annekset i karet, det vil sige lukket vogn, og kun når solen stod højt på himlen, kørte han i åben vogn. Der fortælles, at hans efterfølger, pastor Lynge, som gerne ville have ferie, bad pastor emeritus Skovgaard om at prædike i ferien, hvortil pastor Skovgaard svarede, at han altid havde passet sit arbejde, og det kunne pastor Lynge også gøre.

Pastor Lynge blev sognepræst i 1910, og da han som omtalt ønskede ferie, underviste han såvel forårs- som efterårskonfirmanderne i vinterhalvåret. Han var stærkt påvirket af Indre Mission, og hans tale var stærk, men også det var vel i tidens ånd. Han var meget interesseret i tidens spørgsmål og var opstillet som konservativ folketingskandidat. Han blev i 1926 efterfulgt af pastor Hjørnlund.

Pastor Hjørnlund kendte sit sogn; cyklen var hans uundværlige befordringsmiddel på turene ud i sognet. I sine prædikener brugte han tit billeder. Som skolekommissionsmedlem holdt han på, at barnets

plads var i den lokale skole og i hjemmet. Han døde i 1946, og menighedsrådene for Slangerup og Uvelse sogne bekostede hans begravelse som en sidste æresbevisning.

Efter pastor Hjørlands død havde menighedsrådene indstillet pastor Strengberg og pastor Brovang til embedet. Den førstnævnte fik 10 stemmer og Brovang 3 stemmer. Et antal kirkelige vælgere, som ønskede pastor Brovang til sognepræst, begærede afstemning i henhold til gældende lov.

Der blev holdt møde med efterfølgende afstemning den 7. dec. 1946. Resultatet blev, at af vælgerne i Uvelse sogn stemte 88 ja for pastor Brovang og 25 stemte nej. I alt var resultatet for de 2 menigheder 285 ja-stemmer og 204 nej-stemmer, men da loven krævede, at 2/3 af de afgivne stemmer skulle være ja-stemmer, faldt forslaget.

Pastor Strengberg blev så sognepræst i 1947. En verdenskrig var forbi, og forholdet mellem kirke, præst og befolkning var ikke længere det samme. I sognet var der dog en kreds, der fulgte pastor Strengbergs fornyede udgave af Indre Mission. Han følte med sin sognebørn i sorg og glæde, og han ønskede at være præst for alle. Hans politiske interesse og hans arbejde for at gøre prædiken aktuel slog klart igennem ved morgengudstjenesten, hvor alle var klar over, at morgenavisernes ledere var gennempløjet. Han var i en periode sognerådsformand i Slangerup by. Pastor Strengberg tog sin afsked i 1964 på grund af en øjensygdom.

Hans efterfølger blev pastor Poul Larsen. Han kom utvivlsomt med ønsket om at få lov til at arbejde i sognet i lang tid, men kun få år fik han lov at udøve sin gerning, idet han på grund af sygdom måtte forlade embedet.

Fra 1976 er det sognepræst Knud Andersen, der er blevet præst for en efterhånden ret kirkefremmed befolkning. Knud Andersen hører til den nye type præster, der kan skrive sin prædiken i køkkenet samtidig med at udføre noget så jordnært som at bage brød. En fornyelse af gudstjenesten med altergang hver søndag er jo med i den nye tid.

Det fremgår af en beskrivelse fra 1859 over landsbyskolernes offentlige lærerembeder med daværende lærerpersonale, at lærer Prieme foruden at være lærer tillige var organist og kirkesanger, hvilket embede han bestred fra 1855 til 1877. Hans forgænger Hjort har jeg ikke søgt oplysninger om, så jeg kender ikke datoen for hans tiltræden som kirkesanger, men det må formodes, at han har været den første organist, idet orgelet blev anskaffet 1842.

Lærer Pedersen var kirkesanger og organist indtil 1895, da lærer



Interiøret i Uvelse Kirke 1910. Bemærk blandt andet kakkelloven til venstre i billedet.

Hansen tiltrådte embedet; hans datter Ellen trådte dog i faderens sted med hensyn til organisttjenesten.

Lærer Thomsen var også såvel kirkesanger som organist i tiden fra sin ansættelse 1. jan. 1923 indtil 1. jan. 1930.

Da lærer Thomsen tog sin afsked, blev lærerinde Thyra Jarl ansat som organist og virkede i denne stilling indtil sin fratræden som lærerinde ved Uvelse skole den 1/4-1957. Det er værd at bemærke, at hendes gave til kirken hver søn- og helligdag var en buket blomster.

Lærer Aage Th. Christensen var kirkesanger i sin embedsperiode fra 1/1-1930 til marts 1952, og hans efterfølger lærer Jørgen Olesen var ligeledes kirkesanger fra 1/6-1957 til 1/12-1970 hvor John Rosen blev kirkesanger, og dermed var et århundrede gammelt fællesskab mellem skole og kirke ophævet.

Såvel lærer Christensen som lærer Olesen har været medlemmer af menighedsrådet og førstnævnte formand i 14 år.

Fra 1/4-1957 var Kristiane Nilausen organist, og fra 1/11-1965 pens. lærer Worsøe, hvorefter Else Sloth blev organist 1/12-1969.

Hendes efterfølger er Ulla Kappel.



Efterskrift:

Der har i tiden fra 1842 indtil 1964 ikke været afholdt konfirmation i Uvelse kirke. En undtagelse herfra er dog, at der i 1926 blev konfirmeret 2 drenge og 5 piger i kirken. Disse konfirmander havde på grund af pastor Lynges sygdom gået til konfirmationsforberedelse hos pastor Rørdam i Lyngø, som også forrettede konfirmationen.

Kilder:

Pastor Strengberg: Uvelse kirke.

Dokument vedr. statens overdragelse af kirken til Uvelse sogneråd.

Menighedsrådsprotokol og sognerådsprotokoller.

Fortegnelse over præster ved Uvelse Kirke

Jens Henrik Larsen	1815 - 1816
Peter Hansen	1816 - 1859
Vilhelm Carl Schousboe	1859 - 1868
Hans Christian Wilken Ebbesen	1869 - 1880
Georg Severin Knæckenborg	1880 - 1891
Harald Skovgaard	1892 - 1910
Hans Christian Lyngø	1910 - 1926
Jens Julius Hjørland	1926 - 1946
Ejvind Carl Ferdinand Strengberg	1947 - 1964
Poul Emil Larsen	1965 - 1976
Knud Andersen	1976 -

Uvelse Kirke fotograferet i 1910. Yderst til højre skimtes stenhuset til den gamle Stenbygaard.

Degne og lærere i Uvelse

af fhv. skoledirektør Jørgen Olesen

Den første lærer eller degn, vi har navn på er *Hans Larsen*, f. 1630 † 1706, degn i Uvelse i 24 år. Om han også har været skoleholder står hen i det uviste.

Thomas Grønbæk, f. 1653 † 1736, lærer 1706-1730. I hans tid blev den nye skole bygget (1722-1725) af Laurits Eriksen for 550 Rdl. Han var gift med sin formands enke, og ved hendes død afstod Grønbæk embedet mod at få fri bolig og forsørgelse resten af sine dage.

Jockum Døwetter, f. 1706 † 1772 - student fra Fredericia 1728, ansat 1730 (biskop Worm), ansat 1730-1772. Han giftede sig med formandens datter, Karen Grønbæk. I 1746 blev han tiltalt for usømmelig optræden, men da han lovede bod og bedring undgik han dom.

Niels Hager, student fra København 1755, søn af rektor Hager fra Slangerup latinskole. Han havde været skoleholder i Uggeløse, inden han kom heritl. Ansat her 1772-1802. Gift 2 gange. Afstod embedet mod 50 Rdl. om året og frit ophold.

Theorus Kaalund, f. 1768 † 1845, student fra Ålborg, ansat her 1802-1845. Ved sin tiltrædelse aflagde han ed som degn - men i hans tid blev skolevæsenet omdannet, og degnetitlen faldt væk, og Kaalund blev nu lærer og kirkesanger. Også han var gift to gange.

Lorents Andreas Hjort, cand. theol., ansat i Uvelse 1845-1856 (sognepræst i Lerbjerg, Jylland senere).

David August Emil Prieme. Ansat 1856-1877, † 1895. Der findes mange optegnelser fra hans hånd, de giver et vægtigt indblik i praktiske og økonomiske forhold i tiden, at han heller ikke gerne ville glemmes, kan ses af gravstenen på kirkegården og en sølvplade i kirken.

Poul Godfred Petersen, f. 1842 † 1897, lærer i Uvelse 1878-1894. Først lærer i Sønderjylland, men blev afskediget, da han nægtede at aflægge ed til den tyske kejser, fik dog senere stilling ved Vejle, inden han kom til Uvelse.

Hans Christian Hansen, f. 1852 i Sønderjylland. Uddannet i Tønder - altså tysk uddannelse og søgte tilladelse til at søge embede i Kongeriget, da forholdene blev for utålelige i Tyskland. Kom til Jørlunde og var der i 8 (lykkelige) år, inden han af økonomiske grunde søgte Uvelse (bedre kald). Ansat her 1895 - 1. jan. 1923).

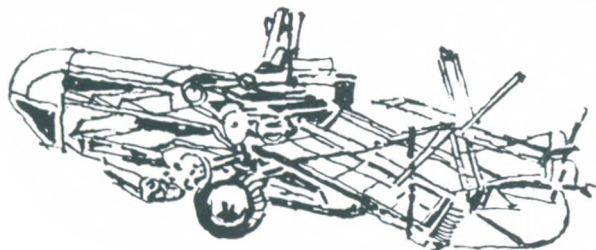
Thomsen, lærer her 1922-1932. Foruden at være lærer var han en meget benyttet og anset konservator. I hans tid 1925 blev den ældste del af den nuværende skole bygget. Der blev også ansat lærerinde, *Thyra Jarl*. Tidligere havde der afog til været en form for hjælpelærere, i almindelighed lønnet af læreren. Thomsen var vist ikke helt gode venner med sogneråd og præst. I hvert fald rejste han hurtigere end forængerne.

Åge Th. Christensen, ansat 1930-1952. Medforstander ved Fårevejle Højskole, inden han kom hertil.

Jørgen Olesen, lærer ved Uvelse skole 1952 til 1980. Fra 1970 ledende skoleinspektør ved Slangerup kommunes skolevæsen, fra 1980 skoleinspektør.

Paul Erik Krøinøe. Fra 1980 betegnes lederstillingen ved Uvelse skole som skoleinspektør. Det kan dog ændres ved ledighed, såfremt børnetallet skulle angive det. P.E.K. var skoleleder her 1980 (kst. 1979)-1984.

Betty Westh Hansen, 1984.



Skolevæsenet i Uvelse

I 1925 blev en ny skole med to klasseværelser og 2 lejligheder taget i brug i Uvelse. Denne skole afløste den gamle rytterskole, der således havde fungeret i 200 år.

I den ny skoles gang indmuredes den gamle, smukke sandstenstavle med kong Frederik den IV's navnetræk og følgende ord, som var skrevet på latin og i oversættelse lyder:

Halvtredsindstyve år, GUD, har du mig opholdt,
At sygdom, Kriig og Pest mig intet ondt har voldt:
Thi yder jeg min Tack og breeder ud DIT navn
Og bygger Skoler op de Fattige til Gavn.
GUD lad i dette Værck DIN Naades Fylde kiende.
Lad denne min Fundatz beståå til Verdens Ende,
Lad altid på min Stool een findes af min Æt,
Som mener DIG MIN GUD og DISSE SKOLER rætt.

Denne tavle var sat over hoveddøren i rytterskolen. Frederik den IV lod i årene 1722-25 oprette 240 rytterskoler i vort land, deraf 40 i det nuværende Frederiksborg amt, som dengang bestod af Kronborg, Hørsholm og Frederiksborg amter.

Navnet rytterskole stammer fra, at bønderne, som var fæstere under de kongelige godser, skulle stille med ryttere til militærtjeneste og blev derfor fritaget for visse pligter i deres fæsteskab. Bønderne i Uvelse var fæstere under kronen, derfor blev der opført en såkaldt rytterskole i Uvelse. Reglen for opførsel af en skole var, at der skulle være 280 tdr. hartkorn til skolens område, det er dog tvivlsomt, om Uvelse skoledistrikt har haft dette areal.

Alle rytterskoler blev bygget af samme bygmester. Den oprindelige skole var i grundareal 21 x 12 alen. Den største del af arealet var lærerens lejlighed og en stald, og 1/3 af arealet var skolestue. Omkring 1870 blev stalden flyttet til en selvstændig bygning. Rytterskolerne var grundmurede med tegltag, dette blev senere udskiftet med stråtag. Det var en statelig bygning, og af visse leksika beskrevet som den fornemste bygning i byen, hvilket nok skal passe.



I 1925 indviedes den nye skole i Uvelse, og billedet er fra tiden omkring indvielsen. Flaget er kommet til tops i den nytplantede skolehave.



Uvelses Rytterskole i 1923. Eleverne har pænt taget opstilling til ære for fotografen sammen med lærer H.C. Hansen. I dag er rytterskolen gennemmoderniseret og beboes i øvrigt af forfatterens søn, Ebbe Andersen og familie.

Prisen for opførsel af den første type rytterskoler kender jeg ikke, men i 1790 påbegyndtes et nyt skolebyggeri, og det er oplyst, at prisen for disse skoler var 1030 rigsdalere plus tømmer fra statens skove, og et udhus kostede 150 rigsdalere. Samtidig blev en del af de først opførte skoler ombygget, herunder formentlig Uvelse skole.

Selve skoledistrikterne overholdt ikke sognegrænserne, f.eks. gik børn fra Kurreholm i Gørløse sogn i skole i Uvelse, og børn fra Bygvangen gik i skole i Kollerød. De fulgte en sti over markerne til Kollerød. Dette forhold bestod helt op til århundredeskiftet.

Der er ingen tvivl om, at kirken med sin pietistiske lære stod bag kongen i hans skolebyggeri, for derigennem at medvirke til bedre kristendomsundervisning.

Denne undervisning, som børnene fik, blev f.eks. i Uvelse klaret af yngste hører ved latinskolen i Slangerup, som var degn i Uvelse, det vil sige kirkesanger m.v. Rektoren var degn i Slangerup, og ældste hører ved latinskolen var degn i Jørlunde. Man kan heraf udlede, at degnen i Uvelse har haft boglig lærdom, hvilket ikke altid var tilfældet.

Går man lidt længere frem i tiden, er der mere klare oplysninger om lærerembederne. Lærer Prieme, som var lærer i Uvelse fra 1855 til 1875 skriver selv om embedet: »Skolelodden er af sjælden god bonitet og i en fortrinlig stand«. Den var på 5 1/2 tdr. land. Læreren holdt 3 gode køer året rundt. Af fremmede havde han kun en tjenestepige. Læreren udregnede selv sin årsindtægt til 951 rdl., hvilket formentlig efter datidens forhold har været godt, når der ses hen til, at klokkeren i Uvelse kun fik 2 mark i dagløn for at meje lærerens sæd.

Efter hvad der foreligger oplyst, kom læreren og befolkningen godt ud af det med hinanden, selv om beboerne af og til kunne knibe uden om, når det gjaldt højtidsoffer eller levering af halm og tørv.

De daglige problemer mellem læreren og sognerådet skal vi høre om i det følgende:

Lærer Priemes interesse for landbruget gav sig udtryk i en ansøgning til sognerådet om et lån på 150 rigsdaler til dræning af jorden. Dette blev bevilget.

I 1872 vedtog sognerådet at bygge en ny udlænge, (lade og staldlænge) til skolen. Den blev bygget i 1873 og kostede 275 rdl. Det vides ikke, om der tidligere har været en staldlænge. Ved et sognerådsmøde den 10. febr. 1874 andrager lærer Prieme om nye regnebøger, men da han hverken oplyser om hvor mange, eller hvilke regnebøger der skal bruges, bliver formanden bemyndiget til at optage forhandlinger med

læreren.

Maler Mouritzen fremsender en regning for på katederet at have påmalet navne på de lærere, som har været i embedet (efter ordre fra lærer Prieme). Da sognerådet fandt, at det ingen nytte var til, vedtoges det, at rekvirenten selv skulle betale regningen.

Sognerådet måtte efter lærer Priemes fratræden som lærer behandle en meget interessant sag, nemlig historien om de udødelige får.

Direkte fra sognerådets protokol:

Skrivelse fra finansministeriet gennem Fr. amtsstue om at »de 8 såkaldte udødelige får«, der tidligere har været tillagt kirkevæргеbestillingen ved Uvelse kirke, nu tilhører kommunen som kirkens ejer, og en erlagt udgift af fårene de 3 sidste år kan hæves på amtstuen, ialt 3 kr. 75 øre. Da lærer hr. Prieme ved sin fratrædelse fra Uvelse lærerembede ikke har afleveret ovennævnte får, som han modtog ved sin tiltrædelse, vedtoges det at affordre ham disse. Det overdroges til formanden at forhandle med ham derom, dog således at han enten leverer 8 gode får eller betaler disse med 200 kr.

23. okt. 1878

Skrivelse fra lærer E. Prieme af Gjentofte om at han er villig til at betale de af ham i sin tid modtagne 8 får, som tilhørte Uvelse kirkevæргеbestilling med 180,- kr. til kirkekassen og erlægge betalingen i juni termin 1879. Det gjorte tilbud modtoges, dog ønsker man helst nogen udbetaling decb. d.a. Det vedtoges, når pengene bliver betalt af hr. Prieme foreløbig af indbetale dem i kirkekassep.

»Udødelige« vil sige, at bestanden ikke måtte blive mindre end den var ved modtagelsen, med andre ord: Prieme havde modtaget 8 får, da han tiltrådte embedet som kirkevæрге, og disse 8 får måtte tilbageleveres eller betales til en pris, der svarede til dyrenes værdi.

Men sognerådet er ikke færdig med lærer Prieme endnu, hvilket fremgår af følgende:

6. august 1884.

Skrivelse fra lærer Prieme om betaling af orgel og lamper samt et monument på kirkegården i Uvelse, og med ønsket om, at ligsted nr. 18 må overdrages ham for 100 år. Man vedtog at give ham ligstedet frit de første 20 år, men at der for en længere årrække vil være at erlægge en betaling af 4 kr. for hvert gravsted for hver påfølgende 20 år.

1. oktober 1884

Lærer Prieme forespørger om gravsted nr. 18 må overdrages ham

på 100 år, og om renholdelse af bemeldte gravsted måtte pålægges skolelæreren i Uvelse for 2 kr. årlig, som var renten af 50 kr., han ville sætte som en fond til kommunekassen. Herpå blev svaret, at der af gravsted nr. 18 vil være at erlægge en betaling af 64 kr, når det skal indhæves med jerngitter. Med hensyn til renholdelsen af fornævnte gravsted formener sognerådet, at det ikke kan pålægges læreren i Uvelse, men at man for renten 2 kr. af de 50 kr. vil lade graveren renholde gravstedet.

I 1885 fandt sagen sin afslutning. Resultatet blev overdragelse af gravstedet på 100 år. Indbetaling på 64 kr. samt et legat på 50 kr. til renholdelse. Efter 1.4.1984 går beløbet til de fattiges kasse, og renten gives til trængende i sognet. Legatet blev dog senere udvidet med 50 kr.

Lærer Petersen virkede fra 1877 til 1895. Ved hans tiltræden får man det indtryk, at sognerådet gerne vil være imødekommende overfor hans ønsker. Det gælder såvel forhold vedrørende lejligheden som undervisningsmaterialer. Et forhold som vel nok ændrede sig noget gennem de 18 år, lærer Petersen beklædte sit embede.

Umiddelbart efter lærerens tiltræden vedtog sognerådet, at den nye lærer skulle have et komfur, det måtte dog ikke koste mere end 40,- kr. Resultatet blev 52,- kr., man enedes om, at de 12,- kr., som komfuret kostede mere end bevilget, skulle deles mellem sogneråd og lærer, hvilket tiltrådtes på et følgende møde. Der blev bevilget en kakkelovn til 60,- kr. til brug i dagligstuen, endvidere ville man betale lærer Petersen 24,- kr. til tapetarbejde. Såfremt tapetet ikke ville blive sidende, ville sognerådet betale tremmer eller lister. Såvel skolepatron som skoleforstander skulle træffe aftale om arbejdets udførsel og akkord. Amdsrådet skulle endvidere spørges. Senere vedtoges det at give lærer Petersen 10,- kr. årligt for at opbevare og fremsætte det hellige kar ved altergang og lignende tilfælde, samt tænde lysene ved forefaldende lejlighed.

Allerede 3 måneder efter de første forbedringer i december 1877, ligger der den 3. april 1878 et nyt andragende om tremmer i dagligstuen. Endvidere ønskes nyt gulv i køkken samt en dør til samme. Skoleforstander og patron måtte nu igen indkøbe diverse materialer, og de skulle ligeledes fremkomme med forslag til den nye dørs anbringelse. Lærer Petersen fik ikke omtalte tremmer i dagligstuen, fordi der for nylig var tapetseret, derimod fik han panel i soveværelset, og det var en god foranstaltning, som virkede i 100 år.

Ved det samme møde forelå der tilladelse fra skoledirektionen til at tilmure to vinduer i skolens nordgavl, samt en meddelelse om at anskaffe visse gymnastikapparater, hvilket man meddelte skulle ske in-

denfor 14 dage. Sognerådet vedtog endvidere at søge at erhverve skoledirektionens tilladelse til at flytte eksercerpladsen fra skolens nordlige areal ved villa »Åbo« til skolens nordgavl.

I august 1878 vil lærer Petersen have tilladelse til at købe den af Søren Jørgensen ejede røghætte, som findes på skolen, hvilket han også får, den kostede 8,- kr., men da han vil have en gangbro over Uvelse åen, som gennemskærer Skolelodden, går han for vidt i sine ønsker, for han har vej på to sider af lodden, og det bliver derfor et nej. I september samme år er der ikke tilstrækkeligt vand i skolens brønd, men denne sag henlægges indtil videre, og skolepatronen skal undersøge sagen.

Lærer Petersens landbrugsinteresse har nok ikke været særlig stor, idet han i 1879 indgår en forpagtningskontrakt med proprietær Rottwit, Lystrupgård. Kontrakten blev godkendt af sognerådet. Denne forpagtning havde også den positive virkning, at en istandsættelse af gulvet i fårestalden udgik, og derfor bevilgede sognerådet de før omtalte paneler.

Lærer Petersen fik den idé at lade det beløb, som skolemulkterne indbragte, bruge til oprettelse af et skolebibliotek. Hertil fandtes ingen anledning. Derimod ville man gerne anskaffe det fornødne lærerapparat efter anvisning af skolekommissionen. Lærer Petersen ville også gerne slippe af med offerafløsning. Hertil var man villig, når overenskomst var underskrevet.

I 1883 ønsker lærer Petersen de ham tilkommende 6 favne brænde afløst af betaling. Sognerådet vedtog at give ham 20,- kr. om året som afløsning, men amtsrådet sagde nej.

Senere ønskede lærer Petersen sin tiende opkrævet og udbetalt hvert kvartal. Rådet fandt, at man ikke kunne gå ind herpå. Resultatet blev 300,- kr. årligt i tre rater. Ser man på skolebøger af forskellig slags bevilgedes de som regel, selv om en ansøgning om 20 sangbøger kunne ændres til 12, ligesom et læs strandsand blev til bakkesand. Skoleborde bevilgedes, ligeledes en tavle til at sænke og svinge på et stativ, formentlig den samme tavle, som jeg lærte at regne og skrive efter.

Der blev til loft i skolestuen, og læreren fik et skur ved køkkendøren tækket. Han havde også fået tilladelse til selv at tapetsere og male. 20,- kr. skulle dække maling udvendig hvert 3. år og indvendig hvert 5. år, og så ville sognerådet føre tilsyn.

Udvidelse af skolegangen gav anledning til en række forhandlinger og ansøgninger, som her gives efter sognerådsprotokollen:

9. september 1885

Fra skoledirektionen er fremsendt til rådets erklæring en begæring fra lærer Petersen om gangens udvidelse, hvori han tillige beskriver de hygiejniske forhold i Uvelse skole.

Erklæringen afgaves således:

Sognerådet erklærer herved, at gangen vel er lille og kunne trænge til udvidelse, men at dette kun kan ske ved, at læreren afgiver lidt af sin rigelige lejlighed, der består af 4 værelser, køkken og spisekammer foruden, 1 værelse på loftet, pigekammer og vaskerhus i udhuset, men hertil er lærer Petersen ikke til at formå, hvorfor man anser førnævnte udvidelse af gangen for ugørlig.

6. oktober 1886

Skrivelse fra skoledirektionen om at udvidelse af skolegangen må ske på en anden måde end ved at tage af lærer Petersens lejlighed, samt giver sognerådet pålæg at gøre læreren bekendt med denne og forrige skrivelse.

1. december 1886

Skoledirektionen for Frederiksborg amts vestre provsti fremsender skrivelse om skolens gang til skolekommissionens erklæring.

29. december 1886

Skrivelse fra Provst Thorup medsendt samtlige verserende skrivelser angående udvidelse af skolens gang, hvorpå forlanges erklæring fra sognerådet, skolekommissionen og læreren.

2. februar 1887

Skrivelse fra lærer Petersen hvori han meddeler ikke at kunne give erklæring over skoleforstuen, da han ikke kendte enkelthederne i denne sag.

7. maj 1887

Man vedtog på grund af, at skoleforstuen er for lille, at bygge 4 alen til den nordre ende af skolen, gangen udvides ved at tage 2 alen og 3 tommer fra længden af skolestuen og 7 alen fra dybden, i det andet rum sættes skorstenen, samt der opbevares skolemateriale. Gangen bliver fælles med lærerens, det vedtoges at lade arbejdet udføre efter akkord med hylmand Hans Petersen i Uvelse og murer Søren Nielsen i Lystrup. Til udførelsen af ovennævnte arbejder vedtog man at søge et lån på 800,- kr. af amtsskolefondens midler. Imod ovennævnte udvidelse stemte gdr. Bent Nielsen, Uvelse.

7. juni 1887

Skoledirektionen meddeler at have approberet den fremsendte tegning til udvidelse af skoleforstuen til at følge under nøje iagttagelse

af bestemmelserne i lov af 8. marts 1856 (Udvidelse af skoler).

30. juli 1887

Lærer Petersen begærer at få gangen helt igennem, skorstenen flyttet ind i skolestuen, samt døren og vinduet flyttet om. Man vedtog at lade dette stå hen, til arbejdet er påbegyndt. Man vedtog at sætte 2 høje runde jernvinduer i gavlen.

5. oktober 1887

Frederiksborg amtsråd giver tilladelse til at optage et lån på 800,- kr. af amtsskolefondens midler.

7. december 1887

Amtsskolerådet meddeler at have bevilget lån af skolefondens midler stort 800,- kr. at forrente med 4% og afdrage med 100,- kr. årlig, halvdelen i hvert års 11. juni og 11. dec. termin.

Lærer Petersen ønsker at få skolestuen rengjort efter foreningsmøder og valghandlinger. Dette går sognerådet med til, sognerådsmøder er dog undtaget.

Ved et møde den 6. juli 1888 er fra skolekommissionen fremsendt en af lærer Petersen til denne gjort bøn om at få loft, døre, hylder m.m. malet, vægge limfarvet og gulve ferniseret. Dette blev udsat til næste møde. Tilsyneladende blev bønnen ikke helt opfyldt, idet man vedtog at lade maler Mouritzen male skolestue og gang, hvis han kunne komme med et antageligt tilbud.

Ved dette møde foreligger også en skrivelse fra lærer Petersen, hvor han henviser til ministeriets cirkulære om, at der ved enhver skole bør findes violin og sangbøger. Violinen udsættes.

Den 20.12.1888 andrager lærer Petersen om at få kakkelovn i soveværelset. Det bliver nægtet, da lærer Petersen tidligere har skrevet, at værelset var det varmeste i lejligheden. En henvisning til konens sygdom hjælper ikke.

Både sagen om violinen og kakkelovnen ender i skoledirektionen, hvor sognerådet motiverer sit nej til kakkelovnen med, at der findes kakkelovn i 4 af lejlighedens 5 rum.

Skoledirektionen finder herefter ikke anledning til at give sognerådet pålæg om at anskaffe kakkelovn i lærer Petersens lejlighed, men der skal anskaffes violin. Denne er imidlertid allerede anskaffet.

Ind imellem disse trælse sager finder mange sognerådsafgørelser, hvor lærer Petersen fik sine ønsker opfyldt. For eksempel ønsker

han selv en tidligere indgået overenskomst om vedligeholdelse af lejligheden mod betaling af 24,- kr. pr. år fornyet for yderligere 6 år.

I 1892 søger lærer Petersen om en springmadras og andre gymnastikredskaber samt en gymnastikprotokol, 2 dusin sangbøger for småbørn og 2 dusin fædrelandssangbøger, tillige ønsker han gymnastikpladsen belagt med grus. Man vedtog at indkøbe gymnastikapparaterne i løbet af vinteren, medens gymnastikprotokollen blev taget under overvejelse til næste møde. Sangbøgerne bedes læreren anskaffet. Gymnastikpladsen bliver der taget syn over til foråret og det behørigt gruset pålagt.

I 1894 ønsker sognepræsten skolegangen forandret således, at ældste klasse får 3 hele og 2 halve dages undervisning om vinteren, yngste klasse 1 hel og 2 halve dage. I sommerhalvåret omvendt. Rådet mener ikke, at denne ordning af skolegangen vil blive heldig, da mange af børnene har for lang skolevej og let kommer til at gå 2 timer på vejen for at nyde 1 times mere undervisning om ugen.

Økonomien har dengang spillet en stor rolle for læreren, og forskud på løn var ikke ualmindeligt. Lærer Petersen var således ingen undtagelse, da han 30. december 1890 mødte sognerådet og begærede større forskud på sin løn, hvilket tilstodes således: 250,- kr. 15. febr., 15. maj og 15. august, imod at disse 750,- kr. tages fra hans løn på afregningsdagen.



H. C. Hansen fra 1895 til 1923

I lighed med den tidligere lærer skal lærer Hansen selv vedligeholde lejligheden for en pris af 20,- kr. pr. år.

Man vedtog at flytte skolens retirader udenfor bygningen og at udvide stalden. Lærer Hansen ønskede også, at hans lejlighed blev udvidet, og sognerådet vedtog på sit møde den 6.8.1895 at inddrage et stykke af den meget omtalte gang til lejligheden, dog således at gangen stadig havde sin anordningsmæssige størrelse. Det blev overdraget til de to sognerådsmedlemmer P. Andersen og H. Jørgensen at undersøge dette.

I 1896, den 13. januar, oprettedes en kontrakt mellem lærer Hansen og sognerådet, den gengives her i sin ordlyd:

Jeg, lærer Hansen, påtager mig vedligeholdelse af min private bolig med køkken, således at vinduer og døre holdes i forsvarlig stand med maling både udvendig og indvendig, væggene med tapet, loftterne med hvidtning. Vindue i udhus og kælderen skal læreren ligeledes holde vedlige med maling udvendig og indvendig. Væggene og loftet i udhuset holdes vedlige af kommunen.

Herfor erholdes af kommunens kasse 20,- kr. årligt, som første gang betales for 1895. Vinduesruder hører med til lejlighedens vedligeholdelse. Hvert år foretager skolepatronen og et sognerådsmedlem i juli måned et eftersyn af boligen og påtaler, hvad der er at lade male o.s.v. Denne kontrakt er gældende for begge parter i lærer Hansens embedstid.

Uden tvivl har forskellige andragender fra lærer Petersen om forskud på løn været til gensidig ærgrelse for såvel lærer som sogneråd, men noget mærkeligt var der vel ikke i disse andragender, når lønnen blev betalt bagud. Sognerådet blev med lærer Hansen enige om, at han skulle have 200,- kr. i forskud pr. kvartal, og at dette forskud gjaldt for alle de med lærerembedet forbundne indtægter. Her er grund til at lægge mærke til, at formanden i forvejen var enig med lærer Hansen om 212,- kr. i forskud beregnet efter korntiende, men her var dog et men ved, idet der står: for så vidt kommunekassens midler tillod det. Hovedsagen var, at lærer Hansen var tilfreds.

Ved samme møde var der et tilbud fra murer Søren Jørgensen om vedligeholdelse af skolen, lejligheden dog undtaget, med tillæg af farve o.s.v. for en betaling af 20,- kr. pr. år, ville han endvidere have 2,- kr. for vedligeholdelse af sprøjtehuset. Han blev tilbudt 15,- kr. plus 2,-

kr. for sprøjtehuset. Tilbudet gjaldt for 5 år.

I februar 1897 overdroges det til Peter Andersen at indkøbe 26 sangbøger plus Femmers hovedregningsbog, som kostede 1,- kr. Et ønske fra læreren om at få »Danmarks riges historie« måtte forløbige vente.

Ved et sognerådsmøde den 16.9.1899 vedtog man at sende en ansøgning til amtsrådet med følgende ordlyd:

Undertegnede sogneråd afholder om det høje amtsråds approbation på, at grundejerne fra 1. januar 1901 fritages for at yde skolebrændsel, furage og degnetiende, således at kommunen overtager disse ydelser, og udgiften dertil eller vederlaget derfor udredes af kommuneskatten. Furage og degnetiende ophæves fuldstændigt, hvori- mod der tillægges lærerembedet anordningsmæssigt brændelse i overensstemmelse med anordning af 29. juli 1814, og at brændselsydelsen indtil videre ordnes således, at de 5 favne brænde, der tilkommer kommunen af jordebogskassen afgives til læreren, samt at man indkøber 6 fulde læs tørv for kommunens regning til læreren.

Amtet meddejer tilladelse hertil den 5.12.1899.

Ved mødet den 16.9.1899 vedtog sognerådet også at søge om amtsrådets medvirken til ophævelse af fællesskabet med Nr. Herlev skole, da der i skoledistriktet kun er 1 beboer med 1 skolesøgende barn, nemlig ejeren af huslodden fra gården »Prøvelyst«, beliggende ved Nr. Herlev by.

Ved sognerådets sidste møde i året 1900 forelå der en betydningsfuld skrivelse fra Frederiksborg amts vestre provsti om at foranledige, at der blev indledet forhandlinger om endelig afløsning af højtidsofferet.

Ved et møde i februar 1901 meddelte amtsrådet, at sognerådet uberegtiget havde udbetalt 140,- kr. af højtidsofferet til læreren. Det vedtoges at indhente amtsrådets tilladelse.

Den 14. marts 1901 søger lærer Hansen om 16,- kr. i tilskud til gymnastikundervisning. Det tilstodes, når amtsrådets tilladelse var indhentet.

Tømrer Søren Olsen havde i oktober 1902 givet et tilbud på opførsel af et skur. Det afsloges, og i stedet vedtoges det at lade skolepatron L. P. Larsen indkøbe materialer, og at Søren Olsen efter nærmere aftale skulle udføre arbejdet.

Af følgende cirkulære fremgår det, at læreren nu fritages for klokke- ringning.

Da den kirkebyens skolelærere hidtil påhvilende forpligtelse til at besørge den daglige klokkeringning i landsbykirkerne ved lov af 24. marts 1899 § 21 bortfalder, således at klokkeringningen nu besørge ved sognerådets foranstaltning for kommunens regning, skulle man i overensstemmelse med derom fra justitsministeriet modtagne henvendelse tjenstlig anmode d. hrr. amtsmænd om at give sognerådene pålæg om at foranledige, at de mænd der udfører den daglige klokkeringning med landsbykirkens klokker også udfører den ved kgl. anordning af 26. maj 1893 § 6 i mobiliseringstilfælde foreskrevne ringning, når de fra lægdsforstanderen underrettes om, til hvem tilsigelsen til ringningens udførelse skal sendes.

Ved et møde den 15.12.1905 havde sognerådet indhentet tilbud på linoleum til skolestuen. Tilbudet lød på 1,50 kr. pr. kvadratalen, hvilket ialt blev til 216,- kr.

Ved sognerådsmødet den 10.12.1912 forelå en skrivelse fra skoledirektionen med en erklæring om, at denne ikke har noget imod, at sognerådet fritager for skolemulkt i september måned, men mener at det havde været tilstækkeligt at fritage for mulkterne i de dage, der var blevet høstet.

Den 13.2.1912 andrager lærer Hansen om en ny kakkellovn i skolestuen. Da den almindelige mening var, at den gamle kakkellovn var ubrugelig, vedtoges det at anskaffe en ny. Samtidig andrager læreren også om en ny kakkellovn på loftsværelset, hvilket også bevilges. Til at foretage disse indkøb valgtes skolepatron H. A. Hansen.

Den 10.4.1912 andrager skolepatronen om bemyndigelse til at lade indsætte nyt vindue i pigekammeret i skolen, denne gives. Ligeledes bemyndiges han til at lade opsætte nyt gymnastiksstillads ved skolen.

Ved mødet den 10. juni 1912 behandlede en forpagtningskontrakt mellem lærer Hansen og gdr. Chr. Th. Christensen, »Kongstedgård«. I sin erklæring udtaler sognerådet, at de 4 skifter skal gødes hvert andet år med 15 læs staldgødning pr. td. land, driftsplanen skal overholdes.

Den 20.4.1913 meddeler Frederiksborg Birk, at det er pålagt gdr. P. Nielsen »Loddegård« at holde sine skolesøgende børn hjemme fra skole, fordi der var udbrudt mund- og klovesyge i hans besætning.

Den 9.16.1914 forelå en forespørgsel fra Anna Overgaard om tilladelse til at benytte skolens lokaler til undervisning i håndgerning. Hun meddelte, at sognepræstens, lærerens og H. P. Christiansens (skolekommissionsmedlem) samtykke var opnået. Hun henvistes til den lille skole.

Den 12.10.1915 andrager lærer Hansen om en lille kakkelovn til sit soveværelse. Det vedtoges at overlade indkøbet til skolepatronen. For 25 år siden gik en lignende sag om en kakkelovn i det femte værelse til skoledirektionen, som gav sognerådet medhold i, at fire kakkelovne i en fem værelses lejlighed var nok.

I 1916 finder lærer Hansen det rimeligt, at han får hjælp til indkøb af brændsel i anledning af dyrtiden. Man vedtog at betale 2/3 af de udgifter, som læreren afholdt til indkøb til extra brændsel.

I 1916, midt i den første verdenskrig, får sognerådet et andragende fra 25 borgere, om sognerådet vil gøre noget for en fyldigere undervisning i kommunens skole. Der forelå blandt andet forslag om oprettelse af et lærerindeembede. Så vidt jeg har kunnet konstatere, er det første gang i skolens historie, at beboerne optræder som en slags aktionsgruppe overfor sognerådet. Ved næste sognerådsmøde behandles andragendet, og det vedtoges at sende følgende udtalelse til adressens første underskriver sadelmager Hansen, Lystrup.

Deres med fleres hertil indsendte andragende angående en forbedring af skole- og undervisningsforholdene ved Uvelse skole, skal man besvare således: »Da gennemsnittet af børnetallet i Uvelse skoles klasser ingensinde har nået eller overskredet den i lov om folkeskolen af 24. marts 1899 nævnte grænse, kan sognerådet ikke indlade sig på at oprette nogen forskole eller nyt lærerembede, en foranstaltning der vil hæve kommunes budget betydeligt, især da andragendet kun er underskrevet af 25 af kommunes 177 kommunale vælgere.

Det fremgår ikke af sognerådsprotokollen, at lærer Hansens datter frk. Ellen Hansen igennem mange år havde hjulpet sin far med undervisningen, således at man i virkeligheden havde mere undervisning end det formentlig er fremgået af skoleplanen. Hendes pædagogiske evner var gode, så sognerådet havde ikke uret i at tilbagevise andragendet. En anden sag er, at flere dages undervisning selvfølgelig havde været en forbedring.

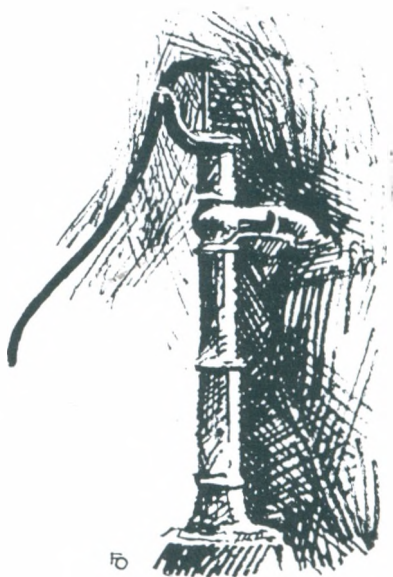
Ved et sognerådsmøde den 4/5-1918 behandlede en sag vedrørende lærer Hansens embedsførelse, da det var kommet sognerådet for øre, at lærer Hansen stundom undlader at udskrive mulkt, og at han ved at lade børnene gå i skole en femte dag ugentlig, hvilket er udenfor skoleplanen, fritager børnene fra deres egentlige skoledage, og man udtaler:

Sognerådet anmoder skolekommissionen om for lærer Hansen at påtale, at børnene skal søge de rette skoledage og at tilstedeværelsen af den 5.te ugentlige dag ikke kan erstatte fraværelsen en anden dag,

uden at dette må medføre at der ikendes bøde for ulovlig forsømmelse.

Den 6/1-1920 udbeder skoledirektionen sig forslag til en ny skoleplan. Det vedtoges, at L. P. Hansen og formanden sammen med skolekommissionen samles med læreren for at enes om en ny skoleplan.

Den 10. oktober 1922 meddeler Horns Herreds provsti, at lærer Hansen har erholdt afsked med pension fra 30. sept. 1922 og udbeder sig oplysninger til brug ved opslag af embedet.



Lærer Thomsen fra 1923 til 1929

Lærer Thomsen blev kaldet som lærer ved Uvelse skole den 1. jan. 1923. Stillingen var opslået, således at den, der blev kaldet til lærer, tillige skulle være organist og kirkesanger.

Lærer Thomsen blev præsenteret for børnene af lærer Hansen, og dagen blev indledt med salmen »Den mørke nat forgangen er«.

Lærer Thomsen var en dygtig lærer, som børnene kunne lide. I kirken optrådte han korrekt, han var altid iført jaket med sribede bukser, og han klarede fint de to opgaver.

Allerede den 9. jan. 1923 får han af sognerådet tilladelse til at indkøbe forskellige ting til skolen. Det kan konstateres, at sognerådet ikke nævner »tingene« ved navn.

I februar behandler sognerådet en af sognepræsten fremsendt klage fra ministeriet over forsømmelser i året 1920, med meddelelse om, at det forhold må ændres. Sognerådet vedtog at rette henvendelse til læreren, om han ville pålægge børnene ikke at forsømme skolen.

Uden for dagsorden var den 13. marts 1923 af formanden fremsat forslag om at oprette en forskole i Uvelse under forudsætning, at skolelokalerne i udhuset kunne benyttes uden alt for store omforandringer. Sognerådet var enigt om, at denne sag burde fremmes, men sagen udsattes til næste møde, for inden den tid at søge at få oplysninger om, hvor stort skolelokalet skulle være.

Ved sognerådsmødet den 12. juni var amtslægen tilstede, og han så den lille skole i udlængen. Han udtalte, at når loftet i stuen blev hævet 1 1/2 alen, og der komme større vinduer, og stuen blev udvidet med 1 fag, og der blev indrettet entre (den gamle var lig med bryggerst) ville han ingen hindringer lægge i vejen for benyttelse af dette rum. Men der skulle laves en tegning, som sammen med andragende skulle indsendes til provst og ministeriet. Det blev den lokale murer August Christensen, der skulle udarbejde tegninger og et overslag over udgifterne.

Ved det næste møde den 14. august forelå der en ny udtalelse fra amtslægen vedrørende skolestuen, som han igen havde beset. Han havde nu helt forandret mening og stillede så store krav til lokalets indretning, så det var næsten umuligt at efterkomme disse. Derefter

blev sagen om forskole udsat indtil videre. Sognerådets tiltro til embedsmænd var formentlig ikke blevet styrket.

Samme sommer forelå et andragende fra lærer Thomsen om ved møder at forbyde rygning og spytning på gulvet i skolestuen, og at skolestuen måtte rengøres før næste dags undervisning. Miljøbevidstheden havde vundet sit første slag i Uvelse. Tilladelse blev givet.

Den i august 1923 henlagte sag vedrørende forskole havde beboerne ikke glemt, idet der ved mødet den 10. juni 1924 forelå en skrivelse om at få oprettet den forskole, som sognerådet var begyndt at arbejde med. Skrivelsen var underskrevet af 36 beboere i kommunen, der næsten alle havde eller ville få skolesøgende børn.

Sognerådet drøftede igen sagen og var nærmest enig om, at det var bedre at bygge en ny hoved- og forskole, idet man måtte tage i betragtning, at den gamle skole stod overfor en stor reparation. Man vedtog at indkalde til beboermøde for at høre stemningen.

Det gik nu raskt med skoleplanerne. Ved sognerådsmødet i september var fremkommet spørgsmål, om det ikke var rigtigst at bygge en forskole alene. Man vedtog at lade arkitekt Madsen fremkomme med omtrentlige overslag over, hvad det kostede at bygge en forskole, og hvad en hoved- og forskole ville koste.

Ved mødet den 13/10-1924 var beregningerne klare, og resultatet blev følgende:

De omtrentlige udgifter ved en ny hoved- og forskole med to klasseværelser og udhus	53.000,- kr.
Kloak	1.500,- kr.
Varme	2.500,- kr.
Elektrisk lys	800,- kr.
Inventar	1.400,- kr.
Til brønde, pumpe, planering af gård og have samt hegn ansættes udgifterne til	2.500,- kr.
Ialt	64.100,- kr.

En forskole med tilhørende lærerindejlighed ville koste ca. 30.000 kr., idet der må regnes med omtrent samme udgifter til udhus, inventar, kloaker, brønd, planering o.s.v.

Efter indgående drøftelse af sagen og foretagne beregninger vedtog sognerådet enstemmigt at bygge en ny hoved- og forskole, og dertil låne et beløb på ca. 45.000 kr. i Frb. amts spare- og lånekasse, som har tilbudt lånet til rente 5 1/2% p.a., samt at søge amtets tilladelse til at sælge den gamle skole og at anvende det indkomne beløb til opførelse

af den nye skole. Angående byggepladsen var sognerådet enig om at bygge på Skolelodden fra brugsforeningens have og ned til åen.

Man afhændede den gamle rytterskole til en pris af 16.050,- kr., endvidere solgtes et areal til brugsforeningen på 400 kvadratalen til en pris af 1,- kr. pr. alen, samt et mindre areal til den daværende ejer af »Åbo«, Olaf Jensen.

I rytterskolens 200-årige historie havde skiftende lærere forsøgt at give landsby- og bondesamfundets unge en oplæring i de mest elementære fag, og som det fremgår af de optegnelser, som foreligger har det i mange tilfælde været en kamp mellem skole og arbejde. Skolen har tit trukket det korte strå i denne kamp. Læreren har forsøgt at vinde slaget, men er ofte blevet den lille på grund af de økonomiske og arbejdsmæssige forhold.

Samtlige lærere ved rytterskolen er ikke blevet omtalte i denne artikel, men til slut skal blot bemærkes, at Olga Andreasen, Uvelse endnu husker den lille vits, som befolkningen morede sig over, da lærer Hjort i 1856 efterfulgtes af lærer Prieme.

Den lød som følger: Nu fik vi præmie for en hjort.

Den 21/12-1925 blev den nye skole indviet, i indvielsen deltog kammerherre Grøn og provst Beicker, Ølstykke, samt 60 af sognets beboere og såvel det gamle som det nuværende sogneråd. Der blev trakteret med vin og kransekage. Arkitekt Madsen havde stået for arbejdet med opførsel af skolen, som havde kostet 61.500 kr.

Samtidig med udvidelse af skolen blev frk. Jarl ansat som forskolelærerinde, senere lærerinde. Lærerstaben var nu udvidet med 50%.

Ved sognerådsmødet den 24/8-1929 blev det meddelt, at lærer Thomsen var kaldet til enelærer ved Grindsted skole. Til trods for at lærer Thomsen var en dygtig lærer og deltog i befolkningens sammenkomster og i foreningslivet, havde han nok haft lidt svært ved at falde til i sognet.

I tidsrummet 1/10-1929 til 1/1-1930 var den senere kendte pædagog, Holger Rasmussen, vikar i embedet. Vikarlønnen var 200,- kr. pr. måned plus et værelse. Desuden skulle han forrette kirkesangertjeneste til den fastsatte lønning.

Den 10. dec. 1929 forelå til sognerådet meddelelse fra biskoppen over Københavns stift, om at seminarist Aage Th. Christensen var kaldet til lærer ved Uvelse skole fra 1. jan. 1930. Lærer Christensen havde

tidligere været forstander ved Faarevejle højskole. Han gik meget ind for arbejdet med Indre Mission, men var langt fra nogen sortseer. Husflidsarbejdet havde hans store interesse. Han var en dygtig lærer og et meget fint menneske. Han deltog også i det folkelige arbejde, særlig i krigsårene var han aktivt med i arbejdet ved afholdelse af »danske møder«. Han døde i 1952, medens han endnu var lærer i Uvelse. Mellem ham og frk. Jarl fandt et udmærket samarbejde sted.

Frk. Jarls virke ved Uvelse skole sluttede i 1957, hun havde således været her i 32 år, og i mange tilfælde havde hun undervist både forældre og børn. Hun var en ualmindelig dygtig lærerinde, som blev højt værdsat af såvel børn som forældre. I arbejdsmæssig henseende bød hun sig selv meget for at opnå det bedst mulige resultat.

Efter frk. Jarls afgang og til 1970 var der flere lærerinder, her kan nævnes frk. Gade, frk. Riis og fru Larsen.

Fra 1. juni 1952 blev lærer Jørgen Olesen ansat som førstelærer. Magda og Jørgen Olesen gik ivrigt op i de forskellige foreningsarrangementer.

Lærer Olesen gik op i sin gerning med at dygtiggøre børnene og give dem en sund indstilling til livet. Da sognet i 1970 overgik til Slangerup kommune blev han ledende skoleinspektør.

Fra 1942 blev der etableret skolekøkkenundervisning, som varetoges af forskellige lærerinder, deriblandt fru Westerlund, Slangerup.

Vedrørende skolen se endvidere:

Uvelse sogn gennem 100 år.
Erindringer.
Uvelse sogn.

I 1952 hedder skolens førstelærer Jørgen Olesen, som ses sammen med sin hustru på bagerste række i midten af billedet. Nederst til højre ved det midterste vindue ses lærerinde Thyra Jarl, som gennem en lang årrække var knyttet til skolen.



Her er hele skolen samlet til fotografering i 1930. På venstre fløj ses skolens førstelærer Åge Th. Christensen med hustru og lærerinde Thyra Jarl. Den fine påklædning hos både piger og drenge vidner om deres forhåndskendskab til, at fotografen skulle komme netop denne dag.





Billedet viser fremkaldelsen efter en dilettantforestilling i Lystrup Forsamlingslokale ca. 1930. Fra venstre ses Laurits Petersen, Aksel Christensen, Helge Andreasen, smedemester Harald S. Petersen, Esther Olsen, bogens forfatter Hans Andersen og stykkets musiker Carl Nielsen.

Foreninger

Skytteforeningen F.A.S.G & I.'s 10. kreds, Uvelse.

Efter nederlaget i 1864 opstod tanken om at opøve ungdommen i våbenbrug. Det var en national bølge, der gik over landet.

Men som det så ofte går, gik der også politik i denne folkebevægelse. Under provisorieårene delte de forskellige skytteforeninger sig i Højre- og Venstrekredse. En overgang gik bølgerne så højt, at man truede hinanden med riflerne.

10. kreds, Uvelse var en Højrekreds, medens Gørløse var en Venstrekreds, dette har tømrer Søren Olsen fortalt. Men efterhånden faldt gemytterne til ro, og folk af forskellig opfattelse samlede sig om bevægelsen, som fik et mere sportsligt præg, selv om det nationale præg ikke helt forsvandt.

Frederiksborg amts 10. kreds Uvelse, er stiftet i 1881, men da de første protokoller er bortkommet, kender man ikke forholdene omkring foreningens stiftelse.

Det fremgår af den først kendte protokol, som er autoriseret til brug i 1903 af oberst Parkov, senere folketingsmand, at det først og fremmest har været brødrene Ole og Søren Olsen, der i årene efter århundredeskiftet og sikkert også før dette, har været de bærende kræfter i foreningen. Søren Olsen blev i anledning af foreningens 25 års stiftelsesfest i 1906 udnævnt til æresmedlem. Festen bestod i, at man holdt bal sammen med sygekassen.

Bestyrelsesmøder og generalforsamlinger holdtes hos Høker Køncke, Lystrup. Skovfester blev holdt sammen med sygekassen eller naboforeningerne.

Foreningen udsatte flidspræmier for den skytte, som i sommerens løb opnåede det højeste gennemsnitspoint. En præmie i form af en Remingtonriffel blev også udsat som gevinst, men her kunne skytter, der før havde vundet, ikke være med. Udsættelse af riffelplader var ligeledes almindeligt ved præmieskydninger.

Ved de årlige præmieskydninger blev der også skudt for bidragydende medlemmer, herrer såvel som damer. Det vil altså sige, at passive medlemmer mod betaling kunne få mulighed for at vinde præmie.

Fra 1916 til 1924 lå foreningen stille. Der blev nu gjort et ihærdigt arbejde for at få foreningen genoplivet. Det var især pensionist L. Nielsen, Lystrup, der sammen med Carl Olsen (næste generation af familien Olsen) gjorde et godt arbejde for at få foreningen i gang.

For at stimulere tilgangen havde foreningen købt to rifler til afbenyttelse. Der var tegnet 39 aktive og 61 passive medlemmer. Søndag den 11.5.1924 samledes medlemmerne ved gdr. Chr. Th. Christensens have, hvorefter man med musik i spidsen marcherede til skydebanen ved Hanebjerg.

I 1927 genoptog skytteforeningen den gamle tradition om at holde skovfest sammen med sygekassen. Der nedsattes ved denne lejlighed en festkomité, bestående af repræsentanter for de forskellige samfundsgrupper. På festpladsen var der flere forlystelser, en folkelig taller og til slut bal.

De årlige kapskydninger med deltagelse af andre foreninger sluttede som regel med præmieuddeling og bal i et af omegnens forsamlingshuse, undtagelserne var de før nævnte skovfester. Ved foreningens 50 års jubilæum blev der ligeledes holdt skovfest.

Af andre folkelige arrangementer kan nævnes, at foreningen tog initiativ til afholdelse af flere dilettantforestillinger. De fandt sted i årene 1935-36 og senere omkring 1940'erne.

Skytteforeningen har ligeledes taget initiativ til udøvelse af gymnastik. Det kan nævnes, at der i 1941 var gymnastikopvisning i Lystrup forsamlingslokale (Købmandens lokale). Senere foregik gymnastikken i skolens gymnastiksal, første gang i 1943.

I 1943 blev der nedsat et idrætsudvalg og et skytteudvalg, og der blev holdt idrætsstævne på idrætspladsen.

I nogle år arrangerede foreningen også juletræsfester for børnene. Det ophørte i 1948, da der blev dannet en juletræsforening.

I 1944 påtog foreningen sig også at holde fugleskydning, som startede med, at man afhentede fuglekongen og gik til skydebanen med musik og fane i spidsen. Fuglekongen kvitterede med en frokost. Denne folkeforlystelse ophørte i 1952.

I flere år afholdtes kooperationskydning for sognets foreninger. Af de indbudte foreninger kan nævnes: Brugsforeningen, Venstreforeningen, Socialdemokratisk Forening, Sognerådet, Sygekassen, Grise-assurancen, Spareforeningen, Gamle danses Værn og Grundejerforeningen.

I 1944 vedtoges det at sælge fodboldene for 100,- kr. til idrætsforeningen, og dermed er markeret en adskillelse af idrætten og skydningen.

Den 25.10.1947 blev en ny fane indviet, det foregik i gymnastiksalen.

I 1952 blev det ved generalforsamling oplyst, at der var afgivet 2920 skud på 50 m banen, 995 skud på 200 m banen og 1425 skud på 15 m banen.

I midten af 50'erne holdt skytteforeningen også udflugter.

I 1956 markeredes foreningens 75 års jubilæum med skydning for en række indbudte skytteforeninger, kaffebord og bal i skolens gymnastiksal.

I 1967 blev skydebanen ved Langebjerg nedlagt, da der skulle graves grus på det hidtil benyttede skydeareal. I denne forbindelse kan nævnes, at skydebanen i 1924 lå ved Kurreholm, og der blev skudt til Hanebjerg. En senere bane var placeret med skydehus ved det nuværende vandværk, ligesom andre kombinationer vedrørende skydebane ved Langebjerg har fundet sted takket være ejernes velvilje. Salonskydning har fundet sted i forsamlingslokalet i Lystrup og i skolens gymnastiksal.

I årene 1967-1970 lå foreningen stille, derefter blev skydningen genoptaget på skydebanen ved Hanebjerg.

Af stærkt interesserede skytter, bestyrelsesmedlemmer og formænd kan nævnes: Axel Olsen, Hans Olsen og Arnold Jensen, hvis rifler nærmest var overfyldte med sølvpræmier.

Fra nyere tid kan nævnes Brdr. Herlufsen, »Femhøjgård« og brdr. Knud og Børge Jensen. Knud Jensen var en tid formand.

Uvelse Idrætsforening

Foreningen blev stiftet den 6/7-1944. Forud for stiftelsen havde der været diskussion om foreningens berettigelse, idet Skytteforeningen hævdede, at den nye forening ikke havde nogen berettigelse, da gymnastik og andre former for idræt kunne udøves under den gamle forening.

Det var landmand Poul Lønberg Nielsen, der var initiativtager til foreningens oprettelse, og han blev også foreningens første formand. I den første bestyrelse sad desuden smedesvend Holger Erlandsen, han var kasserer. Poul Lønberg Nielsen var kun formand for foreningen indtil 1.10.1944, da han rejste fra kommunen. Herefter blev landmand Anker Kofoed Petersen formand. Han afløstes i 1952 af gdr. Poul Rasmussen, som varetog hvervet indtil 1959.

Gymnastik var i vinterhalvåret foreningens vigtigste aktiv, og der var, som det sig hør og bør, et pige- og karlehold og et småpige- og drengehold. Konkurrencemomentet var også inde i billedet.

Badminton var ligeledes en populær form for idrætsudøvelse. Søndagene blev taget i brug til træning, dog måtte der ikke spilles i kirketiden. Denne forordning holdt dog ikke så længe og må vel tages som reminiscens fra den tid, da skole og kirke var tæt sammenknyttet. Her kan tilføjes, at da 10. kreds i 1924 igen blev oprettet, var der heller ikke skydeøvelse i kirketiden.

Idrætsforeningen arrangerede i lighed med andre foreninger aftener med underhold. Det bestod af andespil, diletant og dans og enkelte foredrag i den folkelige og nationale ånd, som efterkrigstiden medførte. Kaffebord med efterfølgende dans var en naturlig ting. Det kan også nævnes, at det allerførste dilettantstykke, som opførtes, hed »Fædrenes Jord«, bevidst eller ubevidst - foreningens bestyrelse huskede krigsårene. Foreningen følte sig som gæster på kommunens idrætsplads, og gennem adskillige år klarede foreningens formand, Poul Rasmussen, græsslåningen på idrætspladsen.

I 1954 blev Niels Sørensen indvalgt i bestyrelsen. Det kunne siges at være en saltvandsindsprøjtning, idet han gennem flere år var meget aktiv indenfor håndboldtræningen. Foreningen havde i slutningen af 40'erne vist en nedadgående tendens. Niels Sørensens orkester spillede også til dans i foreningen gennem flere år.

På idrætspladsen, som blev anlagt i 1942 samtidig med at der blev bygget gymnastiksal til skolen, var opført et materiel- og omklæd-



Fastelavnsridning har været kendt mange steder. Her er der parade foran Lystrup købmandshandel efter fastelavnsridningen i sognet.

ningshus. Omklædningsrummet var meget primitivt, idet der ikke var indlagt vand, hvilket der først var mulighed for efter vandværkets oprettelse i 1955. Først da man ikke mere benyttede huset til materialer, og vand- og kloakforhold var etableret, blev der mere tålelige forhold i omklædningsrummet. Disse problemer optog i nogle år idrætsforeningens bestyrelse.

Om sommeren blev der holdt idrætsstævner, så man kunne konstatere, hvad foreningens hold kunne præstere i forhold til andre foreninger.

Dansen i gymnastiksalen - uden spiritus - kunne ikke i længden tilfredsstille ungdommen, så foreningen henlagde festerne først til Slangerup, siden til Gørløse forsamlingshus.

Foreningens 25 års jubilæum markeredes med stævne og fest på idrætspladsen. Man havde lejet telt, hvor der var fællesspisning og dans.

Rørlægger Henry Hansen blev formand i 1959; han afløstes af Aksel

Rasmussen, som kun var formand 1 år. 1962 var Hans Sørensen formand, hvorefter Henry Hansen igen beklædte posten indtil 1966, da murer Leo Kristensen blev formand i 2 år. Igen i 1966 blev Henry Hansen formand. Han varetog i sine formandsperioder posten med stor dygtighed og ledede personligt flere hold - både fodbold- og håndboldhold.

I 1970 blev Bendt Mølgaard Jørgensen formand. Han var formand til 1972, hvor han afløstes af Helge Frederiksen, som var formand i 5 år, derefter Jan Bjarnsted i 2 år, hvorefter Bendt Mølgaard igen blev formand.

70'erne var vel nok det årti, hvor der skete den største udvikling indenfor foreningen; medlemstallet steg til små 400 medlemmer og er nogenlunde det samme i dag.

I 1970 blev Slangerup Idrætsunion oprettet, og fra starten var Uvelse Idrætsforening med til at præge unionen. Det blev således tradition, at repræsentanten fra U.I.F. blev valgt til formand for unionen.

I 1971-72 blev klubhuset ombygget, der blev istandgjort i omklædningsrummet, og der blev indlagt varmt vand i form af gasvandvarmer, og der blev indrettet klublokale i det gamle materielrum i enden af bygningen. Kommunen bevilligede 25.000,- kr. til ombygningen. Arbejdet blev udført ved frivillig arbejdskraft af foreningens medlemmer. Den mest aktive var tømrer Bent Larsen, der også var medlem af bestyrelsen.

Der var vældig god aktivitet i foreningen, der foruden de traditionelle idrætsgrene - fodbold - håndbold - gymnastik - og badminton også et par år omfattede bordtennis. Hvis der skulle fremhæves noget, må det blive fodbold serie V, der et enkelt år spillede sig op i serie IV.

Kommunen købte i 1974 og 1975 et areal til udvidelse af idrætsanlægget, der ikke var blevet udvidet siden 1942, og i foråret 1980 blev det nye baneanlæg på den vestlige side af den gamle bane indviet.

I 1974 fik foreningen sit bomærke »Ulven«, og i 1977 fik foreningen sit klubblad »Rekorden«.

Ud over de sportslige aktiviteter holdt foreningen hvert år i december måned et andespil, og man fortsatte med stævne på idrætspladsen efterfulgt af en fest enten i et telt på pladsen eller et par gange i en lade. Fra 1979 blev sommerfesten udvidet med et arrangement, nemlig kondiløb i Lystrup skov. Løbet fik navnet »Lystrupskovløbet« og havde en længde på ca. 5 km. Løbet havde 100 deltagere - unge som ældre.

Uvelse Brugsforening

Den 26. januar 1906 afholdtes i Uvelse skole stiftende generalforsamling for Uvelse Brugsforening. Forud for denne generalforsamling havde der hos gdr. Chr. Christiansen, »Bøllemosegård«, været afholdt et møde med 46 deltagere. Der blev ved dette møde nedsat et udvalg bestående af 12 beboere for at undersøge muligheden for at få virkeliggjort tanken om at stifte en brugsforening.

Ved den stiftende generalforsamling var der 80 deltagere, som alle støttede tanken. Der valgtes en bestyrelse på 5 medlemmer. De valgte var: gdr. Chr. Christiansen, som blev formand, sognefoged Peter Andersen, gdr. Sofus Jensen, afbgr. Hans Mortensen og husejer Carl Frederiksen, Lyngø (senere kendt husmandsfører). Det vedtoges at købe 2 skp. land af skolelodden. Prisen for dette blev 400,- kr., og man vedtog at låne 10.000,- kr. i Frederiksborg amts Sparekasse. Tegningerne til bygningen blev udarbejdet af Carl Frederiksen, Lyngø.

Allerede i starten af brugsforeningens historie mødte bestyrelsen sin første modstand, idet hører Anders Nielsen havde klaget til amtmanden over sognerådets salg af jord til brugsen til en for billig pris. Anders Nielsen ville selv have givet 800,- kr. for grunden.

Resultatet blev, at sognerådet måtte udbyde grunden i offentlig auktion. Brugsen blev dog alene tilbudsgivende.

Ved offentlig licitation blev tømrerarbejdet overdraget til tømrer J. A. Petersen, Lyngø mark, for en pris af 1815,- kr. plus tillæg 55,- kr. for udhæng. Murerarbejdet fik Jørgen Nielsen, Lillerød, for en pris af 725,- kr., her var dog ikke medregnet murerarbejdsmand og materialer. Træskomand Peter Nielsen fik 25,- kr. for udgravning af grund og kælder. Medlemmerne skulle være behjælpelige med kørsel af grus og sten fra Langebjerg. Disse materialer blev købt af prptr. Hoffmeyer for en pris af 30,- kr. Medlemmerne skulle også køre vand, idet brønden ikke skulle graves foreløbig.

Det blev overdraget formanden og sognefogeden at indkøbe inventaret, det skulle om muligt være brugt. Prisen for dette inventar blev 350,- kr. Malerarbejde på bygning og inventar blev udført af malermester Christiansen, Gørløse, for 200,- kr.

Til uddeler blev ansat Gerhardt Bagger, Uvelse. Der var indkommet 11 ansøgninger til stillingen; uddeleren skulle stille en garanti på 3.000,- kr. Lønnen blev 4% på omsætningen af almindelige varer og 2% på grove varer.

Varekørsel fra stationen blev overdraget til gdr. Chr. Christiansen til en pris af 15 øre pr. 100 pund og tomt returgoods frit tilbage.

Man vedtog at indmelde foreningen i Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger og så vidt muligt købe varer, hvor det betalte sig bedst, men kun gode og uforfalskede varer. Ved bestyrelsens første indkøbstur i København købte man dog varer hos flere forskellige grossister.

Den 28. september 1906 åbnede brugsen, og bestyrelsen var mødt for at pakke ud og ansætte priser på varer.

Mellem jul og nytår 1906 havde bestyrelsen inviteret medlemmerne til at bese brugsen. Der var nu 102 medlemmer.

Brugsen havde indgang fra vejen, og selve butikken, som man kom ind i, var et rektangulært rum, hvor disken gik fra et vindue ved vejen, videre langs butikkens vestside for at ende ved det andet vindue ved vejen. Bag disken var der store kasser, som kunne vippe, så indholdet, hvad enten det var mel, gryn eller sukker, kunne øses op i papirposer og vejes på en af de to vægte, som der skulle bruges lodder til. Disse lodder skulle af og til justeres. Disse justeringer er flere gange indført i protokollen. Det kunne hænde, at et stykke hugget sukker blev knækket over, for at vægten kunne balancere. Under loftet hang gryder, kasseroller, kedler og pander.

På bjælkerne i baglokalet hang træskoene, som via en pind kunne hentes ned. Træskoene kunne købes med beslag, men også uden, hvilket var ret almindeligt. Seletøj var udmærket til at beslå træskoene med.

Roejern, spader, skovle, hamre, økser, tyve og meget andet fandtes der også. I kælderen var reb af forskellige sværhedsgrader, ligesom der blev opbevaret øl og sodavand her. Udenfor i gården var tjæretønder m.m.

Senere blev der bygget et udhus til opbevaring af kul og koks og returgoods, endvidere blev brønden gravet, og der blev indkøbt en jernpumpe. Hele bygningen alt iberegnet kostede 7.000,- kr. De resterende 3.000,- kr. af det første lån måtte suppleres med yderligere et lån på 5.000,- kr.

Efter at bestyrelsen havde foretaget den første indkøbstur, vedtog man at afvise tilbud fra forskellige agenter, idet man fandt, at foreningen måtte have fordel af at handle i F.D.B. Dette sidste skulle ikke tages alt for bogstaveligt, idet man senere vedtog at købe spegesild og klipfisk fra Senius Jensen, Hillerød, islandsk lammekød fra Jørgen

Jensen, København, og kaffe fra F. Mørck, København.

Ved generalforsamlingen den 15. decb. 1907 viste regnskabet en omsætning på 38.000 kr., og medlemstallet var 120. Dividende for det første år blev 10%, og man vedtog at give stationsmesteren ved Lindholm St. 10,- kr. i nytårsgratiale, og landposten skulle have 2,- kr.

Uddeleren opsagde sin stilling pr. 1. april 1908. Det var forgæves, at bestyrelsen tilbød ham løn på 5% af butiksomsætningen, en forhøjelse på 1%. Stillingen blev opløst ledig, og der indkom 46 ansøgninger. Man valgte Chr. F. Larsen, der tidligere havde været urtekræmmer i København.

Den 9. marts 1910 fik brugsforeningen egen telefoncentral. Efter generalforsamlingen i 1910 blev Jørgen Nielsen valgt til formand, han afløstes i 1912 af Frederik Nielsen.

Allerede i 1913 vedtoges det at sætte forsatsvinduer i kontoret, hvilket måtte siges at være et stort fremskridt.

I 1915 vedtoges det på en generalforsamling, at betaling for varer skulle ske kontant. Hvis der alligevel var ydet kredit, kunne uddeleren disponere over medlemmets dividende.

I 1916 valgtes Ole Petersen, Gørløse, til formand. Samme år vedtoges det at forhøje uddelerens varmekonto fra 100,- kr. til 150,- kr., og tilskud til indpakkingspapir fra 150,- kr. til 200,- kr. I 1920 blev varme og lys forhøjet til 500,- kr. og indpakkingspapir til 1/3 af udgifterne, dog ikke over 500,- kr.

I årenes løb er der sket indmeldelse i forskellige indkøbsforeninger, såsom Øernes Andelsselskab, Dansk Andels Cement og Dansk Andelsgødningsforening.

Der var i 1917 tre ansøgere til stillingen som regnskabsfører. Man valgte skovfoged Thomsen; før ham var det stationsmester Lund og i de tre første år lærer Hansen, som førte regnskabet.

I 1919 vedtog man at bygge et foderstofhus. Det nye lagerhus havde en høj grund, som muliggjorde, at de fleste vognes bund var i højde med gulvet i lagerrummet, så af- og pålæsning kunne ske ved hjælp af sækkevogn. Imellem lagerrum og butik var en port, denne port gik ned til selve grunden (jorden). Dette medførte, at der fra butikslokalet blev lagt et par planker over til lagerrummet, så man kunne komme fra det ene rum til det andet. I portrummet blev opbevaret tøndes m.v.

Idéen med et foderstofhus ved Lindholm st., som der også var forslag

om, skal sikkert ses på baggrund af, at medlemmerne selv kunne hente foderstoffer og kunstgødning, så brugsen kunne undgå transport fra stationen og hjem.

Lindholmbakken blev også for brugsen en torn i øjet. Lystrupborgerne havde tidligere gjort opmærksom på den stejle bakke, men ingen af sognerådsmedlemmerne i Lyng-Uggeløse kommune kendte bakken, derfor fik den lov til at være, som den var.

I 1920 blev Hans Mortensen valgt til formand, og 1. april 1921 fandt der uddelerskifte sted, idet uddeler Larsen trak sig tilbage på grund af alder. Han afløstes af Hans Jørgensen.

I 1926 blev entreprenør Søren Nielsen formand, han afløstes igen i 1928 af Hans Mortensen.

I uddeler Jørgensens tid blev det dårlige tider for landbruget, og det medførte større og større skyld til uddeler og forening. Bestyrelsen måtte underskrive vekslers, og foreningens leverandører krævede kontant betaling for indkøbte varer. Bestyrelsen meddelte medlemmerne, at der ikke kunne ydes kredit ud over 30 dage.

Denne krise ramte også mange andre brugsforeninger, idet bestyrelsen modtog flere ansøgninger om tilskud til kriseramte brugsforeninger.

Selv i disse vanskelige tider viste bestyrelsen dog et vist lyssyn, idet forslag til et mølteri gentagne gange var til drøftelse og vedtagelse eller forkastelse både i bestyrelsen og ved generalforsamlinger. Resultatet blev dog, at mølleriet måtte opgives.

I anledning af foreningens 25 års jubilæum afholdtes en fest på Slots-pavillonen i Hillerød. Medlemmerne skulle dog selv medbringe madkurve, medens foreningen sørgede for kaffe, øl, underholdning og musik.

Ved generalforsamlingen den 14.12.1931 oplystes det, at vognmand Knud Hansen skulle have 4,- kr. pr. ton for kørsel af foderstoffer fra København, for kørsel af kul og koks fra Frederikssund 15 øre pr. hl. og for kolonial fra Lindholm St. 30 øre pr. 100 kg og ligeledes fra Lindholm St. foderstoffer til 1,25 kr. pr. ton. Man kan af dette tilbud se udviklingen gennem de 25 år, dels med hensyn til stigende omsætning af grovvarer og dels med hensyn til transport fra hest og vogn - jernbane - til større transport med bil.

I 1932 blev gdr. Niels Andersen valgt til formand.

De tidligere omtalte dårlige økonomiske forhold fortsatte. Bestyrelsen underskriver den ene veksler efter den anden og finder lejlighed til at skrive i protokollen, at den ikke hæfter mere for vekslere end andre medlemmer. Uddeleren pålægges at inddrive tilgodehavende ved sagfører.

Men de små ting glemmes ikke i den noget trange tid for brugsen, idet bestyrelsen bevilger uddeleren 100,- kr. for en kasse vin, der er stjålet fra pakhuset ved Lindholm St.

På de følgende bestyrelsesmøder var det vekslere, gældsbreve og pantebreve fra skyldnere, der var til drøftelse. Slutresultatet blev, at uddeleren skulle indbetale kautionen og forlade stillingen.

Dette triste kapitel af foreningens historie har flere årsager, som må deles mellem de medlemmer, som ikke kunne betale deres gæld, og uddelerens svaghed - godhed, når det gjaldt kreditgivning.

Den 8.4.1933 antog man uddeler Holm, Ll. Taarøje, som uddeler. Men inden man fik den nye uddeler, vedtoges det, at de udestående fordringer skulle indbetales til formanden, og man gik endog så drastisk til værks, at et bestyrelsesmedlem blev opfordret til at udtræde af bestyrelsen på grund af skyld til foreningen.

I 1934 skiftedes regnskabsfører, idet lærer Aage Th. Christensen afløste Chr. F. Larsen.

I de følgende år godkendtes nogle akkordtilbud, ligesom gælden langsomt søgtes afviklet. Forskellige forbedringer blev foretaget, og man holder sig til 10% i dividende. Forsøg på at give mindre dividende mislykkedes, selv om det havde været ret naturligt under hensyn til forholdene.

Ved generalforsamlingen den 5.12.1935 oplystes det, at der i det foregående halvår havde været en omsætning på 63.500 kr.

I 1936 blev gdr. Carl Andersen valgt til formand, men allerede den 11.7.1936 udtrådte han af bestyrelsen på grund af uoverensstemmelse, og gdr. Hans Granberg Petersen valgtes til formand.

I 1937 vedtoges det at udbringe varer til medlemmerne mod hidtil kun til medlemmer i Nr. Herlev, hvor Lars P. Petersen havde kørt varerne. Det blev Mads Thoftum, som udbragte varer, medens Aksel Olsen stod for grovvarekørsel.

I 1939 vedtog bestyrelsen, at der ikke måtte nydes spiritus i foreningens lokaler. Dette havde tidligere i uddeler Jørgensens tid været be-

handlet og vedtaget, men altså ikke helt overholdt. En håndbajer havde folk i almindelighed ikke noget imod.

I 1939 blev foretaget en ret gennemgribende ændring i butikken med hensyn til inventar og reoler. Forandringen beløb sig til 6.500 kr., næsten lige så meget som det havde kostet at bygge brugsen.

I 1940 blev gdr. Bent Christensen valgt til formand. Omsætningen var nu kommet op på ca. 175.000 kr. om året.

På et bestyrelsesmøde, der blev holdt i 1941, blev det vedtaget, at medlemmer, der ikke havde indleveret dividendemærker i to på hinanden følgende år, skulle slettes af medlemslisten.

Vi er nu nået ind i krigstiden, hvilket gav sig udslag i en skrivelse om inden 1. oktober at afhente bindegarn, ellers ville foreningen føle sig løst for sine forpligtelser for levering af bindegarn. Man måtte rationere shagtobakken til en pakke hver 14. dag, og nye medlemmer fik 14 dages karantæne, før de kunne få rationerede varer.

Ved generalforsamlingen den 8.12.1941 vedtoges det at ekskludere den tidligere formand. Han anlagde sag mod brugsen for genindtræden, men ved en ekstraordinær generalforsamling den 11.5.1942 vedtog man igen at ekskludere vedkommende. Det fremgår ikke af protokollen, hvad grunden var til den ret dramatiske afgørelse.

Ved generalforsamlingen i 1942 vedtog man at udbetale 7% i dividende, gennem de senere år var det gået nedad med dividendeudbetalingen, som var 11%, da den var højest.

Ved generalforsamlingen den 21.6.1943 samledes man til et fælles kaffebord, hvor der blev holdt foredrag. I denne forbindelse kan nævnes, at foreningen gennem årene havde afholdt flere udflugter.

I 1944 blev murermester August Christensen formand.

I 1945 foreslog bestyrelsen ikke at udbetale dividende, men generalforsamlingen vedtog, at der skulle udbetales 3%. Det vedtoges ligeledes at yde uddeleren dyrtidstillæg.

I 1947 var der påny formandsskifte, idet gartner Carl Sørensen blev formand. Gartner Sørensen oplyste på den følgende generalforsamling, at foreningen gik godt, men alligevel ville bestyrelsen ikke foreslå udbetaling af dividende, men igen gik generalforsamlingen imod. Foreningens omsætning var nu omkring 200.000 kr. om året.

Brugsforeningen blev indmeldt i teaterforeningen, og man vedtog li-

geledes at bevilge 25,- kr. til gadebelysning i Uvelse.

I 1949 blev brugsforeningen omprioriteret, således at man fik en 1. prioritet på 18.000 kr. i Frb. amts sparekasse. Hensigten var, at der ikke skulle trækkes så meget på kassekrediten. Man enedes om at udbetale 2% i dividende. Dividendeudbetalingen har været meget svingende, men igennem mange år blev der udbetalt 5% i dividende. I 1967 nedsattes dividenden til 4 1/2%, senere er den blevet nedsat til 3 og 2%. Mads Thoftum, som siden 1937 havde udbragt varer til medlemmer, efterfulgtes i 1951 af vognmand Rasmus Petersen.

Efter lærer Aage Th. Christensens død i 1952 blev Hedvig Andersen antaget som regnskabsfører med en løn af 350,- kr. halvårligt.

B. Helver havde i 1953 været foreningens revisor i 25 år og fortsatte endnu nogle år, indtil revisionen blev overtaget af F.D.B.s regnskabsafdeling.

I januar 1953 valgtes vognmand Axel Olsen til formand for foreningen.

Efter uddeler Hólms død i 1954 blev Leif Busk antaget til uddeler fra 1.4.1954. Omsætningen for det sidste halvår var ca. 88.000,- kr.

I 1954 vedtoges det at købe aktier i Andelsbanken. Omsætningen begyndte nu at stige, og i 1955 blev der oprettet en pensionsforsikring for uddeleren, og samme år blev der oprettet en vedligeholdelsesfond. Man vedtog at henlægge 3.000,- kr. til dette formål. Henlæggelserne blev gennem årene betydelig forhøjet.

I 1956 fejrede foreningen 50 års jubilæum. I denne anledning var der fælles kaffebord for medlemmerne i skolens gymnastiksal; der blev forevist film, og man sluttede med dans. Pris pr. deltager var 2,- kr.

I 1959 blev det vedtaget at foretage en udbygning i gården med 2 værelser og toilet, og det vedtoges at installere centralvarme i lejlighed og butik for en pris af 8.800,- kr.

I 1963 oversteg omsætningen 1 million kr., og i 1964 blev der foretaget en udvidelse af butikken. Prisen for dette var 75.000,- kr.

Endnu i 1965 var handel med grovvarer (landbrugsvarer) en væsentlig del af omsætningen. Det blev således vedtaget, at prisen på afhentning af korn skulle være 0,50 kr. pr. 100 kg fra lade eller fast vej, på marken under gode forhold og kornet i sække 1,00 kr. pr. 100 kg. Ved udkørsel af foderstoffer blev partier under 500 kg pålagt et kørselsgebyr på 3,00 kr., men ved generalforsamlingen i 1965 blev det oplyst,

at grovvarereomsætningen var faldet med 16%, medens butiksvaresalget var steget med 30% til 885.000,- kr. Grovvareresalget var ca. 600.000,- kr., men faldt i 1966 med 120.000 kr.

I 1967 afløste gdr. Oluf Hansen Axel Olsen som formand for foreningen.

I 1967 blev det vedtaget, at foreningen ikke længere kunne købe korn fra producent, og foreningen ophørte i 1968 med at handle med foderstoffer og gødning. Brugsens betydning ved salg eller køb af grovvarer havde vel ikke vundet 100% gennemslag hos egnens landmænd, men mange følte, at det var et bånd, der brast mellem dem og foreningen, da denne form for handel ophørte.

I 1968 indførtes kontant betaling, og i 1969 blev det oplyst, at omsætningen pr. medlem var 4.679 kr. mod landsgennemsnit 3.665,- kr. Omsætningen var steget med 11%, prisudviklingen viste 2,6%.

Udviklingen i Uvelse medførte, at der fra bestyrelse og uddelers side blev gjort en indsats for, at de nye befolkningskredse kunne blive interesseret i brugsens udvikling, og man mente, dette kunne ske ved større service, og det blev i 1970 vedtaget at optage et lån på 100.000,- kr. til dækning af udgifter i forbindelse med en større udvidelse af forretningslokalerne samt parkeringsanlæg. Butikken blev udvidet med 80 m² til 210 m². I 1971 blev der yderligere optaget et lån på 247.000,- kr. til dækning af udgifter ved denne udvidelse.

I 1972 var omsætningen steget til ca. 3 mill. kr., og i 1976 blev brugsens 70 årsdag fejret med en del gode tilbud i butikken.

I 1977 blev rørlægger Henry Hansen formand for foreningen, og i 1979 blev der indkøbt køle- og frysemøbler til ialt 240.000,- kr. og en ny benzinautomat til 32.800 kr.

I 1980 blev der foretaget endnu en udvidelse af etagemeterarealet med 90 m² og nyt inventar indkøbt. Prisen for udvidelse og inventar var 300.000,- kr.

Foreningens omsætning var i 1980 6.205.529,- kr., hvilket er en omsætning pr. medlem på 15.514,- kr. Ejendommen er vurderet til 820.000,- kr. med en prioritetsgæld på 300.245,- kr.

I 1981 blev foreningens 75-årsdag fejret på lignende måde som 70-årsdagen med gode tilbud til kunderne. Bestyrelsens sammensætning i 1981 viser klart Uvelses udvikling fra et landbrugsområde til et bypræget område. Bestyrelsen bestod i 1981 af følgende:

Rorlægger Henry Hansen, formand
Fuldmægtig Hans Jørgen Nielsen
Lærer Vibeke Hansen
Vognmand Elin Sørensen
Pedel Hans Sørensen

Uvelse brugsforening hører til de foreninger, som man fra hovedforeningens side regner med at kunne bevare, men konkurrencen er stærk, og som høkeren i sin tid følte, at Brugsen blev en pind til hans ligkiste, og som senere Brødudsalget måtte bukke under, således konkurrerer supermarkederne, ja, endog omegnens brugsforeninger om at fravriste Brugsen dens naturlige kundekreds.

Tiden vil vise, om idéen bag andelstanken fortsat har grobund i befolkningen.



Uvelse Venstreforening

Uvelse Venstreforening blev stiftet den 4. januar 1918. Den første bestyrelse kom til at bestå af afbgr. Lars Peter Hansen (formand) gdr. Fr. Hasselager, husejer H. A. Hansen, (klokker), husmand og skomagere Jens Petersen og maler Carl S. Jørgensen.

Medlemstallet var 53, og kontingentet blev sat til 50 øre pr. medlem. Ved generalforsamlingen i 1919 vedtog man at forhøje medlemskontingentet til 1,- kr. for mandlige medlemmer.

Efter 7 års formandsskab fratrådte L. P. Hansen; som formand valgtes derefter Fr. Hasselager. I 1928 blev kontingentet igen ensartet og blev fastsat til 50 øre.

I 1932 fratrådte Fr. Hasselager, og Hans Granberg Petersen blev formand. I 1933 blev kontingentet nedsat til 25 øre, men allerede året efter blev man dog klar over, at kontingentet måtte sættes til 50 øre.

I 1936 blev gdr. Georg Petersen valgt til formand. Det lykkedes i slutningen af 30'erne at afholde et politisk møde i Lystrup forsamlingslokale med kredsens kandidat, amtsforvalter C. O. Pedersen, Roskilde, som taler. Ellers kan foreningens virksomhed kort karakteriseres som opkrævning af medlemskontingent, som i parentes bemærket har sin store betydning som bindeled mellem medlemmer og forening. Endvidere deltog man i kreds- og amtsmøder.

Generalforsamlinger afvikledes i tiden op til 1939 hos klokker H. A. Hansen. Bestyrelsesmøder afholdtes sjældent, men i tiden efter 1940, hvor der skabtes mere aktivitet i foreningen, blev disse holdt hos bestyrelsens medlemmer.

Det fremgår ikke af protokollerne, at opstilling af fælleslister til sognerådsvælgerne skete ved Venstreforeningens foranstaltning, og udgifterne ved disse møder betales af foreningen, men dette var tilfældet, men det var også det eneste, Venstreforeningen i mange år havde med opstillingen at gøre.

I 1940 blev gdr. Helge Andreasen valgt til formand, og kontingentet blev i 1941 forhøjet til 1,- kr. pr. medlem. Medlemstallet var 51.

I 1941 blev gdr. Hans Andersen foreningens formand. I sommeren 1941 afholdtes en udflugt til Frederiksborg Slot og Frederiksborg Amts Avis. Turen foregik pr. cykel.

Ved foreningens 25 års stiftelsesfest afholdtes møde i gymnastiksalen med tale af amtsforvalter C. O. Pedersen. Gæster var Fr. Hasselager med familie, enkefru Laura Hansen (klokker H. A. Hansens enke) og redaktør Laurids Hansen, Frederiksborg Amts Avis. Der var fælles kaffebord og dans, ca. 80 deltagere.

Et informationsmøde med redaktør Tage Mortensen, som Venstre foreningen holdt under private former, viste medlemmernes interesse for at kende sandheden bag besættelsesmagtens propaganda. I 1944 læste pastor Brovang ved et møde i gymnastiksalen Kaj Munks forbudte skuespil »Niels Ebbesen«. Der var fuldt hus.

Julemøderne var i mange år et fast led i Venstreforeningens arrangementer. De begyndte i 1952 i sognerådslokalet (en del af det nuværende bibliotek), hvor omkring 30 mennesker samledes. Et fast sangprogram var »Ind under jul« og »Der er noget i luften«. Møderne kunne vel karakteriseres som at være i lidt grundtvigsk stil. Senere blev møderne flyttet til gymnastiksalen. Der var størst tilslutning, når der var arrangeret særlige konkurrencer som »Hvem ved hvad«, Luciaoptog af spejdere og lignende. Ved et af disse julemøder var der amatørforeførsel af vaudevillen »Nej«. Talere ved møderne var som regel sognepræsten eller nabosognets præst, ligesom førstelærer Jørgen Olesen på flere måder var behjælpelig, såvel som taler som med idéer.

Der blev også holdt møder om nationale og folkelige forhold, samt møder hvor kommunale, amtskommunale og regionale problemer blev behandlet.

Efter krigstidens restriktioner følte man trang til i fællesskab at komme uden for sognets grænser. Udflugterne begyndte i 1949, det blev til ialt 12 ture, hovedsagelig aftenture med medbragt mad, som man spiste eet sted, hvorefter man kørte videre og indtog kaffen et andet sted, hvor der blev holdt tale, og man sluttede med dans. Tre af disse ture var dog heldagsture til Sverige. Deltagerantallet i disse ture måtte svare til antal buspladser. Den sidste udflugt blev afholdt i 1966 og gik til Hundested. Fællesture havde i hvert fald for en tid mistet interessen.

En gang om året, som regel efter høst, holdtes en stor fest med tale af en Venstrepolitiker. Programmet var: Tale, sang, kaffe og dans og i mange tilfælde underholdning. Deltagertallet svingede omkring 100. En enkelt gang, hvor fhv. forsyningsminister Axel Kristensen talte, var interessen så stor, at der deltog 150 mennesker i mødet. I nogle år - første gang i 1968 - ændredes høstfesten til en ladefest.

Folketingsmand, senere landbrugsminister, Henry Christensen måtte årligt holde for som taler enten ved fest eller generalforsamling.

Alle disse fester foregik uden anden form for nydelsesmidler end dem, som selv »Blå Kors« kunne acceptere.

I organisatorisk henseende stod Venstre i disse år stærkt, idet medlemstallet var omkring 120, et enkelt år var det på 140, formentlig et af de stærkest organiserede sogne i landet. Tilflytning af nye borgere i 60'erne gav god tilslutning til Venstre.

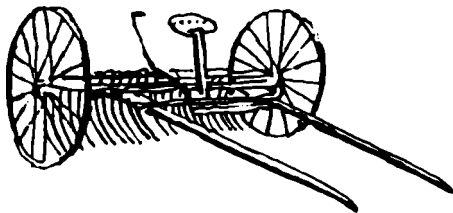
Ved foreningens 50 års jubilæum den 6.3.1968 blev der holdt fest i Slotspavillonen, Hillerød, med Henry Christensen som taler. Som gæst var blandt andre redaktør Jacobsen, som gentagne gange har talt i foreningen. Bestyrelsen bestod ved jubilæet af følgende: Husmoder Else Rasmussen, gdr. Jes Petersen, gdr. Anker Petersen, fotohandler Viggo Andersen, bestyrer Bent Thirstrup og gdr. Hans Andersen.

Efter kommunesammenlægningen i 1970 blev der til valget opstillet en Venstreliste for den nye kommune, Venstre fik 2 mandater fra Uvelse.

Politiassistent Bent Lund afløste i 1972 Hans Andersen som formand. Der skete et fald i medlemstallet, som formanden tilskrev forskellige forhold, overgang til opkrævning af medlemskontingent pr. giro, fraflytning m.v.

Nedturen i medlemstallet fortsatte, og i 1975 var der kun 42 medlemmer. Kontingentstigning først til 25,- kr. senere til 60,- kr. var også en medvirkende årsag.

I 1975 efterfulgte gdr. Poul Rasmussen Bent Lund som formand. Opkrævning af kontingent ændredes igen til personlig opkrævning, og det skyldtes især formandens indsats, at medlemstallet på ny steg.



I/S Uvelse-Lystrup Vandværk

Forudsætningen for oprettelse af vandværket er omtalt i afsnittet »Erindringer«.

15. juni 1954 blev holdt et orienterende møde vedrørende oprettelse af et vandværk for de to byområder Uvelse og Lystrup. Man nedsatte et udvalg med proprietær Aage Olsen, »Lystrupgård«, som formand. Efter flere forhandlinger imellem udvalget og Københavns Vandforsyning, blev der aftalt en overenskomst med K.V. om et tilskud på 60.000,- kr. plus en boring.

Dette resultat blev forelagt beboerne den 24. februar 1955, og der blev derefter tegnet 89 1/2 parter, hvortil kommer 7 parter fra Uvelse sogneråd, af ialt 99 1/2 mulige parter. Sognerådsformanden stillede i ud-sigt, at sognerådet ville garantere for et lån i sparekassen, som oprindeligt skulle have været på 45.000,- kr., men endte med at blive 52.000,- kr.

Den 7. maj 1955 afholdtes stiftende generalforsamling, og den første bestyrelse kom til at bestå af Aage Olsen, formand, Niels P. Nielsen, »Stangegård«, Niels Poulsen, Lystrup, Eigel Jønsson og Hans Olsen, Uvelse, Alfred Aasdal, Lystrup og sognerådsformand Hans Andersen.

I løbet af sommeren blev der nedlagt ledninger, og vandværket blev opført under ledelse af ingeniørfirmaet Øllgaard. Vandværket blev taget i brug 16. november 1955.

Den før omtalte partsfordeling bestod i, at husejere, der ikke havde sanitære installationer, fik tildelt 1 part, var der sanitære installationer blev der tildelt yderligere 1/2 part. Også landmændene fik forskellige parter, alt efter ejendommens størrelse, ligesom også håndværksevirkomheder og handlende fik flere parter.

Prisen for opførelse af vandværket blev ca. 110.000,- kr.

I 1960 flyttede proprietær Aage Olsen fra sognet, og Hans Andersen blev derefter formand. Vandværkets tilsynsførende var Niels Poulsen, Lystrup, som var en meget interesseret medarbejder. Det gjaldt også hans medlemskab af bestyrelsen. Han døde i 1960, og hans søn Arne Poulsen efterfulgte ham både i hans stilling som tilsynsførende og som bestyrelsesmedlem.

Byudvikling og udvidelse af vandværket og ledningsnettet hører sam-

men, og derfor måtte vandværket allerede i 1963 nedlægge ledninger til de nye parceller.

I de følgende år blev der foretaget mindre ændringer af såvel vandværkets inventar som af bygninger. Disse udvidelser beløb sig til omkring 125.000,- kr. Udvidelser og forandringer af vandværket er efter 1960 foretaget under ledelse af ingeniørfirmaet Dines Jørgensen & Co.

Af andre ting, der kan interessere, er, at vandværket i 1968 lånte Uvelse sogneråd 60.000,- kr. til kloakering, og at man samme år nedlagde en vandledning til kapellet på Uvelse kirkegård.

I 1968 vedtog man, at der kun skulle være to betalingstakster, en for erhvervsdrivende plus udvidet benyttelse af vand ved parcelhuse (svømmebassiner) og en for almindelige parcelhuse.

I 1973 købte vandværket den grund, som vandværket er bygget på. Den havde oprindelig været lejet i 99 år, og man erhvervede yderligere en grund overfor vandværket, hvor en ny boring blev etableret. Der blev foretaget en større ombygning af vandværket. Bygningen som var på 48 m², blev udvidet med 60 m², således at bygningsarealet blev på ca. 110 m².

Der blev støbt en rentvandsbeholder på ca. 100 m³, så det samlede rentvandsreservoir blev ca. 150 m³. Filtrene blev ombygget fra enkelt til dobbelt filtrering, og der blev indbygget automatisk skylning af filtrene.

I forbindelse med udbygningen blev hydroforet flyttet, så der blev bedre plads omkring de enkelte maskiner, og der blev monteret en ny centrifugalpumpe for udpumning af rent vand. Denne udvidelse kostede ca. 320.000,- kr.

I 1978 blev der støbt en rentvandsbeholder på 100 m³, således at rentvandsbeholderne har et rumindhold på ca. 250 m³. Udgifterne til dette var ca. 150.000,- kr. På grund af udvidelserne har det været nødvendigt at optage et lån på 160.000,- kr.

Gennem årene har der været en ret fast stamme af bestyrelsesmedlemmer.

Bestyrelsen bestod 25 år efter vandværkets stiftelse af smedemester Evald Larsen, fothandler Viggo Andersen, gdr. Bent Christiansen, ingeniør J. Øllgaard, kontorchef J. Ebbesen Sørensen, tømrer Arne Poulsen og gdr. Hans Andersen.

Derudover har især Jes Petersen og Hans Olsen været trofaste med-

lemmer af bestyrelsen.

Revisorer er Poul Rasmussen og Svend Eriksen, sidstnævnte har været revisor i 25 år.



Uvelse Vandværk.

Bibliotek og Biblioteksforening

Ved den første udbygning af Uvelse skole, som fandt sted i 1942, var det tanken, at der i den nordlige del af tilbygningen, hvor det nuværende bibliotek findes, skulle være kommunekontor, arkiv og tekøkken i den halvdel, der vender ud mod skolegården. I den halvdel, der vender ud mod Brugsen, skulle der være en mindre gang på ca. 1/5 af arealet - 3/5 skulle anvendes til sognerådslokale - og i den sidste 1/5 skulle så indrettes bibliotek (svarende til 1/10 af det nuværende bibliotek). Det daværende sogneråd havde en aftale med Slangerup Bibliotek om mod betaling at sende bogkasser til Uvelse.

Sognerådet, der blev valgt i 1943, fandt, at den plads, der var afsat til bibliotek, var alt for lille, og at aftalen med Slangerup burde bringes til ophør, således at Uvelse sogn kunne få sit eget bibliotek.

I første omgang indrettede man bibliotek i sognerådslokalet, men på et senere tidspunkt vedtog man at fjerne væggen mellem det såkaldte biblioteksrum og sognerådslokalet, så der var plads til flere reoler, og med denne udvidelse var det muligt at få et større statstilskud. Bibliotekstilsynet var indforstået med, at sognerådsmøder og andre møder fortsat kunne holdes i bibliotekslokalet.

Tanken var at etablere et selvejende bibliotek, og man vedtog at forsøge at få oprettet en biblioteksforening, hvis formål skulle være gennem kontingent og på anden måde at skaffe penge til biblioteket. Efter at et 20-mands udvalg havde finkæmmet sognet med det formål at tegne medlemmer, blev der den 10.10.1944 afholdt stiftende generalforsamling. Ialt var der tegnet 105 medlemmer med et kontingent på 210,- kr., og yderligere var der tilgået foreningen et frivilligt startbidrag på 410,- kr. Der var således ialt 620,- kr., som i første omgang var foreningens tilskud til biblioteket. Til formand for foreningen valgtes farmejer Chr. V. Løkke.

Efter aftale med sognerådet skulle biblioteksforeningen vælge 3 medlemmer til bibliotekets bestyrelse, og sognerådet skulle vælge 2 medlemmer. Bestyrelsen for det selvejende bibliotek kom til at bestå af følgende valgt af foreningen: Farmejer Chr. V. Løkke, lærerinde Thyra Jarl og smedemester Harald G. Petersen. Af sognerådet var valgt sognerådsformand Hans Andersen og sognerådsmedlem Niels Poulsen.

Til formand for biblioteket valgtes smedemester Harald G. Petersen. Sognerådets bidrag var foruden diverse inventar 300,- kr. Der var så-

ledes i første omgang 1110,- kr. til rådighed for biblioteket. Her må indskydes, at det var kroner med værdi i datidens prisniveau, og bogens pris var en anden end i dag (1981).

Til bibliotekar valgtes førstelærer Aage Th. Christensen, der for et årligt vederlag af 100,- kr. fungerede til sin død i 1952. Efter ham fulgte lærerinde Thyra Jarl, som var bibliotekar til 1957, derefter fulgte kommunesekretær Hedvig Andersen, indtil biblioteket i 1970 igen blev en del af Slangerup Bibliotek.

I 1946 valgtes gartner Carl Sørensen til formand for biblioteksforeningen, han efterfulgtes i 1952 af førstelærer Jørgen Olesen, som var formand, til foreningen ophørte.

For at skaffe penge til biblioteket og for at virke i folkeoplysningens tjeneste holdt biblioteksforeningen møder med forskellige foredragsholdere. Møderne sluttede med det traditionelle kaffebord, hvortil dammer i og udenfor bestyrelsen havde bidraget med hjemmebagt kringle og æblekage. Her var det især Dagny Petersen, der var den drivende kraft. Bestyrelsesmøderne blev holdt på skift hos bestyrelsesmedlemmerne.

I 1963 vedtog sognerådet, at det selvejende bibliotek skulle være et kommunebibliotek. Biblioteksforeningen havde således ikke længere noget formål, men interessen for foreningen var også blevet mindre. Bogbestanden var i årenes løb vokset til ca. 2.000 bind.

På et af sine sidste møder vedtog Uvelse sogneråd, at de tidligere omtalte lokaler efter kommunekontorets nedlæggelse skulle være ét lokale til brug for biblioteket, ligesom sognerådet fik indført i sammenlægningsaftalen, at sognebiblioteket ikke måtte nedlægges.

Beskrivelse af de foranstående foreninger er sket på grundlag af forhandlingsprotokoller og min egen erindring. På grund af forskellige forhold er omtale af efterfølgende foreninger udelukkende baseret på andres og egne erindringer.

Indre Mission

Denne kirkelige retning eller bevægelse har i årene før århundredeskiftet og helt op til 1955 haft en stor indflydelse på store kredse af sognets beboere.

Missionshuset, der lå på Uvelse byvej nr. 6, blev opført i år 1900 og indviet samme år den 31.10 af provst Bluhme, Tikøb.

Grunden blev skænket af gdr. Lars Jensen, »Kirkebakkegård«, Lystrup.

Før denne bygnings opførelse var her i sognet en kreds af mennesker, blandt andre før nævnte Lars Jensens far, gdr. Jens Andersen, som var tilknyttet bevægelsen og derfor følte, at de skulle have et samlingssted.

Foruden Lars Jensen var hans plejedatter og senere husbestyrerinde frk. Petrine Larsen og frk. Ellen Larsen, datter af den tidligere sognerådsformand Lars Nielsen, interesseret i bevægelsen. De to nævnte damer var gennem en årrække stærkt medvirkende i Indre Missions arbejde. Sidstnævntes ophold på missionshøjskole har sikkert også præget hende.

Af bevægelsens første navne var Peter Jørgensen, en brodersøn af Lars Jensen, fra 1891 smed i Lystrup, senere kolportør, kommissionær H. P. Christianen, hans Kone Martine, deres datter og svigersøn Kirstine og Niels Hansen, senere »Loddegård« (Enggård). Dertil kan føjes en række mindre og større jordbrugere, lærerfamilien - ikke mindst datteren, Ellen, uddeler Chr. F. Larsen og senere sognepræst Chr. Lyngø, og afbgr. Lars P. Petersen og hans kone Marie.

Samtidig med, at missionshuset blev bygget, blev der ved vejmand Lars Larsens hus på Kirkestræde opført en mindre rejsestald, hvor kørende gæster til missionshuset kunne lade hestene opstalde. Såvel vejmandens hus som rejsestalden blev dog nedrevet efter en halv snes års forløb.

Missionsmøder og missionsuger, søndagsskole, tombolaer til fordel for santalmissionen, her var der store gevinster i form af håndarbejde skænket af kredsens damer, juletræ for børn og voksne, alt dette blev afholdt i missionshuset.

Bevægelsen fik en saltvandsindsprøjtning ved lærer Christensens ansættelse ved Uvelse skole i 1930, og forkyndelsen blev lysere, men ved

hans død ebbede bevægelsen ud her i sognet. Den sidste, der gjorde en indsats for bevægelsen, var gartner Jens Christoffersen.

I 1968 blev missionshust »Kapernaum« solgt for vurderingssummen 15.000,- kr.

Enig eller uenig med Indre Missions fremgangsmåde med at udbrede kristendommen, så kan der ikke herske tvivl om bevægelsens betydning for sognet - ikke alene i kirkelig, men også i kulturel henseende.

Se for øvrigt »erindringer«.



Hesterive.

Uvelse sogns sygekasse

Sygekasserne blev stiftet i 1870'erne, og formålet var at hjælpe den ubemidlede del af befolkningen, det være sig arbejdere, husmænd, håndværkere og dermed ligestillede til gennem solidaritet at kunne betale lægehjælp og hospitalsophold.

Uvelse sogns sygekasse blev også stiftet i disse år. I 1890 blev sygekasserne statsanerkendt, og en forbedring af økonomien indtraf. At være medlem af sygekassen betød, at direkte udgifter til læge og sygehusophold blev undgået. Kørsel til læge eller afhentning af denne var pligtkørsel, der udførtes af landmændene. Men havde et medlem af sygekassen to heste, som f.eks. en handelsmand, måtte han selv sørge for transporten.

Lægen skulle under transporten sidde i en dertil indrettet agestol med fjedre, denne kunne fastspændes på en vogn. Bilernes fremkomst ændrede disse forhold. Den første bil, som læge Bjergager, Lynge, ejede, var en trehjulet model.

Foruden det omtalte statstilskud bevilgede sognerådet også et mindre tilskud til sygekassen. Ved en gennemgang af skattelisten blev det konstateret, om et medlem på grund af indkomst- eller formueforhold kunne være medlem af sygekassen.

Såfremt et medlem kom i al for stor restance til foreningen, blev vedkommende slettet, og lægeregninger måtte betales af sognet. Det var dog sjældent, det gik så vidt, idet sygekasseformanden gjorde socialudvalgsformanden opmærksom på forholdene, hvorefter restancen blev betalt af kommunens kasse.

Så snart et ungt menneske var fyldt 15 år, kunne det være medlem af sygekassen, uanset forældres indkomst- eller formueforhold.

Af formænd for sygekassen i dette århundrede kan nævnes entreprenør Søren Nielsen, murer August Christensen og vandrerhjemsvært Jens Sørensen, den sidste formand var afbgr. Jacob Hansen.

Bestyrelsesmøder afholdtes på skift hos bestyrelsens medlemmer, der serverede kaffe og øl. I vandrerhjemsvært Jens Sørensens tid som formand blev det dog bestemt, at foreningen skulle afholde disse udgifter.

Sygekassen deltog også i det folkelige arbejde, idet den gennem årene sammen med »Skytteforeningen« har holdt skovfester i Lystrup skov.

Disse skovfester begyndte allerede i 1878. Overskud ved festerne tilfaldt arrangørerne, men såfremt der blev underskud, måtte sygekassen ifølge sine love ikke være med til at dække dette.

I 1934 blev der oprettet en sygeplejeforening for Lyng-Uggeløse og Uvelse sogne. Bestyrelsen kom til at bestå af repræsentanter dels for de to sogneråd og dels fra de to sygekasser, samt af repræsentanter valgt direkte af sygeplejeforeningens medlemmer. Udgifter ved sygeplejeforeningens drift blev for størstedelen betalt af de to kommuner.

Ved kommunesammenlægningen i 1970 blev det bestemt, at der kun måtte være een sygekasse i kommunen, og Uvelse sygekasse blev lagt ind under Slangerup sygekasse, men i 100 år var der udført et godt arbejde til gavn for en stor del af Uvelse sogns beboere.

Uvelse Grundejerforening

Grundejerforeningen blev stiftet i 1940'erne. Dens hovedopgave var at skaffe gadebelysning, en opgave man fandt burde løses privat, idet det ville være urimeligt at pålægge den del af befolkningen, som boede på landet og ikke kunne nyde godt af denne foranstaltning, større skattebyrder.

Formand og tilsynsførende med lamperne var én og samme ulønnede person. Her skal nævnes karetmager Andreas Andreasen, i hvis formandstid foreningen også holdt folkelige møder i gymnastiksalen. Han efterfulgtes af vognmand Chr. Andreasen. Mekaniker Erik Høecke var den sidste formand for foreningen. På el-masterne sidder endnu de gammeldags lamper, hvis bløde men sparsomme lys rummer minder om en tidsalder, hvor miljø endnu var et element i tilværelsen.

Boldspil

I tiden omkring 1. verdenskrig var der forholdsvis mange karle på gårdene i sognet. Selv om arbejdsdagen var lang, samledes man dog om aftenen på en græsmark, hvor der var opstillet to mål. Her blev måske ikke udkæmpet de store dystere, men idéen med fodboldspillet var dog den samme den gang som nu.

Den første fodboldbane, jeg husker, lå ved »Tilsbækgård«. Den blev senere flyttet til Bøllemose's mark ved Lyngevejen, bag den nuværende Bøllemosevej.

Interessen for fodbold holdt sig ikke konstant, men atter og atter prøvede nye kræfter at sætte liv i det til tider hendøende fodboldspil.

I 1933 var det en kommis i Brugsen ved navn Mikkelsen, som var den drivende kraft ved oprettelse af en boldklub, hvor man dyrkede såvel fodbold som håndbold. Boldklubben fik navnet »Uvelse sogns Boldklub«, og unge af begge køn forsvarede sognets ære. Ved slutningen af kampene udråbte man et leve for modspillerne, hvorefter man rakte armene i vejret og taktfast råbte U.S.B. (Uvelse sogns Boldklub). Boldspillet blev dyrket på en bane ved »Bøllemosegård«. Man nåede at holde et par stævner, hvor der var efterfølgende bal på en estrade, som var opstillet i »Kongstedgårds« vænge, men efter et par års forløb gik boldklubben i opløsning.

Da gymnastiksalen blev bygget i 1942, voksede interessen for at udøve denne gamle idrætsform, og selv om 10. kreds Uvelse gerne ville påtage sig denne opgave, blev resultatet, at der blev stiftet en ny forening, »Uvelse Gymnastikforening«. Ved oprettelse af denne gymnastikforening var det især landmand Poul Nielsen, »Stangegård«, der var den drivende kraft. (Se Uvelse Idrætsforening).

Af andre foreninger, der bør nævnes, er »Socialdemokratisk Forening«, der blev stiftet i 30'erne. Den har haft stor betydning for tilslutning til socialdemokratiet i sognet. Nærmere omtale af foreningens arbejde må overlades til andre, der har større kendskab til foreningens virksomhed, end jeg har.

Uvelse Frysebox

Når man i gammel tid havde hjemmeslagt, blev kød og flæsk saltet og røget, for at det kunne holde sig, men i 1940'erne dukkede fryseboxe op ved de fleste andelsmejerier, hvor andelshaverne kunne få frosset grisen eller kalven. Disse fryseboxe havde dog den ulempe, at aflevering eller afhentning af varer skulle foregå på bestemte tider. Derfor blev der på andelsbasis bygget frysehuse, der som regel havde 12 fryseboxe. Et sådant frysehus blev også etableret i Uvelse. Fordelelen var, at hver enkelt andelshaver havde egen nøgle, således at aflevering og afhentning kunne ske individuelt. Gdr. Oluf Hansen og senere gdr. Johannes Petersen har været formænd for andelsselskabet.

Uvelse Spareforening

Af andre foreninger kan nævnes spareforeningen. Hver lørdag i de 11 måneder af året blev der opkrævet penge. Man indbetalte 1,-, 5,-, eller 10,- kr., eller hvor meget man kunne afse. Dette blev i årets løb til en lille sum, som man fik udbetalt inden jul, og sammen med Brugsens dividendeudbetaling kunne det medvirke til, at julen ikke blev alt for belastende i økonomisk henseende. Af sognets beboere, som igennem årene har ofret deres lørdag på at opkræve sparepenge, kan nævnes Søren Philipsen, Chr. Nielsen, Ingeborg Poulsen og Hans Olsen. De få renter, der i årets løb blev tilskrevet indskuddet, var opkræverens beskedne løn.

Keglebane

Fra tiden omkring 1925 til 1937 var en keglebane midtpunktet i byens aftenliv i sommertiden.

Keglebanen blev bekostet af gdr. Chr. Thorvald Christensen og hustru i anledning af deres sølvbryllup i 1925 og blev anlagt i vænget lige ved gården på det sted, hvor der nu går en sti, der fører fra Uvelse byvej til Kornvænget. Senere blev den flyttet til karetmager Andreas Andreasens ejendom og endte sin tid i skellet mellem »Kongstedgård« og Skolelodden.

Luftgynger m.m.

En gang om året kom der luftgynger til sognet. Besøget varede som regel en 3 á 4 dage, hvor børn, piger og karle morede sig med at gynges så højt, at personalet ved gyngerne måtte bremse. Imedens sendte højtalere døgnets melodier ud over hele byen. Foruden gyngerne var der også et skydetelt, som blev betjent af en kvindelig repræsentant for det såkaldte cirkus. Gevinsterne kunne blandt andet være dukker, men chancen for gevinst var dog størst hos ejeren.

Børnene plagede om penge til gyngeture m.m., og den øredøvende larm, som grammodonen udsendte, gjorde, at byens folk ikke altid var lige tilfredse med, at sognerådet havde givet tilladelse til opstilling af

gyngerne. »Kongstedgårds« vænge samt et areal ved »Bøllemosegård« var de mest søgte studepladser. I tiden omkring 1920 havde en omrejsende biograf vovet sig til sognet med stumfilm. I 60'erne og 70'erne var et omrejsende cirkus i flere år fast gæst på idrætspladsen.

Fester

Selv om det normalt var naboer og bekendte, der ved sølv- og guldbryllup rejste æresport og bekostede musik til morgenvækning, så var der i mange år tradition for, at gdr. Aksel Christiansen var den drivende kraft, når slige arrangementer skulle iværksættes, så han uofficielt blev betragtet som formand for æresportkomitéen. Udgifterne blev delt af større kredse, uanset om de pågældende var inviteret til fest eller ej. Det var til tider et helt detektivarbejde at finde ud af, hvem der havde bidraget til arrangementet, så man kunne invitere til 2. dagsgilde. Senere blev det dog almindeligt, at deltagerne skrev deres navne på et telegram.



Dilettantforestillinger havde altid et stort og fast publikum i lokalsamfundet. Her fra en forestilling i Uvelse. Billedet er ikke dateret, men er antagelig fra omkring 1920.

Uvelse sogn

Byen af samme navn ligger 9 km sydvest for Hillerød.

Sognegrænserne er ret interessante, og alene gennemgang af disse viser os, at de i naturmæssig henseende er mere spændende end landskabet, de indrammer.

Mod vest grænser sognet til Slangerup, og følger vi randbebyggelsen ved den nedlagte Slangerupbane og det lille sommerhusområde, vil vi stå ved grænsen mellem Slangerup og Uvelse sogne, nærmere betegnet Lystrup.

Arealet i grænseområdet er lidt moseagtigt, og der har da også efter anden verdenskrig været skåret tørv. »Strenghøjgårds« marker støder ned mod det såkaldte Slangerup Overdrev. Slår vi et lille smut over mod vejen, der fører fra Lystrup til Lindholm, finder vi højen med træer og buske, der har givet gården navnet »Strenghøj«. Den nedlagte og aldrig gennemførte midtbane har gennemskåret den naturskønne og meget dybe Strenghøj sø. Gørløseåen har sit udspring i søen, og den danner nu sognegrænsen.

Ved ejendommen »Pilevang«, hvor der er udstykket sommerhusgrunde, er der en meget skøn udsigt over til Lystrup skov. Ved vejen, der fører fra Lystrup til Slangerup (Præstevejen), løber åen under vejen, og broen har det velklingende navn »Langvad Bro«, og det yderste hus i sognet er »Mosehuset«, som tidligere har været vandrerhjem.

Åen fortsætter sit løb gennem skoven, først i den mørke granskov, så ud i den fredfyldte Ørnemose, hvor den deler Uvelse sogn fra de to Slangerup sogne. Langt den største part af skoven ligger i Uvelse sogn. Ved skovens nordlige grænse mod Gørløse sogn svinger Gørløse Åen mod vest for at nå Roskilde fjord.

Det er dog lettere at følge skovvejen fra »Sundholm« end at gå langs sognegrænsen og vandløbet. »Sundholm« er navnet på en lille ejendom - en tidligere gård, men navnet gælder også den stejle bakke på sognevejen.

Umiddelbart efter, at vi har begivet os ind i skoven, finder vi ved første vejkryds en lind, kaldet skovfoged Erhardts lind, og ved dens rod en stor kampesten, hvor tidligere skovfoged Rasmussen har ladet en stenhugger indhugge navne på vejene.

Vi følger vejen langs Ørnemosen, kaldet Kildevej, og fortsætter vor gang i granskoven, der en stille snevejrsmorgen kan sætte ens tankevirk-somhed hen i eventyrets verden, men granskoven kan også virke lidt tyngende på sindet. Længere fremme, hvor vejen følger Ørnemosen, fortsætter grantræerne på vor højre side, medens en løvtræsbevoks-ning langs mosekanten ligesom vil fastholde os på vejen.

Umiddelbart før vejen drejer fra mosen, finder vi en skovbænk, hvorfra vi har den dejligste udsigt til mosen, åen og skoven bagved, der ligesom danner rammen om mosen. Er det en dejlig sensommerdag med skiftende skyer, vil ens tanker uvilkårligt samle sig om Jacob Knudsens dejlige salme, hvor udtrykket »lysvæld bag ved lysvæld« fo-rekommer.

Bag os har vi »Himmerigsbakken«, vejen svinger mod øst, og vi passerer en dejlig hængebøg, før vi igen drejer mod syd ad Kræmmermose-vej, hvor vi lidt efter har Kongebakken (59 m) på vor højre side og Helvedeshullet på vor venstre side. Lidt efter er vi nået skovgrænsen, og vi kan tage en afstikker mod vest ad en lille skovvej for endnu en gang at kikke ned til Gørløse åen og dermed til sognegrænsen.

Kræmmermosevejen når ud for »Brønshøjgård«'s jorder helt ud til skovgrænsen, og en bænk er igen til rådighed, hvorfra vi kan nyde ud-sigten til Frederiksborg Slot. Vi når nu frem til Kræmmermosen, som har givet vejen navn, men hvad vigtigere er, at mosen nu er blevet en del af den smukke skov. Efter at have nået skovfogedvejen følger vi igen sognegrænsen, der ligger nord for skovfogedstedet »Lystrup-lund«.

Et kort stykke følger sogneskellet »Lystruplund«'s og »Lystrup-gård«'s markskel frem til sognevejen Uvelse - Gørløse, og efter nogle få hundrede meters vandring her når vi Langebjerg, eller rettere det udgravede bjerg, som nu er blevet et skønt område med sø, fisk og fug-le. Ved vejen fra Nr. Herlev til Gørløse er det forbi med den såkaldte bakke, og sognevandløbet Uvelse å, der i parentes bemærket begyn-der i Uggeløse sogn, løber her sammen med Kollerød åen, og de fort-sætter ligesom Havelse åen ud i Roskilde fjord. Her mødtes også tre kommuner Nr. Herlev - Skævinge og Uvelse, og Uvelse ejer 50 m af den før omtalte vej, dog uden vedligeholdelsespligt.

Vi følger nu Kollerødåen, skråningerne er store, og vi kan glæde os over, at det er Amtsvandinspektoratets maskiner, der skal udføre det

tunge arbejde, der var forbundet med oprensningen. Under denne tur kan vi se Hanebjergbakken eller resten deraf. Der er en ny skydebane, og vi kan ane den store Attemose, hvor også enkelte landbrugs-ejendomme i Uvelse endnu har moselodder.

Umiddelbart før vejen Uvelse - Nr. Herlev passerer vi resterne af midtbanen, og vi når Uvelse-broen og kan oppe på Højstensbakken se stenen af samme navn. Den er fredet. Vi er nu i det, som kaldes Eng-haven, jordene er lidt lave og skulle ikke tilsåes ved det første forårs-pust.

Vi er nu nået ind på »Herlevgård«'s marker og lader en tanke gå tilbage til udflyttergården »Pedershåb«, der i 1789 måtte lide den tort at skulle tvinges så langt væk fra fællesskabet i Uvelse. Bygningerne er nu forlængst nedrevet, og jorden er lagt ind under »Herlevgård«.

Kollerødåen løber under Lynge-broen og dermed under vejen Lynge-Hillerød, men 100 m længere henne møder vi Lyngeåen. Nu da vi skal følge Lyngeåen, har vi fået en ny nabo, Kollerød eller Lynge. Det er dog kun kort tid, vi følger denne å. Allerede efter ca. 500 meters forløb har vore forfædre fundet ud af, at nu var det ikke åløbet, der skulle danne grænse, men højderyggen. Arealet øst og vest for Lynge lande-vej kaldes Bygvangen, og højderyggen danner flere af gårdenes skel mod øst, samtidig med at de danner sogneskellet.

Dyrehavebakkerne og Solbjerg er en bakk skrånning, hvis højdepunkt er 40 m. Gør man en afstikker til »Højlunde«, ligger i forbindelse med denne gård den fredede høj »Lundehøj«.

Tilbage til Solbjerg, hvor sogneskellet skrår ned mod Lyngevejen, og hvor nu en privat vej på det sidste stykke ned mod amtsvejen danner sogneskellet. Vi fortsætter over vejen, og det sidste hus i Uvelse er en medhjælperbolig til »Tvinmosegård«.

På det første stykke vej mod sognevejen Uvelse-Lyng, har vi »Tvinmosegård«'s marker på højre side, senere »Femhøjgård«'s, og i et par hundrede meters afstand den sidste af Femhøjene. Herfra kan man se over til »Kjeldsholm«, hvor der ligger en gravhøj i haven.

På det sidste stykke ind mod sognevejen har vi fulgt en grøft, som nu danner skel mellem Lyng og Uvelse sogne. Grøften fortsætter vest for vejen og er nu en almindelig skelgrøft, og sogneskellet svinger ca. 500 m fra sognevejen over en privat fællesvej, og derefter må det om sogneskellet siges, som der står i en gammel revyvise, »at hvis man ikke lige ved det, er det ikke til at se det«.

Her i et område, der fra gammel tid er kaldt Kirkeengen, ligger 3

mindre landejendomme. Umiddelbart før vi når sognevejen Uvelse - Uggeløse, passerer vi to parcelhuse og når frem til ejendommen »Bakkedal«, hvis lade ligger i Uvelse sogn, medens resten af bygningerne ligger i Uggeløse sogn.

Efter at have passeret vejen er skellet ret fremtrædende og når til en mose, som samtidig danner afslutningen af »Rørbrogårds« marker. Mosen, hvis areal for størsteparten ligger i Uggeløse sogn, er fra gammel tid kaldet Snoghøjs mose, ligesom »Bønnevadgård«'s marker, der grænser op til sogneskellet, ligeledes fra gammel tid er kaldet Snoghøjs agre. I dette område finder man også kilderne til Uvelse å, som tidligere er omtalt.

Fra mosen går sogneskellet mod sydvest og ved Lystrup - Uggeløsevejen (Snoghøjvej) ligger et dejligt, lille hus og lidt længere mod Lystrup Tjørnehøjen, som svarer til de øvrige høje, vi har kigget på. Fra Tjørnehøjen går et mindre bakke drag mod syd; dette kaldes Hesselbjerg. Nord for vejen ligger »Bønnevadgård«, hvorfra en gammel skolesti fører til Uvelse. Ca. 300 m fra det før omtalte hus svinger skellet og går nu i en lige linie mod syd ca. 1 km., indtil vi når Uggeløse skov eller rettere den foran liggende mose og svinger nu direkte mod øst hvor oldbakkerne ikke alene danner skellet mellem Uggeløse og Uvelse sogne, men også mellem de to store gårde »Strenghøjgård« og »Lindholmgård«. Forinden vi når Lystrup - Lindholmvejen, som slutter vandringsen sognet rundt, har vi passeret resten af den gamle grusbane, der kørte grus fra Langebjerg til Slangstrupbanen til blandt andet opførelse af hovedbanegården.

I tidligere afsnit og i forbindelse med denne gennemgang af sognets grænser har den såkaldte »Midtbane« været nævnt. Her skal tilføjes, at ved »Møllegård« fører en bro vejen Lystrup - Lindholm over det anlagte banelegeme. Fra viadukten kan man endnu følge den nedlagte bane i terrænet, set såvel mod »Strenghøj« som mod Lystrup. Ved Lystrup ud for »Lystrupgård« ser man ligeledes klart, hvor banen skulle have gået.

I Uvelse ligger vejen »Kornvænget« på det gamle midtbaneterræn til det punkt, hvor vejen svinger. Fortsætter man ligefrem, vil man være på den tidligere midtbanes areal (nu Lystrupgård), indtil man ca. 1 km. længere fremme når »Tilsbækgård«'s marker.

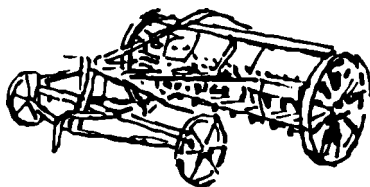
I gamle dage betragtede man moser og lignende som noget, der burde gøres til frugtbar agerjord, nu glæder man sig over disse små åndehuller. En sådan mose er nabo til »Kærstykket«, og beboerne på denne vej betragter den som en kær ven, idet den umuliggør yderligere udstykning. En anden mose findes ved »Møllegård« i Lystrup; i denne forbindelse kan også nævnes Lystrup sø. Lystrup sø er anført på gam-

le kort; den blev først i 1940 på foranledning af proprietær Aage Olsen gjort til agerjord. Den næste ejer, snedkermester Paul Madsen, var en ynder af jagt og natur, og søen ligger nu som et smukt stykke parkagtig natur mellem gården og skoven.

Skoven har allerede været omtalt, men er mange besøg værd. Følger man stien fra »Lystrupgård« til Skovfogedvejen, har man på sin venstre side en nyplantning; det var her skytteforeningen i 1930'erne holdt skovfest. Fortsætter man lige frem, kommer man til den omtalte Kongebakken, som tilsyneladende har en kunstig top. Linien fra lystslottet - jagtslottet - »Lystrupgård« til Kongebakken var lige. Kronen eller for den sags skyld »Staten« har aldrig været uopfindsom med hensyn til jagtens glæder.

Uvelse åen, der som omtalt udspringer i Uggeløse sogn (»Sandkildegården«) er delvis rørlagt efter landvæsenskommissionens kendelse af 1941. Rørlægningen af åen er sket i etaper; åen er skiftevis åben og rørlagt. Nogle få parceller på »Kærstykket« og »Skolelodden« er berørt af åen, der fra sogneskolen fortsætter til en linie vest for stien, der fører over »Kornvænget« og forbi rensningsanlægget og videre, til den når Kollerødåen. Som recipient for hele Uvelse-Lystrup byområde er Uvelse å blevet lidt belastet, men et tilskud af vand fra Langebjerg medvirker sammen med en fornuftig rensning til, at vi kan være bekendt at sige farvel til Kollerødåen.

Arealet i Uvelse sogn udgør 1188 ha. eller ca. 12 km². Ifølge Traps Danmark karakteriseres jorden som jævn moræneflade med enkelte højdepunkter, som allerede omtalt.



Uvelse

Sogneforstanderskaberne 1/1-1842 - 31/12-1867
og sognerådet fra 1/1-1868

Udskrift af sogneforstanderskabs- protokollen for Uvelse kommune

Aar 1841 d. 1 ste December: Kl 1 var den ved Frederiksborg Amts Skrivelse af 6. Novbr. 1841 udnævnte første Valgbestyrelse for Uvelse Sogn efter foregaaende betimelig Bekjendtgjørelse ved Kirkestævne, forsamlet i Uvelse Skole, for i overensstemmelse med Anordningen angaaende Landcommunalvæsenet af 13 August 1841, at udvælge de af Amtet til et Antal af 6 bestemte Medlemmer af Sogneforstanderskabet for Uvelse Sogn. -

Og blev da

1. fremlagt og oplæst bemeldte Udnævnelse saalydende:

»Efter at have, i Overensstemmelse med Forordningen af 13 de August sidstleden, fra sagkyndige Mænd i Distriktet indhentet Betænkning om det Antal Sogneforstandere, som, foruden Sognepræsten, passende bør udvælges af de ifølge den nævnte Anordning dertil kvalificerede Beboere udi *Uvelse Sogn*, har jeg, i Medhold af samme Anordnings § 2 bestemt disses Antal til 6. -

Idet jeg nu med Hensyn hertil udnævner Gaardmand Peder Christiansen, Gaardeier Hertel og Gaardmand Anders Nielsen af Uvelse til første Gang at danne Valgbestyrelse for Uvelse Sogn, maa jeg tillige anmode Dem om, snarest *mulig* at træde sammen, for saaledes som Forordningens §§ 7,8 og 9 rne nu bestemmer at foranstalte det Fornødne til Iværksættelse af Valget af fornævnte 6 Sogneforstandere, i hvilken Henseende jeg forventer at Valgbestyrelsen vil drage Omsorg for at Anordningens Bestemmelser paa det nøiagtigste efterkommes.

-
Naar Valget er tilendebragt vil Indberetning om Udfaldet i Medhold af meerbemeldte Forordnings 9 de § hertil uopholdeligen blive at afgi-

ve, saaledes at det videre Fornødne derefter herfra saa betimeligen kan vorde foranstaltet, og Sogneforstanderskabet ved Begyndelsen af næste Aar kan træde i Virksomhed. -

Et Exemplar af Anordningen følger til Afbenyttelse. -

Frederiksborg Amtshuus d. 6 te Novbr. 1841.

H. S. Knuth sign.

Til

Valgbestyrelsen for Uvelse Sogn.

2, fremlagt den af Valgbestyrelsen affattede Liste over de Valgberetigede og Valgbare i Uvelse Sogn, hvilken Liste havde 14 Dage i forveien været udlagt i Uvelse Skole til almindeligt Eftersyn.

3, de i bemeldte Liste anførte Vælgere og Valgbare mødte undtagen Gaardmændene Niels Svendsen og Hans Christensen, Gaardeier Kramer til Lystrupgaard og Afbygger Mads Willumsen her udi vare forhindrede fra at møde personlig. Ligesom og

4, fremlagt tvende Skrivelser fra Hr. Gammeltoft i Herløv, som eier en Gaard i Uvelse og 2 i Herløv Sogn, i hvilken Skrivelse han forestillede, at paa Grund af at han var tilsagt at møde ved Valghandlingen i Herløv til samme Tid som Valghandlingen var bestemt for Uvelse Sogn, kunde han ikke møde personlig, og fremsender derfor sine Valg skriftlig. -

5, derpaa foretoges Valget efter fornævnte Liste saaledes som følger:

Valg

af de nu i Amtets Skrivelse af 6 Novbr. 1841 til et antal af 6 bestemte Sogneforstandere i Uvelse Sognedistrict.

o.s.v.

Sogneforstanderskabernes Folkevalgte medlemmer i Uvelse kommune fra 1842 til 1868

Valgene gjaldt for 6 år, således at 3 gik af hvert 3. år, og nyvalg foretoges. Efter første 3-års-periode, 1842 - 1844, afgik de 3 ved lodtrækning.

Man opregner nok bedst sogneforstanderskaberne ved at nævne dem efter det år, hvori de træder i funktion, altså 1/1-1842, 1/1-1845, 1/1-1848 o.s.v. og ind imellem nævnes suppleringsvalg og omvalg.

1/1-1842:

Valghandlingen skete 1/12-1841 i Uvelse Skole.

Antal valgberettigede og valgbare	28
Antal fremmødte	24
Antal kandidater, der blev stemt på	23

De valgte blev:

Gaardmand Niels Jensen	17 stemmer
Gaardmand Peter Christensen	17 stemmer
Gaardmand Anders Nielsen	17 stemmer
Gaardmand Jens Andersen	15 stemmer
Hr. Gaardeier Hertel	15 stemmer
Gaardmand Hans Christensen	10 stemmer

Den ældste, Jens Andersen, sammenkaldte de valgte efter valghandlingen til valg af formand. De var alle enige i at vælge sognepræsten, der efter anmodning var til stede og modtog valget.

Valgprotokollen er underskrevet Hertel, A. Nielsen.

Anmærkning: Sognepræsten var født medlem af sogneforstanderskabet. Sognepræsten i Slangerup-Uvelse var fra 1816 - 1859 Peter Hansen (1773 - 1859). Hans Kapellan var Herman Peter Arboe (1815 - 1883). Han blev sognepræst i Hjørlunde 1859 - 1883.

Amtmanden havde udnævnt Hertel, A. Nielsen og Hansen Christensen til valgbestyrelse, men det fremgår af protokollen, at Hans Christensen ikke var mødt.

Gaardeiere blev lige til 1855 tituleret Hr.

1/1-1845:

Valgbehandlingen skete den 30.12.1844 i Uvelse Skole.

Antal valgberettigede og valgbare	28
Antal fremmødte	10
Antal kandidater, der blev stemt på	9

De valgte blev:

Gaardmand Hans Hansen	14 stemmer
Gaardmand Peder Pedersen	14 stemmer
Gaardmand Morten Nielsen	10 stemmer

Sogneforstanderskabet bestod da af disse 3 og følgende 3 fra valget 1/12-1841:

Gaardmand Niels Jensen - Gaardmand Peter Christensen - Gaardmand Hans Christensen

Valgprotokollen er underskrevet P. Hansen (d.v.s. sognepræsten).

Anmærkning: Der er intet tilført protokollen om valg af formand. I valgprotokollen står der efter de valgte navne: »Hvilke, da de ingen Undskyldning havde at fremføre saaledes, ifølge Communal-Anordningen, erklæredes for valgte Sogneforstandere«.

1/1-1848:

Valgbehandlingen skete 27/12-1847. »Uvelse skole« er slettet i tilførslen til valgprotokollen.

Antal valgberettigede og valgbare	29
Antal mødte »ikkun«	12
Antal kandidater, der blev stemt på	7

De valgte blev:

Hr. Gaardeier Hauerberg, Lystrupgaard	9 stemmer
Gaardmand Peter Nielsen	8 stemmer
Gaardmand Mads Hansen	5 stemmer

Sogneforstanderskabet bestod da af disse 3 og følgende 3 fra valget 30/12-1844:

Gaardmand Hans Hansen - Gaardmand Peder Pedersen - Gaardmand Morten Nielsen

Valgprotokollen er underskrevet H. P. Arboe (cap. p. p.) Hans Hansen

Anmærkning: Heller ikke denne gang nævnes formandsvalg. I protokollen er noteret: »1 Medlem af Valgbestyrelsen Gaardmand Peder Pedersen var ved gyldigt Forfald forhindret fra at være til Stede.« Be-

mærkningen overfor om, at de valgte ingen Undskyldning havde, gentages.

Suppleringsvalg til 1853.

Valg handlingen skete 3/4-1848 i Uvelse Skole.

I valgprotokollen er sålydende indførsel for dette valg: »Efter at Hr. Gaardeier Hauerberg på Lystrupgaard under 9 f.M. havde anmeldt at han formedelst Salg af sin Eiendom og Fraflyttelse fra Sognet udtraadte af Sogneforstanderskabet, har undertegnede Valgbestyrelse, overensstemmende med Communalanordningen foranstaltet nyt Valg foretaget.....«

Ved dette suppleringsvalg var:

Antallet af vælgere og valgbare

30

Antallet af fremmødte

14

Eenstemmigt blev valgt Gaardmand af Uvelse *Anders Nielsen*.

Valgprotokollen er underskrevet H. P. Arboe (Cap. p. p.). Hans Hansen, Peder Pedersen.

Anmærkning: Det er i valgprotokollen noteret, at den valgte intet havde at erindre.

1/1-1851

Valg handlingen fandt sted 18/12-1850.

Antal vælgere og valgbare

29

Antal fremmødte »kun«

11

Antal kandidater, der blev stemt på

6

De valgte blev:

Gaardmand Peder Hansen

8 stemmer

Gaardmand Christen Jørgensen

9 stemmer

Gaardmand Søren Jensen

7 stemmer

Sogneforstanderskabet bestod da af disse 3 og de ved valget 27/12-1847 og valget 3/4-1848 valgte, nemlig:

Gaardmand Anders Nielsen - Gaardmand Peter Nielsen - Gaardmand Mads Hansen

Valgprotokollen er underskrevet P. Hansen, Hans Hansen, Peter Nielsen.

Anmærkning: Valgstedet er ikke oplyst, men det fremgår af valgprotokollen, at valglisten havde været fremlagt i Uvelse skole. Uvelse

kommunes ældst bevarede forhandlingsprotokol begynder 9. januar 1851. Sag nr. 1 var meddelelse om, at amtet havde godkendt valget. Sag nr. 2 var valg af formand. Pastor Hansen genvalgtes med de fleste stemmer.

1/1-1854

Valghandlingen fandt sted 22/12-1853 i Uvelse Skole.

Antal stemmeberettigede og valgbare	28
Antal fremmødte	10
Antal kandidater, der blev stemt på	5

De valgte blev:

Gaardmand Peder Christiansen i Uvelse	8 stemmer
Gaardmand Svend Andersen i Uvelse	8 stemmer
Hr. G. Kaas i Uvelse	6 stemmer

Sogneforstanderskabet bestod da af disse 3 og følgende 3 fra valget 18/12-1850:

Gaardmand Peder Hansen - Gaardmand Christen Jørgensen - Gaardmand Søren Jensen

Valgbestyrelsen bestod af H. P. Arboe (Cap. p. p.), P. Nielsen og P. Hansen.

Lov af 22. marts 1855

Antallet af medlemmer i sogneforstanderskabet i Uvelse var i 1841 af amtmanden fastsat til 6. Loven af 1855 bestemmer, at antallet af de folkevalgte medlemmer skal være ulige. For Uvelses vedkommende blev det til 7. Loven ændrede valgretsbetingelserne. Fra 1842 havde sognepræsten, herredsfoged og den eller de lodsejere, der ejede mindst 32 tdr. af sognekommunes harthorn, sæde i sogneforstanderskabet uden valg. De folkevalgte medlemmer skulle være uberygtede, være fyldt 25 år og skulle eje eller have i arve- eller livsfæste 1 td. hartkorn eller være forpagter af mindst 6 tdr. hartkorn eller besidde bygninger til en assuranceværdi af 1000 rdlr.

1855-loven bestemte, at sognepræsten fortsat skulle have sæde og stemmeret i sogneforstanderskabet, men kun for sager, der hørte under fattigvæsenet og skolevæsenet. Herredsfogdens stemmeret bortfaldt, og de større lodsejeres ret til uden valg at indtræde i sogneforstanderskabet bortfaldt. Valgret til sogneforstanderskabet havde de af kommunens beboere, som var valgbare til folketinget, og som i det foregående kalenderår havde udredet deres bidrag i penge, naturalier

eller arbejde til kommunen. Valget til forstanderskabet deltes i 2 dele, en mindre del på 3 og en større del på 4. Sogneforstanderskabets mindre halvdel blev valgt af de beboere, som opfyldte de fornævnte betingelser. Sogneforstanderskabets større halvdel blev valgt af den femtedel af kommunens fornævnte valgberettigede beboere, som i det foregående kalenderår havde udredet de højeste bidrag til de på hartkorn og efter formue og lejlighed pålignede kommuneafgifter. Disse, de højst beskattede, havde altså valgtret til begge halvdele. Det første valg til begge halvdele blev holdt i december 1855. Valget gjaldt for 6 år. En halvdel afgik hvert tredje år. Den mindre halvdel først.

1/1-1856

Den *mindre* halvdel. Valghandlingen skete 4/12-1855.

Antal valgbare og valgberettigede	92
Antal fremmødte	33
Antal kandidater, der blev stemt på	6

De valgte blev:

Huusmand Lars Peder Pedersen af Lystrup	25 stemmer
Smed Christian Nielsen, Lystrup	20 stemmer
Afbygger Peder Jensen i Uvelse	19 stemmer

Valgprotokollen er underskrevet H. P. Arboe (Cap. p. p.), P. Hansen, G. Kaas.

1/1-1856

Den *større* halvdel. Valghandlingen skete 11/12-1855.

Antal valgbare og valgberettigede	22
Antal fremmødte	15
Antal kandidater, der blev stemt på	8

De valgte blev:

Hr. gaardeier Bonnevie	14 stemmer
Afbygger Hans Mortensen	10 stemmer
Hr. gaardeier Kaas	8 stemmer
Ved lodtrækning Gaardmand Svend Andersen	7 stemmer

Valgprotokollen er underskrevet H. P. Arboe (Cap.p.p), P. Hansen, G. Kaas.

Sogneforstanderskabet bestod således af de ved de 2 fornævnte valg udvalgte 7 medlemmer.

Anmærkning: Valgstederne er ikke oplyst. Hvorledes de 22 valgbare og stemmeberettigede stemmer med 1/5 af de 92 til valget af den

mindre halvdel får stå hen. Ifølge kommunens forhandlingsprotokol for mødet 9. januar 1856 er de to valg godkendt af amtmanden. I sag nr. 2 den dag angående valg af formand valgtes hr. Gaardeier Bonnevie med 5 stemmer.

1/1-1859

Den mindre halvdel. Valghandlingen skete 14/12-1858.

Antal valgbare og valgberettigede	91
Antal fremmødte	14
Antal kandidater, der blev stemt på	6

De valgte blev:

Gaardmand unge Peder Pedersen	11 stemmer
Afbygger Anders Willumsen	10 stemmer
Afbygger Anders Hansen	8 stemmer

Valgprotokollen er underskrevet af E. Bonnevie, S. Andersen, Hans Mortensen.

Anmærkning: Faderen til unge Peder Pedersen er i valglisten betegnet som gaardmand Peder Pedersen sen.

1/1-1859

Omvalg

Valgprotokollen har efter dette valg følgende tilførsel:

»Efter at foranstaaende Valghandling var afholdt, bragte Valgbestyrelsen i Erfaring, at den valgte Anders Hansen kun var bestyrer for sin Moder, og ikke førte egen Dug og Disk, saa han som følge deraf ikke var valgberettiget, hvilket derefter indberettedes til Amtet, med Forespørgsel om, hvorvidt den, som efter Anders Hansen havde de fleste Stemmer, maatte ansees som valgt, eller nyt Valg skulde foretages. Amtets Svar lød paa nyt Valg.

I Henhold hertil bliver nu at foretage Valg af eet Medlem til Forstandskabets mindre Halvdeel istedet for det Valg, som faldt på nævnte Anders Hansen.....“

Valghandlingen skete 8/1-1859.

Antal fremmødte	9
Antal kandidater, der blev stemt på	2

Den valgte blev:

Gaardeier Hans Christensen	5 stemmer
----------------------------	-----------

Valgprotokollen er underskrevet af E. Bonnevie, Hans Mortensen, S.

Andersen.

Sogneforstanderskabet bestod herefter af de foran nævnte:

Gaardmand unge Peder Pedersen
Afbygger Anders Willumsen
Gaardeier Hans Christensen

og de til den større halvdel tidligere valgte
Hr. gaardeier E. Bonnevie
Afbygger Hans Mortensen
Hr. Gaardeier G. Kaas
Gårdmand Svend Andersen

Suppleringsvalg til 1861
Valg handlingen skete 17.2.1860.

Valgprotokollen havde følgende tilførsel: »Aar 1860 den 17. Februar, mødte undertegnede Valgbestyrelse, for ifølge Lov af 22. Marts 1855, at foretage Valg af eet Medlem til Sogneforstanderskabets større Halvdeel, istedet for Gaardeier Kaas, som ifølge Lov af 13. e August 1841 maae udtræde af Sogneforstanderskabet, paa Grund af, at have opgivet sit Boe til Skifterettens Behandling.....«

Antal fremmødte 6

Disse valgte eenstemmigt Gaardeier Søren Jørgensen

Valgprotokollen er underskrevet af E. Bonnevie, Hans Mortensen, S. Andersen.

1/1-1862

Den større halvdel. Valg handlingen skete 4/12-1861.

Antal valg bare og valgberettigede 18

Antal fremmødte 9

Antal kandidater, der blev stemt på 7

De valgte blev:

Gaardeier Niels Johansen 9 stemmer

Gaardeier Søren Jørgensen 8 stemmer

Gaardeier Søren Jensen 7 stemmer

Gaardeier Niels Hansen 7 stemmer

Sogneforstanderskabet bestod da af disse samt
Gaardmand unge Peder Pedersen
Afbygger Anders Willumsen
Gaardeier Hans Christensen

Valgprotokollen er underskrevet af E. Bonnevie, Hans Mortensen, S. Andersen.

Anmærkning: I sogneforstanderskabets møde den 7. januar 1862 blev det oplyst, at amtmanden havde godkendt det fornævnte valg af den større halvdel. Til formand valgtes sognefoged Peder Pedersen.

Suppleringsvalg til 1867

i anledning af, at gårdejer Søren Jensen var afgået ved døden. Valget blev holdt 5/3-1863 og galdt den større del.

Antal fremmødte 7, der eenstemmigt valgte Gaardeier *Peder Hansen, Uvelse.*

Valgprotokollen er underskrevet af N. Johansen, P. Pedersen, S. Jørgensen.

Sognerådet bestod derefter fra 1. januar 1868 af de foranstående 4 og de tidligere til sognerådets mindre halvdel valgte, nemlig:

Afbygger Lars Nielsen, Uvelse
Smed Christian Nielsen, Lystrup og
Afbygger Jørgen Jensen, Lystrup

Suppleringsvalg til 1873

i anledning af gårdejer Jørgen Knudsens afgang som medlem af sognerådets større halvdel.

Valghandlingen skete 7/5-1869.

Antal valgbare og stemmeberettigede	18
Antal fremmødte	13
Antal stemmende	12
Antal kandidater, der blev stemt på	2

der hver fik 6 stemmer. Ved lodtrækning blev Gaardeier *Peter Nielsen* valgt.

Valgprotokollen er underskrevet af E. Bonnevie, Lars Nielsen, P. Sørensens.

Anmærkning: Af sogneforstanderskabets (sognerådets) forhandlingsprotokol fremgår det, at følgende blev valgt til formænd i 1856-1870:

E. Bonnevie 1856 - 1861
Sognefoged P. Pedersen 1862 - 1864
Søren Jørgensen 1865 - 1867
E. Bonnevie 1868 - 1870

Bonnevie blev også senere gentagne gange valgt til sognerådsformand.

*Fortegnelse over sognerådets medlemmer
gennem 100 år*

2. januar 1871

Bonnevie(formand)	Lars Jensen
Strenghøjgård	Kirkebakkegård
Peter Nielsen	Chr. Jørgensen
Kjeldsholmgård	

P. Sørensen	Martin Jacobsen
Højlunde	(Carl. A.).
Anders Hansen	
Lystrupdal	

2. januar 1874

Peter Petersen(formand)	Rottwitt
Tvinnemosegård	Lystrupgård
Martin Jacobsen	Lars Jensen
(Carl A.)	Kirkebakkegård

Anders Hansen	Niels Mortensen
Lystrupdal	Bønnevadgård
Lars Madsen	
Dyrelund	

2. januar 1877

Lars Nielsen(formand)	Rottwitt
Bygvanggård	Lystrupgård

Lars Madsen	Niels Mortensen
Dyrelund	Bønnevadgård

Niels Christensen	Hans Pedersen
	Lystrup(hjulmand)

Peter Petersen
Tvinnemosegård

2. januar 1880

Bonnevie(formand)
Strengbørgård

O. Andreassen
Hesselbjerggård

Hans Pedersen
Enghaven

Lars Nielsen
Bygvanggård

Lars Hansen
Lille Femhøj

Niels Christensen

Peter Andersen
Stenbygård

3. januar 1883.

E. Bonnevie(formand)
Strengbørgård

O. Andreassen
Hesselbjerggård

N. Nielsen

Jens Nielsen
Rørbrogård

L. Hansen

Peter Andersen
Stenbygård

Bent Nielsen
Bøllemosegård

5. januar 1886

Niels Christensen(formand)
Lystrup

Rottwitt
Lystrupgård

Niels Nielsen

Anders Jørgensen
Kjeldsholmgård

Bent Nielsen
Bøllemosegård

L.P. Andersen
Stenbygård

Jens Nielsen
Rørbrogård

3. januar 1889

Niels Christensen(formand)
Lystrup

Rottwitt
Lystrupgård

Anders Nielsen

**Anders Jørgensen
Kjeldsholmgård**

**Jørgen Jensen
Sundholm**

**Lars P. Andersen
Stenbygård**

**Rasmus Olsen
Stangegård**

28. nov. 1891. Sognerådsvalg

**Peter Andersen(formand)
Stenbygård**

**Ole Andreassen
Hesselbjerggård**

**Lars Hansen
Lille Femhøj**

**Jørgen Jensen
Sundholm**

**Hans Jørgensen
Kjeldsholmgård**

**Hans Larsen
Uvelse**

**Rasmus Olsen
Stangegård**

27. nov. 1894. Valg af 3 medlemmer

Herefter:

**Ole Andreassen (formand)
Hesselbjerggård**

**Peter Andersen
Stenbygård**

**L.P. Nielsen
Pilegård**

Lars Hansen

N. Andersen

**Søren Olsen
Dyrelund**

**Hans Jørgensen
Kjeldsholmgård**

23. nov. 1897. Valg af 4 medlemmer.

**Chr. Petersen(formand)
Strengenhøjgård**

**L. P. Andersen
Stenbygård**

**N. Andersen
Lystrup (afbgr.)**

**Jens Nielsen
Lystrup (gdr.)**

**L. P. Nielsen
Pilegård**

**Søren Olsen
Dyrelund**

Peter Nielsen

Chr. Petersen udtræder på grund af sygdom 15. juli 1899. Bent Nielsen indtræder.

17. nov. 1900

Valgt: Smedemester Hans Chr. Nielsen, afbg. Lars P. Larsen, husejer Jens Petersen, Lystrup (skomager). Sognerådet herefter:

Peter Andersen (formand)
Stenbygård

Jens Nielsen
Lystrup

Niels Nielsen
Uvelse

Hans Chr. Nielsen
Uvelse

Lars P. Larsen

Jens Petersen
Lystrupskov

Bent Nielsen
Bøllelosegård

5. dec. 1903

Valg af 4 medlemmer til sognerådets større del. Valgt blev: Sognefoged P. Andersen, gdr. Hans Jørgensen, prprt. Hoffmeyer, prprt. J.C. Jensen, Lystrup. Sognerådet herefter:

Peter Andersen (formand)
Stenbygård

Hans Jørgensen
Kjeldsholmgård

Hoffmeyer
Lystrupgård

L.P. Larsen

J.C. Jensen

Jens Petersen
Lystrupskov

H.C. Nielsen
Uvelse smedie

11. dec. 1906. Sognerådsvalg

Af de stemmeberettigede var mødt 21, som afgav deres stemmer til protokollen, og de førte lister således:

Afbgr. Will. Hansen

21 stemmer

Afbgr. Ole Olsen	20 stemmer
Afbgr. Hans Mortensen	16 stemmer
Husejer Niels Larsen	6 stemmer

I henhold hertil erklæredes de 3 første som valgte til medlemmer af sognerådet.

Fra 1. jan. 1907 bestod sognerådet af følgende:

Peter Andersen (formand) Stenbygård	Hans Jørgensen Kjeldsholmgård
H.P. Hoffmeyer Lystrupgård	Sofus Jensen Tilsbækgård
Willum Hansen Enghaven	Hans Mortensen Bøgelundgård
Ole Olsen Uvelse	

Hans Jørgensen var formand i 1 år fra 1908-1909.

Sognerådsvalg 27/3-1909

Følgende valgtes:

Gdr. Frederik Hasselager (formand), afbg. Willum Hansen, gdr. Chr. Th. Christensen, husejer Hans Andreas Hansen, afbg. Hans Mortensen, gdr. Jørgen Nielsen, tømrer Søren Olsen.

Sognerådsvalg 29/3-1913

Følgende valgtes:

Gdr. Frederik Hasselager (formand), gdr. H. Christiansen, Lystrup, gdr. Chr. Th. Christensen, husmand Oluf Olsen, murer Rasmussen, Lystrup, afbg. Hans Mortensen, gdr. Jørgen Nielsen.

Sognerådsvalg 15/3-1917

Følgende valgtes: Gdr. Fr. Hasselager (formand), kommissionær H. Christiansen, Lystrup, gdr. P. Granberg Petersen, murer Rasmussen, Lystrup, skovfoged Thomsen, Lystrup, afbg. Lars Peter Hansen og afbg. Anders Hansen.

24/3-1919

Murer Rasmussen fraflytter, afbgr. Svend Christensen indtræder.

12. august 1919

Formanden beder sig fritaget for hvervet som formand på grund af sygdom. Fritagelse indrømmes. P. Granberg Petersen bliver formand.

Sognerådsvalg 1921

Følgende valgtes:

P. Granberg Petersen (formand), gdr. Georg Petersen, husmand Anders Hansen, murer August Christensen, prprt. Arnold Petersen, husejer Peter Jensen, afbgr. Lars P. Hansen.

Sognerådsvalg 1925

Følgende valgtes:

P. Granberg Petersen (formand), gdr. Jørgen Nielsen, afbg. Ole Olsen, afbgr. Lars P. Petersen, gdr. Niels Andersen, gdr. Laurits Mortensen, statshusmand Sofus Frederiksen.

Sognerådsvalg 1929

Følgende valgtes:

Gdr. Fr. Hasselager (formand), gdr. Jørgen Nielsen, afbg. Ole Olsen, gdr. Niels Andersen, statshusmand Sofus Frederiksen, gdr. Sofus Jensen, gdr. Laurits Mortensen.

Sognerådsvalg 1933

Følgende valgtes:

Gdr. Fr. Hasselager (formand), afbgr. Hans Mortensen, gdr. Hans Granberg Petersen, gdr. Valdemar Heegaard, murer Aug. Christensen, afbgr. Rasmus Petersen, barber M. Chr. Nielsen.

23/2-1935

Vald. Heegaard fraflytter. Otto Nielsen indtræder.

11/3-1935

Fr. Hasselager fraflytter. Lars P. Petersen indtræder.

Sognerådsvalg 1937

Følgende valgtes:

Gdr. H. Granberg Petersen (formand), afbr. Hans Mortensen, afbr. Lars P. Petersen, gdr. Jens Larsen, murer Aug. Christensen, gdr. Vilh. Andersen, barber M. Chr. Nielsen.

10/11-1937

M. Chr. Nielsen afgår ved døden. Vandrerhjemsvært Jens Sørensen indtræder.

10/11-1937

Afbr. Hans Mortensen udtræder, gdr. P. Kjærgård Jensen indtræder.

Sognerådsvalg 5/5-1943

Valgtes:

Gdr. Hans Andersen (formand), statsskovfoged O.H. Rasmussen, vandrerhjemsvært Jens Sørensen, gdr. Bent Christensen, arbm. Niels Poulsen, gdr. Hans Axel Hansen, afbr. Axel Olsen.

Sognerådsvalg 12/3-1946

Valgtes:

Gdr. Hans Andersen (formand), arbm. Niels Poulsen, vandrer hjemsvært Jens Sørensen, afbr. Axel Olsen, gdr. Bent Christensen, prprt. N.V.V. Danielsen, gdr. Hans Axel Hansen.

7/4-1948

N.V.V. Danielsen fraflytter. 3. stedfortræder smedemester Harald G. Petersen indkaldes. (1. stedfortræder O.H. Rasmussen og 2. stedfortræder Peter K. Nielsen møder med lægeattester).

13/4-1949

Jens Sørensen er død. Stedfortræder husmand Carl Th. Rasmussen indkaldes.

Sognerådsvalg 1950

Valgtes:

Gdr. Hans Andersen, arbm. Niels Poulsen, gdr. Hans Axel Hansen, smedemester Harald G. Petersen, husmand Carl Th. Rasmussen, afbgr. Axel Olsen, gdr. Bent Christensen.

Sognerådsvalg 1954

Valgtes:

Gdr. Hans Andersen, arbm. Niels Poulsen, gdr. Jes Petersen, gdr. Anker Petersen, gdr. Poul Rasmussen, gdr. Hans Axel Hansen, smedemester Harald G. Petersen.

Sognerådsvalg 1958

Valgtes:

Gdr. Hans Andersen, arbm. Niels Poulsen, arbm. Aksel Petersen, uddeler Leif Busk, afbgr. H.C. Hansen, gdr. Anker Petersen, gdr. Jes Petersen.

9/3-1960. Hans Chr. Hansen fraflytter. Poul Rasmussen indtræder.

27/7-1960. Niels Poulsen er død. Eigil Jønsson indtræder.

12/10-1960. Eigil Jønsson er død. Hans Olsen indtræder.

Sognerådsvalg 1962

Valgtes:

Gdr. Hans Andersen, gdr. Anker Petersen, uddeler Leif Busk, arbm. Aksel Petersen, husmand Niels Kr. Petersen, arbm. Arne Poulsen, gdr. Poul Rasmussen.

Sognerådsvalg 1966

Valgtes:

Gdr. Hans Andersen, gdr. Anker Petersen, statsskovfoged Harald Vester, fysioterapeut Lisbeth Hjelm, bestyrer Bent Thirstrup, gdr. Poul Rasmussen, lærerinde Inge Bækgaard.

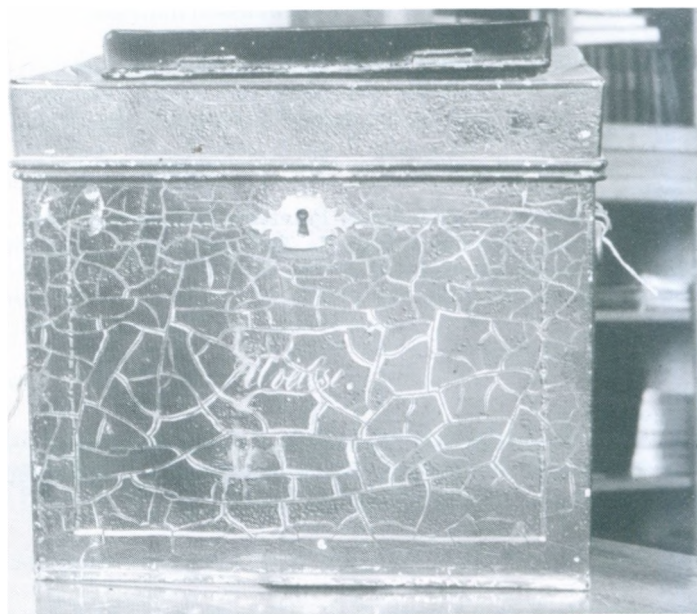
28/6-1967. Lisbeth Hjelm fraflytter. Bent Lund indtræder.

8/11-1968. Bent Thirstrup fraflytter. Hans Henning Nielsen indtræder.



Sognerådet 1960.

Set fra venstre: Poul Rasmussen, Leif Busk, Hans Olsen, Anker Petersen, Hans Andersen, Jes Petersen, Aksel Petersen.



Gammel stemmekasse brugt fra 1849 til 1970.



Gdr. A. Christiansen med frederiksborgforspænd omkring 1940.



Gdr. Jes Petersen med sin præmiehingst.

Sognerådet og dets opgaver

I et tidligere afsnit har der været mulighed for at vurdere, hvem der skulle betale de offentlige udgifter, eller i hvert fald størsteparten af dem.

Ved at gennemlæse arvefæster Niels Bendsens skøde ses det klart, hvem der skulle forsvare landet, hvem der skulle sørge for veje og åers vedligeholdelse, og hvem der skulle køre efter doktor og jordemoder - det var landmændene og deres medarbejdere, karle eller husmænd.

Men for de fattige og ældre, der ikke i forvejen havde sikret sig aftægt, var forholdene vanskelige, idet de var henvist til tiggeri og godgørenhed. Men i året 1803 kom der en lov eller forordning om oprettelse af sognedistrikter med bestyrelse, den såkaldte fattigkommission, hvori foruden embedsmænd (præsten) og større ejendomsbesiddere også repræsentanter for de bedste mænd i sognet skulle have sæde.

Udgifterne ved fattigkassen blev først og fremmest betalt af hartkornsejerne, et mindre beløb blev pålignet parcellister og jordløse husmænd, men også sognepræsten, skolelæreren og skovfogeden måtte betale til kassen.

Det næste skridt i retning af kommunalt selvstyre var den kongelige anordning af 13. august 1841. Anordningen fastslog, at de kommunale anliggender på landet fremtidig skulle bestyres af et sogneforstanderskab i hvert sognedistrikt, altså det område der hidtil havde haft fælles fattigvæsen, og et amtsråd i hvert amt.

Det første valg til sogneforstanderskabet i Uvelse fandt sted den 6. nov. 1841. Der var 28 valgberettigede, som valgte 6 medlemmer til sogneforstanderskabet.

I grundloven af 5. juni 1849 § 96 var en bestemmelse om, at kommunernes ret til under statens tilsyn selvstændigt at styre deres anliggender ville blive ordnet ved lov.

Denne løfteparagraf blev delvist opfyldt ved lov af 22. marts 1855, da valgretten blev ændret. De valgberettigede blev delt op i to grupper, således at den højest beskattede femtedel skulle vælge 4 medlemmer til sogneforstanderskabet, og den lavest beskattede fire femtedel af vælgere skulle vælge 3 medlemmer.

Ved valget i Uvelse i december 1855 var interessen dog ikke særlig stor, idet der af 22 af de højestbeskattede vælgere var 15, der stemte, og af de 92 lavestbeskattede stemte 33.

Hvem var så den femtedel af vælgerne, som var de højst beskattede. Det var de fleste af de landmænd, som ejede gårdene med det største hartkorn, eller som havde hovedparcellen af de i 1780'erne udflyttede gårde. Det betød dog langt fra, at de alle var særligt velfunderede, hvilket de mange falitter og jordafståelser talte deres tydelige sprog om. De fire femtede dele var de gårdmænd, som ved deling af gårdene var kommet til at eje halvgårde, og afbyggere, husmænd og håndværkere. De sidste to kategorier var i mange tilfælde samme personer, dertil kom en mindre del landarbejdere.

I tiden 1841 til 1855 var det som følge af valgloven kun en større jordbesidder, der kunne være sogneforstander. Da alle med foden under eget bord fik valget - men med ulige vægt - var der åbnet mulighed for, at også en vælger tilhørende de mindre skatteydere kunne blive sognerådsformand. Men da denne valggruppe - uanset størrelse - kun kunne vælge tre medlemmer af i alt syv, var denne mulighed selvsagt noget begrænset.

I perioden 1872 - 1876 skete det dog alligevel, at en repræsentant for denne gruppe, nemlig gdr. Lars Nielsen, »Bygvangsgård«, blev sognerådsformand.

Ved et valg til sognerådet fik 3 foreslåede kandidater lige mange stemmer, og der blev foretaget lodtrækning. I valgbogen blev indført, at vedkommende, der tabte lodtrækningen om mandatet, gik fri.

Betegnelsen er nok et dækkende syn på det borgerlige ombud at være medlem af sognerådet, og man kan deraf udlede, at for mange har det været en pligt at være medlem eller formand for sognerådet. Et bevis herpå er, at man skiftedes til at tage hvervet.

I tiden 1871 til 1909 havde følgende påtaget sig hvervet for een eller flere perioder.

Bonnevie, »Strengshøjgård«, i 9 år.

Peter Petersen, »Tvinneosegård«, i 3 år.

Det var, medens Peter Petersen var formand, at sognerådet i 1874 købte kirken af kronen (se afsnittet om kirken).

Lars Nielsen, »Bygvangsgård«, i 3 år.

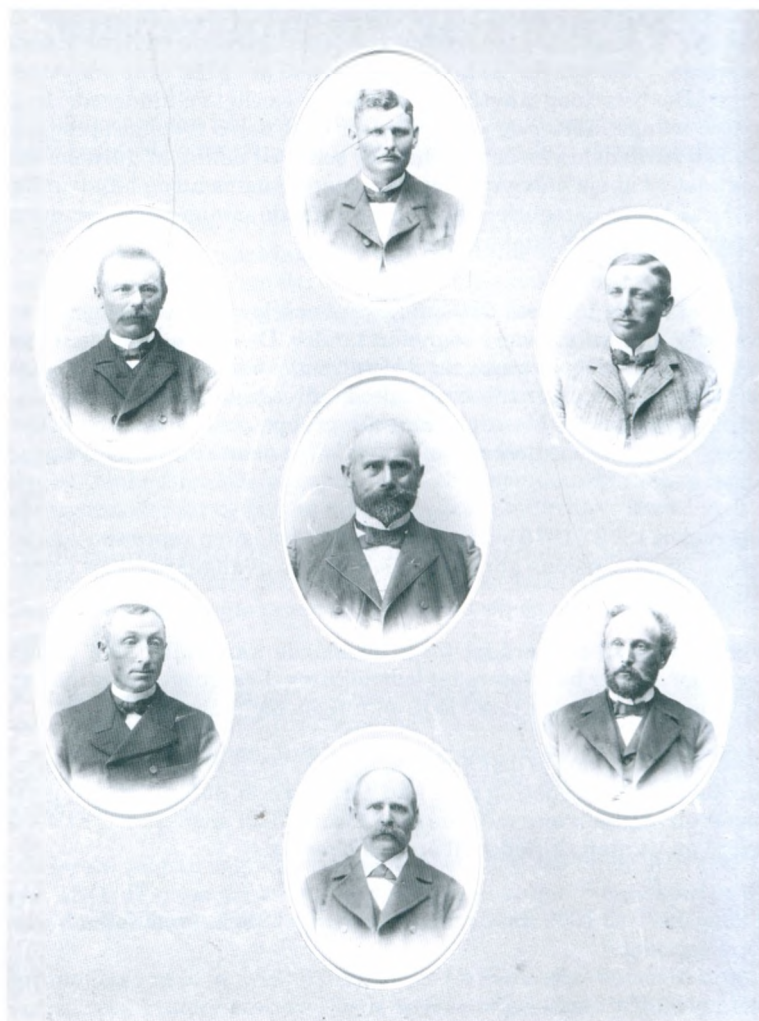
Peter Andersen, »Stenbygård«, i 11 år.

Ole Andreasen, »Hesselbjerggård«, i 3 år.

Chr. Petersen, »Strengshøjgård«, i 2 år.

Hans Jørgensen, »Kjeldsholmgård«, i 1 år.

I øvrigt henvises til fortegnelsen over sognerådsmedlemmer i perioden 1871-1970.



Sognerådet i Uvelse var altid bredt sammensat rent erhvervs-mæssigt, og det har givet gavnnet samarbejdet og dermed løsningen af opgaverne. Her er sognerådet fra 1908: Venstre kolonne øverst: Hjulmand og afbygger Lars Peter Larsen, Bygvangen, Uvelse. Nederst: Gårdejer Hans Jørgensen, Kjeldsholm, Uvelse. Midterste kolonne øverst: Gårdejer Sofus Jensen, Tilsbækgård, Uvelse. I midten: Sognerådsformand, sognefoged og gårdejer L.P. Andersen, Stenbygård, Uvelse. Nederst: Skomagemester Jens Petersen, Lystrup Skov. Højre kolonne, øverst: Jægermester og proprietær Hoffmeyer, Lystrupgård, Uvelse. Nederst: Smedemester Hans Nielsen, Uvelse.



Sognerådet 1942. Fra venstre gårdejer Jens Larsen, Kirkebakkegård, Lystrup, gårdejer Georg Petersen, Kongshøjgård, Uvelse, afbygger Lars Peter Petersen, Kirkeengen, Uvelse, sognerådsformand, gårdejer Hans Granberg Petersen, Rørbrogård, Uvelse, gårdejer Peder Kjærgård Jensen, Møllegård, Lystrup, murermeister August Christensen, Lystrup og vandrerhjemsvært Jens Sørensen, Mosehuset, Lystrup.

I 1908 fik man en kommunal valglov, som byggede på almindelig valgret, og selv om den havde flere skønhedsfejl, havde partiet Venstre opnået at få gennemført sit ønske om lige og almindelig valgret.

Det første valg efter denne lov fandt sted i Uvelse den 27/3-1909. Ved dette valg valgtes følgende til sognerådet:

Gdr. Fr. Hasselager
Afbgr. Willum Hansen
Gdr. Chr. Th. Christensen
Husejer Hans Andreas Hansen
Afbgr. Hans Mortensen
Gdr. Jørgen Nielsen
Tømrer Søren Olsen

Til formand valgtes den unge gdr. og tidligere løjtmant Fr. Hasselager, »Tvinmosegård«. Han var venstremand. Det samme var gdr. Chr. Th. Christensen og klokker og husejer Hans A. Hansen, medens den unge og nyankomne gdr. og sognefoged Jørgen Nielsen, »Møllegård« var radikal. Men det mest interessante ved dette valg var, at de valgte afbyggere Hans Mortensen og Willum Hansen samt tømrer Søren Olsen var højremænd, og de havde indtil 1908 sammen med klokker H.A. Hansen været stemmeberettiget til sognerådets mindre del.

Det var to udefra kommende mænd, der bragte lidt oprør i sognerådet, Jørgen Nielsen som radikal og Fr. Hasselager som venstremand og sognerådsformand.

Men at de tre fra de mindre jordejeres og håndværkeres gruppe var højremænd viste klart, at der ikke havde været nogen utilfredshed med højrestyret.

Fr. Hasselager har lidt spøgefuldt fortalt, at han var den første venstremand i Uvelse sogneråd. Det er dog ikke helt korrekt, selv om der formentlig ikke havde været ret mange. En af de venstremænd, der kan nævnes, er skomager og husmand Jens Petersen, Lystrup skov. Han har været de mindre skatteyderes talsmand, også før han var i sognerådet i perioderne 1900 til 1906. I samme perioder sad i sognerådet også den unge gårdejer Sofus Jensen, »Tilsbækgård«. Han var ligeledes venstremand.

Efter den kommunale valgets udvidelse var der skabt mulighed for politiske lister til sognerådsvalgene. Det blev dog ikke tilfældet. Selv om der blev opstillet to eller tre lister, bar de sjældent præg af udpræget partipolitik, og man kunne tit finde samme personer på flere lister. For eksempel kan det nævnes, at det radikale partis organ proklamerede en vældig sejr for partiet, da man havde fået to mand ind i

sognerådet mod tidligere een mand. Det var altså en fordobling af mandaterne, hvilket selvsagt var umuligt med de få stemmer, partiet råde over, såfremt valget var sket politisk.

I 1929 var der fredsvalg, kun een liste. Men i 1933 anmeldte barber M. Chr. Nielsen og murer Aug. Christensen, at de repræsenterede socialdemokratiet, og ved de følgende valg var den såkaldte fællesliste blevet af mere borgerlig observans. På listen har der, som nævnt, været valgt såvel radikale som konservative, men især repræsentanter for venstre, som var det største parti i sognet.

Ved grundlovsændringen i 1915 blev valgretten udvidet til også at omfatte folk, der ikke havde foden under eget bord, ligesom visse indtægtsbestemte privilegier bortfaldt. Det vigtigste ved valglovens ændring var dog, at kvinderne fik stemmeret, men først i 1966 blev der indvalgt kvinder i Uvelse sogneråd, idet Lisbeth Hjelm (V) og Inge Bækgaard (S) blev valgt.

En af de største begivenheder i sognets 170-årige historie er købet af kirken i 1874 for ca. 7000 rdl. Derefter skal vi helt frem til 1925, hvor en ny toklasset skole afløste den gamle rytterskole. Det var, medens Peter Granberg Petersen var sognerådsformand. I 1942, da Hans Granberg Petersen var formand, blev en gymnastiksal, skolekøkken og sløjdløkket taget i brug, og skoleloven af 1935 var blevet gennemført. Et kommunekontor blev indrettet i skolen for at give borgerne bedre mulighed for at kontakte sognerådet.

I 1952 blev det første kloakeringsprojekt udført. Det skyldtes dels ønske om bedre hygiejniske forhold i byen, dels en forbedring af afvandsforholdene omkring smedien og »Bølleosegård«. De i den eksisterende bydel ialt 29 ejendomme blev kloakeret, og et mekanisk rensesanlæg blev placeret ved Uvelse bygade - ved siden af »Åbo«. Efter landvæsenskommissionens kendelse af 1963 blev der givet tilladelse til yderligere 20 parcellers tilslutning.

I 1955 blev det private vandværk, Uvelse-Lystrup I/S, bygget, ikke som følge af byudvikling men fordi Københavns Vandforsyning pumpe vand, så brøndene blev tørre, men uanset grunden til opførelse af vandværket, var det et afgørende led i den kommende udvikling.

I 1961 blev den første byplan eller dispositionsplan udarbejdet. Om grundlaget for udarbejdelsen skrev landinspektør Percival Nielsen:

Den stigende motorisering, der har frigjort befolkningen m.h.t. afstanden fra arbejdsplads til bolig, har i de senere år fremkaldt et efterspørgselspres for byggegrunde i nordsjællandske kommuner, et pres der skyldes udflyttere fra de tættere befolkede egne i hoved-

stadsområdet. For at forebygge, at samlede bebyggelser skulle opstå pletvis og spredt i kommunens område og på en uhensigtsmæssig måde, er nuværende dispositionsplan udarbejdet.

Det er af kommunal interesse, at den på grund af landbrugets mekanisering skete befolkningsnedgang opvejes af en vis moderat byudvikling, dels for tilflyttere, som måtte have deres arbejdsplads uden sogns, men dels også for en mindre tilgang af småindustri.

Den ønskede moderate byudvikling foreslås alene at skulle finde sted som tilvækst til Uvelse by.

Til denne formulering kan tilføjes, at det væsentlige var at bevare skolen, et sogn uden skole måtte være utænkeligt. Ønsket om at bevare sognet som en selvstændig enhed talte også med.

Den nye dispositionsplan, som sognerådet lod udarbejde i 1965, var en fortsættelse af den tidligere omtalte plan. Hovedprincipperne i denne var at fastholde landbrug som det væsentligste element i kommunens arealmæssige og befolkningsmæssige struktur og at tillade en vis mådeholden byudvikling i Uvelse by i en rimelig takt, men at fastholde Lystrup i sin nuværende landsbyform, dog at enkelte parceller kan bebygges, ligesom der må være et mindre sommerhusområde i kommunens sydlige del.

En forudsætning for den omtalte byplan var, at der fandt en kloakering sted af Lystrup by og det område af Uvelse, som var inddraget i planen. Kloakområdet strakte dog ud over de i byplanen nævnte arealer, idet der kunne inddrages ca. 80 parceller uden overbelastning af det nye biologiske renseanlæg, der var placeret i den nordlige del af Uvelse by ved Uvelse å.

I byplanen af april 1965 betegnes jorden som god i den midterste og østlige del af kommunen, hvor den er over middel, medens den er noget ringere i den sydvestlige del ud mod skoven. Byg er den altovervejende kornsort, som dyrkes, ligesom kartoffelavlens er ret fremtrædende.

Befolkningstallet i Uvelse sogn har gennem tiden været således:

1801:	444 indbyggere	1962:	426 indbyggere
1850:	528 indbyggere	1963:	464 indbyggere
1901:	429 indbyggere	1964:	492 indbyggere
1930:	515 indbyggere	1965:	560 indbyggere
1935:	475 indbyggere	1966:	593 indbyggere
1945:	510 indbyggere	1967:	648 indbyggere
1950:	474 indbyggere	1968:	713 indbyggere
1955:	450 indbyggere	1969:	777 indbyggere
1960:	418 indbyggere	1970:	866 indbyggere
1961:	406 indbyggere		

Fremgangen i indbyggertallet fra 1801 til 1850 kan formentlig tilskrives større aktivitet inden for landbruget efter landboreformerne. Tilbagegangen op til århundredeskiftet skyldes sikkert forringede forhold inden for samme erhverv, frasalg eller deling af landbrugsejendomme i denne periode. Opgangen i indbyggerantallet efter anden verdenskrig var tydelig. Mange søgte fra storbyer ud til landdistrikterne. Uvelse var nærmest overbefolket, selv på skolen måtte indrettes værelser til lejlighedssøgende. De efterfølgende års nedgang i indbyggertallet skyldes landbrugets mekanisering, følgen deraf var en fornyet vandring til byerne. Stigningen fra først i 60'erne skete som følge af sognerådets bevidste byudviklingspolitik.

I Uvelse sogn var der i foråret 1970: 4 proprietærgårde - 25 ejendomme mellem 20 og 100 tdr. land - 12 husmandsbrug, gartnerier eller mindre ejendomme. Der var 13 erhvervsdrivende - 3 forretninger - 206 beboelseshuse - 12 sommerhuse ved Lindholm, 1 sommerhus ved »Møllegård« og 1 ved Lystrup skov. Der var i alt 267 husstande.

I 1960 var antallet af landbrugsejendomme 44. Deraf var de 3 proprietærgårde, der var 4 erhvervsvirksomheder og 3 forretninger. I alt 134 husstande.



Sognerådet 1958. Billedet er taget i det kombinerede sogneråds- og bibliotekslokale, og det viser fra venstre H.C. Hansen, Aksel Petersen, Niels Poulsen, sognerådsformand Hans Andersen, kommunesekretær Hedvig Andersen, Leif Busk og Anker Petersen.

Skatter og pligter

Pligtarbejde har lige fra 1787 og helt op til vore dage haft en afgørende betydning for landmanden, som igennem dette pligtarbejde medvirkede til, at udskrivning af skat blev mindre. Hertil skal så føjes, at det først i nyere tid teknisk har været muligt at få det pågældende arbejde udført af vognmænd eller entreprenører.

Der blev ført en meget udførlig protokol over pligtkørsel, dens formål, længde o.s.v. Det angives, om kørslen skulle ske for jordemoder, læge eller til sygehus, om der skulle køres brænde, tørv eller kul til kirke, skole eller private personer. Udskrivning til denne pligtkørsel foregik efter hartkorn, senere ejendomsskyld.

For eksempel skulle

Lystrupgård	gøre 18 kørsler i omgangen
Højlude	gøre 12 kørsler i omgangen
Strengøj	gøre 12 kørsler i omgangen
Tvinnemose	gøre 8 kørsler i omgangen
Hesselbjerg	gøre 9 kørsler i omgangen
Kongstedgård	gøre 4 kørsler i omgangen
Loddegård	gøre 2 kørsler i omgangen
Stenbygård	gøre 2 kørsler i omgangen

Sidst i 1930'erne forsvandt denne form for beskatning for landmændene, men snekastningspligten holdt sig derimod til helt op i 1950'ene. Den var en meget hård belastning for landmændene. Sognet var delt op i 3 snekastningsdistrikter, Uvelse - Lystrup - Bygvangen. Pligten til snekastning omfattede også den del af amtsvejen Lyng-Faurholm, som lå i sognet. Snefogeden havde stor myndighed. Han afsatte stykker, ikke særlig store, hvor der blev taget hensyn til sneens højde og vejens bredde. I snerige vintre kneb det med at få tid til såvel tærskning som roekørsel. Større ejendomme mødte med 2-4 mand, mindre ejendomme med 1 mand hver eller hveranden dag i omgangen (1 uge). En halv dag hveranden uge kunne alle husejere tilsiges. Dette skete dog sjældent.

Rensning af vandløb over markerne var ligeledes besværligt, og det var sjældent til lodsejernes egen gavn. Det var andres vandlidende arealer, som havde fordelene.

Vandkørsel ved ildebrand - ikke alene i sognet - men også i nabosognet var også en af de mange pligter, som påhvilede landmanden. Kørsel af brandsprøjten var betroet henholdsvis »Stangegård« og »Bølle-mose« for de to branddistrikter Uvelse og Lystrup. Til betjening af selve sprøjten var dog alle husejere pligtige.

Andetsted er omtalt kirketiende og offer til præst og lærer. Disse afgifter forsvandt omkring århundredeskiftet.

Den direkte skat til kommunen hvilede stort set på hartkorn, dog blev en mindre skat pålignet karle, piger og husejere.

Et eksempel fra 1887:

På hartkorn er pålignet 15 kr. pr. td.
Formue og lejlighed do. 90 øre pr. 1000 kr.
En tjenestekarl do 2,- kr.
En tjenestepige do. 1,- kr.
Lærerinder, mejersker og ligestillede 1 kr. 40 øre.
Hjemmевærende børn i forhold hertil.
Håndværk og biindtægter efter dets omfang.
Den, der fylder 18 år inden 1. april 1887,
er skattepligtig for hele året.

I 1903 ændrede folketinget denne ligningsform til at blive en skat på ejendomsskyld i stedet for hartkorn, medens skatten på formue og lejlighed bibeholdtes.

Reformen betød, at en ny form for ejendomsbeskatning blev indført, og nye udtryk som ejendomsskyld, betegnelse for såvel jordens værdi (grundskyld) som bygningernes værdi (forskelsværdi) blev indført. Der var et fradrag i bygningernes værdi, der betød, at såvel huse som husmandssteders bygninger slap fri for skat. Med andre ord to beskatningsformer af ejendomsværdien afløste een form, og samtidig indførtes indkomstskat til kommunen, som ganske vist stadig hed skat af formue og lejlighed. Det blev sognerådets opgave at fordele forholdet mellem beskatningsformerne. Nogle sogne valgte 60% på ejendomsskyld og 40% på formue og lejlighed. Uvelse sogneråd valgte 50% på hver af de to former beskatning. Forholdene kunne ændres hvert fjerde år, men i Uvelse holdt dette forhold helt op til 1958.

På den efter ligningen opgjorte indtægtsmasse beregnedes skatteprocenten. Denne var dog kun af formel betydning, idet ligningsprocenten var den reelle procent, man betalte skat efter. Denne udfandt man på følgende måde:

Indkomsten blev først forhøjet efter kildeart, det vil sige fra hvilken kilde indkomsten kom, og ud fra dette skulle tillægges procenter således:

Renter af kapital	50%
Indtægt af fast ejendom	35%
Pension eller pensionsberettiget indkomst	15%
Anden indkomst	0%

Herefter foretoges fradrag for børn m.v. og procentvise forhøjelser eller nedsættelser efter en forud bestemt skala. Forhøjelsen måtte dog ikke overstige 50%.

Det var en besværlig proces at finde ud af, hvorvidt en landmands indkomst var af fast ejendom eller personligt arbejde.

Købstæderne og de store landkommuner havde dog ikke denne form for beskatning. Et groft eksempel på, hvorledes kildeartsbeskatningen kunne virke, fik sognerådet til i 1944 at søge amtsrådets tilladelse til at ophæve denne beskatning, men dette kunne amtsrådet ikke imødekomme.

Eksempel på kildeartsbeskatningens virkning:

En skatteyder havde en indkomst på 7.000 kr. af sin formue. Hertil skulle så lægges 50% efter kildeart, hvilket giver en indtægt på 10.500,- kr. Efter skalaen skulle yderligere tillægges 50%, det blev altså 15.750,- kr., der skulle beskattes.

Nogle år efter søgte sognerådet igen amtsrådet om tilladelse til at afskaffe denne form for en kommunal formuebeskatning. Man fik denne gang tilladelse hertil, og inden lang tid var denne beskatningsform afskaffet i alle kommuner.

I 1958 fastsattes ligningsforholdet til 55% på indtægt og 45% på fast ejendom, og i 1961 ændredes forholdet til 70% på indkomst og 30% på ejendom, hvorefter beskatningsprocenten blev 8 - ejendomsskyldpromillen 10 - grundskyldspromillen 14.

I 1969 skete der en ændring i lovgivningen, således at der ikke længe skulle fastsættes et forhold mellem de forskellige beskatningsformer. Beskatningsprocenten blev da fastsat til 12,5%, og grundskyldspromillen blev 6.

Det sidste var en ret kraftig reduktion fra grundskatten i 1958 på 14 promille og i 1946 på 20 promille, men det viste i virkeligheden den ændring i befolkningssammensætningen, der havde fundet sted, og som betød en tredobling af folk uden for landbruget.

Brandvedtægt

1. *Enhver* kjørende skal i Tilfælde af Ildebrand møde på Brandstedet med *en* lovbealet med Vand fyldt Tønde for hver Td. Hartkorn, samt en Trakt og en Spand, Kusken forsynet med Brandskilt, som bæres synligt.
2. Vandlæsserne skal ligeledes så vidt muligt møde med *en* spand og bære Skiltet synlig.
3. Alle uden undtagelse søger hurtigst muligt til Brandstedet og søger at redde hvad reddes kan, først og fremmest alt levende, så snart Sprøjten er tilstede søger hver Mand sin Plads, hvortil han er ansat og må ikke forlade denne uden Brandfogedens Tilladelse.

Brandmandskab:

Brandfoged
Assistent
Sprøjteførere
Strålemestere
Pumpesvende
Kjørepligtige
Vandaflæsser
Vandlæsser
Redningsmandskab
Brandbude - Udriddere
Brandredskaber. Sprøjte - Stige - Kar - Lygte m.m.
Sprøjtekjører
Kredsens Branddamme

1000 Alen Nordøst for Lystrup By findes en Artesisk Boring, hvor vandet stadig løber. Hertil er henvist af sognerådet, såvel som til alle byens og private brønde, som i tilfælde af ildebrand om natten er pligtig at udhænge en lygte ved samme.

Brandsynsvidne

Aaret 1895 den 18de Mai har vi Undertegnede foretaget den halvårlige Synsforretning over Distriktets Skorstenene samt Brandredskabet og fundet alt i Orden undtagen hos følgende:

Proprietær Rottwitt, Lystrupgaard, forefandtes Træværket samt Hanebjælkerne for nær Skorstenene.

Hos Husejer Chr. Vilh. Nielsen, Skorstenen tages ned til Loftet, da

Skorstenen var revnet. Endvidere fandtes Husejer Jens Svendsens Nordlige Skorsten ubrugelig.

I et Niels Mortensens Enke tilhørende Hus, pålagdes det Ejerinden at udbedre Skorstenen betydelig.

Hos efterfølgende manglede Brandstige og Hage.

Hjulmand P. Jensen af Slingerup - Brandhage.

Husejer Hans Chr. Nielsen, Lystrup - Brandstige og Hage.

Afbr. Jørg. Jensen af Lystrup-Hus dito.

Husejer Hans Nielsen af Lystrup - Brandstige.

Gaardejer N. Mortensens Enke tilhørende Hus, Brandstige og Hage.

Strenghøjgaard den 18 de Mai 1895

Chr. Petersen
Brandfoged

Jørgen Nielsen

Peter Nielsen

Gennem tiden har den årlige brandøvelse været lidt af en sognefor­nø­jelse. Meningen var, at sprøjten skulle afprøves - om alt fungerede - og at mandskabet skulle in­stru­eres om deres pladser ved en eventuel brand.

Egnens landmænd skulle transportere vand. De kom kørende i en fje­dervogn, som regel en eenspændervogn, hvorpå der var anbragt nogle mælke­junger fyldt med vand. Når vandet var hældt i et kar, var det hurtigt via pumpe og fire mands takt­faste energi at få vandet sendt ud på den brændende bygning.

Vandkørerne hentede nye forsyninger i de nærliggende brønde eller i en mose. Branddamme var udlagt, men om de fungerede er svært at sige.

I nyere tid var der etableret et stigbor i Uvelse åen ved vejen fra Uvel­se til Lystrup, ligesom der var nedsat et rør i mosen bag Kærstykket (Kø­benhavns kommunes pumpeforsøg). Efter opførelse af vandværket blev der anlagt to vandbeholdere i henholdsvis Uvelse og Lystrup.

Pligten til at køre vand ophørte omkring 1950.

Sprøjten skulle ikke alene bruges i sognet, men man havde pligt til inden for 1 mils omkreds, vistnok fra sogneskillet, at møde med sprøjten i tilfælde af ildebrand.

I begyndelsen af 1920'erne, da »Øllingegård« i Borup brændte, mødte man med såvel sprøjte som vandkørere fra Uvelse distrikt.

Falcks overtagelse af slukningsarbejde i Uvelse omkring 50'erne medvirkede til, at Uvelses sprøjtes tilstedeværelse nærmest var et kuriosum, men enkelte gange var den gamle sprøjte dog så hurtigt på brandstedet, at en gård blev reddet.

Post

I Uvelse sogneråds forhandlingsprotokoller findes følgende referater vedrørende postbesørgelse:

11/1-1870:

»Ifølge modtaget Tilbud fra Generalpostdirektionen om at ville lønne et Postbud til daglig, undtagen Søndag, at udvexle Post i Byerne Lystrup og Uvelse, naar Sogneraadet formaaede 2 de dertil skikkede Mænd til, uden Udgivt for Postvæsenet at tømme de udhængte Postkasser, samt udvexle Post med Postbudet, - havde Sogneraadet henvendt sig til Høker H. Hansen i Lystrup og Lærer Prieme i Uvelse, som begge havde erklæret sig villige til at overtage nævnte Hverv, hvilket indberettes til Postvæsenet.«

4/2-1878:

»Skrivelse fra Lærer Petersen (Priemes efterfølger) om Fritagelse for Postkassen og den dermed forbundne Uddeling af Postsager, man vedtog at forhøre hos Smed Poul Nielsen eller Andre om Overtagelse heraf.«

1/8-1879:

»Vedtoges det at anmode Postvæsenet om at besørge Postsager ombragt fra Postkasserne til Sognets Udflyttere langs de offentlige Biveje eller omlægge Postronten i Sognet imod at der aarlig af Kommunekassen betales indtil 50 kr.«

1/10-1879:

»Skrivelse fra Postvæsenet om at det for Tiden ikke kan forandre Postronten i Sognet.«

Efter Slangerupbanens oprettelse fik Uvelse sogn udbragt post fra Lindholm station, dog var der nogle husstande, der fik posten fra Lynge og enkelte fra Slangerup. Sådan var det indtil 1954, da det yderste stykke af Slangerupbanen blev nedlagt og dermed Lindholm station. Postbetjeningen skete nu fra Slangerup, men for de husstande, der hidtil havde fået posten fra Lynge, skete der ingen ændringer.

Enkelte af de mange trofaste og pligtopfyldende postbude skal her nævnes.

Først Jørgen Pæsen, som under den 1. verdenskrig udbragte posten med apostelens heste. Han vandrede fra Lindholm station til Enghaven tilbage til Uvelse - til Kjeldsholm og så tilbage til Lindholm med sin stok i hånden. Fra Lindholm gik turen så til hjemmet.

Et andet og meget populært postbud var Michaelsen, som boede i Uggeløse. Han brugte dog cyklen som transportmiddel. Han havde en god hjælper i stationsmester fru Andersen til sortering af dagens post. Der var en bestemmelse om, at pakker over en vis vægt ikke skulle medtages, men overvægten skulle være stor, før pakken blev tilbage på stationen. Michaelsen var hærdet mod vinterkulden. Han brugte aldrig vanter, hans rødmossede ansigt var uforandret, uanset regn, blæst eller sol. Hjælp fik han dog tit om vinteren, når landmanden ikke havde så travlt. I julen var der altid nogle, som kørte for ham, og kaffe til at varme op i kulden var ikke så sjældent. Han blev fejret ved flere lejligheder. Hans efterfølger var Henry Christiansen, senere kom J. Woldsted.

Det gamle landpostbud er ved at forsvinde. Nu er idéen med brevsprække eller postkasse ved at blive obligatorisk, og det intime forhold med ind- og udbetalinger til landposten forsvinder, når i fremtiden betalinger - også for landdistrikternes vedkommende - skal ske på postkontoret.

Vi er næsten vendt tilbage til 1870.



Kommunens veje

Bivejsfortegnelse af 1937

Vej nr. 1: Gørløse-Uvelse-Uggeløse

Fra Gørløse skel nordøst for Lystrup Hegn mod øst gennem den sydlige del af Uvelse og derefter mod syd til Uggeløse skel. 2655 meter i længde.

Vej nr. 2: Uvelse-Lynge

Fra vej nr. 1 tæt syd for Uvelse by mod sydøst for Keldsmosegård til Lynge skel. 1704 meter i længde.

Vej nr. 3: Uvelse Gade

Fra vej nr. 1 i den sydøstlige del af Uvelse by mod nord forbi kirken og videre mod nordvest til vej nr. 5. 280 meter i længde.

Vej nr. 4: Uvelse-Solbjerg

Fra vej nr. 3 i Uvelse by mod øst forbi Højlundegård til landevej nr. 18, station 82 ved Solbjerg. 2020 meter i længde.

Vej nr. 5: Uvelse-Nørre Herlev (Majergyden)

Fra vej nr. 1 i den sydvestlige del af Uvelse by mod nord gennem byen og derefter mod nordøst til Nørre Herlev skel i broen over Kollerød å. 2290 meter i længde.

Vej nr. 6: Uvelse-Lystrup-Slangerup (Præstevejen)

Fra vej nr. 1 ved Langebjerg tæt øst for Gørløse skel mod sydvest gennem Lystrup by og forbi sydsiden af Lystrup skov til Slangerup bys skel i broen over Gørløse å. 2015 meter i længde.

Vej nr. 7: Lystrup-Uggeløse

Fra vej nr. 6 nordøst for Lystrup by under banelinien over Lystrupgårds jorder til Uggeløse skel. 1463 meter i længde.

Vej nr. 8: Lystrup-Lindholm

Fra vej nr. 6 i den sydlige del af Lystrup by mod syd over banelinien til Lindholm skel. 1624 meter i længde.

Vejenes bredde varierede fra 4,5 m (vej nr. 3) til 8 m. Desuden løber amtsvejen Hillerød-Lynge gennem kommunens østlige skel.

Sognerådet havde 7 medlemmer, og kommunen hørte administrativt til Frederiksborg amt og Frederiksborg amtsråd. Rets- og politikreds: Hillerød. Skattekreds: Frederikssund. Vurderingskreds: Ølstykke m.fl. herreder.



Kort over Uvelse kommune.

År	Social- demokratiet	Det radikale Venstre	Det konservative Folkeparti	Venstre	Rettsforbundet	Kommunist	De uafhængige	Dansk Samling	Det frie folke- parti/ Bondepartiet	Landmands- partiet	Erhvervs- partiet
1918	22		29	91							
1920	24	7	34	90							2
1920	19	6	26	96							3
1924	26	27	19	92						15	
1926	31	18	26	110							
1929	50	34	18	105							
1932	51	10	30	93	4	6					
1935	66	14	26	78	8				18		National- socialistisk arbejderparti
1939	63	15	27	83	4				25		1
1943	74	28	29	86	1			2	2		2
1945	58	21	30	116	2	8		1			
1947	72	10	17	123	9	3					
1950	64	12	17	133	6						
1953	68	5	15	122		1					
1953	69	6	15	127		1	6				
1957	64	6	15	127		1	6	Socialistisk Folkeparti	Liberalit Centrum	Venstre- socialisterne	
1960	68	8	11	120	4		2	5			
1964	80	14	25	154	2		2	4			
1966	81	8	43	159	2		5	13	14		
1968	78	46	83	161	1	1		13	13	7	

Resultater fra folketingsvalgene i Uvelse kommune fra 1918 til 1968

Et tidsbillede fra Uvelse omkring år 1900

5 gårde, ca. 16 huse, 1 skole og 1 smedie med beboelse var det antal større eller mindre boliger, som udgjorde Uvelse. Hertil skal føjes, at enkelte huse havde 2 lejligheder. Det gjaldt blandt andet det tidligere stuehus til »Stenbygård«, som i 1883 blev flyttet til den nuværende grund, samt huset i Kirkestræde nr. 4, som nu er ombygget.

Af de 5 gårde var der to såkaldte halvgårde, det var »Loddegård« (Enggård), som omkring 1872 var delt mellem to søskende, således at den ene havde overtaget halvdelen af arealet og bygget en ny gård.

»Stenbygård« var ligeledes en halvgård, men hvornår der er bortsolgt 20 tdr. land til »Stangegård« vides ikke.

»Stangegård« var på grund af dette jordkøb ca. 30% større end de 2 øvrige helgårde »Bøllemose« og »Kongstedgård«.

»Stangegård«'s bygninger stammer fra midten af 1860'erne. Det var en trelænget gård med 2 udlænger - stald og lade beliggende med gavlen ud mod kirkegårdens sydlige del. Stuehuset lå mellem de to længers sydlige gavle med have, som efter gammelt landsbyfællesskab mødtes med »Bøllemose«'s have. Desuden var der en mindre længe, hvor kampesten var taget i brug ved opførelsen. Denne sidste længe var beregnet til svinehus. Kampesten fra markerne var i øvrigt et meget brugt materiale til byggeri. Bygningerne var selvsagt tækket med strå, dette byggemateriale var inden for rækkevidde. Markerne fra »Bøllemose« og »Stangegård« støder ligesom haverne op til hinanden, og et gadekær (mudderhul) var til fælles benyttelse for børn og ællinger.

»Bøllemosegård«, som blev bygget omkring 1870, ligger ved indkørslen til byen, når man kommer fra Lyngesiden. Ejer var Bent Nielsen, som i 1902 solgte gården til Chr. Christiansen.

Isak Christensen var ejer af »Stangegård« i et tidsrum før århundredskiftet, derefter ejede fru kaptajn Backer gården indtil 1911, hvor Frederik Nielsen overtog den.



Uvelse sprøjtehus og sprøjte fra 1850 til 1970.



Kongstedgård og Åbo fotograferet omkring 1910.



Bøllemosegård som den tog sig ud omkring 1910.



Gårdejer Anders Petersen med sønnen Poul fotograferet ca. 1925 ved Uvelse Enghave. I 1967 blev ejendommen opkøbt og senere sammenlagt med Tilsbækgård.

»Loddegård« var omkring år 1900 eller rettere før den tid ejet af Lars Hansen, derefter en kort tid af en mand ved navn Kjeldsholm, som i 1904 solgte den til Peder Nielsen, der havde den til omkring år 1916, hvor han solgte den og flyttede til Vassingerød.

Gården var en gammel gård, formentlig den ældste i Uvelse, tre små udlænger og et gammelt stuehus med korsstue. Årstallet for opførelsen kendes ikke, men vi skal nok tilbage til først i 1800-tallet. Omkring 1937 blev stuehuset nedrevet og erstattet af det nuværende stuehus.

»Kongstedgård« ejedes indtil 1896 af en mand, der hed Niels Hansen, han måtte sælge ejendommen af økonomiske grunde. Den blev købt af Isak Christensen, »Stangegård«, som i år 1904 solgte den til sin søn Chr. Thorvald Christensen. Gården havde fire længer med stuehuset placeret mod vest, en stentrappes førte op til stuehuset. Da det var ud-tjent som sådan, byggede Chr. Th. Christensen i 1910 det nuværende stuehus, der ligger ved indkørslen til den daværende gård. Hvornår gården er opført kendes ikke.

»Stenbygård« lå på sin nuværende grund og var kun ca. 20 år gammel omkring århundredeskiftet. Det var efter datidens forhold store bygninger, men når man ser bort fra tømmeret, som var ret godt, var genbrugstanken allerede den gang godt på mode. Den ejedes af sognerådsformand Peter Andersen. Alle de nævnte gårde var stråttækkede.

Gennem byen løb det lille private vandløb, som danner skel mellem »Stangegård« og »Stenbygård«'s marker, og som, før det blev rørlagt, delte »Stenbygård«'s skifter i to dele. Nu ligger det i Stenagers vej. Grøften fortsatte langs Uvelse byvej ud for Kirkestræde - videre under vejen forbi Åbo (Uvelse byvej nr. 7) og »Kongstedgård« og endte i Uvelse å, omtrent hvor stien mellem Skoleloden og Kornvænget går. Ud for Kirkestræde nr. 42 var grøften mellem vejen og huset ret bred, og to planker var lagt over grøften, så man kunne gå tørskoet ind til træskomand og hjemmeslagter Peder Larsen, som boede i huset. Senere boede sypigen Karen Pedersen der.

Langs med byvejen og hen til Kirkestræde lå en trelænget ejendom, som nærmest lignede et husmandssted, hvad det da også var, idet der til ejendommen hørte 4 tdr. land. Men disse var beliggende i Uvelse Enghave nr. 2. Jorden tilhørte først ejendommen Uvelse Enghave nr. 1, men blev senere erhvervet af ejeren af »Karenslyst«. Den omtalte ejendom blev i 1904 købt af Poul Smed, da sønnen hans Nielsen havde overtaget smedien. Huset nedbrændte i 1923 og blev ikke genopført.

Den tredje ejendom var Kirkestræde nr. 40. I dette hus boede en brødkusk ved navn Lars Peder Jensen og hans kone Marie. Før Lars Peder

Jensen blev brødkusk, var han husmand på »Højlude«. Han kørte brød for det nu nedlagte bageri »Bøgeholm« i Vassingerød. Han gik fra Uvelse til »Bøgeholm« tidligt mandag morgen og vendte tilbage til Uvelse lørdag aften efter 6 dages brødkørsel.

Bag dette hus lå et andet hus, som for længst er nedrevet. Her boede en maler ved navn Mouritzen.

Overfor brødkusken boede glarmester Peter Larsen og hans kone Nelly, som igennem mange år gjorde rent i skolen. Nelly, som var svensker, kom til Uvelse ca. 1869. Hun opnåede en alder af 100 år.

På hjørnet af Uvelse byvej og Kirkestræde lå et hus med forsiden mod strædet. I dette hus boede tømrer Gustafsen. Han påbegyndte et nyt hus på grunden, Uvelse byvej nr. 14. Dette hus blev ca. år 1900 købt af tømrer Søren Olsen, som fuldførte byggeriet.

Før år 1900 lå der på Uvelse byvej nr. 7 et hus, hvor Hanne Høkers boede. Hun handlede med almindelige daglige varer, blandt andet solgte hun bolsjer, som børnene købte. Bolsjerne var i dåser, og som regel blev der lidt smuld på bunden af dåsen. Dette smuld dryssede Hanne på disken til børnene, idet hun udbrød »Kylle - kyller - kyller«, og børnene slikkede på fingrene og drejede dem rundt i smulerne. I 1905 nedbrændte huset. Grunden blev erhvervet af tømrer Søren Olsen, som udover af sognerådet for en pris af 100,- kr. erhvervede gymnastikpladsen, som lå i fortsættelse af grunden. Han opførte et nyt hus kaldet »Hannesminde« - senere »Åbo«.

Følger man Strædet, som er Kirkestrædes oprindelige navn, og som i Uvelse kommunes bivejsfortegnelse stod som vej nr. 1, hvilket ikke var unaturligt, da vejen fører op til kirken, som er byens ældste bygning, er det første hus umiddelbart før kirken det tidligere stuehus til »Stenbygård«, som er indrettet til beboelse for et par familier, som regel enlige kvinder der ernærede sig ved malkearbejde. Huset blev nedrevet omkring 1916, men man kan endnu i 1980 se resterne af stensætningen fra hegnet omkring haven.

Langs med Kirkestræde, der går fra Uvelse bygade (Majergyden) til Strædet, lå vejmand Lars Larsens hus. Han ejede jorden i bymidten. I år 1900, da missionshuset blev opført, lod initiativtageren til dette hus en mindre træbygning opføre ved siden af Lars Larsens hus, beregnet til plads for heste for missionshusets gæster. Såvel som stald er forlængst nedrevet. Byggegrunden til det omtalte missionshus (Uvelse byvej nr. 6) blev skænket af gdr. Lars Jensen, »Kirkebakkegård«, Lystrup, som i 1905 byggede huset ved siden af, kaldet »Aldershvile«.

Efter kirken lå på venstre side af vejen 2 huse, hvoraf det ene var et

vinkelhus, her boede to familier. I den ene del boede Hans A. Hansen, som senere blev klokker, og i den anden del boede en ugift mand ved navn Niels Peder, som hjalp med forefaldende arbejde på gårdene. Ejendommen er nedrevet, og et nye hus opført (Kirkestræde nr. 4).

Det andet hus var Kirkestræde nr. 6, som var indrettet med 1 lejlighed og en stue til udlejning.

På den modsatte side af vejen lå klokker Jens Svendsens hus. Jens Svendsen var »berømt« for sin sang i kirken, han var altid et halvt vers foran. Huset blev købt af hans efterfølger i embedet, Hans A. Hansen, som tillige var vejmand. Hans kone Laura havde fransk vask og strykning.

Smedien var delt i 3 afdelinger, beboelse, stald og smedie. Indgang til smedien var fra byvejen, og gavlen lå mod Lynge-vejen. Beboelsen lå med gavlen mod byvejen, og langs byvejen lå stalden, hvor hesten stod.

De omtalte huse var alle en slags randbebyggelse af Uvelse bymidte, og imellem husene har der formentlig omkring 1870 ligget et gadekær, men bymidten deltes også på tværs, idet der er en ret stærk højdeforskel imellem arealerne. Dette kunne ses helt op til vore dage i skellet mellem Kirkestræde nr. 1 og det øvrige parcelhusbyggeri.

På den modsatte side af Lyngevej (Lyngvej nr. 4) lå der et langt smalt hus, som blev kaldt »Jacobsminde«. Op til huset førte en smal gang belagt med brosten. Her boede en mand ved navn Niels Hansen, han havde tidligere ejet »Kongstedgård«. Senere boede i huset en kone, som hed Stine og Jensigne og Anders Andersen. Huset nedbrændte i 1931, og et nyt hus blev opført længere nede mod vejen.

I næste hus (Lyngvej nr. 2) boede en mand ved navn Oluf Olsen, som var husmand på »Tilsbækgård«. I den ene ende af huset boede hans far Jens Olsen, som også havde været husmand på samme gård.

Husene Gørløsevej nr. 1 og 3 blev opført omkring år 1900 efter en brand. Branden opstod ved uforsigtighed, da der skulle steges flæsk. Før branden boede i nr. 1 en høker Nielsen og i nr. 3 en skrædder Peter Hansen, som efter at han selv var flyttet til Brede, udlejede huset til Marie og Oluf Jensen. Høker Nielsen blev regnet for at være lidt dyre- re med varerne end den før omtalte Hanne. I nr. 3 boede senere Elisabeth Christiansen, hun var datter af smed Niels Christiansen, Langbjerg.

Lidt længere ude af Gørløsevejen lå en lille ejendom. Her boede Ole Andersen, der foruden at passe ejendommen var handelsmand og æg-



Uvelse Brugsforening, da varerne endnu blev leveret og afhentet med hestevogn.



Byvangsgården ca. 1900 med gårdejer Lars Nielsen, familie og husstand.



Klokker H.A. Hansen med familie fotograferet ca. 1905 foran deres hjem, Kirkestræde 4 i Uvelse. Damen til venstre er klokkerens kone, og damen i midten klokkerens moder.



I 1915 er klokker H.A. Hansen flyttet fra nr. 4 til nr. 1 i Kirkestræde, hvor dette foto stammer fra. H.A. Hansen var klokker ved Uvelse kirke fra 1903 til 1932. Her ses familien med H.A. Hansen til venstre, dernæst datteren Mary Hansen, gift med gårdejer Niels Johansen, Sigerslevøster, sønnen, Andreas Hansen, senere sparekassedirektør i Frederiksværk samt hustruen Laura Hansen.

samler. Denne ejendom blev senere telefoncentral, som datteren Jensigne passede.

Som den sidste ejendom i Uvelse kan nævnes Gørløsevej nr. 15. Denne lå tidligere i vejgaflen mellem Gørløsevej og vejen til Lystrup (også kaldet Præstevej). Dette husmandssted indeholdt tillige en smedie. Både beboelse og smedie brændte i 1908, men smedien var da forlængst nedlagt. Ilden blev påsat af et lokomotiv, der trak tipvogne med grus fra Langebjerg til Lindholm station (til opførelse af hovedbanegården).

På Gørløsevej lå også umiddelbart efter det nuværende nr. 15 et hus kaldet »Pilebakkehuset«. Omkring »Pilebakkehuset« lå 3 huslodder. Det ene lod tilhørte dette hus. Det andet lod hørte til klokker Jens Svendsens hus, og det tredje lod hørte til Uvelse smedie (Hans Nielsen).

I den yderste ende af »Lystrupgård«'s marker, hvor Nr. Herlev og Uvelse sogne mødes, boede Rottwitt's minister. Manden hed Larsen, han havde fået dette tilnavn, fordi han var husmand hos Rottwitt, »Lystrupgård«. Han havde fået lov til at bygge et hus på lejet grund (99 år). Huset blev nedrevet i 30'erne af ejeren af »Lystrupgård«, Aage Olsen. Indtil nedrivningen boede i dette hus Jens Larsen, som var søn af førnævnte husmand.



Uvelse Smedie indtil 1946.

Der fandtes grøfter og træer langs vejen i byen. Foruden den tidligere nævnte grøft var der i den vestlige ende af byen et forholdsvis større vandløb, som havde sit udspring i den vestlige del af Uggeløse sogn. Dette vandløb delte Skolelodden i 2 dele og havde udløb i skellet mellem Uvelse, Nr. Herlev og Gørøløse sogne. Denne grøft er nu delvis rørlagt, men strækningen fra Uvelse til Kollerødåen ligger stadig ubørørt.

I det næste hus boede Peder Jensen, som var skovarbejder og teglværksarbejder. Han var i en periode sognerådsmedlem.

I huset Søvej nr. 1 boede Niels Andreasen, en datter Anna blev senere gift med Chr. Nielsen, som i lang tid boede i huset, indtil de flyttede til Uvelse. Chr. Nielsen var en overgang vejmand i Uvelse kommune.

I Søvej 3 boede Søren murer. Om huset dengang ejedes af »Lystrupgård« vides ikke, men det blev i hvert fald senere erhvervet af ejeren af »Lystrupgård«, og i mange år boede Jens Peter Christiansen her. Han var husmand på gården. Vi er nu nået til den gamle sti, men som forholdene er, må vi nøjes med at »kigge« over mod skoven.

Fortsætter vi ad vejen fra Lystrup mod Slingerup (Præstevejen) ligger »Skovly« på højre side helt nede ved skoven. Her boede snedker Larsen og hustru, sidstnævnte havde pensionat og var desuden kokekone.



Afbyggersted, senere telefoncentral i Uvelse.

Længere mod Slingerup på venstre side ligger »Skovfred«, og her boede Anders (2 gange), svigersøn af Frederik Poulsen. Han byggede huset om, og senere boede Hans Rasmussen i huset. Hans Rasmussen samlede æg og var forhandler af viktualievarer fra Frederikssund Svineslagteri. Senere byggede han et hus nærmere mod skoven. Allertil sidst borte helt ud mod sognegrænsen lå »Mosehuset«. Her boede den lille Søren, som hed Søren Jørgensen, hans kone kaldtes Stine Sørens. Søren var landarbejder, tærskemænd, han kunne bruge sin plejl, så rugen kunne forvandles til langhalm.



Parti fra Uvelse set fra Lyngevejen. Fotografi fra omkring 1910. I dag er de frie områder godt bebygget med parcelhuse.



Lystrupgård, som den tog sig ud før branden i 1906.



Malkeholdet på Lystrupgård er klar til at gå i gang.

Et tidsbillede fra Lystrup omkring år 1900

Kommer man gående fra Uvelse mod Lystrup, har man på højre side »Lystrupgård«, hvis store stråttækkede bygninger dominerer Lystrup by. Ud mod vejen ligger en længe. Gennem porten kommer man ind på den rummelige gårdsplads, og lige foran os ligger hovedbygningen. Midt i denne er et tårn, der markerer forskellen mellem denne noget herskabelige bygning og stuehuset på en bondegård. På vor venstre side ud mod byen ligger den af kampesten opførte ladelænge, og ud mod marken ligger staldlængen.

Ved at se på den gamle gård kan det ikke undgås, at dens noget omskiftelige historie griber een. »Lystrupgård« har været ejet af kronen, den har været avlsgård og lystgård uden jordtilliggende - vel nærmest et jagtslot.

Omkring år 1800 var den først selvejergård, derefter fæstegård - formentlig arvefæste - men de to sidste forhold må formodes at være mere knyttet til gården »Espenheim«, som omkring udskiftningen var selvstændigt matrikuleret og var lige så stor som »Lystrupgård«.

Prprt. Rottwitt ejede »Lystrupgård« fra 1869 til 1899, derefter fru Magdalene Hoffmeyer, som i 1901 overdrog den til sin søn, der senere blev jægermester. Såvel Rottwitt som Hoffmeyer har været medlemmer af Uvelse sogneråd.

Omkring år 1900 og faktisk så længe gården var i Hoffmeyers eje (indtil 1918), kan det siges, at »Lystrupgård« betød meget for byen og egnen. Byens husmænd arbejdede der, ligesom deres koner hjalp i køkkenet og som malkekoner. Såvel gården som skoven gav dem det daglige brød.

»Lystrupgård« brændte i 1906 og blev genopbygget i 1906-07 af arkitekt Hagen. Hoffmeyer købte gården »Viderød«, som var en firelænget gård, tækket med strå. Her boede han, medens »Lystrupgård« blev genopbygget. »Viderød« var ansat i hartkorn til 8 tdr. mod »Lystrupgård«'s knapt 6 tdr. i Lystrup og 12 tdr. i Uvelse. Disse sidste den tidligere gård »Espenheim«.



Lystrup Smedie.



Hus på Søvej i Lystrup.

Sammen med »Lystrupgård« brændte et hus i Lystrup tilhørende husmand og kusk på »Lystrupgård«, Frederik Poulsen. Huset lå omtrent, hvor den såkaldte branddam nu ligger, det blev genopført med facade mod vejen. Frederik Poulsens ene bror, Jens, faldt ved Dybbøl i 1864 - kun 24 år gammel.

En søn af Frederik Poulsen blev opkaldt efter ham. Han var i mange år skomager i Lystrup. Hans kone, Oline, var datter af Peter Jensen, ligeledes Lystrup. En anden søn, Niels Poulsen, overtog huset, som i dag ejes af dennes søn, Arne Poulsen. Niels var ligesom sin far en år-række kusk på »Lystrupgård«.

Det næste hus, vi finder på samme side, ejedes af Hans Christensen, der var pranger. Det vil sige, at han handlede med grise og høns eller hvad andet, der var mulighed for. Han afsatte sine varer i København. Han havde samme evne som de fleste handelsmænd. Han vurderede ikke sælgerens varer særlig højt, og når en husmand- eller gårdmandskone skulle afsætte sine i egne øjne fede høns, så sagde han »Pyt - puh«, og dermed var hønen blevet til en anden classes høne.

Vejen, som nu hedder Kærvej, førte den gang til Uggeløse over »Lystrupgård«'s og »Viderød«'s marker fra Hans Christensens hus og forbi det tidligere fodermesterhus (Lystrupgårds). I huset boede den gang en mand ved navn Vilhelm. Hans kone kaldtes Stine Vilhelms. Vejen gik videre forbi det såkaldte »Polakhus«, som dengang lå på vejen til »Lystrupdal«, og senere er blevet flyttet længere mod Lystrup, hvor det nu ligger. Navnet »Polakhuset« stammer fra, at der en overgang var mange polakkere her på egnen som roearbejdere. Disse boede i dette hus, som var en lejebolig til »Lystrupgård«.

Tilbage til byen og til den før omtalte »Viderødgård««, som Hoffmeyer erhvervede. Her boede indtil århundredskiftet Niels Christensen, som gentagne gange har været sognerådsformand. Hans sidste formandsperiode var i begyndelsen af 1890'erne.

På Lystrupvej nr. 47 lå den gang et gammelt stråttækt hus, hvor Niels Andersens enke boede. Huset blev senere erhvervet af Vilhelm Hansen, som dels var husmand på »Lystrupgård« og dels ernærede sig ved stenslagning. Han mistede sit syn ved sprængning af sten til »Kirkebakkegård«'s kampestenmur.

Derefter når vi til købmanden. Der har gennem tiderne været mange købmænd eller høkere. Omkring århundredskiftet var det hører Frederiksen, der stod for bolsjedåsen, snapsedunken og margarinen, eller hvad det mest nødtørftige til livets ophold kunne være, for mere blev der aldrig råd til. Omkring 1910 erhvervede H.P. Hansen køb-



Lystrup set fra Slangerupvejen.



Kirkebakkegaard i Lystrup i postkortudgave fra omkring 1915.



Gæssene plukkes på Kirkebakkegaard.

mandsforretningen, som nu blev en forholdsvis god forretning i konkurrence med »Brugsen« i Uvelse.

Han drev desuden mølleri og fortsatte den sadelmagerforretning, som han havde påbegyndt i Strædet nr. 2. Dengang kaldet »Skrædderens hus«, fordi der havde boet en skrædder. Her beskæftigede han et par svende. I huset boede sadelmager Hansens forældre, senere den før omtalte stenslager - Vilhelm Hansen og derefter i mange år Jensigne og Anders Andersen. Foruden at være købmand og sadelmager var H.P. Hansen stærkt engageret i lokalpolitik, uden dog at komme i sognerådet. I vore dage ville han nok være regnet for aktivist.

I huset Lystrupvej nr. 72 boede Jens husmand og Stine, senere murer Rasmussen. Vi er nu nået frem til smedien, som blev bygget i 1896 af Peter Jørgensen. Peter Jørgensens far havde haft ejendommen »Bøgely«, Lystrupvej nr. 70, og hans kone Kristine var søster til tømrer Søren Olsen og Ole Olsen, Uvelse, ligesom han også var i familie med Lars Jensen, »Kirkebakkegård«. Peter Jørgensen tilhørte ligesom Lars Jensen »Indre Mission«. Peter Jørgensen solgte i 1910 smedien til Aksel Rasmussen, som senere overdrog den til sin søn, Viggo Rasmussen.

Lars Jensen solgte først i århundredet »Kirkebakkegård« til kommissionær H.P. Christiansen, der såvel i den tid han boede i Lystrup og senere i Uvelse var stærkt i forgrunden i det lokale politiske og religiøse liv, medlem af menighedsråd, sogneråd og leder af det lokale Indre Mission. Hans kommissionærvirksomhed bestod i, at han medvirkede ved salg af blandt andet kreaturer og kartofler.

De næste tre huse er opført på »Kirkebakkegård«'s jord. Da Peter Jørgensen havde solgt smedien, byggede han i 1911 huset Lystrupvej nr. 37. I nr. 35, hvor nu Anna og Svend Eriksen bor, som blev opført i 1909, boede cykelhandler Alfred Larsen. Det tredje hus »Lystruphøj« (nr. 33) blev bygget i 1915.

Inden disse huse blev bygget, lå her en sti, som førte over sidstnævnte hus' areal (en slags sandgrav), videre langs »Kirkebakkegård«'s skel mod »Lystrupgård«, man passerede en tørvegrav, inden man nåede skoven. Her havde ejeren af »Kirkebakkegård«, Lars Jensen, som holdt af at snedkerere, lavet en låge flankeret af et indgangsparti. Den første del af skoven tilhørte »Kirkebakkegård«. Den sti er senere nedlagt, og i mine første skoleår (1916) lå stien på »Lystrupgård«'s areal, og en bro førte over det, man dengang kaldte »Lystrup sø«.

Denne bro havde den tidligere omtalte købmand Hansen sin del af æren for. Stien er nedlagt af ejeren af »Lystrupgård« på grund af hærværk på broen. Der kan ikke herske tvivl om, at stien, uanset hvor

den har ligget, gennem tiderne har været benyttet af Lystrup bys beboere, ikke alene når de skulle i skoven til pinse eller efter et juletræ, men også når husmandskonerne har båret kvas hjem fra skoven på deres trætte rygge. I vore stiglade tider burde det være en ganske selvfølgelig sag at genskabe stien, så Lystrup by igen kunne få en naturlig forbindelse til skoven.

»Bakkebo«'s beboere på omtalte tid kendes ikke, men i »Flidsbo« boede Niels Larsen og Oline, senere murer August Christensen, som byggede huset om, og deltog i det offentlige liv, som sognerådsmedlem, sygekasseformand og brugsforeningsformand.

»Ønskehuset«, Strædet nr. 4 blev kaldt for sypigernes hus, her boede smed Peter Jørgensens to søstre Anna og Kristine, som ernærede sig som sypiger. I det næste hus boede krigsassessor Helsing, han var oprindelig skibstømrer ved Holmen og fik ved sin afsked denne titel, der svarede til sergent.

I første hus på venstre side boede en familie, hvor manden hed Chr. Vilhelm, og i det øverste hus boede Sigfred og hans kone Sofie. Sigfreds glansperiode var, da han var vestindisk soldat. Da de kom på »De gamles Hjem«, var Sofie altid parat med en hjælpende hånd.

I Strædet nr. 5 ligger et nu meget ombygget hus, som man i gamle dage kaldte »Penalhuset«, senere »Kufferten«. Huset ejedes af »Lystrupgård« og blev benyttet til arbejderbolig, en overgang boede her polakker.

Hvem der boede i »Rytterhuset«, Strædet nr. 7, omkring århundredeskiftet vides ikke, men den tidligere omtalte Niels Larsen og hans hustru, Oline, boede her i mange år. Om vinteren var Niels Larsen skovarbejder, om sommeren kalkede han gårde og huse. Oline passede foruden sine egne børn også sognefogedens børn. En datter, Johanne, blev gift med den senere sadelmager og ringer og graver i Uvelse, Olaf Jensen. Det fortælles, at der ved »Rytterhuset« skulle have været en staldlænge, som blev brugt til hestestald. Det er ikke utænkeligt, da »Lystrupgård« en overgang skulle have været ryttergård, men Olaf Jensen kender intet til rygtet.

Folkesagn

Anders Uhrskov, Kbhvn. 1922, side 144, Uvelse sogn

I gamle dage var der et stort bakkedrag, der hørte til Lystrupgård og kaldtes Langebjerg. I bakken boede en trolde, som ikke kunne lide, at der blev bygget kirker, for han kunne ikke tåle, at der blev ringet med kirkeklokkerne. En aften hørte han, de ringede med kirkeklokken i Herlev. Han blev så rasende, at han tog en mægtig sten og kastede den med stor kraft mod kirken for at knuse tårnet, men den nåede kun halvvejen, og der ligger den den dag i dag, og stedet fik navnet Højsten.

Kongebakke I

Et stykke uden for Slangerup ligger der en stor bakke bevokset med træer, som kaldes Kongebakken. Om denne bakke går det sagn, at der skal ligge tre konger begravet i den. Engang gik en kone ud for at skære græs på denne bakke. Da hun havde gjort det nogen tid, rejste hun sig op, og hun så da, at der et stykke oppe på bakken holdt en mand i uniform til hest. Hun stod forskrækket og så dette syn, men lidt efter så hun skikkelsen fortone sig og forsvinde, som om den var sunket i højen.

II

I Lystrup skov findes en meget stor bakke, som kaldes Kongebakken. Den er så høj, at man bruger 10 min. til at gå fra dens fod til toppen. Heroppe er der indrettet en flad plads med bænke ved siderne. Denne plads benyttes om sommeren af egnens ungdom til at danse og more sig på. Sagnet fortæller, at her ligger Kong Valdemar Sejrs begravet med sine jagthunde. Valdemar skulle være en megt ivrig jæger. Der fortælles, at han hvert fjortende år jagede med alle sine hunde igennem skoven og øster over Lystrup sø igennem Lystrupgård, således at alle dørene på hele gården bliver slået op, men ikke lukkes igen. Og så forsvinder de herfra tilbage til Kongebakken.

Trolden der ville fylde Attemose

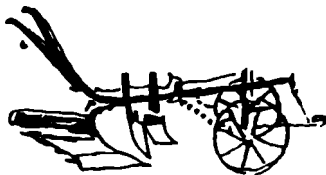
Der fortælles, at engang i fordums dage var der en trolde, som ville fylde Attemose ude ved Hillerød. Han tog da en stor sæk og fyldte den med jord, hvorved den hulning i Lystrup skov, som kaldes Helvedes hul, fremkom. Poseen var imidlertid ikke rigtig tæt, han gik og spildte

lidt hele tiden, hvorved Langebjerg opstod. Omsider mærkede han, posen begyndte at blive noget let, og så blev han så ærgerlig, at han smed resten ud i en bunke, som kaldes Hanebjerg, og som ligger ca. 1 km nord for Langebjerg.

Kæmpen i Lystrup

Det fortælles, at der engang boede en kæmpe i Lystrup. En dag skulle han ud for at hente en pose sand. Han fandt da også et sted, som ligger mellem Gørløse og Freerslev og Herlev og Lystrup. Da han havde fået posen fuld, viste det sig, at jordsmonnet var sunket til en eng på ca. 1000 tdr. land, der ligger den dag i dag imellem ovennævnte byer. Nu begav kæmpen sig hjemefter, det gik også ret godt, til han nåede grænsen mellem Kurreholm og Uvelse. Men så gik der hul på posen, og sandet begyndte at løbe ud. Kæmpen bemærkede dog ikke, at der var hul og fortsatte naturligvis sin gang hjem ad Lystrup til. Da han nåede vejen mellem Gørløse og Herlev, syntes han nok, at det lettede lidt i posen. Han standsede da for at se til sin pose, men til sin store forbavselse opdagede han, at der kun var en stor sten tilbage i den. Herover blev han så vred, at han tog denne sten og kastede den efter Herlev klokketårn, som ligger ca. 1/2 mil borte. Den nåede dog ikke så langt, men faldt ned en 1500 alen fra det sted, han stod, altså på fhv. gårdejer Jens Mortensens jord i Uvelse, og der står stenen den dag i dag, 3 alen i tværmål og rager ca. 4 alen over jorden. Hvor langt den stikker i jorden ved vist ingen, men hans hånd med fingeraftrykkene er fremdeles uudslettelige. Sandet, som var i posen, dannede et bjerg, som kaldes Langebjerg, det er ca. 1/4 mil langt.

I efterstående noter bemærkes det, at sagnet om Kongebakken II er meddelt af Erna Christensen, Helsingørsk skole, samt videre: Det ligger nær at antage, at meddelelsen forveksler Valdemar Sejr med Valdemar Atterdag, om hvis natlige jagt, der er utallige sagn rundt om i Nordsjælland, men helt sikkert er det ikke. Den nordsjællandske folkeoverlevering kender såvel Valdemar Sejrs som dronning Dagmars navne.



Stort og småt

Uvelse hørte i gamle dage i valgmæssig henseende til Frederikssundkredsen.

Bent Nielsen, »Bøllelose« kørte for glarmester Peder Larsen og naboen Lars Peder Jensen til valg i Frederikssund.

Da valgbehandlingen var overstået, og de to førstnævnte havde stemt på Venstre, sagde Bent Nielsen til Peder Larsen, at nu skulle de køre hjem. »Skal Lars Peder da ikke med?«, spurgte glarmesteren. »Det må han selv klare«, sagde Bent Nielsen.

Grunden til ændring i transportforholdene kan man kun gætte på.

Nielsen, »Højlande«, havde selv tjent til at købe sin gård, »Nordsjællands bedste«, sagde han. Han havde fyrretyve malkekøer, hvilket han ikke glemte at gøre opmærksom på, når han på landbrugsmøder stillede spørgsmål.

En gårdmand i omegnen var meget stolt af, at hans datter skulle giftes med en akademiker. På bryllupsdagen indfandt smeden sig med et telegram. Gårdmanden sagde til ham, at han ikke kunne invitere ham ind at hilse på gæsterne, da de alle var lærde folk. »Jeg kunne da vaske hånden«, sagde smeden.

På en af gårdene i sognet havde man inviteret malkekonen og hendes mand og børn til at spise hos dem juleaften. Manden havde nok taget lidt på forskud af den billige brændevin, så han ville ikke med. Så blev konen vred, tog en spegesild (formentlig det forhåndenværende) og slog ham i hovedet med den. »Jeg tror fan'me, kællingen vil slå mig ihjel med en spegesild«, råbte manden.

I Lystrup boede Vilh. Hansen. Han slog sten og kaldte sig for kejser over alle stenene, hvorfor han altid blev omtalt som »Kejseren«. Der skete desværre en ulykke, så han mistede synet. Han fik erstatning, så han kunne købe et hus.

Sigfred havde været soldat i Vestindien. Umiddelbart før 2. verdenskrig havde sognerådet arrangeret udflugt for de ældste i sognet. Tu-

ren foregik i private biler. Smedemester Harald G. Petersen havde som eneste passager Sigfred. Da de havde kørt lidt, sagde Sigfred til H.P. »Mester, jeg bryder mig ikke om at køre i kortege«, hvorefter smeden holdt ind til siden og lod de øvrige biler passere, således at Sigfred kom standsmæssigt til restauranten, hvor man skulle spise.

Når lærer Hansen med familie skulle til Hillerød, lånte de Chr. Th. Christensens gamle sorte hest. Den var ikke nogen stor trav, og pigerne ville have deres far til at skynde på hesten. »Går det ikke hurtigt nok, kan I stå af og gå«, var Hansens svar.

Før i tiden var det meget almindeligt, at man kom med kager eller mad på barselsbesøg, maden var ofte »Sød suppe«. En gang var det sket, at flere var kommet med denne spise, og børnene i det hjem, hvor der var kommet en »ny«, sagde derfor: »Nu mangler det bare, at Anna Frederik Niels kommer med Sød suppe, så har vi rigtig fået sødsuppet os«.

De fleste børn i skolealderen husker som regel deres fødselsdag. Således var det ikke med Nils Pæsens August, han havde indrettet sig efter andre tidsnormer. Når han blev spurgt, hvornår det var hans fødselsdag, svarede han: »Jeg er født i kartoffeltiden«.

Da Bøllemosegård i året 1918 brændte, blev en ung karl sigtet for brandstiftelse, han blev derfor ført til arresthuset i Hillerød. Hans Axel Hansen skulle køre ham dertil, og fyren blev anbragt på sædet i fjedervognen mellem Hans Axel Hansen og fattigforstander Anders Hansen, som skulle passe på den sigtede. Pludselig råbte Hans Axel Hansen: »Han niver mig« - »Hvad gør han?«, sagde Anders Hansen - tog fyren og løftede ham op, så han kunne sprælle. Da vognen holdt foran rådhuset, ville sigtede ikke med. Anders tog ham og trak ham op ad trappen. Hvorvidt pågældende havde sat ild på gården, ved jeg ikke.

Hans Rasmussen, der var ægsamler, havde tjent hos sognefogeden i Kollerød. Han stemte på Højre - de konservative - for sognefogeden havde sagt, at man skulle stemme på folk, der kunne klare deres egne sager.

En stor mand i sognet i slutningen af dette århundrede var sognefoged Pedér Pedersen, kaldet »Fogeden«. Han ejede »Tvinnemosegård«.

og »Kongshøjgård«. Det har sikkert kostet arbejde og sparsommelighed at nå så vidt. Det fortælles, at han kun havde købt to flasker øl i sit liv. Et barn slog den ene flaske i stykker. Hvor den anden blev af, vides ikke.

En gang var en karl kommet helt til enden af marken på »Tvinne-mosegård« med et læs gødning, da han opdagede, at han havde glemt møjgreben. Nu var gode råd dyre, han turde ikke køre den lange vej hjem efter møjgreben, og selv om hans påklædning var vest og hvid skjorte, stak han hænderne i møjlæsset og fik det hele læsset af med hænderne.

Ved læsning af afsnittet »Uvelse Sogn gennem 100 år« vil man formentlig studse over det forholdsvis store antal børn, der blev anbragt i pleje. Årsagen var, at en del børn fødtes udenfor ægteskab. I de fleste tilfælde var det mødrenes forældre, der påtog sig opdragelse af børnene, hvilket har medført store økonomiske belastninger for bedsteforældrene.

En lov, der forbød familier over en vis alder at have børn i pleje, var under visse forhold urimelig, selv om den skulle tjene børnenes tarv, og havde de nyvalgte børneværn ikke den store forståelse af, at blodets bånd er stærkt, og ophold hos bedsteforældre - trods alder - kunne være det bedste for børnene, ville denne lov have medført store tragedier.

Helt op til den anden verdenskrig var den ugifte mors kår ret hårde, men enkelte ugifte mødre kunne dog være ret humoristiske, som pigen der sagde: »Det er da ikke nødvendigt at være gift for at få børn«. Hun havde fire børn med forskellige fædre.

En sognefoged var anerkendt som en af sognets førstemænd, han stod på højde med sognerådsformanden. Han skulle ikke vælges, men blev udnævnt af amtmanden efter indstilling fra politimesteren. Efter sognerådernes oprettelse skulle disse dog også give indstilling ved valg af sognefoged. Sognefogeden havde politimæssige beføjelser i sognet, han var tillige lægdsmand, det vil sige, at han skulle sørge for, at unge mænd blev indskrevet i lægdsrullen. Han deltog i session på lige fod med de øvrige sessionsmedlemmer og skulle udtale sig om sognets unge mænd var egnede til at blive soldater. Sognefogeden foretog også borgerlige vielser, da disse blev indført. Sognefogeden var som regel gårdejer, men afstod fra denne titel til fordel for sin embedstitel »Sognefoged«.

Vedrørende sognefogederne i Uvelse denne noget ufyldstgørende fortægnelse:

I 1821 overtog Hans Jensen gården »Tilsbæk« efter sin moder, der var enke efter Jens Willumsen. Hans Jensen var sognefoged, men om hans udnævnelse til sognefoged fandt sted samtidig med, at han overtog gården, ved jeg ikke. Han efterfulgtes i 1862 af gdr. Peter Petersen, »Tvinmosegård«. Han afløstes som sognefoged af sin svigersøn, Lars Peter Andersen, »Stenbygård«, som bestred hvervet indtil 1913. Derefter fulgte gdr. Jørgen Nielsen, »Møllegård«, Lystrup. Han var sognefoged i 41 år, indtil 1954. Hans efterfølger var gdr. Oluf Hansen, »Vidjegård«, Uvelse, som blev den sidste sognefoged, idet stillingen blev nedlagt i 1973. Oluf Hansen var således sognefoged i 19 år.

Familiens pligtfølelse, når der var sygdom i familien var stor. Hertil kommer, at den såkaldte offentlige mening dømte den, der svigtede hårdt.

Her kan nævnes, at en gårdmand (tidspunktet var mellem 1. og 2. verdenskrig) gav en af sine sønner en motorcykel, en anden søn blev syg og kom på Statshospitalet. Han lod sognet betale for opholdet, hvilket var hans ret, men i folkemunde blev han dømt hårdt.

Pleje af sindslidende var en ret hård belastning for familien, men det følte som noget, man ikke kunne overlade til andre. Kun i tilfælde, hvor det var økonomisk uoverkommeligt, kunne man fravige denne pligt.

Som andetsteds omtalt, var det landmandens pligt helt op til tiden omkring første verdenskrig at hente »Doktoren«. Befordringen foregik med fjedervogn, Frederiksborgvognen. Den såkaldte »Doktorstol« blev anbragt på vognen, stolen var affjedret, så lægen ikke så meget mærkede vejenes dårlige forfatning. Efter 1. verdenskrig blev lægen selvtransportabel. Læge Bjergager, Lyngø, havde i begyndelsen en trehjulet bil. Det kan bemærkes, at under »Den spanske syge« blev hans indsats i bekæmpelse af denne sygdom vurderet meget højt.

Uvelse sogn blev betjent af lægerne i Lyngø og Slangerup. Disse læger har gennem årene ydet en stor indsats. Det har været et slid uden fast arbejdstid. Kørselen i vintertiden kunne være meget besværlig, når sneen havde gjort vejene næsten ufremkommelige.

Et par eksempler på lægernes kamp mod naturelementerne: Vi havde en sen aften ringet efter læge Mune, Lyngø. Snestormen havde næsten lukket vejene. Jeg stod ved laden med skovlen i hånden og spejdede efter billygterne, parat til at løbe bilen i møde og hjælpe den

fri, hvis den skulle standse, men læge Mune klarede turen som utallige gange før.

En anden gang var mor blevet syg og skulle have læge en aften. Hendes læge, Karsten Olsen, Hillerød, kunne på grund af snefygning ikke køre længere end til Nr. Herlev. Lotte måtte derfor for kane, og min nabo, Bent, kørte med, forsynet med skovl. Lægen blev anbragt i kane og klarede sin opgave, hvorefter han igen blev kørt til Nr. Herlev i kane.

Ikke en historie fra middelalderen, men fra slutningen af 40'erne.

Da sognefoged Peter Petersens (Tvinnemosegård) hustru blev begravet, var der et følge på 100 vogne. Det fortælles, at da den første vogn nåede kirken, passerede den sidste vogn »Højlund«. Denne begravelse fandt sted omkring århundredeskiftet. Uanset om døden indtraf i hjemmet eller andre steder, var det skik, at slægt og venner fulgte båreren til kirken, og kirkeklokkerne begyndte at ringe, når ringeren fra kirketårnet kunne se rustvognen. Var døden indtruffet udenfor hjemme, f.eks. på sygehuset, kørte man forbi gården eller huset, hvor afdøde havde boet og gjorde holdt ved stedet. Som regel var der strøet »grønt« på vejen det sidste stykke før kirken, og alle i sognet havde flaget på halv stang.

Det kan nævnes, at da gdr. Chr. Christiansens (Bøllemosegård) hustru døde, medens hun opholdt sig hos sin søn i Lønholt, kørte mine forældre til Lønholt og fulgte med hestekøretøj rustvognen til Uvelse kirke.

Var det slægtninge til nære bekendte, der døde, gjorde man, for at udtrykke mig lidt nordsjællandsk, rejse til vedkommende by hvor begravelsen skulle finde sted, for at vise sin deltagelse.

Et eksempel:

Da lærer Aage Th. Christensens mor døde, lejede nogle bekendte bil til Kalundborg for at følge.

Som andetsteds omtalt blev kapellet ved Uvelse kirke bygget i 1917. Det blev da skik og brug, at familie og bekendte deltog i en lille højtidelighed i kapellet, efter at kisten var anbragt. Kirkesangeren bad »Fadervor«, og man sang en salme. En lignende højtidelighed kunne også finde sted i hjemmet eller i sygehusets kapel.

Spising eller kaffedrikning efter en begravelse finder vel også sted i dag for den nærmeste familie, men går vi tilbage til tiden før århund-

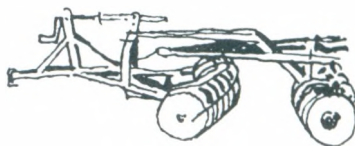
redskiftet var en større spisning i forbindelse med begravelse almindelig. Jeg husker, at kort efter at vi i 1913 var kommet til Uvelse, blev tømrer Søren Olsens svigermor begravet, og mine forældre var inviteret til spisning. De kendte måske knap nok konen. Kaffedrikning efter begravelse kunne i Uvelse efter 1943 foregå i gymnastiksalen ved skolen, før den tid måtte et sådant arrangement finde sted i hjemmet eller muligvis i Missionshuset. Der blev som regel udtalt mindeord om den afdøde og sunget en salme.

I sommeren 1931 skete to dødsfald, som nærmest fremkaldte en sognesorg. Sognefogedens Arne døde efter en motorcykelulykke, og en ung pige, Iris, døde pludselig. Sognets folk og flere andre mødte op og fyldte kirken. Det samme skete, da smedens Ellen i 1960 blev dræbt, idet hun kørte mod et vejtræ.

Var den afdøde medlem af sygekasse eller af skytteforeningen fulgte de to foreningers fane efter båren ud på kirkegården. I parentes bemærket var valg af fanebærer et vigtigt punkt på de to foreningers generalforsamling.

Efter at kartoffeloptagere eller kartoffelploven havde bragt de fleste af kartoflerne op for dagens lys, og disse var samlet op i kurve, smidt på vogne og kørt hjem, blev marken harvet en eller to gange, og de glemte kartofler samlet op. Pløjning af marken kunne så begynde, men her fremkom igen kartofler, der blev samlet op i en spand. Drengen (for det var som regel et barn) fik travlt med at samle kartofler op i plovfuren, et hårdt arbejde der var langt mere besværligt end at styre ploven. Efter traktorernes indførelse blev der ikke mere pillet plovkartofler op, måske var det også kun de mest påpasselige, der havde ladet dette arbejde udføre.

»Goddaw« eller slet og ret »Daw« var den almindelige hilsen, måske fulgt af en håndbevægelse op imod huen. Goddag var den mere formelle hilsen til fremmede og til personer på et noget højere niveau.



Gårde, husmænd og håndværkere

Før udskiftningen, som var et led i landboreformerne, og det vil sige før 1780, var i Uvelse (Ugelse) by ialt 17 gårde og 21 huse.

I Lystrup by var der 7 gårde og 21 huse, og det må formodes, at indbyggertallet i sognet svingede omkring 440, idet der i 1801 var 444 indbyggere.

Hvorvidt datidens landmænd har været glade for disse reformer er nok tvivlsomt, idet det betød en stor omvæltning, at 4 ud af 7 landmandsfamilier i Lystrup og 10 ud af 17 i Uvelse måtte forlade landsbyfællesskabet.

I Frederiksborg amts historiske årbog 1966 har landinspektør Birte Stig Jørgensen givet følgende skildring af udskiftningen i Uvelse:

Til oplysning om tidspunktet for Uvelse udskiftning findes dels materiale blandt landvæsenskontorets journalsager og dels i regimentskriver Rosenquists indberetning af 1/9-1784. Den 12. juni 1779 indstiller regimentskriveneren i en pro memoria til Rentekammeret, Uvelse by til udskiftning med angivelse af de dermed forbundne udgifter, og amtmanden anbefaler i sin påtegning hans forslag. Den 1. juni 1780 approberede kongen udflytningshjælp til 10 udflyttere af Uvelse by på Rentekammerets forestilling af 24/5-1780. I sin indberetning af 1/9-1784 oplyser regimentskriveneren, at Uvelse er udskiftet 1779.

Denne angivelse må da anses at være korrekt, da landsbyen ifølge journalsagerne må være udskiftet mellem 12/6-1779 og 24/5-1780, og da det normale tidspunkt for udskiftning var om efteråret efter høst, men før vintersæden var sået.

Samme kilde fastslår, at der i 1779 blev udflyttet 8 gårde i Uvelse. Der er derudover betalt udskiftningsgebyr for 2 gårde, og det må formodes, at disse er udskiftet det følgende år, ligesom der yderligere måtte udflyttes 2 gårde til, således at der kun blev 5 gårde tilbage i landsbyen.

I Lystrup blev der udflyttet 4 gårde i 1783, således at der blev 3 tilbage i landsbyen, hvilket stemmer med antallet af de nuværende gårde.

På et kort over Uvelse, som er udfærdiget i forbindelse med udstykningen, er indtegnet navne på gårde og ejere af disse, samt arealets størrelse. Dette er opført på efterfølgende fortegnelse sammen med hartkornsstørrelsen, som måske ikke i alle tilfælde er helt korrekt.

I Uvelse blev matr. nr. 3 - 4 - 5 - 6 og 7 liggende i byen, og i Lystrup blev matr. 1 - 2 og 3 liggende i byen.

Udflytningen var en stor omvæltning i de enkelte familiers liv. Nye ejendomme skulle opføres, og man måtte selv klare det meste, når der ses bort fra tømmeret, som blev udvist i statens (kronens) skove, og som bestod af 60 egestolper. Man fik dog en kontant hjælp på ca. 80 rdl., men de der blev tilbage i landsbyen måtte også yde hjælp til udflytterne, blandt andet skulle de tilføre gødning til udflytternes marker, som i så henseende havde været forsømte.

Den gård, som blev placeret længst væk, har nok været »Pedershåb« (Uvelsegården), som lå ved Nr. Herlev. Gården havde jord på begge sider af Lyngvejen. I en matr. fortegnelse fra 1873 er den stadigvæk betegnet som selvstændig gård, men er formentlig omkring århundredeskiftet opkøbt af ejeren af »Herlevgård«.

Andre gårde, som blev placeret langt fra skole, er »Strengenhøjgård« og »Hesselbjerg«.

Følger man disse 24 gårde gennem de ca. 200 år, der er forløbet siden udskiftningen, ville der kunne skrives mange historier om initiativ og arbejdsomhed, men også om nederlag i hverdagen. Flertallet af gårdene har været udsat for fallitter, frasalg af jord er kun i de færreste tilfælde sket af familiære grunde, i langt de fleste tilfælde er det af tvingende grunde, frasalget har fundet sted. Nedlægning af landbrug og sammenlægning med andre landbrug har dog også fundet sted ved fri handel.

Inden vi fordyber os i de 24 gårdes videre skæbne, er der grund til at se på, hvad de daværende ejere gik ind til, udover at flertallet af dem skulle bygge nye hjem.

Arve-fæsteskøder er inddelt i 24 artikler og trykt på fint papir, hvorpå kun gårdens ejer og arealet plus enkelte andre ting skulle indføres.

I arve-fæsteskødet for »Stenbygård« står kort fortalt, at vel fik Niels Bendsens arvefæste og skøde til »Stenby« med sine 7 td. 4 s. 0 fdk. og 15/16 album, men der var knyttet visse betingelser hertil. Gården

Si Christian den Syvende,
af Guds Raade Konge til Dan-
mark og Norge, de Wendes og Gothers, Hertug
til Slesvig, Holsteen, Stormarn, Ditmarsken
og Oldenburg; giere bitterligt: At Vi af forældres

Konagelig Raade herved gunde og aldeles riiede og arbande
fra Os og Vore Kongelige Arve Successorer, til den hæderlige
Reutemænd *Niels Bondson* og hans
Arvmaer, den under Frederichsborg Amt beslaagende, og hiind-
til af *Rannem Jette* i Hæste barde Gaard
i *Heger* Eran og *Holten* See,
Stenby kaldet, af Hartorn Ager og Eng
Lender, *Storper*, *Riedingkar*, *Albin* med af
dens Tillagende, efter den Rette Udskitning og Fordeeling,
samt efter det herved følgende Copie-Læse, som uddifer alle
Gaardens Jorder, og ved Tal deres udoortes Skæftinters
Længde, og er overensstemmende med den for Amtet indre-
tede og i Vort Rentekammer værende *Organts Protocol*, alt
til evindelig Arv og Egenom, for bemælte *Niels*
Bondson samt hans Arvinger og Efterkommere,
eller hvem, som han eller de, i Kraft af den ham herved
F. 2. L. med.



Den nuværende Stenbygård - opført 1883.

blev dog hans og hans efterkommere, han havde også ret til uhindret at afhænde den i to eller flere dele, men skete det, hvad man allernådigst havde forudset, så skulle der betales 1 rd. for hver td. land, der blev frasolgt indtil 10 td. land, og indtil 20 td. land 2 rd. pr. td. land. Dette gjaldt dog ikke ved salg til børn.

Der var desuden indsat en bestemmelse om, at der ikke måtte ske sammenlægning, så gårdens areal kom til at overstige 16 td. hartkorn. Der skulle svares landgilde m.v. indtil udgangen af året 1804.

Derefter skulle svares følgende afgifter:

4 td. rug 2 skp.
4 td. byg 2 skp.
4 td. havre 2 skp.
11 rd. og 56 skilling

Disse afgifter var til staten, idet »Stenbygård« oprindelig var fæstegård under staten.

Derudover skulle gøres 4 rejser til den kongelige tjeneste. Betalingen herfor skulle være en trediedel mindre pr. mil, end den vognmændene i Hillerød skulle have.

Følgende er afskrift af skødets art. 9 og 10:

Gårdens ejer skal som hidtil erlægge sin andel af de på delinquenttagers udførsel og delinquenternes underholdning og varetægt gående omkostninger, ligesom andre i amtet. Så skal og delinquentere køres af bønderne. Ligeledes betaler han og efterkommere fremdeles som hidtil doctorgage, mestermands- og stokkemands-penge, samt dommerkorn m.v., som til rettens håndhævelse i landet er eller herefter vorder påbudne.

Fremdeles erlægger gårdejeren sin anpart af distriktets skoleholders og jordemoders løn, og andre af dem tillagte emolumner, samt af sygehuspenge, således som samme eller ved nærmere bestemmelse for hele amtet for hannem vorder fastsat. Så leverer han også årligen og uden betaling sin anpart af den til distriktets skoleholder og skole, samt jordemoder til sygehuset og hospitalet i Frederiksborg allernådigst tillagte tørv, ligesom også den bestemte fougage til skoleholderen. Endelig besørger han med distriktets og amtets øvrige bønder den udvisning frit hjemskovet, som enten er eller herefter vorder bemeldte personer og stiftelser allernådigst tilsagt.

Gårdens ejer skulle lige med andre bønder på Frederiksborg amt være forbundne til, herefter som tilforn, at forskafe den fornødne

befordring med heste og vogne ved de forefaldende konge- og amtsrejser, såsom vildtrejser til hofholdningen, faskiners transport til kampements og fadebords rejser, samt kørsel ved stenbroers og stenkisters sætning og vedligeholdelse, og alle rejser som vedkommer delinqventsager, samt smitsomme sygdomme og fattiges befordring, ligeledes breves befordring og kørsel for og med amtmanden og regimentskriveren og endelig befordring for landmilicessionen og den militære bagage. Ligeledes skulle de være forbundne til at afgive vejenes istandsættelse og vedligeholdelse efter de udgange eller herefter udgående anordninger, og til den kirkes og skoles vedligeholdelse og eftersyn, hvorunder gården henhører, såvel heste og vogne til materialers transport, som de folk der til arbejdets forgang udfordres således herefter, som hidentil i slige tilfælde brugt været haver i medhold af landets lov og skik.

Så skal gårdens ejer også herefter som hidentil med amtets øvrige bønder oprense og vedligeholde mølle- og andre åer, og efter tilsigelse tvende gange om året afgive et bud hver gang til de fornødne klapjagter efter ræve.

Ligeledes skal de, såvel som de øvrige bønder i amtet, være forpligtede til med vogn at hente doctor og jordemoder til de nærmeste husfolk, inderster og deres familier, når de måtte behøve, hvorimod sådanne rejser blive dem udi amtsrejserne at godtgøre.

I det følgende gennemgås de resterende artikler.

Vedrørende landmilitisen, så skal ejeren holde sig den efterrettelig, og såfremt han har ungt mandskab bør han påse, at de også gør det, men sælger han gården til en mand udenfor bondestanden, er denne ikke pligtig at gøre militærtjeneste. Dog skal vedkommende overlade en grund til en mand af bondestanden, som skal være pligtig at indtræde i militisen.

Det fremgår også af skødet, at dersom amtmanden og sognepræsten finder det fornødent, at der skal være skolesti over jorden, da må ejeren afgive gratis jord.

Til plussiden hører, at ejeren må grave tørv uden forud indhentet tilladelse, dog skal han retablere det gravede areal.

Der findes endvidere en bestemmelse om, at der inden for gårdens grænser skal afsættes en huslod på 1 1/2 tdr. land, lejerens skal for dette svare 3 rd., men en ikke nærmere omtalt afgift af selve boligen skal betales til den kongelige kasse. Derudover skal husmanden betale personlige skatter, størrelsen er ikke omtalt, til kirken, skolen, skoleholderen, jordemoderen m.v., dog er gårdens ejer ikke ansvarlig for

inddrivelse af disse skatter.

Fra skødets udstedelse i 1795 til 1814 blev der udvist gavnstræ, hvori-
mod udvisning af brænde bortfaldt efter 10 års forløb. Efter den tid
kunne der købes brænde på auktionerne.

Kronen havde krav overfor den oprindelige ejer af gården. Selv om
der var frasolgt arealer, var han stadig pligtig at betale hoveriafgift af
hele arealet og måtte så selv inddrive beløbet hos de nuværende ejere.
Denne regel gjaldt til omkring 1940.

Selv om man kunne synes, at betingelserne var hårde, så var gård-
mændene alligevel de bedst stillede i landsbyen, idet de havde karle og
piger som medhjælp. Endvidere arbejdede sandsynligvis de fleste
jordløse husmænd hos dem, selv om de også havde andet erhverv,
f.eks. bødker, tømrer, karetmager, glarmester, tækker, skomager,
skræder, maler o.s.v. For såvel jordløse husmænd, som for husmænd,
der ejede mindre arealer, gjaldt det, at de som regel var selvforsynen-
de med hensyn til svinekød, høns og æg, men fattiggassen, som blev
bestyret af sognepræsten, vidner om, at der også var nød til stede.

Til fattiggassen blev der lignet forskellige beløb på gårdmænd, hus-
mænd, præster og skolelærere, ligesom der også blev inddrevet bøder
af forskellig størrelse. Til samme kasse blev der også indbetalt ved
bryllupper m.v.

Der kan herske tvivl om, at de 24 gårde, der enten blev tilbage i Uvel-
se og Lystrup eller blev udflyttergårde, havde et passende areal. Mu-
ligvis havde det været bedst for såvel landmanden som samfundet, om
den enevælde, der bød, at bonden skulle være fri, også havde påbudt,
at størrelsen af jordtilliggende ikke måtte ændres, men sådan blev det
ikke, uanset der som omtalt var sat en grænse nedadtil.

I årene fra 1790 til 1970 er der sket store ændringer i gårdenes størrel-
se, såvel nedad som opad. Årsagerne er formentlig mange, men først
og fremmest den enkelte landmands og hans families økonomiske
sans og dygtighed. Jeg har med vilje sat økonomisk sans først. Der-
næst omsorgen for de enkelte familiemedlemmer.

Førstnævnte evner kunne betyde tilkøbte arealer eller endog gårde,
mangel på disse evner betød frasalg af jord eller endog af gården.

Den næste grund - familiemæssige årsager - kunne betyde deling af
gården mellem to søskende, eller hvad der sjældent var tilfældet - to
gårdes sammenlægning ved giftermål.

I en fortegnelse over kirketiende fra 1873 er nævnt matr. nr. og hart-

korn for omtalte gårde, men i denne fortegnelse vil man endvidere kunne se, at der er sket frasalg fra visse gårde. Andre gårde har tilkøbt arealer, ligesom en række afbygger- eller parcelliststeder er opstået.

Siden 1873 er der sket yderligere ændringer i brugsstørrelsen, så de i 1783 udstykkede gårde med tilhørende husmandslodder i 1970 er blevet til 4 proprietærgårde, 25 ejendomme mellem 20 og 100 tdr. land, 12 husmandsbrug, gartnerier eller mindre ejendomme. Disse udstykninger har fundet sted på privat grundlag med undtagelse af følgende:

»Karenslyst«, beliggende Enghaven nr. 2, som er udstykket efter husmandsloven af 1899, og »Møllevang«, beliggende Lindholmvej, Lystrup, som er udstykket efter loven af 1919.

I dag små 200 år efter udflytningen er der ingen af gårdene, der har det oprindelige areal.

I det følgende beskrives de enkelte gårde samt ejerforhold.

Kongstedgård

1790: mtr. nr. 3, Uvelse: 6 tdr. 5 sk. 1 fdk. 2 1/4 album.

1873: Samme areal.

Efter 1873 er udstykket et areal mtr. 3 b til en ejendom i Uvelse Enghave.

I 1966 - 1970 er frasolgt et areal til udstykning - Kongstedvænge - Kornvænget - og Hans Andersensvej samt 2 grunde på Uvelse byvej.

1970: Areal: 20 ha. 5291 m².

Angående gården: Se afsnittet »Uvelse omkring år 1900«.

1873: Gården ejedes af Søren Jørgensen, som var kendt for sin ualmindeligt smukke have, som folk kom langvejs for at se.

Derefter fulgte Niels Hansen, som ikke klarede sig særlig godt økonomisk. Han måtte sælge gården i 1896 til Isak Christensen, som tillige ejede »Stangegård«. Denne solgte i 1901 gården til sin søn, Chr. Thorvald Christensen, og svigerdatter Karen født Willumsen.

I 1937 overtog deres søn Bent Christensen gården, han var gift med Hilda, som efter sin mands død videreførelse af gården.

Såvel Chr. Th. Christensen som hans søn Bent Christensen var i pe-

rioder medlemmer af sognerådet.

Udlængerne til gården er nedrevet efter 1970, og en længe er opført på marken udenfor byen.

Mtr. 5 b og 10 b, Uvelse Enghave

1873: matr. nr. 5 b, Uvelse. Hartkorn: 0 td. 6 sk. 1 fdk. 2 1/4 album.
Mtr. nr. 10 b, Uvelse. Hartkorn: 0 td. 4 sk. 0 fdk. 1 1/2 album.

1970: mtr. 3 b, 5 b og 10 b, Uvelse. Areal: 17 ha 3352 m².

De oprindelige arealer mtr. 5 b og 10 b er tilkøbt fra henholdsvis »Stangegård« og »Krogerødgård«, og ejendommen er opført omkring år 1850. Arealet var passende for et stort husmandsbrug, hvad det også var, indtil købet af udlodden fra »Kongstedgård«, som har fundet sted efter 1873. Herved opnåede man det ovenfor nævnte jordtilliggende.

Det må formodes, at Hans Pedersen har haft gården siden dens oprettelse. Efter ham fulgte Jens Nielsen, som solgte ejendommen til Anders Pedersen eller Ans Pæsen, som han kaldtes. Han var meget interesseret i Frederiksborgavlen.

Efter Anders Pedersen fulgte sønnen, Poul Pedersen, som havde ejendommen indtil 1967, hvor han solgte den til »Tilsbækgård«.

Stenbygård

1970: Mtr. 4, Uvelse. Hartkorn: 7 td. 3 skp. 3 fdk. 15/17 album.
Frasolgt mtr. nr. 4 b: 1 td. 0 sk. 3 fdk. 0 album til »Stensbyholm«.
Frasolgt mtr. nr. 4 c: 2 td. 4 sk. 1 fdk. 1 album til »Stangegård«.

1873: Hartkorn 3 td. 4 sk. 0 fdk. 1/4 album.

1966: Frasolet et areal til udstykningen »Stenager«.

1970: mtr. 4 a, Uvelse: Areal: 13 ha. 0693 m².

Gården blev omkring udskiftningen drevet af fæstebonde Niels Bendsen, som i 1795 fik arvefæsteskøde på gården.

I 1836 hed gårdens ejer Hans Hansen, hvilket fremgår af notat i skøde ved salg af kirkegårdsjord. Han var ligeledes ejer i 1856.

Frasalg til Svend Andersen, »Stangegård«, er sket i tiden før 1856.
Frasalg til Niels Pedersen, »Stensbyholm« er ligeledes sket før 1856.

I 1873 hed gårdens ejer Bent Frederiksen, hvilket fremgår af skatteli-

ste. Om der har været ejere mellem Hans Hansen og Bent Frederiksen kendes ikke. I 1873 hed ejeren Niels Christensen, men allerede i 1881 ejes gården af Lars Peter Andersen, som stammede fra »Skovgård«, Gørløse. Han blev i 1883 gift med Karen, datter af sognefoged Peter Petersen, »Tvinnemosegård«.

Gården lå ved kirken (Strædet). Hustruens medgift var nye længer til gården, og den blev derfor flyttet til sin nuværende plads ved vejen mod Nr. Herlev. Det fortælles, at det kostede 4.000,- kr. at opføre ejendommen. Fru Karen må have haft sans for nytænkning, for forskellen mellem det gamle, lavloftede, lerklinede stuehus og det nye stuehus med de rummelige værelser var stor. Fru Karen var meget haveinteresseret og skabte en god frugthave og en smuk prydhave.

Lars Peter Andersen skal have været en myndig mand, som vel har kendt sit eget værd. Når han kørte gødning ud, skete det iført hvid flip. I 1913 solgte de gården, men var forinden flyttet til en villa i Holte.

Efter dem fulgte Johanne og Niels Andersen. Johanne stammede fra Lolland (Kettinge), hendes far var tømrer. Niels stammede fra en mindre gård i Slagslunde. Gården var i deres tid meget veldrevet.

I 1942 købte Sigrid og Hans Andersen gården (søn og svigerdatter). Sigrid stammede fra »Kjeldsholmgård«.

Stensbyholm

1873: mtr. 4 b, Uvelse: Hårtkorn 1 td. 0 sk. 3 fdk. 0 album.

1970: mtr. 4 b, Uvelse: Areal 16 ha 5826 m2.

Det oprindelige areal stammer fra »Stenbygård«, men det må formodes, at der på et tidspunkt har været tillagt et areal fra »Krogerødgård«, som senere er frasolgt til »Pilegård«. Udstykningen er formentlig sket omkring 1850, idet stuehuset er bygget omkring dette årstal.

De første ejere af »Stensbyholm« var Line og Niels Pedersen. Deres datter Grethe blev gift med Søren Olsen, Kurreholm, som senere blev tømrer i Uvelse. Efter Niels Pedersens død bestyrede Søren Olsen ejendommen.

I 1896 blev ejendommen solgt til Birthe og Lars Peter Hansen, han tilkøbte matr. nr. 6 c fra »Tvinnemosegård«. Dette areal stammede oprindeligt fra »Bøllemosegård«. Der var desuden en englod i Attemose.

Lars P. Hansen byggede i 1915 nye udlænger. Han var medlem af sognerådet og formand for vejudvalget.

Hans svigerdatter og søn, Edith og Hans Axel Hansen, overtog ejendommen omkring 1944. Hans Axel Hansen var medlem af sognerådet fra 1943 til 1958 og formand for brændselsudvalget. I 1964 blev ejendommen solgt til »Tilsbækgård«. En parcel er udstykket, og omkring bygningerne er nu et lille areal tilbage.

Dette var historien om to udlodder, der blev til en gård, men som endte med at blive en ager til en proprietærgård.

Stangegård

1790: mtr. nr. 5, Uvelse. Hartkorn: 6 td. 5 sk. 1 fdk. 1 1/2 album.

I tiden fra 1790 til 1873 er frasolgt mtr. 5 b, Uvelse. Hartkorn: 0 td. 6 sk. 1 fdk. 2 1/4 album. Denne parcel ejedes i 1873 af Hans Pedersen.

Der er tilkøbt mtr. 4 c, Uvelse. Hartkorn 2 td. 4 sk. 1 fdk. 1 album.

1873: mtr. 5 a, Uvelse. Hartkorn: 5 td. 6 sk. 3 fdk. 1 1/4 album.
Mtr. 4 c, Uvelse. Hartkorn: 2 td. 4 sk. 1 fdk. 1 album.

1970: Mtr. 5 a, 4 c, Uvelse. Areal: 37 ha 9536 m².

I 1976 er frasolgt et areal til kommunen.

Gården er i 1977 flyttet fra byen og midt ud på marken. Ved den nyopførte gård er hovedvægten lagt på svineavl.

Den først kendte ejer af »Stangegård« var Svend Andersen, søn af Anders Nielsen og hustru, Inger Nielsdatter. Han er født på »Højlund« i 1822 og har formentlig købt »Stangegård« omkring 1845 og derefter tilkøbt et areal fra »Stenbygård« matr. 4 c. I 1873 ejede hans enke gården.

Den næste ejer er Rasmus Olsen, derefter Isak Christensen - fru Backer - Anna og Frederik Nielsen - Erland Petersen - Brødrene Rasmussen - Valdemar Heegaard og N.P. Nielsen, som var kendt for opdræt af oldenborgheste. Derefter N.P. Nielsens søn og svigerdatter Vilhelm og Anni Nielsen.

*Mtr. 25. Uvelse Enghave
(Martin Olsen)*

1970: Areal: 6 ha 4472 m².

Ejendommen er oprettet i forrige århundrede, formentlig mellem 1840 og 1850. Det er et areal på 4 tdr. land beliggende omkring ejendommen. Det må antages at være en huslod fra Uvelse by eller en parcel fra »Krogerødgård«. Desuden tilhørte skolelodden i den daværende Nr. Herlev kommune ejendommen.

Bygningerne nedbrændte i 1901 og blev genopbygget af murer Anders Hansen. Beboelsen er identisk med »Krogerødgårds«.

Solgt i 1970 til »Tilsbækgård«.

Ejere: Ellen og Willum Hansen - Niels Mortensen - Niels Hansen (søn af murer Anders Hansen), senere købmand i Nr. Herlev - ca. 1930: Karla og Martin Olsen.

Bøllemosegård

1790: mtr. nr. 6, Uvelse. Hartkorn: 7 tdr. 3 sk. 3 fdk. 15/17 album.

1873: mtr. nr. 6, Uvelse. Hartkorn 6 tdr. 5 sk. 0 fdk. 1 3/4 album.

Før 1873 er frasolgt en huslod på ca. 5 sk. mtr. 6 c, Uvelse.

Før 1873 er tilkøbt fra »Rørbrogård«, mtr. nr. 18 c, Uvelse. Hartkorn 0 td. 2 sk. 0 fdk. 2 1/2 album.

Før 1970 er frasolgt et areal til udstykning (Bøllemosevej).

1970: Areal: 30 ha 1662 m².

Gården er omtalt i afsnittet vedrørende »Uvelse omkring år 1900«. Senere er såvel stuehus som udlænger moderniseret.

Ejere:

1856: Peder Pedersen, derefter Bent Nielsen.

1899: Stine og Chr. Christiansen.

1935: Gerda og Aksel Christiansen (søn og svigerdatter).

1972: Kirsten og Bent Christiansen (søn og svigerdatter).

Gården er kendt for opdræt af Frederiksborgheste.

Bent Nielsen mageskiftede »Bøllemosegård« med en mindre ejendom,

som Chr. Christiansen ejede i Skenkelsø.

Loddegård

1790. matr. 7: hartkorn 7 td. 3 skp. 2 fdk. 1/4 album.

Før 1856 er frasolgt følgende parceller:

Mtr. 7 b: hartkorn 0 td. 1 sk. 1 fdk. 1 3/4 album.

Mtr. 7 c: hartkorn 0 td. 2 sk. 3 fdk. 1/2 album.

Mtr. 7 d: hartkorn 0 td. 2 sk. 0 fdk. 1/2 album.

Mtr. 7 e: hartkorn 0 td. 0 sk. 2 fdk. 1/4 album.

Mtr. 7 f: hartkorn 0 td. 0 sk. 3 fdk. 1 1/4 album.

Mtr. 7 g: hartkorn 0 td. 1 sk. 1 fdk. 2 3/4 album.

Mtr. 7 h: hartkorn 0 td. 5 sk. 0 fdk. 1 1/2 album.

Loddegård har gennemgået ret store forandringer arealmæssigt set. 2 parceller er udstykket i byen, den ene til »Bøllemose«.

Tre huslodder ved Lystrupvejens sydlige side til klokker Jens Svendsen, Smeden og Pilebakkehuset. En englod og en parcel til et afbygsted (gamle central).

I 1870'erne er sket en deling af gården, idet »Nordvanggård« er blevet bygget på det frastykkede areal. Midt i 1930'erne blev udstykket 3 parceller ved Lyngelvejen. I 1960'erne er frastykket et areal til det nuværende Enggårdsvej og et mindre areal til Kærstykkeet.

Areal 1970: 11 ha 4170 m².

I 1856 ejedes gården af Peter Hansen, en senere ejer muligvis Lars Hansen.

I 1900 hed ejeren Kjeldsholm, derefter Peter Nielsen, som i 1916 solgte gården til Kirstine og Niels Hansen.

I 1950 blev gården købt af Ole Sørensen, som i 1970 solgte den til Ejner Jensen. Ole Sørensen omdøbte gården fra »Loddegård« til »Enggård«.

Se i øvrigt afsnittet »Uvelse omkring år 1900«.

Husmandssted nu gartneri Gørløsevej 15

1873: mtr. 7 c: Hartkorn 0 td. 2 sk. 3 fdk. 1/2 album.

1970: mtr. 7 c, 8 e. Areal: 4 ha 7577 m². (Et areal er efter 1970 fra-

solgt til Slangerup kommune).

Ejendommen er nævnt under afsnittet »Håndværkere og husmænd«.

I 1902 købte Anna og Ole Olsen ejendommen, som var beliggende ved vejgaflen Lystrup - Gørløse. Ejendommen brændte 1907-1908 og blev efter branden flyttet til det sted, hvor den nu ligger.

Husmandsstedet er typen på et efter datidens forhold moderne husmandssted med selvstændigt stuehus og en lille stald og lade.

Ejendommen er udstykket fra »Loddegård«. Tre husmandssteder langs Præstevejens sydlige side, som også var udstykket fra samme gård, er omkring 1910 tillagt ejendommen. De sidstnævnte arealer plus det areal, hvor det oprindelige kombinerede husmandssted og smedie lå, er mageskiftet med et areal fra »Lystrupgård«. Dette areal er dog i begyndelsen af 70'erne videresolgt til kommunen til anlæg af idrætsplads.

Der var i Anna og Ole Olsens ægteskab tre sønner og en datter. Sønerne var ivrige skytter. Ole Olsen var medlem af sognerådet og var som sin bror, Søren Olsen, højremand.

I 1959 købte kartoffelhandler Jørgen Jensen ejendommen. Han har senere solgt den til sin søn, Finn Jensen, der driver den som gartneri.

*Gamle Central - Gørløsevej nr. 13
(tidligere husmandssted)*

1873: mtr. nr. 7 h: Hartkorn 0 td. 5 sk. 0 fdk. 1 1/2 album.

Efter udstykning af ca. halvdelen af arealet til parcelhuse (Kærstykket) var arealet i 1970: 1 ha. 7275 m².

Efter 1970 er resten af jorden med undtagelse af den parcel, hvor bygningerne er beliggende, frasolgt til Slangerup kommune.

Foruden de husmandssteder, hvis ejere var håndværkere, var husmandssteder også tit kombineret med handelsvirksomhed. Et af disse husmandssteder er det af tiden i bygningsmæssig henseende næsten uskadte husmandssted Gørløsevej nr. 13.

I 1873 hed ejeren Anders Mortensen. Senere blev ejendommen erhvervet af Ole Andersen, han var ægsamler og havde udsalg af slagte-rivarer. Alt foregik pr. hest og vogn. Hans kone hed Ane, og de havde foruden 2 sønner også 2 døtre. Den ene hed Alvilda og blev gift med Hans Mortensen, »Bøglundgård«, Lystrup. Den anden datter hed

Jensigne, og det var hende, der omkring 1908, blev leder af den første telefoncentral i Uvelse. Den kom til at hedde Lindholm Central og begyndte med 20 abonnenter. Før den tid havde der været en telefonlinie til Uvelse skole.

Jensigne bestyrede centralen til omkring 1922. I tiden fra 1922 til 1924 bestyredes centralen af Jenny og Hans Andersen. Derefter blev den købt af Martha Olsen, som havde central på ejendommen indtil 1964, hvorefter den i 3-4 år, indtil den blev automatiseret, var flyttet til Lystrup, hvor den blev bestyret af Bodil Larsen.

Martha Olsen blev ved flere lejligheder hyldet for venlighed og hjælpsomhed i det krævende arbejde. Martha Olsen ejer stadigvæk ejendommen.

Nordvanggård

1873: mtr. nr. 7 j: Hartkorn 2 tdr. 5 skp. 1 fdk. 1/4 album.

1970: mtr. 7 j. Areal: 13 ha 7093 m².

Ifølge tiendefortegnelse af 1873 ejedes »Loddegård« af Peder Hansen og var i hartkorn til 5 td. 6 sk. 1 fdk. 1 3/4 album.

Gdr. Peter Hansen har ifølge overlevering omkring dette årstal delt »Loddegård« mellem 2 børn, således at en søn Lars overtog »Loddegård«, medens en datter Karen og svigersøn Niels Nielsen overtog »Nordvanggård«, som fik et tilliggende på 2 tdr. 5 sk. 1 fdk. 1/4 album.

»Nordvanggård« består af tre sammenbyggede udlænger, som når der ses bort fra størrelsen svarer til en almindelig bondegård. Stuehuset er fritliggende og er lidt mindre end bondegårdens stuehus. Det fremtræder i dag som et moderne og tidssvarende stuehus.

Jordens bonitet må karakteriseres som god, idet der med godt resultat kan dyrkes så forskelligartede afgrøder som byg og kartofler.

Karen og Niels Nielsen ejede »Nordvanggård« fra dens oprettelse til omkring 1906. Derefter fulgte Anders Peter Larsen, som ejede den til omkring 1915. Hans efterfølger var Oluf Larsen, derefter Peter Jensen - Thunboe - Aage Hansen og Jørgen Jensen. I 1933 overtog Minna og Viggo Hansen gården og ejede den til 1935. Derefter fulgte Helge Andreasen, senere Else og Poul Rasmussen.

Tilsbækgård

1790: Matr. nr. 9. Hartkorn 8 td. 2 sk. 1 fdk. 3/4 album.

Før 1873 er tilkøbt matr. 10 a: 5 td. 2 sk. 1 fdk. 1 1/2 album.

Før 1873 er tilkøbt matr. 10 f: 0 td. 4 sk. 0 fdk. 2 album.

1904: Frasolgt matr. 10 a, »Krogerødgård«.

1964: Tilkøbt matr. 4 b, 6 c: 16 ha 5826 m².

1966: Tilkøbt matr. 3 b, 5 b. 10 b: 17 ha. 3352 m².

1970: Tilkøbt matr. 25: 6 ha 4472 m².

1970: Hovedparcellen, mtr. 9 a, 10 g: 52 ha 7036 m².

På landboreformernes tid omkring 1790 blev »Tilsbækgård« tilskødet Jens Willumsen som arvefæste. Efter hans død drev hans enke gården videre og overdrog den i 1821 til sin søn, Hans Jensen, der blev sognefoged.

Han købte omkring 1850 hovedparcellen af »Krogerødgård«, som i 1904 igen blev udstykket til en selvstændig gård. Dog blev et areal af mtr. 10 a ikke tilskødet »Tilsbæk«, formentlig mtr. 10 g.

Hans Jensens kone hed Sidse. Deres datter, Karen Marie, overtog gården i 1865, hun blev senere gift med Jens Mortensen. I dette ægteskab var to døtre, Hansigne og Karen. Karen blev gift med Sofus Jensen, og de overtog gården omkring 1901 og drev den indtil 1947.

Sofus Jensen var i flere perioder medlem af sognerådet. Han byggede i 1914 et nyt stuehus foran den firlængede gård. Driften kan vel kaldes karakteristisk for en stor bondegård, og derfor skal nævnes folkehold. Der var 2 karle, 1 fodermester, 1 dreng, 1 husmand, 1 malkekone og 1 eller 2 piger. Besætning: Fortrinsvis Frederiksborgheste med opdræt - ca. 25 malkekøer.

Der var i ægteskabet en større børneflokk, hvoraf 3 børn, Ebba, Erik og Gustav, overtog gården efter forældrenes død og drev den indtil 1957.

Gården blev købt af godsejer H.C. Pille. Pilles dattersøn, Steen Pentz Møller, overtog den efter ham. Medens Pentz Møller ejede gården, skete bygningsudvidelser af såvel landbrugs- som af fabriksagtig karakter.

Derudover skete der et opkøb af to mindre gårde og et husmandssted. Disse opkøb fandt sted fra 1964 til 1970. Et lovligt men meningsløst opkøb. De pågældende arealer kunne sammenlagt være blevet et

selvstændigt brug.

Ved at se på matr. nr. for de tilkøbte landbrugsejendomme, vil man igen kunne konstatere, at arealer fra såvel »Stenbygård«, som »Stangegård«, »Bøllemosegård«, »Krogerødgård« og »Kongstedgård« ad omveje er kommet til »Tilsbækgård«. Et mindre areal fra »Tilsbækgård« er udstykket til »Karenslyst«.

Bygningerne fra en af de fra 1964 til 1970 tilkøbte ejendomme »Stensbyholm« er bibeholdt som selvstændigt parcel.

»Tilsbækgård«'s arealer efter de nævnte opkøb udgør ca. 93 ha.

Karenslyst

1905: mtr. 9 b, 10 h. 2 ha. 7581 m².

1970: mtr. 9 b, 10 h, 20 b. Areal: 3 ha. 8190 m².

Ejendommen er oprindelig statshusmandsejendom efter husmandsloven af 1899. Den er delvis udstykket fra »Tilsbækgård« og delvis fra »Krogerødgård«.

Den første ejer var Peter Andersen, en søn af ejeren af »Femhøjgård«. Derefter fulgte Søren Andersen, Hans P. Jensen, Anders Christiansen, Frederik Nielsen, fiskehandler Jacob Jacobsen, Weidick, Jens P. Olsen, handelsmand Peter Mortensen og planteskoleejer Groot. De første ejere havde kun i kort tid ejendommen, idet de alle erhvervede andet landbrug eller hus.

Sidstnævnte ejer, Groot, har omdannet ejendommen til planteskole og tilkøbt et areal af naboejendommen, som på daværende tidspunkt var ejet af Hans Georg Christiansen.

Mtr. 20 b var oprindelig en huslod fra Uvelse by, som omkring år 1900 havde været tillagt ejendommen mtr. nr. 19 a.

Pilegård

1873: mtr. 10 c. Hartkorn: 0 td. 5 sk. 0 fdk. 2 3/4 album. Mtr. 10 e. Hartkorn: 0 td. 3 sk. 0 fdk. 2 3/4 album.

1970: mtr. 10 c, 10 d, 10 e og 26. Areal: 11 ha. 3066 m².

Efter 1873 er tilkøbt mtr. 10 d. Hartkorn: 0 td. 3 sk. 1 fdk. 2 1/2 album.

Disse arealer stammer fra »Krogerødgård«, men matr. nr. lod har haft mere end een ejer. Til »Pilegård« hører endvidere mtr. nr. 26, som er af ukendt oprindelse.

1873: Ejer: Niels Andersen. Derefter: Niels Jeppsen - Laurids P. Nielsen (svigersøn af førnævnte) - Anders Hansen (Anders murer) - Oluf Petersen - Harald Eriksen - Chr. Hansen - Ruth og Mogens Hansen.

Mogens Hansen har bygget nyt svinehus og moderniseret stuehuset, så den lille ejendom i dag fremtæder som et moderne landbrug.

Krogerødgård

1790: mtr. nr. 10. Hartkorn: 7 td. 6 sk. 1 fdk. 1 1/2 album.

1970: mtr. nr. 10 a. Hartkorn: 19 ha. 8750 m².

Efter 1790 er frasolgt følgende arealer:

Mtr. 10 a: 5 td. 2 sk. 1 fdk. 1 1/2 album til Jens Mortensen.

Mtr. 10 b: 0 td. 4 sk. 0 fdk. 1 1/2 album til Hans Pedersen.

Mtr. 10 c: 0 td. 5 sk. 0 fdk. 2 3/4 album til Niels Andersen.

Mtr. 10 d: 0 td. 3 sk. 1 fdk. 2 1/2 album til Anders Mortensen.

Mtr. 10 e: 0 td. 3 sk. 0 fdk. 2 3/4 album til Niels Andersen.

Mtr. 10 f: 0 td. 4 sk. 0 fdk. 2 album til Jens Mortensen.

Ved tiendeopgørelsen af 1873 var gården reelt nedlagt, idet ejendommen var udstykket i ovenstående parceller. Det siges, at den daværende ejer, når han var i pengetrang, solgte en parcel og sluttede med at sælge hovedparcellen.

Sidstnævnte parcel blev købt af ejeren af nabogården »Tilsbæk«, sognefoged Hans Jensen. Salget af disse parceller må formodes at have fundet sted omkring 1850.

Omkring 1873 tilhører hovedparcellen mtr. nr. 10 a og 10 f Jens Mortensen. 10 b tilhører Hans Pedersen, Enghaven og 10 c tilhører Niels Andersen, formentlig grundparcel til den senere »Pilegård«. 10 d er udstykket til Anders Mortensen. Da parcellen på et senere tidspunkt er tilkøbt »Pilegård«, har den formentlig aldrig været bebygget, er udstykket til Niels Andersen og er sammenlagt med Niels Andersens førstkøbte parcel til ejendommen »Pilegård«. Der har været en husmandslod ved »Stangegård« - udstykket fra »Krogerødgård«, men senere tilbagekøbt. Statshusmandsbruget »Karenslyst«'s hovedparcel stammer fra »Krogerødgård« og »Tilsbæk«. Ejer omkring 1850 var Hans Jensen, senere Jens Mortensen, se »Tilsbækgård«. Jens Mortensens ældste datter, Hansigne, blev gift med en husmandssøn fra »Kurreholm«, Hans Hansen. De fik i 1904 det meste af »Krogerødgård«'s hovedparcel.

Da Hans Hansen gravede grund til sin gård, stødte han på grundsten af den gamle gård. En ældre kone fra Uvelse sagde da, at det var morsomt igen at kunne se en gård på dette sted. Hun har sikkert kunnet huske ca. 60 år tilbage. Man kan så med forsigtighed slutte, at salget af førnævnte parceller og nedrivning af gården har fundet sted før 1850.

Hansigne og Hans Hansens gård fik to længer, den ene længe var stal, og i den anden længe var der lade og stuehus.

Hans Hansen, der var en jævn og stout bonde, drev gården til sin død i 1964. Derefter overtog sønnerne Carl og Verner Hansen gården. Efter Carls død i 1967 drev Verner gården videre sammen med Carls kone, Dagny.

Gården har altid været veldrevet, og der har især været lagt vægt på grisesøer og kvægavl.

Enghaven nr. 1

Ca. 1910: Mtr. 19 og 20 b. Areal 2 ha. 3198 m².

1970: Mtr. 19 a. 1269 m².

Gammelt husmandssted fra midten af det forrige århundrede, hvis oprindelige areal var som ovenfor anført.

Omkring 1905 - 1910 blev mtr. nr. 20 b tilkøbt ejendommen. Dette areal havde oprindeligt tilhørt et husmandssted beliggende i Uvelse by. I slutningen af 60'erne blev dette areal solgt til planteskolen »Karenslyst«, ligesom det oprindelige husmandssted med undtagelse af bygninger og haveareal blev frasolgt til hans Georg Christiansen, som byggede et parcelhus og tømrerværksted på arealet.

Tidligst kendte ejer er Niels Petersen, derefter Sandersen, Niels Larsen, Niels Smed Andersen og Thorvald Rasmussen.

Thorvald Rasmussen var medlem af sognerådet og formand for børneværnet. Han drev ejendommen, samtidig med at han passede sit arbejde på teglværket.

Efter hans død bor hans hustru, Enni Rasmussen, på ejendommen.

Højlunde

1790: Mtr. nr. 11. Hartkorn: 8 td. 2 sk. 3 fdk. 0 album.

1970: Mtr. 11, 12 b, 14 d, 17 c og 27. Areal: 77 ha. 9750 m².

Før 1873 er tilkøbt:

Mtr. nr. 12 b: 2 td. 0 sk. 3 fdk. 1/2 album fra »Kongshøjgård«.

Mtr. nr. 14 d: 2 td. 0 sk. 2 fdk. 1 1/4 album fra »Dyrelund«.

Efter 1873 er tilkøbt:

Mtr. nr. 17 c: Ca. 2 1/2 tdr. hartkorn (24 td. land).

Mtr. nr. 27: Formentlig en huslod.

I 1779 blev gårdene udflyttet fra byen, blandt disse gårde var »Højlundede«. Den første, som ejede denne gård, var Niels Andersen og hustru Kirsten Poulsdatter. Niels Andersen kaldte sig bonde og gårdbeboer. I 1829 overtog deres søn, Anders Nielsen, og svigerdatter, Inger Nielsdatter, gården, som de drev indtil 1862, hvor de afstod den til deres datter, Ellen Marie, som blev gift med Peder Sørensen fra Al-sønderup. Peder Sørensen tilkøbte et areal på ca. 2 1/2 tdr. hartkorn fra »Kjeldsholm«.

Som kuriosum kan nævnes, at der i gården var indrettet brændevins- og ølbryggeri, som var bortforpagtet fra 1879 til 1884.

I 1855 nedbrændte gården. Den blev opført nogenlunde som den ser ud i dag, hertil skal lægges forbedringer og moderne installationer.

Peder Sørensen, som solgte gården i 1905, hørte ikke til sognets dygtigste landmænd, selv om han havde fået tilkøbt større arealer og fået nyopførte bygninger. I de sidste år han ejede gården, var den bortforpagtet til forpagter Mønsted. Fra 1905 til 1906 var gården ejet af godsejer A. Poulsen, derefter af A. Zvergius indtil 1915, hvor den blev købt af Georg Chr. Pedersen, som i 1917 solgte den til Frederik Breit. I 1918 købte Dorthea og Th. Nielsen »Højlundede«. Th. Nielsens drift af gården var god, og han deltog selv i alt arbejde, pløjning, kørsel af binder m.v. Der var en god kvægavlsbesætning på ca. 40 malkekøer.

I 1936 overtog deres søn, Peter K. Nielsen, og svigerdatter Inger Borg Nielsen, gården. Peter Nielsens interesse var frøavl og svineavl.

Efter Peter Nielsens død har hans hustru, Inger Borg Nielsen, drevet gården med stor dygtighed.

Kongshøjgård

1790. Mtr. nr. 12, Uvelse. Hartkorn: 7 td. 1 sk. 0 fdk. 0 album.

1970: Mtr. 12 a, Uvelse. Areal: 14 ha 3410 m².

Før 1856 er frasolgt:

Mtr. 12 b. Hartkorn: 2 td. 0 sk. 3 fdk. 1/2 album til »Højlundede«.

Mtr. 12 c. Hartkorn: 0 td. 4 sk. 1 fdk. 2 1/2 album til ejendommen på Nr. Herlevvej nr. 6.

Mtr. 12 d. Hartkorn: 0 td. 6 sk. 1 fdk. 2 album til naboejendom, nu champignongartneri.

I 1873 ejede Peder Christensen gården. Den blev senere erhvervet af sognefoged Peder Pedersen, »Tvinmosegård«, som solgte den til sin søn, Georg Petersen, og hustruen Margrethe, der kom fra Bornholm.

Georg Petersen var i flere perioder medlem af sogneråd og menighedsråd, for det sidstnævnte råd var han formand. De overdrog gården til svigerdatter og søn, Lillian og Anker Petersen.

Anker Petersen var, som omtalt andet sted, gennem flere år kommunekasserer.

Det er en gård af god bonitet og meget veldrevet.

*Ejendom i Bygvangen
Nr. Herlevvej nr. 6*

1873: Mtr. 12 c, Uvelse. Hartkorn: 0 td. 4 skp. 1 fdk. 2 1/2 album.
Mtr. 14 b, Uvelse. Hartkorn: 0 td. 6 skp. 0 fdk. 1 album.

1970: Mtr. 12 c, 14 b, Uvelse. Areal: 12 ha. 2281 m².

Ejendommen er udstykket fra henholdsvis »Kongshøjgård« og »Dyrelund«. Den først kendte ejer og muligvis ham, der har oprettet ejendommen, hed Lars Martin Jacobsen. Han var medlem af sognerådet fra 1871-1877.

En datter af Lars Martin Jacobsen blev gift med en søn fra naboejendommen Peter Larsen, og de overtog ejendommen. Peter Larsen omkom ved et vådeskud. Han efterlod hustru og 5 børn, og et barn blev født efter hans død. To sønner, Laurids og Thorvald, oprettede en trævarefabrik i Hillerød.

De næste ejere var Maren og Chr. Eskildsen, som i 1910 byggede lade og i 1924 et nyt stuehus. Deres datter, Lilly, blev gift med Carl Andersen, og de driver fortsat ejendommen på en god måde.

Byvanggård

1873. Mtr. 14 c. Hartkorn: 1 td. 4 sk. 3 fdk. 1 1/2 album.

1970: Mtr. 12 f, 14 c. Areal: 14 ha. 9583 m².

Ejendommen er udstykket fra »Dyrelund« omkring 1840-1850. Are-

alet er såvel i 1856 som i 1873 opgivet til ovenfor anførte, men efter 1873 er tilkøbt et areal fra »Kongshøjgård«, mtr. 12 f, hvorefter ejendommen fik den størrelse, som er anført for 1970.

Ejer i 1873 var Lars Nielsen, som i 1852 blev gift med Abelone. De købte ejendommen samme år og havde den indtil 1902. Begge ægtefæller døde med et halvt års mellemrum. En datter, Anna, blev gift med Hans Jørgensen, »Kjeldsholm«.

Lars Nielsen var sognerådsformand i perioden 1877 - 1880.

Efter Lars Nielsen hed ejeren Hans Jensen, der i 1913 solgte ejendommen til Annette og Niels Chr. Andersen. Bygningerne blev i deres ejertid moderniseret.

I 1937 solgte de gården til Ellen og Peter Hansen. Efter Peter Hansens død i 1973 har Ellen Hansen drevet ejendommen videre.

Pedershåb
(Uvelsegården)

1873: Mtr. nr. 13. 5 td. 6 sk. 3 fdk. 0 album.

I en hartkornsføtegnelse fra 1856 nævnes Gammeltoft som ejer af gården. Han er formentlig den sidste ejer af den i 1787 fra Uvelse udflyttede gård.

I et jubilæumsskrift fra Frederiksborg amts landboforening findes hans navn nævnt et par gange, idet han var bestyrelsesmedlem i foreningen. I denne forbindelse nævnes han også som gårdejer af Herlev.

Kun enkelte ældre mennesker husker i dag (marts 1980) navnet »Uvelsegården«, hvis bygninger lå ikke langt fra Nr. Herlev by, men som vel i 100 år har været sunket i grus.

Jorden hører stadig til Uvelse sogn, men er nu en del af »Herlevgård«. Der svares grundskatter til Slangstrup kommune.

Dyrelund

1790. Mtr. nr. 14. Hartkorn: 6 td. 5 sk. 1 fdk. 0 album.

1970: Mtr. 14 a. Areal: 21 ha. 9568 m².

Før 1873 er frasolgt:

Mtr. nr. 14 b: 0 td. 6 sk. 0 fdk. 1 album til Nr. Herlevvej nr. 6.

Mtr. nr. 14 c: 1 td. 4 sk. 3 fdk. 1 1/2 album til »Bygvanggård«.

Mtr. nr. 14 d: 2 td. 0 sk. 2 fdk. 1 1/4 album til »Højlude«.

I 1873 ejedes »Dyrelund« af Lars Madsen, som emigrerede til New Zealand. Derefter fulgte Søren Olsen, som var i sognerådet. Hjemmet var det bedste madsted, når sogerådet skulle trakteres.

I 1903 afstod Søren Olsen og hustru gården. De døde begge af »den spanske syge« i 1919.

Derefter fulgte Frederik Nielsen, som senere købte »Stangegård«. Efter ham Niels Jensen, derefter Niels Peter Nielsen, som senere boede på »Egehøj« i Nr. Herlev, igen en mand ved navn Niels Peter Nielsen, derefter Jespersen, så Poul Nielsen.

1/4-1930 købte Ellen og Johannes Hansen gården. De har, medens disse linier skrives, været ejere af gården i næsten 50 år, i sig selv en præstation. De må betragtes som en typisk dansk bondefamilie.

Stuehuset stammer fra udflytningen i slutningen af 1700-tallet. Søren Olsen byggede en længe omkring århundredeskiftet, og Niels Peter Nielsen, senere Nr. Herlev, byggede også en længe.

Tvinnemosegård

1790. Mtr. nr. 15. Hartkorn: 7 td. 1 sk. 3 fdk. 1 1/2 album.

1873: Samme areal.

1970. Mtr. 15, 28, 31 og 35. Areal: 49 ha. 5807 m².

Sognefoged Peter Petersen overtog i 1854 gården efter sin far, Peter Christiansen, og ejede den til 1904. Han var gift 2 gange, og i disse ægteskaber var der 20 børn. Dertil kom, at hans sidste hustru medbragte 2 børn i ægteskabet.

Peter Petersen var i flere perioder medlem af sognerådet, og i perioden 1871-74 var han formand. Han må betegnes som meget dygtig i såvel landbrugsfaglig som i økonomisk henseende. I en årrække ejede han også »Kongshøjgård« (se denne), indtil han overdrog den til sin søn, Georg Petersen.

En datter, Karen, hjalp han til en ny gård, »Stenbye«. Det at hjælpe børnene lå i alle gamle bønder som en selvfølgelighed, hvad det jo også var.

Et bevis på, hvor agtet Peter Petersen var, er, at der ved hans død

fulgte 100 vogne efter båren. Peter Petersen, som i daglig tale kaldtes »fogeden«, solgte i 1904 gården til Fr. Hasselager, der var gift med Valborg. Sidstnævnte glædede kirkegængerne med sin smukke sang. I lighed med forgængerer sad også denne familie lunt inden døre. I en af de perioder, hvor Hasselager var sognerådsformand, lånte fru en sognet penge, da de offentlige kasser ikke ville.

Der var på gården to voksne karle, en fodermester og 1 pige. Når Hasselager kørte på Højlundevejen med et par solide belgier for vognen og legende med sin pisk, så tænkte man på Jeppe Aakjærs ord om »at age med bondens fede spand«.

Gården blev i 1935 solgt til Karen og Aksel Nielsen. Aksel Nielsen gav i ingen henseende op for sin forgænger med hensyn til driften af gården - tværtimod - det kunne se ud til at denne gård, en af sognets bedste, som ikke havde været ude for mishandlinger ved frasalg af jord, også skulle have ejere, der var dygtig og påpasselige. Karen og Aksel Nielsens søn, Jens Chr. Nielsen, og dennes hustru Marianne driver nu gården. Gårdens bygninger er store og velholdte.

Femhøjgård
(ved udflytningen kaldet Lerager)

1790. Mtr. nr. 16. Hartkorn: 5 td. 5 sk. 2 fdk. 0 album.

Frasolgt før 1956 mtr. 16 b. Hartkorn: 0 td. 3 sk. 2 fdk. 2 album.

1873. Hartkorn: 5 td. 1 sk. 3 fdk. 0 album.

1970. Mtr. 16 a. Areal: 41 ha. 1225 m².

Gården har fra udstykningstiden været sat i lidt mindre hartkorn end sognets øvrige gårde.

Der er fra gården udstykket en mindre huslod, som kaldes for »Lille Femhøj«. Denne udstykning er sket inden 1856. Et mindre areal på godt 2000 m² (mtr. 16 c) er frastykket i nyere tid.

Der er til gården tre sammenbyggede udlænger plus et frit liggende stuehus. Dertil kommer et mindre svinehus.

I 1856 ejede Hans Christensen gården. Hvor længe den har været i denne families eje, kendes ikke.

I tiendefortegnelse af 1873 nævnes Hans Christensens enke som ejer. Den næste ejer er Peter Andersen, som sikkert kort efter 1873 har overtaget gården. Han ejede denne indtil 1911. Der var en stor børne-

flok i Peter Andersens ægteskab, en datter, Agnes, blev gift med Bent, søn af Isak Christensen, »Stangegård«. Bent blev senere barber i Slangstrup. En anden søn, Peter, fik det nyoprettede husmandssted ved vejen fra Uvelse til Nr. Herlev, senere planteskolen »Karenslyst«. Peter Andersen flyttede, da han solgte gården, til Slangstrup og boede i et hus, som blev kaldt for »Femhøjsminde«.

I 1911 erhvervede Lars Jørgensen og hans hustru Anna, som stammede fra Hanebjerg, gården. De solgte den 1919 til Hasselager, en bror til ejeren af »Tvinmose«. Hasselager videresolgte i 1920 gården til Frederik Larsen, som igen i 1927 solgte den til Jens Peter Nielsen, der drev den til 1946, hvor han solgte den til Edvard Herlufsen, som i 1960 solgte den til den nuværende ejer, forpagter Illsøe.

»Lille Femhøj«

1873. Mtr. 16 b. Hartkorn: 0 td. 3 sk. 2 fdk. 2 album.

1970. Mtr. 16 b. Areal: 3 ha. 9110 m².

Ejendommen er en huslod fra »Femhøjgård«. Omkring 1873 hed ejeren Lars Hansen. Omkring 1920 hed ejeren Laurids Andersen, og i slutningen af 20'erne købte Anna og Jacob Hansen ejendommen og havde den til Jacob Hansens død i 1971.

Den blev derefter solgt til Leif Hermansen, og dermed ophørte ejendommen med at være husmandssted i traditionel forstand. Jacob Hansen var en overgang vejmand i Uvelse kommune, ligesom han var formand for sygekassen indtil 1970.

En ualmindelig dygtig børneflokk blev opdraget i hjemmet.

Et hus, muligvis et husmandssted, har ligget ved »Lille Femhøj«, enten på »Femhøjgård«'s eller »Tvinmosegård«'s marker. Ejendommen, der brændte ved århundredeskiftet, ejedes på dette tidspunkt af en mand ved navn Christen Sørensen. Ejendommen blev ikke genopført, men ejeren byggede i stedet et hus ved Langebjerg, Gørløse sogn. Huset ligger ved siden af vandværket.

Kjeldsholmgård

1790: Mtr. nr. 17 Uvelse. Hartkorn: 6 td. 3 sk. 2 fdk. 0 album.

1856: Mtr. nr. 17 Uvelse. Hartkorn: 6 td. 5 sk. 0 fdk. 1 1/4 album.

1873: Mtr. 17 a Uvelse. Hartkon: 6 td. 1 sk. 1 fdk. 1 3/4 album.
Mtr. 17 b Uvelse. Hartkorn: 0 td. 2 sk. 0 fdk. 2 3/4 album.

(Mtr. 17 b var en huslod beliggende i svinget på Lyngevejen).

1970: Mtr. 17 a, Uvelse. Areal: 26 ha 3767 m².

Ifølge en hartkornsfortegnelse fra 1856 hed den daværende ejer af gården Peter Nielsen, han ejede i 1873 stadigvæk gården. Efter 1873 har der været en ejer, som har frasolgt mtr. 17 d på ca. 9 tdr. land til »Vidjegård« og ca. 24 tdr. land, mtr. 17 c til »Højlunde«. Denne ejer var gårdhandler.

Anders Jørgensen købte gården i 1885, han havde den kun i fire år, hustruens død og dårlige økonomi gjorde, at han i 1889 måtte sælge den til sin broder Hans Jørgensen, som ejede en gård i Ammendrup. Hans Jørgensen forsøgte forgæves i lang tid at sælge en af gårdene, hvilket siger noget om de økonomiske forhold.

Hans Jørgensen var gift med Anna, en datter af Lars Nielsen, »Bygvanggård«.

I 1901 frasolgte han et areal mtr. 17 e til en søster til sin kone. Det var Ellen Larsen, som her startede et hønseri.

I 1907 byggede Hans Jørgensen et nyt stuehus, en stor del af materialerne til dette blev indkøbt fra nedrevne ejendomme i København. I 1905 blev der bygget en vindmotor.

I 1919 overtog en datter og svigersøn, Kirstine og Vilhelm Andersen, gården. De solgte den i 1941 til Carl Grønnegård, som i 1945 igen solgte til Anna og Johannes Petersen, der havde den indtil 1965, hvor den blev solgt til advokat Karl West.

En parcel er frastykket gården, hvor Johannes Petersen har bygget et hus, som han nu bebor.

*Mtr. 17 e Uvelse
Gl. børnehjem*

1970. Mtr. 1970 e. Areal: 5516 m².

I 1901 erhvervede frk. Ellen Larsen, som var søster til Anna Jørgensen, »Kjeldsholmgård«, et areal af nævnte gård. Dette skulle benyttes til hønseri. Det blev det også i flere år.

Imidlertid havde Ellen Larsen gennem et bekendtskab med en lærerinde, frk. Beck på »Strenghøjgård« (formentlig familien med Indre Missions stifter Vilh. Beck) fået interesse for arbejde med børn. Resultatet blev et børnehjem på gården.

tatet blev, at der i 19 blev indrettet børnehjem på ejendommen. Der har en overgang været op til 24 børn på hjemmet.

Efter frk. Larsen fulgte frk. Inger Andersen, som dog til sidst måtte opgive på grund af de strengere krav, som staten stillede.

Ejendommen er nu almindelig beboelse, som ejes af Margit Lundin.

Vidjegård

1873: Mtr. 18 e. Hartkorn: 0 td. 2 sk. 0 fdk. 0 album.

Mtr. 18 f: Hartkorn: 0 td. 2 sk. 3 fdk. 1/4 album.

Mtr. 18 g: Hartkorn: 0 td. 2 sk. 1 fdk. 2 1/2 album.

Efter 1873 er der købt en parcel fra »Kjeldsholm« mtr. 17 d, ca. 9 tdr. land.

1970: Mtr. 17 d, 18 e, 18 f, 18 g. Areal: 15 ha. 5377 m².

I 1873 ejedes ejendommen af Peter Jensen, som var en søn af Jens Andersen, »Kirkebakkegård«, Lystrup. Den næste ejer må formodes at være Hans Larsen. Han hjalp lærer Hansen med skolelodden. Hans Larsens kone var en søster til Peter Andersens kone på »Femhøjgård«.

Omkring 1922 erhvervede Peter Hansen ejendommen, som han havde indtil 1936, hvor den blev købt af Ellen og Oluf Hansen. Oluf Hansen var sognefoged fra 1954 til 1970, hvor dette hverv ophørte. Han var desuden i en årrække formand for Uvelse Brugsforening.

Rørbrogård

1790: Mtr. 18, Uvelse. Hartkorn: 4 td. 6 sk. 0 fdk. 1/2 album.

1856. Mtr. 18, Uvelse. Hartkorn: 3 td. 3 sk. 2 fdk. 1 1/4 album.

1873. Mtr. 18 a Uvelse. Hartkorn: 2 td. 4 sk. 2 fdk. 1 album.

Mtr. 18 b Uvelse. Hartkorn: 0 td. 4 sk. 2 fdk. 1 1/4 album.

Mtr. 18 d Uvelse. Hartkorn: 0 td. 2 sk. 2 fdk. 2 album.

1970. Mtr. 18 a Uvelse. Areal: 26 ha. 6575 m².

Før 1873 er frasolgt mtr. 18 c til »Bøllelose« og 18 e, 18 f og 18 g til

»Vidjegård«. Efter 1873 er frasolgt mtr. 18 b og 18 d til en ejendom i Kirkeengen, nu matr. nr. 34. Der er desuden frastykket 2 andre parceller.

I 1856 hed ejeren Christen Svendsen og i 1873 Jens Nielsen. Ved århundredeskiftet var ejeren, ungkarl Kristian Nielsen, da det var hans fødegård. Han var altså søn af førnævnte Jens Nielsen.

I 1907 købte Bodil og og Granberg Petersen gården. Den brændte i 1910 og blev genopbygget med udlængerne i trempel, som var datidens byggeskik.

Peter Granberg Petersen havde et vis sjællandsk lune, og han kokkede altid med, at gården hun havde lidt hartkorn, idet han sagde, at det kun var 8 folds jord.

Hans Granberg Petersen overtog i 1930 gården efter sine forældre og havde den indtil 1949, hvor han solgte til J.M. Oddershede, som i 1962 solgte til Kirsten og Knud Andreasen.

I det ydre er der ikke sket store forandringer med gården, siden den blev genopført efter branden, men indvendig er gården moderniseret.

Bøgely

Mtr. nr. 2 Uvelse.

1970. Areal: 7 ha. 7307 m².

Ejendommen har 8 td. land beliggende i Uvelse sogn og 6 1/2 td. land beliggende i Uggeløse sogn. Arealet i Uggeløse sogn har tidligere tilhørt »Brønshøjgård«, men blev erhvervet af Anders Hansen.

Ejendommen har selvstændigt matr. nr. og har efter ældre folks ud-sagn i arealmæssig henseende været større. Formentlig har såvel matr. nr. 24 som matr. nr. 34 tilhørt ejendommen.

Ejendommen har været nedbrændt efter et lynnedslag (årstal kendes ikke) og er bygget op i to omgange.

Ejere kendes kun i dette århundrede.

Sofie og Anders Hansen, der havde ejendommen indtil midten af 30'erne, derefter Carl Petersen, Tage Jacobsen. I 1945 blev den erhvervet af Sigrid og Knud Rasmussen, der havde den indtil 1971, hvor de solgte den til Finn Hansen.

Uvelse gamle skole

Mtr. 1 c Uvelse.

1960. Areal: 2 ha. 3003 m².

1977. Areal: 2065 m².

Skolen ophørte som sogneskole i 1925. Bygningerne med tilhørende areal blev samme år solgt til enkefru Karen Hansen, som ved sin søn, Laurids Hansen, drev ejendommen. Efter Karen Hansens død overtog Laurids Hansen ejendommen.

I 1938 solgte Laurids Hansen ejendommen til Hans Andersen, som i 1942 solgte den til sine forældre, Johanne og Niels Andersen. Arealet blev i årene 1962 til 1968 udstykket i 19 parceller, »Skolelodden«.

I 1968 overtog deres datter Hedvig Andersen »Den gamle skole«.

Bygningerne med tilhørende areal 2065 m² blev i 1977 af Hedvig Andersen solgt til Ebbe Andersen.

Uvelse Byvej nr. 10 (tidligere gartneri)

Mtr. 36 c Uvelse.

1960. Areal: 9173 m².

I slutningen af forrige århundrede ejede vejmand Lars Larsen arealet mellem Kirkestræde og Uvelse Byvej. Det blev omkring 1904 solgt til gdr. Lars Jensen, »Kirkebakkegård«, Lystrup, som byggede ejendommen »Aldershvile«.

Efter hans død arvede hans husbestyrerinde Petrine Larsen ejendommen, som hun bortforpagtede.

I 1930 solgte hun jorden til gdr. Niels Hansen, som kort tid efter solgte til Clara og Carl Sørensen, som opførte et beboelseshus og drev arealet som gartneri, såvel friluftssom drivhusgartneri, indtil de i 1960 solgte ejendommen til gartner Knud Meilstrup Hansen.

I begyndelsen af 1960'erne solgte Meilstrup Hansen jorden til udstykning, og der ligger nu 10 huse på arealet incl. det oprindelige hus.

Lystruplund

I 1812 søger skovfoged Rasmus Christensen sin afsked fra Lystrup skovdistrikt, og det har formentlig været svært at få embedet besat, idet der ingen tjenestebolig var, og de konstituerede skovfogeder måtte indlogere sig forskellige steder.

I 1815 udnævntes Chr. Olsen til skovfoged. Han efterfulgtes i 1818 af Christian Wiwel, som boede hos vangemand Peder Larsen, indtil der i 1825 blev taget skridt til bygning af et skovfogedsted.

Wiwel fratrådte stillingen i 1833, og i 1834 blev Frederik Wulff skovfoged. Hans løn var 100 rbd. sølv uden afkortning, 4 favne fagotter, 8 læs tørv, 2 læs ærteris og fri bolig og jord.

I 1841 udnævntes Albrecht Christian Hansen til skovfoged, og efter ham kom C.F. Erhardt, som virkede til 1895, derefter Chr. Berggren. Fra 1912 hed skovfogeden Niels Thomsen og fra 1922 Laurits Peter Hansen. I 1931 blev Otto Henry Rasmussen skovfoged, og han virkede til 1964, hvor han efterfulgtes af Harald Vester.

Jorden, der hører til skovfogedstedet, blev enten drevet af skovfogeden selv, eller den var bortforpagtet.

Skovfoged O.H. Rasmussen oplyser, at »Erhardts Lind«, som står i vejkrydset, Skovfogedvej, Kildevej og Kratvej, samt lindetræet på gårdspladsen ved »Lystruplund« er plantet af Erhardt til minde om højtidsdage i familien. Linden i vejkrydset var i 1981 ca. 85 cm i diameter.

Lystrupgård

1970. Mtr. 7 d, 7 g, 8 a, 23 Uvelse. Mtr. 1, 2 b, 4 b, 8, 9, 11 a, 15 Lystrup.

Areal: 145 ha. 0530 m².

Borgmester Hans Nansens overtog »Lystrupgård« i 1660'erne for tilgodehavende hos kronen. Den var på dette tidspunkt lystgård og jagtslot.

Hans Nansens købte 9 gårde i Lystrup plus andre gårde i nabosogne. Af disse 9 gårde oprettede Hans Nansen et gods og byggede »Lystrupgård« i herregårdsstil med fire længer og en have ved den smukke Lystrup sø. Der var fire alléer i de fire verdenshjørner, som viste mod syd til Slangstrup, mod vest til Gørløse, mod øst til gården og mod nord til søen.

I 1699 købte rådmand Jørgen Meulengracht »Lystrupgård« af Hans Nansens søn. Meulengrachts anden kone hed Kirstine Charlotte Bircherod, og i 1701 solgte Meulengracht gården til sin svoger Carl Chr. Bircherod. Bircherod blev senere gift med Thomas Kingos enke (Kingo præst i Slangerup).

I 1710 solgte Bircherod gården til kronen, og han fik til opgave at indrette Frederiksborg amts rytterdistrikt, hvad der skete i årene 1717-1724.

I 1719 frasolgtes hovedbygningen til kaptajn Lohmann, som skulle vedligeholde denne. I 1774 omtales »Lystrupgård« som en lystgård uden avling (jord). I 1787 omtales Ole Fensmark som selvejer af »Lystrupgård«. Her er der grund til at bemærke, at »Espelholms« (Lystrupgård) jorder omfatter arealerne, der ligger langs vejen Uvelse-Lystrup mod øst og den nedlagte midtbane mod syd. I et kort, der er udfærdiget i 1791 i anledning af landboreformen, er Ole Fensmarks navn skrevet på kortet over disse arealer i lighed med de 16 fæstere under kronen, som nu er arvefæstere. »Espelholm« har i hartkorn 12 td. 2 sk. 3 fdk. 1 album.

I 1801 kaldes Mads Mortensen fæster af »Lystrupgård«, hvilket lyder lidt mærkeligt, da alle andre bønder i sognet er arvefæstere. I 1831 var ejeren Nikolay Wallentin Kramer, og efter 1845 hed ejeren Carl Vilhelm Lind, derpå Hauerberg og senere Emanuel Bonnevie, der efterfulgtes af Jørgen Knudsen.

Ifølge en opkrævningsliste for Uvelse sogn for årene 1853-56 kunne det se ud til, at mtr. nr. 1, Lystrup, »Lystrupgård« og matr. nr. 8, Uvelse »Espelholm« (Lystrupgård) har været adskilte, idet der for matr. nr. 1 Lystrup, som havde hartkorn på 6 td. 7 sk. 2 fdk. 1 album nævnes ejer eller bruger ved navn Peder Poulsen eller Poul Pedersen, og for matr. nr. 8 Uvelse, »Espelholm« som havde hartkorn på 12 td. 2 sk. 3 fdk. 1 album nævnes ejer eller bruger ved navn Kaas.

I 1869 købte Frits Otto Marie Rottwitt gården, og det fremgår nu helt klart af sognets fortegnelse, at han er ejer af såvel mtr. 1, Lystrup som mtr. nr. 8, Uvelse. Rottwitt deltog i sognets fællesskab, idet han i et par perioder var medlem af sognerådet.

I 1899 måtte Rottwitt sælge gården til enkefru Magdalene Hoffmeyer, som i 1901 afstod gården til sin søn, den senere jægermester. I hans tid brændte gården, hvilket er nærmere omtalt i afsnittet »Lystrup 1900«. Gården blev drevet godt, men Hoffmeyer var efter forlydende en ret streng herre både overfor sine danske husmænd og deres koner, som overfor de polske arbejdere, der i sæsonen lugede roer, og som havde deres eget hus, hvor de selv klarede de daglige fornødenheder.

Jægermesteren er vel en af de få ejere, der har drevet gården, så han og hans familie kunne leve af den. Han samlede på gårde og huse. »Viderødgård«, der lå midt i Lystrup by og havde hartkorn på 8 td. 0 sk. 1 fdk. 0 album, blev købt. Bygningerne og 20 tdr. land er dog senere frasolgt.

»Sundholmgård«, en mindre gård på omkring 25 tdr. land, der oprindeligt er udstykket fra »Møllegård«, blev ligeledes købt. De opkøbte huse blev benyttet til arbejderboliger. Såvel disse huse som »Sundholm« er igen frasolgt.

Hoffmeyer var medlem af sognerådet. Han solgte gården i 1918, og der var indtil 1936 følgende ejere: Nielsen, Petersen, Kaas, Lauterlein, Eliassen og Chr. P. Larsen. Nogle af disse gjorde et ærligt forsøg på at drive gården, andre havde købt den i spekulationsøjemed.

Først da vekselerer Aage Olsen i 1936 købte gården, blev der udført et godt stykke arbejde for at få gården i god kultur, der blev drænet, og Lystrup sø, der nærmest havde overfladevand, blev udtørret. Den næste ejer, Paul Madsen, har dog igen ført søen tilbage til natur - kultur - reservat.

Ulla og Aage Olsen solgte i 1960 gården til snedkermester Paul Madsen. Han drev »Lystrupgård« ved bestyrer Poul Mortensen, som senere forpagtede den.

I 1978 blev »Lystrupgård« solgt til landinspektør Percival Nielsen.

Langebjerg

Langebjerg er en smal langstrakt ås, som danner grænsen mellem Uvelse og Gørløse sogne. Den største del af arealet tilhører »Lystrupgård«.

Navnet »Langebjerg« er nu helt misvisende, men selv inden grusgravningen, der begyndte omkring år 1900, ville bakke være en mere ærlig betegnelse.

Der er gravet grus, som blev benyttet til opførelse af Københavns hovedbanegård og til anlæg af Slangstrupbanen.

Efter 1. verdenskrig blev der en lang overgang foretaget transport af grus med tipvogne fra grusgraven til Lindholm station, og herfra blev gruset transporteret videre til bestemmelsesstedet. Hertil kan føjes, at der til de to førstnævnte opgaver også blev benyttet tipvognstog.

Disse grussalg har dog stort set kun givet ar i det naturskønne område. En mere maskinel udnyttelse i 60'erne har medført udslettelse af bakkelandskabet, men grundvandet og ejerens retablering af området har hjulpet til delvis at slette sporene.

Grus- og stenforekomster må jo udnyttes, hvor de findes, og skånsom udnyttelse forringer ikke landskabet.

Kilder: Trap: Danmark og Arne Sundbo: Frederikssunds og købstaten Slangerups historie.

Viderødgård

1873. Mtr. nr. 2 Lystrup. Hartkorn: 8 td. 0 sk. 1 fdk. 0 album.

1970. Mtr. nr. 2 a Lystrup. Areal: 10 ha. 7680 m².

Gården har i tiden fra udskiftningen og indtil 1902 været en selvstændig gård, og der er i de forløbne år ikke frasolgt jord.

I 1856 hed ejeren Chr. Jørgensen, men han har i 1881 afstået den til Niels Christensen, formentlig en søn. Niels Christensen var sognerådsformand.

I 1896 afstås gården til Hans Christensen, som omkring 1901 sælger den til prptr. Hoffmeyer, »Lystrupgård«.

Bygningerne og ca. 20 tdr. land frasælges »Lystrupgård« omkring 1920. Derefter ejer Laurids Larsen gården indtil den i 1930 sælges til Hans Hansen, der igen i 1932 sælger den til Margrethe og Carl Larsen. Efter Carl Larsens død drev Margrethe Larsen ejendommen videre ved sønnen Ejners hjælp.

Ejner Larsen overtog gården i 1960. Hans kone, Bodil Larsen, bestyrede en kort periode Lindholm Central fra gårdens stuehus. Stuehuset nedbrændte i 1970, og et moderne parcelhus er opført som stuehus.

Udlængerne er senere nedrevet, og en ny længe er opført.

Kirkebakkegård

1790. Mtr. nr. 3 Lystrup. Hartkorn: 6 td. 0 sk. 0 fdk. 1 album.

1873. Mtr. nr. 3 Lystrup. Hartkorn: 4 td. 0 sk. 2 fdk. 0 album.

1970: Mtr. nr. 3 a Lystrup. Areal: 21 ha. 2301 m².

Navnet på gården stammer formentlig fra den forlængst nedlagte Lystrup kirke.

Omkring 1856 ejedes gården af Jens Andersen, som havde flere sønner. Den ene søn, Lars Jensen, fik som omtalt andetsted stor betydning for Indre Mission. Han overtog fødegården.

En anden søn, Jørgen Jensen, overtog ejendommen »Bøglundgård«. Tiendefortegnelsen fra 1873 oplyser, at den sidstnævnte ejendom er udstykket fra »Kirkebakkegård«. En tredje søn, Peter Jensen, kom til at eje »Vidjegård« i Uvelse.

Af tiendefortegnelsen fremgår det, at en mindre ejendom, nu frugtplantage, også er udstykket fra »Kirkebakkegård«.

Endvidere blev den flere gange omtalte ejendom, beliggende ved »Sundholmbakken«, som omkring århundredeskiftet ejedes af skomager Jens Petersen, også udstykket fra »Kirkebakkegård«, ligesom 4 huse beliggende ved Lystrup skov og 3 huse beliggende i Lystrup by, samt Lystrup smedie også er udstykket fra denne gård. Gården er en firelænget gård med fritliggende stuehus, og jorden er jævn god.

Efter Lars Jensen omkring år 1900 var flyttet til Uvelse, erhvervede H.P. Christiansen ejendommen. Christiansen var tillige kommissionær, det vil sige, han solgte kreaturer og kartofler. Hans kone hed Martine, hun var en meget sød og god dame. De havde en datter, Kirstine, som blev gift med Niels Hansen, som tjente på gården. H.P. Christiansen var medlem af sognerådet og skolekommissionen, og hele familien var stærkt interesseret i Indre Mission.

Efter Christiansen fulgte en kort tid Simonsen. Han var hjemvendt »amerikaner«. I 1918 købte Camilla og Jens Larsen gården. Jens Larsen var medlem af sognerådet. Efter Jens Larsen fulgte Alfred Aasdal, han stammede fra Orø og var en solid landmand. Hans kone, Helene Obel Aasdal, påtog sig en overgang at undervise en syg dreng.

Efter Aasdal fulgte H.P. Sørensen, der var ejendomshandler. Han indrettede gården til travheste og moderniserede stuehuset. Sørensen frasolgte i 1968 10 tdr. land til et travstutteri, »Kathrinedal«.

*Matr. nr. 3 b Lystrup
Lystrupvej nr. 66*

1873. Hartkorn: 0 tdr. 2 sk. 2 fdk. 1 album.

1970: Areal: 2 ha. 4484 m2.

Ejendommen er en parcel af »Kirkebakkegård« (se denne). Da matr. nr. 3 b og 3 c blev frastykket gik gården fik de to parceller samme ejer, nemlig Jørgen Jensen.

Efter Jørgen Jensens død i 1898, overtog sønnen, Jens Jørgensen, mtr. 3 c »Bøgelundgård«, medens mtr. 3 b solgtes til Konrad Mortensen.

Konrad Mortensen kørte også en mælkerute til mejeriet »Baunedal«. Flere ejere eller brugere har i årenes løb drevet ejendommen ved siden af, de har haft handelsvirksomhed. Her kan blandt andre nævnes Axel Larsen.

Omkring 1950 blev ejendommen solgt til civilingeniør Gustav Jacobsen, som plantede frugttræer på ejendommen og benyttede den til sommerbolig.

Bøgelundgård

1873: Mtr. 3 b Lystrup. Hartkorn: 0 td. 2 sk. 2 fdk. 1 album.
Mtr. 3 c, Lystrup. Hartkorn: 1 td. 7 sk. 2 fdk. 1 album.

1970. Mtr. 3 c Lystrup. Areal: 11 ha. 0607 m2.

Ifølge tiendefortegnelse af 1873 er matr. 3 b og 3 c udstykket fra »Kirkebakkegård«, idet Jens Andersen har udstykket de ovenstående parceller til sin søn Jørgen.

I tiden indtil 1898 blev begge parceller drevet af Jørgen Jensen. En søn, Peter Jørgensen, blev smedemester i Lystrup, og en anden søn, Jens Jørgensen, overtog ejendommen. Der var desuden to piger, Anna og Kristine. Hele familien var stærkt præget af Indre Mission.

Det var kun kort tid, Jens Jørgensen havde ejendommen, idet den i 1902 blev solgt til Alvilda og Hans Mortensen. Mtr. 3 b indgik ikke i handelen med Hans Mortensen, da den på et tidligere tidspunkt var frastykket ejendommen.

Alvilda og Hans Mortensen drev ejendommen med stor flid og moderniserede den. Hans Mortensen var formand for brugsforeningen og i en årrække medlem af sognerådet.

En søn, Orla Mortensen, forpagtede i en kort årrække ejendommen, men i 1952 blev den solgt til en datter og svigersøn, Anni og Frede Nielsen. Ejendommen hører til de mest veldrevne landbrug i sognet.

Møllegård

1790. Mtr. 4 Lystrup. Hartkorn: 7 td. 0 sk. 2 fdk. 2 3/4 album.

1873. Mtr. 4 Lystrup. Hartkorn: 4 td. 4 sk. 0 fdk. 2 album.

1970. Mtr. 4 a Lystrup. Areal: 18 ha. 2715 m².

Omkring 1850 hed ejeren Mads Hansen. På daværende tidspunkt var udstykket mtr. 4 b og 4 c, formentlig til »Sundholm« og mtr. 4 d til »Pilevang«. Mads Hansen efterfulgtes af Jens Nielsen, som ejede gården til omkring århundredeskiftet.

Der er desuden frasolgt 2 huslodder, den ene til et hus ved »Pilevang«, og den anden til et hus ved Lystrup skov »Mosehuset«, som senere blev vandrehjem og nu tilhører en forældreforening.

Efter Jens Nielsen fulgte Jørgen Nielsen, der ejede gården til i begyndelsen af 30'erne. Jørgen Nielsen afløste i 1913 L.P. Andersen som sognefoged. Såvel Jørgen Nielsen som hans kone Margrethe var meget interesseret i sognets liv, og Jørgen Nielsen var i flere perioder medlem af sognerådet, ligesom han var medlem af bestyrelsen for brugsforeningen, først i Slangerup, senere i Uvelse.

I 1923 frasolgte Jørgen Nielsen 9 tdr. land til et statshusmandsbrug »Møllevang«. Jørgen Nielsen solgte »Møllegård« til Peder Nielsen, som omkring 1937 afløstes af Peder Kjærgaard Jensen, der ligeledes i en periode var medlem af sognerådet. Herefter fulgte Lars Petersen, Hansen, Aksel Petersen og i 1952 Erling Petersen, Uvelse Kirkeenge. Erling Petersen solgte i 1961 gården til Erik Holmgård Nielsen, der i 1964 igen solgte til Hans Nøddegård Hansen, hvis enke Asta Hansen nu driver gården.

Jorden er af god bonitet, stuehuset med korsstue stammer fra udskiftningen. Det er således omkring 200 år gammelt, udlængerne er bygget omkring århundredeskiftet.

En parcel til et sommerhus er frasolgt i 1960'erne.

Pilevang

1873. Mtr. 4 d Lystrup. Hartkorn: 1 td. 3 sk. 2 fdk. 1 album.

Efter frasalgt til sommerhuse ca. 13 td. land.

Omkring 1955 fortæller en 90-årig dame den daværende ejer af »Pile-

vang«, Ejler Hansen, at hendes bedstefader i 1830 har bygget gården.

Ejendommen er udstykket fra »Møllegård« og ifølge tiendefortegnelsen hed ejeren af »Pilevang« i 1873 Christian Hansen. Det må ifølge ovenstående være hans far, hvis navn var Hans Mortensen, som i 1830 havde ladet ejendommen bygge. Christian Hansen skulle ifølge datterens udsagn have været skeptisk indstillet overfor andelsmejerierne, idet han efter mejeriernes oprettelse fortsatte med at kærne smør i stuehusets kælder. Han måtte dog til sidst opgive.

Ejendommen består af tre sammenbyggede udlænger samt stuehus. Jorden må vist betegnes som under middel. Beliggenheden med udsigt til Lystrup skov er ideel, hvilket også resulterede i, at Uvelse sogneråd imødekom ejerens ønske om udstykning til ca. 20 sommerhusgrunde.

Af senere ejere kan nævnes Olaf Jørgensen, og fra 1936 Aage Andreasen og i 1952 Ejler Hansen.

Ejendommen blev i 1979 solgt til Ernst Glerup.

Hus ved Pilevang

Mtr. 4 e Lystrup.

Ved enden af »Pilevangs« marker lå et hus, som i mange år var beboet af en landarbejder ved navn Svensson. Han havde i sin tid været korporal. En flot dygtige børn udgik fra dette hjem. En datter, Tove, er gift med Hans Olsen og bor i Uvelse. En søn er chauffør og bor samme sted.

Huset brændte efter sigende en Sct. Hans aften, men var da ubeboet. Det er senere genopbygget og ejes nu af radiomekaniker Palle Nielsen.

Møllevang

1970. Mtr. 4 g Lystrup. Areal: 4 ha. 8672 m².

I 1923 blev der udstykket 9 tdr. land fra »Møllegård« til et statshusmandsbrug. Dette brugs første ejere var Anna og Sofus Frederiksen, som med flid og dygtighed drev denne ejendom. Sofus Frederiksen var medlem af sognerådet. Anna Frederiksen omkom ved et færdsselskald på Fiskebækbakken.

Sofus Frederiksen solgte ejendommen i 1939 til Svend Christiansen, som en overgang kørte en mælkerute. Derefter fulgte Orla Mortensen, senere Harald Larsen. I 1947 købte Jens Christoffersen ejendommen, som han drev som gartneri. Jens Christoffersen var formand for menighedsrådet og missionshuset. Han solgte ejendommen i 1968 til vognmand H.C. Svendsen, »Strenghøjgård«.

Husmandssted nu Strenghøjgårds areal

Denne ejendom var beliggende ved sognegrænsen ved Uggeløse skov. Op til 1927-28 ejedes den af Anders Frederiksen. To hjulspor førte fra vejen ved »Heslebjerg« ned til huset. Anders Frederiksens befordring til smed, købmand eller brugs foregik i en lille fast vogn forspændt en hest. Her på denne ejendom havde slægten gennem mere end 150 år haft sit udkomme.

En søn, Sofus Frederiksen, er nævnt under »Møllevang«. Harald Frederiksen, som er søn af Sofus Frederiksen, har i et notat skrevet følgende om sin slægt:

Min farfar overtog ejendommen fra min farmors familie, den har været i familiens eje i 156 år. Min tipoldefar var spanioler, min farmor var født Nielsen og var kusine til P. Nordsten (Peder Nielsen), Hille-rød. En broder til min farmor, Jørgen Nielsen, faldt ved Isted i 1848, hans navn står på tavlen i Uvelse kirke.

Strenghøjgård

1873. Mtr. nr. 5 Lystrup. Hartkorn: 10 td. 5 sk. 0 fdk. 2 1/4 album.

1970. Mtr. 5 a, 5 c, 6 d, Lystrup. Areal: 109 ha. 1305 m².

Af udflyttergårde i Uvelse sogn var »Strenghøjgård« den største, og den har gennem tiden helt op til 1943 stort set haft uændret areal.

Jordens beskaffenhed er for størsteparten lermuld, dog et mindre areal lettere lermuld og ca. 10 ha. lav jord, ca. 4 ha. mose og 1 ha. skov. Gården ligger idyllisk ved en lille sø på 2 ha.

Inden gården i 1935 brændte, var der gode grundmurede bygninger, som var tækket dels med strå og dels med pap, hertil lægges en rummelig lade, som var bygget i 1899. Stuehuset var også stråtækket.

I 1850 ejedes gården af en mand ved navn Hertel. Den blev i 1855 erhvervet af Bonnevie, som kom til at spille en stor rolle i Uvelse sogns historie. Han var således sognerådsformand i flere perioder.

I 1844 erhvervede cand. polyt. Frølich gården. I hans tid forpagtede en hr. Møller gården.

I 1892 købte Chr. Petersen gården. Han var et par år sognerådsformand, men måtte på grund af sygdom trække sig tilbage og døde i 1899, kun 38 år gammel. Fru Petersen drev derefter gården ved bestyrer, indtil hendes søn, Arnold Petersen, overtog gården. Som nævnt brændte gården i 1935 og blev genopbygget som en moderne gård, stuehuset i bungalowstil - meget utraditionelt.

Kjær Jensen var den næste ejer, han udnyttede tørvemosen. I 1942 erhvervede N.V.V. Danielsen gården, og han indkøbte jerseykøer. I 1943 købte han 50 tdr. land fra nabogården, »Heslebjerg«. De følgende ejere var en apoteker og senere en mand ved navn Christensen. Derefter fulgte Margrethe og Thorvald Rasmussen, som før overtagelsen af »Strengthøj« havde ejet en mindre gård. Th. Rasmussen gravede også tørv. Derefter blev gården bortforpagtet til forpagter Suhr.

Den nuværende ejer, vognmand H.C. Svendsen, Lyngby, erhvervede gården i 1955. Vognmand Svendsen har på flere områder forbedret gården, såvel besættningens kvalitet som i bygningsmæssig henseende.

I vognmand Svendsens tid har to dygtige bestyrere, Bent Thirstrup og Henry Sørensen, landbrugsmæssigt set gjort en fortrinlig indsats. Fodermester Erhardt Petersen og hustrus indsats har lige siden præget. Danielsens tid været af så stor værdi for kvægavlen, at man kun sjældent har set en lignende indsats. Besætningen er nu solgt. Det har været en svær opgave at drive »Strengthøj«, hvilket adskillige ejere har måttet bekende.

Heslebjerggård

1873. Mtr. nr. 6. Hartkorn: 7 tdr. 3 sk.3 fdk. 1 1/4 album.

1970. Mtr. nr. 6 a. Areal: 35 ha. 1987 m2.

Jordens bonitet er god, idet den overvejende del af jorden er lermuld med lerunderlag plus en mindre mose.

Der er grundmurede bygninger med fritliggende stuehus. Staldbygningerne er ca. 200 år, og stuehuset ca. 100 år. I 1978 blev nedrevet

heste- og svinestald og nyopført en større svinestald.

Omkring 1850 ejedes gården af Søren Jensen, og fra 1867 til 1899 var ejeren Ole Andreasen. Han var medlem af sognerådet og i en periode sognerådsformand. Derefter fulgte C. Mathiesen, som i 1902 solgte til Jens Chr. Jensen. Han ejede gården til 1904, hvor han solgte til V. Th. Hansen, som i 1908 solgte til Alling, der ejede »Heslebjerg« indtil 1919. Herefter fulgte Christiansen og i 1923 Jens Peter Andersen.

Jens Peter Andersen måtte i 1930 afhænde gården til sognefoged Jørgen Nielsen og gdr. Laurids Mortensen. I 1939 overtog Jørgen Nielsen gården, han havde den indtil 1961.

I 1943 frasolgte Jørgen Nielsen 50 tdr. land til »Strenghøjgård«.

I 1961 blev gården købt af Richard Petersen og hustru. Det er en dygtig og energisk landmandsfamilie, som har holdt fast ved kvægbruget helt op til 1980.

Bønnevadgård

1790. Mtr. 7 Lystrup. Hartkorn: 7 td. 6 sk. 0 fdk. 0 album.

1873. Mtr. 7 a Lystrup. Hartkorn: 5 td. 4 sk. 2 fdk. 1 1/2 album.

1970. Mtr. 7 a, 14 c Lystrup. Areal: 44 ha. 2329 m².

Før 1856 er der fra »Bønnevadgård« udstykket 2 td. 1 sk. 1 fdk. 1 1/2 album til ejendommen »Lystrupdal«.

Til gengæld er der i Uggeløse sogn erhvervet 6 ha. 6780 m².

I 1856 ejede Morten Nielsen »Bønnevadgård«, som han i 1860 afstod til sin søn Niels Mortensen, der ejede den indtil 1887. Niels Mortensens enke drev derefter gården indtil 1911, hvor sønnen Laurids Mortensen overtog den. Niels Mortensen og hustru havde foruden sønnen Laurids en søn, der hed Hans. Han overtog ejendommen »Bøgelundgård«, Lystrup.

Laurids Mortensen var ugift, og en af hans interesser var skyttesagen. Han var medlem af sognerådet. Indenfor landbruget var det især Frederiksborgheste, hans interesse samlede sig om, og han opdrættede hingsten »Zarif Bønnevad«.

I 1926 byggede han en efter datidens forhold stor ladebygning.

En sønderjysk dreng ved navn Jes, som i perioden efter 1. verdenskrig opholdt sig hos ham, vandt hans tillid, så han fik mulighed for at overtage gården efter Laurids Mortensens død i 1938.

Ruth og Jes Petersen har drevet »Bønnevadgård« med flid og dygtighed. Gården har gennemgået udviklingen fra alsidig drift med særlig interesse for heste og kvægavl for til sidst at slutte som kvægløst landbrug.

Jordens bonitet er hovedsagelig lermuld med lerunderlag, terrænet er let kuperet. I Jes Petersens tid er der foretaget flere forbedringer af såvel stuehus som udlænger. Til gården hører en landarbejderbolig.

Lystrupdal

1873. Mtr. 7 b Lystrup. Hartkorn: 2 td. 1 sk. 1 fdk. 1 1/2 album.

1970: Mtr. 7 b Lystrup. Areal: 12 ha. 1077 m².

Ejendommen er udstykket fra »Bønnevadgård« før 1856. Vejen til ejendommen går fra sognevejen Lystrup-Uggeløse, og en skolesti gennemskærer markerne. Jorden er af god bonitet, en tidligere ejers kone, Anna Christiansen, kaldte ejendommen for »Smørhullet«.

Bygningerne er opført ved udskiftningen, stuehuset har korsstue. Ladden er dog af nyere dato, idet den er bygget i 1948.

Omkring 1873 hed ejeren Anders Hansen. I 1882 var det Niels Andersen, som havde den indtil 1902. I 1905 var ejerne Anna og Anders Christiansen, i de to mellemliggende år har det formentlig været Peder Jensen og J. Berger. I 1920 fulgte Maren og Valdemar Larsen, som havde den indtil 1924, hvor den overtages af Tekla og Rasmus Petersen, som i 1941 sælger til Kristine og J. Bartholin. Sidstnævnte tilhørte den berømte slægt af samme navn.

I 1957 overtager Else og Knud Møller ejendommen De har drevet den på en udmærket måde og har i 1980 stadig kvægbesætning.

Lige ved skovkanten ligger 3 huse. Det første, man kommer til, er:

Lystrupvej nr. 27

1970. Mtr. 31 Lystrup. Areal: 1 ha. 3946 m².

Denne ejendom er udstykket fra »Kirkebakkegård«. Gennem mange

år boede her en tømrer ved navn Larsen. Hans kone drev pensionat, ligesom hun var kogekone. Omkring 1925-30 solgte de ejendommen.

Chr. Løkke drev i mange år en rævefarm på ejendommen.

Senere er den erhvervet af en håndværksmester.

Lystrupvej nr. 29

Det næste hus er mtr. 3 q Lystrup, hvor der nu bor en landinspektør.

Dette hus har sin egen historie, idet det formentlig er det sidste hus, som landmændene kørte materialer til. Det var arbm. Anders Andersens søn, der var tømrer, som byggede huset, som han dog senere solgte.

Lystrupvej nr. 31

Det tredje hus er mtr. 3 p Lystrup. Det var gennem mange år det eneste sommerhus i sognet. Ejeren var magister Else Møller.

»Skoufred« Lystrupvej nr. 68

Mtr. 3 f Lystrup, som ligger på venstre side af vejen, når man kører mod Slangerup, er omtalt i afsnittet »Lystrup 1900«. Her boede en overgang handelsmand Hans Rasmussen. Huset blev senere købt af pens. maskinpasser Grove Stephensen, hvis datter og svigersøn nu bor i huset.

Sundholm

1970. Mtr. 4 h m.fl. Areal: 2 ha.

Sundholm er udstykket fra »Møllegård«. I 1872 hed ejeren ifølge skatteopkrævningsliste Nilaus Villadsen. I 1873 nævnes som ejer Peder Pedersen, men i 1877 har Hans Nielsen overtaget ejendommen, som han ejer, til den købes af ejeren af »Lystrupgård« omkring 1908.

Bygningerne blev omkring 1940 frasolgt til en hundekennel med navnet »Ryttergården«. Senere er »Sundholm« solgt til almindelig beboelse.

Ejendommen har to fritliggende udhuse. Stuehuset har et vist forment præg.

Den omtalte ejer, Hans Nielsen, havde ry for at være en langsomt virkende mand.

Mosehuset

1970. Mtr. 4 f Lystrup. Areal: 3702 m2.

Vandrerhjem - feriehus. Huset er omtalt i »Lystrup omkring år 1900«. Omkring 1930 ejedes huset af Viktoria og Jens Sørensen. Det blev indrettet til vandrerhjem, og en række unge besøgte hjemmet. Jens Sørensen var medlem af sognerådet og formand for sygekassen. Senere er huset solgt til en forældreforening.

Mtr. 11 b Lystrup Lystrupvej nr. 23

Hus ved Lystrup skov, som er opført omkring 1930 af handelsmand Hans Rasmussen. Huset bebos nu af Henning Østerø.

Lystrupvej nr. 25

1970. Mtr. 3 d Lystrup. Areal: 1 ha. 8799 m2.

Ejendommen, som ligger med gavlene lige op af vejen, er omtalt under »Husmænd og håndværkere«. Den omtalte skomager var formentlig både den første og den sidste, der har kunnet fravriste den sandede jord et udbytte. Ejendommen har nu også et smukt beplantet areal på den modsatte side af vejen. En af ejerne var billedhugger Herbert Semey.

Husmandsbrug - nu sommerhuse ved Strengbjerggårds grænse til Lindholm

Ved sommerhusudstyknngen i 1961 blev stuehuset til et gammelt husmandssted bevaret.

Ejendommen omfattede ca. 5 tdr. land.

Den sidste ejer var handelsgartner Tønnesen, som i 1939 havde købt den af N.P. Pedersen.

Det fremgår ikke af nogen fortegnelse, at dette husmandsbrug skulle have været udstykket fra »Strengthøj«.

Bag det omtalte husmandsbrug lå endnu et hus, hvor der boede en blikkenslager Hansen.

Et mindre hus bag disse husmandsbrug har været medhjælperbolig for »Strengthøj«, ligesom »Lindholmghård« en overgang skulle have ejet et af husene for at få vejret til gårdens marker på Slingerup Overdrev.

Handelsgartner Tønnesen beretter, at han har erfaret, at der oprindeligt skulle have været 6 husmandssteder på de her omtalte arealer, og at disse skulle have været fribolig (tjenesteboliger) for tidligere soldater fra Englandskrigene).

Husmænd og håndværkere

I det følgende afsnit vil jeg omtale håndværkere, der efter gammel skik tillige havde et husmandssted.

Den ældste mand, som vi har kendskab til, boede i vejkrødset mellem vejene, der går mod Gørløse og Lystrup. Han hed Niels Christiansen. Han drev foruden sin smedevirksomhed ejendommen mtr. 7 c Uvelse. Smed Niels Christiansen modtog ved sit 50 års jubilæum (omkring 1875) et ur med inskription fra taknemmelige kunder.

Bliver vi ved smedene, så hed smeden i Uvelse omkring århundredeskiftet Poul Smed. Hans søn efterfulgte ham som smed, og han var først i dette århundrede medlem af sognerådet. Såvel Hans Nielsen som hans far har drevet en af de tre husmandslodder ved Præstevejen (Uvelse-Slangerup).

Den næste af de tre huslodder hørte til klokker Jens Svendsen, senere Hans Andreas Hansens hus i Kirkestræde. Om Jens Svendsen var tækker, ved jeg ikke, men det var Hans Andreas Hansen.

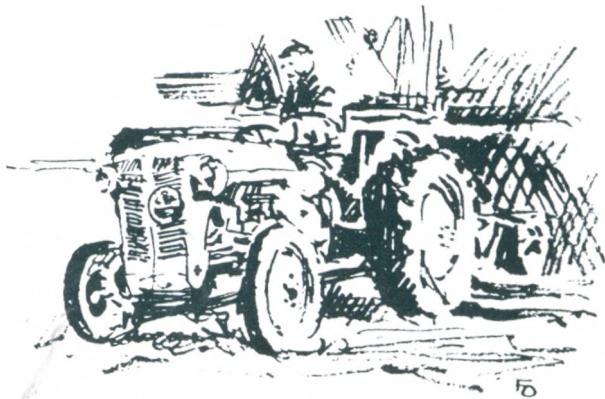
Skomager Jens Pedersen boede ved Lystrup skov. Denne sandede husmandslod var et enestående eksempel på, at arbejdsomhed kan frarive den sandede jord et pænt udbytte. Han bar gødning fra stalden ud på marken, hvilket siger noget om hans energi. Denne energi gav sig også udslag på anden måde. Han var de små skatteyderes talsmand, allerede inden han kom i sognerådet i 1903. I 1918 var han med til at oprette Venstreforeningen. Når sognets børn hentede deres sko efter forsåling, blev de budt på saftvand. »Er du tøst«, sagde han.

Hjulmand og tømrer, Hans Pedersen, boede på ejendommen mtr. 24 Uvelse i Kirkeengen og drev denne ejendom ved siden af, at han passede sit håndværk. Han byggede blandt andet i 1883 »Stenbygård«. En søn, Lars P. Pedersen, født i 1880, gift med Marie, drev ejendommen videre. Han kørte tillige varer for brugsforeningen. Lars P. Pedersen var sognerådskasserer og kirkeværge. En søn, Arno Pedersen, har nu ejendommen.

Mellem vejen, der går fra Uvelse til Uggeløse og vejen, der går fra Uvelse til Lyngø, ligger helt ude mod Lyngø skel et husmandssted, der siden 1952 har været ejet af Karen og Henry Christensen. Før den tid havde murer Peder Pedersen ejendommen. Hans far hed Chr. Petersen, han var handelsmand og kørte til København med flæsk. Peder Pedersen var den sidste håndværker, der i gammeldags forstand kombinerede håndværket med det at drive et husmandssted.

Tækker og rygemand Ole Olsen boede ganske vist i Uggeløse sogn, men tæt op af grænsen til Uvelse, så tæt - at da Hans Jørgensen »Kjeldsholm« i 1907 skulle have nytækket sit stuehus, lod han Ole Olsen og Hans Andreas Hansen tække hver sin side for ikke at forbigå nogen. Valdemar og Sofus Olsen, der boede i Kirkestræde (overfor kirken) var begge sønner af ovennævnte Ole Olsen. Kristine Jensen, gift med Peter Jensen, ligeledes Kirkestræde, var også en datter af Ole Olsen.

Hjulmand Lars Peter Larsen og hans kone Marie ejede den sidste ejendom i Uvelse sogn. Den var udstykket fra »Kongshøjgård«, den ligger ved landevejen Lyng-Nr. Herlev. I ejendommen var indrettet et værksted med lagerrum, så træet kunne lagres. I 1935 solgte de ejendommen til Marie og Sylvest Nielsen, som havde den i få år, hvorefter den blev solgt til Marie og Poul Jørgensen. Efter Poul Jørgensens død i 1973 har Marie Jørgensen fortsat driften af ejendommen.



Landsbyens arbejdere

Det gamle landsbyfællesskab var en enhed, idet byens folk enten var ejere af landbrugsejendomme eller huse. Den største del af husmændene - især de jordløse - havde et fast tjenesteforhold til landmændene. Andre husmænd - med eller uden jord - var håndværkere eller handlende. Dette gjaldt f.eks. smede, skomagere, malere, skræddere, hjulmænd, tækkere, glarmestre, høkere og prangere. Alle var et uundværligt led i landsbyfællesskabet.

Ved udskiftningen, som fandt sted omkring 1790, hvor de fleste af gårdene blev udflyttet, skete der ingen ændring i disse forhold. Først i begyndelsen af dette århundrede forsvandt gradvis en del af de her nævnte erhverv fra landsbyen.

Skovarbejdere og senere teglværksarbejdere var også faste elementer i landsbyen.

Mange af husmandskonerne var i høj grad beskæftiget på gårdene; inden for husmoderens område var det vask, bading m.v., men de hjalp også til ved markarbejde og ved malkning.

De personer, hvis indsats jeg i det følgende vil skildre, er ikke tilfældigt valgte, jeg har kendt de fleste af dem - eller i hvert fald deres familie.

I 1869 kom Nelly til Danmark fra Skåne; hun var 19 år, og en søster tjente på det tidspunkt på »Højlund« . Nelly kom til at tjene hos skovfoged Erhardt, hvor også Peter Larsen havde plads. De blev gift i 1871 og kom til at bo i huset Søvej nr. 3, Lystrup, hvor de fik en stue. Huset tilhørte den gang en skrædder; dette er senere erhvervet af »Lystrupgård«. I 1876 købte de huset Kirkestrædet nr. 21 for en pris af 525,- kr.

De første år arbejdede Peter Larsen i skoven, senere fik han arbejde hos en glarmester i Hillerød og lærte faget. Han var med til at sætte vinduer i det genopførte Frederiksborg Slot.

Samtidig med, at han var glarmester, arbejdede han på forskellige

gårde, blandt andre hos Ole Andreasen, »Hesselbjerg«, hvor en tyr mishandlede ham, så han i en periode var uarbejdsdygtig. Hans datter Olga Andreasen fortæller, at landmændene samlede ind for at hjælpe dem med økonomien, som hurtigt blev lidt anstrengt. Da pengene blev afleveret (summen kendes ikke), sagde givernes talsmand, at dersom pengene ikke slog til, ville man skaffe nogle flere.

Da Peter Larsen døde, måtte Nelly være ene forsøger. Hun var vant til at tage fat ved rengøring af skole, roelugning, optagning af disse samt ved kartoffeloptagning. Hun var ligeledes en skattet ilægger, da dampmaskinen med det transportable tærskværk kom frem.

I ægteskabet var der 11 børn, 3 døde som små, de 2 af difteritis. Af de tilbageblevne 8 børn var 3 drenge og 5 piger. Drengene kom, efter at de en tid havde tjent på gårde, i lære som henholdsvis smed, bager og hjulmand. Det kostede 100,- kr. at få dem i lære. Pigerne kom ud at tjene, dog først efter konfirmationen. Olga Andreasen, som var den yngste af flokken, erklærer, at selv om pengene var små, led de aldrig nød, og de var altid godt klædte. Medvirkende til de forholdsvis gode kår var, set med datidens øjne, selvsagt huset, som de ejede, hvor de kunne have gris, høns og kartofler.

Nelly blev over 100 år. Sine sidste år tilbragte hun på »De gamles hjem« i Slangerup. Hun mødte i sin høje alder altid op, når der var valg; hun var med årene blevet svagtseende og tunghør, og når den tilfornødte vælger spurgte hende, hvor hun ville stemme, sagde hun med høj røst: »Jeg stemmer Venstre, det har jeg alle da'e gjort«.

Olga, som blev gift med karetmager A. Andreasen, har også selv deltaget i landbrugsarbejde, og skolerengøring var ligeledes gennem flere år et af hendes mange job.

Marie og Oluf Jensen - Marie Olufs kaldte vi Marie i min barndom. Der var ca. 10 års forskel i alderen. Marie var den ældste, og Oluf var født midt i 1860'erne. Efter at de havde boet til leje forskellige steder, købte de i 1903 huset i Kirkestræde nr. 6 for 700,- kr. Der var ingen brønd til huset, så de måtte hente vand hos naboen, Niels Peter, så det gjaldt om at holde sig gode venner med ham. Senere blev der gravet en brønd, som var 9 alen dyb, så de altid havde rigeligt med vand.

Oluf var landarbejder. Om vinteren var plejlen hans værktøj. Langhalmen fremkom, efter at plejlens slag på rugnegene havde befriet disse for kerner og avner, hvorefter halmen blev ført igennem en dertil indrettet rive for at få løse strå væk. Langhalmen brugtes fortrinsvis som tækkemateriale. Det var især på gårdene »Femhøj« og »Høj-lunde«, Oluf arbejdede. Om sommeren var det som regel det grove arbejde, husmanden måtte udføre, idet arbejdet med heste var forbe-

holdt karlene. Leen var i såvel høghøsten som kornhøsten hans håndredskab.

Marie malkede på »Femhøj« og senere på »Højlude«. Malkningen foregik 2 - til tider 3 gange dagligt, så Marie måtte vandre turen fra Uvelse til »Femhøj« eller »Højlude« flere gange om dagen, sommer såvel som vinter. Senere blev hun malkekone på »Bøllemose«. Desuden var hun villig til at give en gårdmand en hjælpende hånd med malkning, hvis han og hans familie skulle til staden.

Når kartoflerne om efteråret skulle tages op, påtog Oluf og Marie sig sammen med andre husfolk dette arbejde på forskellige gårde. Jeg kan huske, at de også har hjulpet os. Far syntes, det tømte noget betænkeligt i kartoffelkullen, da de skulle have deres part af udbyttet.

Til helt op i 1950'erne var det almindeligt, at koner i byen hjalp landmændene med kartoffeloptagning; her kan nævnes Karen Hansen, Kamilla Christiansen og Andrea Christiansen.

I Olufs og Maries ægteskab var der 3 børn; den ene, Olaf, blev senere sadelmager og klokker i Uvelse. Han havde først tjent på forskellige gårde, inden han som 18-årig selv tog initiativ til at få en læreplads. Det var under 1. verdenskrig, han kom i lære hos sadelmager Hansen, Lystrup.

Niels Larsen og hans kone, Oline, boede i Rytterhuset i Lystrup. Niels Larsen var om sommeren beskæftiget med, som han selv udtrykte det, »lidt af hvert«. I flere år kalkede han vores gård. Han spiste hos os, og en stående bemærkning ved frokostbordet var: »Det er godt med en kogesild ikk' sandt Niels An'sen«. Han udførte reparationsarbejde af forskellig art inden for murerfaget. Om vinteren arbejdede han i skoven sammen med sin nabo Peter Jensen. Oline hjalp i huset hos sognefogedens.

Arbejdet på »Lystrupgård« blev for mange husmænd og deres familier en betingelse for at få det daglige brød, og i begyndelsen af dette århundrede erhvervede ejeren af denne gård, jægermester Hoffmeyer, forskellige gårde, blandt andet »Viderød«, som den gang hørte til de større bøndergårde, ligesom flere huse blev købt. Derigennem var der mulighed for en stabil arbejdskraft.

Af husmænd på daværende tidspunkt kan nævnes Wilhelm Hansen (stenhugger), Sigfred Petersen, Niels Andreasen, senere fulgte Anders Andersen (den store Anders) og Jens P. Christiansen. Sidsnævnte arbejdede på »Lystrupgård« til helt op i 1950'erne. Svend Eriksen, der i årene 1922 - 1929 tjente på gården, har fortalt, at der på dette tidspunkt var 12 spand heste, så de 10 karle kunne have hver sit

spand.

Der skulle et stort mandskab på en sådan gård. Også efter at plejlen var blevet afløst af tærskemaskinen, skulle der bruges mange folk til at bringe negene på tærskværket, ilægge - båndskære, uanset om negene var håndbundne, eller selvbinderen var benyttet. Inden presserens opfindelse måtte halmen bindes med snoede halmbånd, knipperne skulle op på stænget, og her måtte også være et par mand til at tage imod. Det sværeste arbejde var at bære sække, de vejede 200 pund (100 kg). Var der langt til kornmagasinet, blev de transporteret derhen på en vogn, hvorefter sækkene måtte bæres på ryggen op ad trappen. På de unge mennesker kunne benene godt svinge lidt ved et sådant arbejde.

En lang årrække benyttede man et stort transportabelt tærskværk »Kollerødværket«, som ejedes af omegnens proprietærer, og man tærskede i ca. 14 dage.

Om foråret, sommeren og efteråret var det markarbejdet, der skulle udføres. Besætningen blev passet af en fodermester og en eller to røgttere. Der var ca. 6 malkekoner, som hver malkede 18 køer. Der kan nævnes Sofie (Sigfreds kone), Peter Jensens kone og Stine Anders', senere Kamilla (Jens P. Christiansens kone).

Det fortælles, at malkekonerne i begyndelsen af dette århundrede fandt, at de burde have noget mere i løn. Hertil svarede Hoffmeyer, at de måtte forstå, at det ikke altid kunne blive til rullepølsemad, for han skulle jo også leve - og helst lidt godt.

På den anden side må han have haft en vis forståelse for deres vilkår, idet husmændene skulle have alle de fødte tyrekalve til eget brug, og der blev af en eller anden grund ikke født ret mange kviekalve. »Folkene skal da fanden pin'ne også leve«, var Hoffmeyers kommentar.

Om sommeren, når de ca. 100 køer var på græs, kørte fodermester, røgttere og malkekoner ud på marken for at malke køerne. Det foregik med hesten forspændt en lang vogn, hvor der langs siderne var anbragt hængsler, hvorpå mælkejungerne blev spændt fast. Om vinteren skete malkningen i det matte lys, der var skabt af en flagermuslygte. Det var en formildende omstændighed, at stalden var varm; køernes fordampning gennem mund og hud forenet med kokagerne skabte en varm, syrlig atmosfære.

På fire andre af sognets gårde »Strenghøj« - »Hesselbjerg« - »Højlund« og »Tvinmose« var der gifte fodermestre. Her hjalp mand og

kone hinanden med at malke. Fodring og mugning var som regel overladt til manden. Mange af disse fodermestre erhvervede selv landbrugsejendomme eller købte huse. Her kan nævnes Valdemar på »Tvinne-mose« og ikke at forglemme Thorkild på »Stangegård«. Niels Kr. Petersen, som var fodermester på »Hesselbjerg«, var medlem af Uvelse sogneråd fra 1962 til 1966, valgt på fælleslisten.

Fra nyere tid kan også nævnes Erhardt Petersen og hustru på »Streng-høj«, der gennem årene fra 1944 til 1976 sammen med en eller to medhjælpere passede en jerseybesætning på ca. 100 malkekøer.

Malkepiger og koner på de lidt større gårde, og de såkaldte hjemmeløbende hustruer på hus- og gårdmandsbrug, måtte alle tage deres tørn for hjemmets opretholdelse. Dette gjaldt blandt andre Maren. Hun var gift med Niels Hansen, der indtil 1904 ejede »Kongstedgård«, men som måtte sælge den. Med jobbet som malkekone holdt hun den værste sult fra døren.

Af andre landarbejdere kan nævnes Svend Svensson, som en tid arbejdede på »Hesselbjerg«, han havde været korporal og blev omtalt som »korporalen«. Senere arbejdede han på Farum Kalkværk. Fra min skoletid husker jeg især Ane Svenssons piger. Deres stivede, fine forklæder duftede altid af renhed.

Jens Carlsen boede i et hus tilhørende »Bønnevadgård«. Han var i sæsonen ilægger ved det store Kollerød Tærskværk. Jeg gik i skole sammen med to af hans børn, Helga og Christian. Jens Carlsen var en reel arbejder, der satte pris på at svare enhver sit. Han var iøvrigt socialdemokrat, og for ikke at miste stemmeretten betalte han sin skat punktlig, selv om det ofte kneb.

Oluf Olsen, som boede i huset på Lyngvej nr. 2, arbejdede på »Til-sbæk«. Lønnen var ikke stor, men han fik dog samlet en beskedent formue, så en søn, efter hans død omkring midten af 30'erne, kunne erverve sig et mindre husmandsbrug for arven.

Chr. Nielsen boede i Lystrup; han hjalp på forskellige gårde - var en overgang vejmand, og om vinteren slog han til tider sten.

Sofus, som boede hos sin broder Valdemar Olsen, havde ikke fast arbejde, men var parat til ved lejlighed at give en hjælpende hånd.

Af de mange medhjælpere, som i den nyere tid har tjent landbruget, skal jeg kun nævne en enkelt, Evald Petersen, »Højlund«.

Som tidligere omtalt havde flere arbejdere beskæftigelse i skoven om vinteren, men skovarbejdernes antal svandt også ind, og det tunge arbejde med sav og økse blev mekaniseret. Svend Eriksen afløste på en måde Niels Larsen i skoven og oplevede både den gamle og den nye tid. Anna og Svend Eriksen købte Niels Larsens hus Rytterhuset i 1925 for 3.000,- kr. Der skulle udbetales 400,- kr., men da de kun havde 300,- kr., måtte de låne de resterende 100,- kr. af gdr. Laurids Mortensen, »Bønnevadgård«, hvor Anna havde været husbestyrerinde.

En del af de arbejdere, som boede i Uvelse sogn, arbejdede på teglværk. Sommer og vinter gik turen på cykel til teglværket; om vinteren måtte de tit bære den trofaste cykel over snedriverne i håb om at vejen var ryddet, når turen gik hjemad efter af de havde arbejdet den lange dag med skovlen i lerlagene. Jeg husker deres vejrbidte ansigter, Arnold Hansen, Jens P. Olsen og mange andre.

Af teglværksarbejdere kan også nævnes de 3 brødre Olavsén, kaldet »Bornholmerne«. Det var Karl Olavsén, som i længst tid boede i byen. Han købte i midten af 40'erne huset Kirkestrædet nr. 21 af Jens Pedersen. Sidstnævnte var i mere end 20 år en flittig medhjælper hos gdr. Vilhelm Andersen, »Kjeldsholmgård«.

Søren Nielsen, der omkring 1920 boede i Lystrup, var entreprenør og påtog sig mindre arbejdsopgaver for amtsvejvæsenet. Det medførte, at en del mennesker, der tidligere havde været beskæftiget ved landbrugsarbejde, nu blev vejarbejdere. Her kan nævnes Peter Jensen, Arnold Jensen, Arne Christiansen, Verner Olsen og Eigil Jønsson. De måtte ofte køre en lang tur på cykel, før arbejdspladsen var nået. I de senere år blev transportmidlet dog en knallert.

Landsbyen blev ikke affolket, men indbyggerne fandt andre beskæftigelsesmuligheder, da landbruget af forskellige grunde ikke længere bød på arbejdspladser, og det gamle landsbyfællesskab var nu kun en epoke i historien.

Håndværkere

I afsnittet »Håndværkere og Husmænd« er omtalt smed Niels Christiansen. Hans smedie lå mellem Uvelse og Lystrup.

Poul Smed havde smedien i Uvelse, og han blev i 1904 efterfulgt af sin søn, smed Hans Nielsen. Efter ham fulgte Carlsen, som i 1923 solgte smedien og erhvervede et statshusmandsbrug på Hillerødsholm. Derefter fulgte Jessen - en stor, stærk mand med en lille kone. De to næste smede var der kun i kort tid. I 1929 rykkede Dagny og Harald Petersen ind i smedien. I 1946 måtte den gamle og veltjente smedie vige pladsen for en vejudvidelse. Smed Petersen var lidt af en kunstner i sit fag. Reparationer af tærskværk, bindere og andre landbrugsmaskiner klarede han let. Senere blev smedien til en maskinfabrik, men smeden var smed til sin død.

I 1896 oprettede smed Peter Jørgensen en smedie i Lystrup by som erstatning for den tidligere omtalte smedie, som lå mellem Uvelse og Lystrup. Efter ham fulgte Agnes og Aksel Rasmussen. Aksel Rasmussen var i nogle år maskinsynsmand. Hans søn og svigerdatter Viggo og Else Rasmussen overtog smedien. Viggo Rasmussen er håndværker i ordets bedste forstand og bliver formentlig den sidste smed i Uvelse sogn.

Af folk, der beskæftigede sig med glarmesterarbejdet, var glarmester Peter Larsen og klokker Hans Andreas Hansen, som begge er omtalt andet sted.

Ved århundredeskiftet boede der en bødker og høker Christoffersen i et hus, som lå på hjørnet af Kirkestræde og Uvelse byvej (brændt i 1923).

Tømrer Gustafsen boede også på dette tidspunkt i et hus ved Kirkestræde og Uvelse byvej (nu ombygget til Uvelse byvej nr. 14). Her kom senere Søren Olsen til at bo. Søren Olsen var tømrer og altmuligmand. Var rygningen på lade eller stald sunket sammen, så var det Søren Olsen; ny kæp til fast vogn o.s.v., så var det igen Søren Olsen. Søren var »højremand«. »Jeg stemmer på det fine parti«, sagde han. 10. skyttekreds havde ligeledes hans bevågenhed, ivrig skytte som han var i sin ungdom. Den gang gik det hedt til inden for skyttekredsene - 10. kreds var en højrekreds.

Tømrer Aage Christensen havde et værksted ved Gørløsevej nr. 1. Dette overtog karetmager Andreas Andreasen, som senere byggede hus og værksted på Uvelse byvej nr. 17. A. Andreasen var rigtig i sit

es, når det gjaldt nye hjul, som han med kærlighed og akkuratse arbejdede af det vellagrede træ.

Otto Nielsen var gift med en datter af Grethe og Søren Olsen; hun hed Helene. Otto var cykelsmed, biavlskonsulent og tømrer; han stammede fra Thy - en sindig jyde som klarede sig ved sparsommelighed. Hans værksted og beboelse lå i mange år ved Uvelse å (Gørløsevej).

Murer Rasmussen, Lystrup, var vel en af de første murere, som udelukkende levede af faget; senere fulgte murer August Christensen. Han har bygget adskillige gårde og lagt tegl på endnu flere; han byggede gymnastiksal til skolen. Han var formand for brugsforeningen og formand for sygekassen i adskillige år.

I 1870'erne var det en mand ved navn Mouritzen, som udøvede malerfaget i sognet. En senere maler var Carl Jørgensen, Lystup. Maler Aage Christiansen boede omkring 1925 i Uvelse, men flyttede senere til Lyng. I Lystrup boede i en lang årrække maler Holger Nelkjær. Han var kunstmaler, men beskæftigede sig også med almindeligt maler-arbejde. I 1960'erne boede maler Nielsen i huset Søvej nr. 1, Lystrup.

Et nu uddøende fag - i hvert fald i landsbyen - er sadelmagerhåndværket. Efter andet steds omtalte sadelmager Hansen, hvis fader også var sadelmager, fulgte Olaf Jensen. Han sørgede foruden for seletøj også for bindersejl. Han polstrede møbler og havde desuden klokkergerningen som bierhverv. Han og hans søde kone, Johanne, var også en overgang hjælpere i søndagsskolen. En kort tid havde sadelmager Johs. Madsen værksted i den gamle skole. Han lod bygge huset Lyngevej nr. 1, hvor han dog aldrig fik værksted.

Skrædder Peter Andersen boede i 1890'erne i et hus beliggende ved Gørløsevej nr. 3. Der var to lejligheder i huset, og i den ene lejlighed boede en sypige, som hed Maren. Efter husets brand i 1904 flyttede hun til det nyopførte missionshus.

Karen Pedersen boede i Kirkestræde nr. 42 og ernærede sig ligeledes som sypige. Senere boede i »Jacobsminde«, Lyngvej nr. 4, en syerske, fru Petersen. Hun syede i hjemmene, men betingelsen var, at hendes symaskine skulle afhentes.

Sypigerne Anna og Kristine Jørgensen boede i Strædet i Lystrup. Huset kaldes nu »Ønskehuset«.

Af skomagere har der været Jens Petersen og Jens Poulsen, begge Lystrup. De er omtalt andet sted.

I ejendommen, som tidligere hed »Aldershvile«, Uvelse byvej nr. 4, havde Lars Jensen leget med trillebøre og stiger; senere blev det snedkerværksted, hvor flere snedkere og tømrere har boet; her kan nævnes Olaf Olsen, Aksel Petersen og Kaltoft, men da Erik Høecke kom hertil, blev det omdannet til finmekanikværksted.

Omkring 1960 var der kommet endnu et par håndværkere til Uvelse, idet Ahlmann havde oprettet et snedkerværksted ved den gamle klokkers hus, Kirkestræde nr. 1, og blikkenslager Niels Jensen havde påbegyndt V.V.S.-forretning på Lyngevej nr. 14.

Håndværker- og erhvervsvirksomheder på Bøllemosevej hører den nye tid til.

Høkere eller købmænd

Før og lige efter århundredeskiftet var det, som omtalt i afsnittet »Uvelse omkring år 1900«, Hanne, der var indehaver af den ene forretning i Uvelse. Hun solgte den til H. Enevold Sørensen. Han var ejer af et lille håndtrykkeri og kunne derfor stemple papirer og poser med ordene »Bedste varer - billigste priser«. I 1905, da huset Uvelse byvej nr. 7 brændte, blev forretningen flyttet til »Stenbygårds« tidligere stuehus (ved kirken) og Enevold Sørensen drev forretning herfra i nogle år.

Høker Nielsen, som boede i den anden ende af byen, udtalte, da brugsforeningen blev oprettet, at dette ville blive en pind til hans ligkiste, hvad man sådan set også kan sige, at det blev, idet disse småhandlende ikke længere kunne eksistere.

Flere familier har på senere tidspunkter forsøgt at drive forretning i Uvelse. I slutningen af 1920'erne købte barber M. Chr. Nielsen huset Uvelse byvej nr. 7, som han gav navnet »Åbo«. Han åbnede her en barbersalon, men i forlokalet drev han en mindre forretning, hvor han solgte chokolade, is, tobak og manufaktur (arbejdstøj). Huset blev et yndet tilholdssted for omegnens karle. Barber M. Chr. Nielsen døde i 1937, og hans kone solgte huset til barber Alfred Nielsen, som dog kun havde barbersalon i kort tid.

I huset på Lyngavej nr. 1 blev der i begyndelsen af 1940'erne oprettet et mælke- og brødudsalg, som blev drevet af Martha Nielsen, som levede af denne forretning. Den blev i 1950'erne overtaget af Ella og Aksel Petersen. Forretningen blev udvidet, så der blev handlet med de fleste købmandsvarer. Ella Petersen passede forretningen, medens hendes mand havde andet arbejde. I 1967 solgte de forretningen til Birthe og Mogens Frederiksen, som ophørte med at drive forretning i 1978. Huset blev solgt til privatbolig.

I Lystrup har der været købmandsforretning langt tilbage i tiden. I 1887 ejede Niels Andersen forretningen; efter ham fulgte Frederiksen, Wulff, Jensen og Køncke, derefter købmand og sadelmager H. P. Hansen, som er omtalt i afsnittet Lystrup omkring 1900. En senere købmand Harald Larsen indrettede et pakhuis til forsamlingslokale, der blev benyttet af sognets beboere i tiden op til 1943. Af andre købmænd kan nævnes P. Olsen og Svend Larsen, hvis svigersøn Ole Andersen var den sidste købmand i Lystrup. Han havde udvidet forretningen med en afdeling med viktualievarer og var nået op på en betydelig omsætning. Han lukkede forretningen i 1974 på grund af for stort arbejdspress.

Vognmænd

Vognmænd har eksisteret, før bilerne kom, men det var ikke særligt udbredt i landdistrikterne.

Omkring midten af 20'erne kom der gang i såvel lastvogns- som hyrevognskørsel.

Den første, der forsøgte sig som hyrevognmand, var Jens, en bror til sadelmager Olaf Jensen. Han havde en bil, som kaldtes »Darak«. Muligvis ikke korrekt stavet. Det var en åben vogn med horn og bremse udenfor. Når vi kørte i den, var det nok som at se en film med Gøg og Gokke.

Efter Jens fulgte Erland Petersen, »Stangegård«; han forlod på stedet køer, svin eller plov for at køre folk til selskab. I dette selskab var det tit, at chaufføren blev festens midtpunkt, han fik nemlig ikke lov til at køre hjem, så blev det for dyrt. Spørgsmålet er bare: For hvem?

Max Nielsen havde ligesom Erland Petersen en »Ford Sedan«; han havde en del fast kørsel, blandt andre for hestehandler Eliassen, »Lysstrupgård«.

Cohn, som boede på Lyngevej nr. 1, var også en kort tid vognmand, indtil han forlod det ikke særligt indbringende erhverv.

Knud Hansen havde også en tid hyrevogn ved siden af sin lastvogn.

I tiden fra omkring 1940 og indtil i begyndelsen af 70'erne var der ingen hyrevognmand i Uvelse; man måtte ringe efter vognmænd i Slangerup eller Lyngby, hvis man skulle køre. Fra omkring 1974 kom der igen bil til Uvelse, idet Elin Sørensen begyndte sin taxakørsel.

Det betød en stor lettelse for landmændene, da de ikke mere selv skulle transportere svin til slagteriet, køre mælk til mejeriet og hente eller bringe korn, foderstoffer, kartofler og andre ting, men al kørsel kunne foregå med lastbil. Samtidig blev der skabt et nyt og populært erhverv.

Af vognmænd i Uvelse sogn, som havde lastbil, kan nævnes Mads Thoftum, Axel Olsen, Åge Christiansen, Rasmus Petersen, Knud Hansen, Chr. Andersen og Kai Floman.

Handelsmænd

Den kørende eller for at bruge et moderne udtryk den mobile handelsmand spillede en stor rolle i tidligere tiders samfund. Det gælder slagter, bager, ostehandler, ølforhandler, fiskehandler og forhandler af slagterivarer. Imellem de to verdenskrige var der også mælkeforhandlere. Ja, der var mange, der søgte at slå en handel af.

Uvelse var, tror jeg, et sandt eldorado for bagere. De kom til sognet, da brødet lå i en fjedervogn under et lærredsdækket, som blev holdt på plads af en stand. De kom, da bilen havde erstattet vognen.

Lad mig i flæng nævne navne på bagere; der var Poul Christiansen fra det gamle bageri Fr. Nielsen i Kongensgade, Slangerup. Mariendalsbageren, Bøgeholm, Nymølle, Christians Mølle, Ladegårdsmøllen, Kirkegård, Juul Jensen og endnu flere.

Øl blev leveret fra Johan i Krogenlund eller fra De forenede Bryggerier. Et anker øl blev sat af ved døren, men ølankerets tid var ikke særlig lang. Ølflasken blev dets afløser.

Slagteren var også en ugentlig gæst, og når der tillige var slagterivareforhandler, så var det ikke så sjældent, at Thorkild måtte sige: »Så venter vi til en anden dag«. Efter slagter Thorkild Christensen, som forøvrigt var et barnebarn af pranger Hans Christensen, Lystrup (se Lystrup 1900) kom Knud Albrechtsen.

Slagterivareforhandler var gennem mange år Hans Rasmussen, Lystrup, som tillige var ægsamler, begge dele for samme andelsselskab. Den sidste slagterivareforhandler var Axel Larsen.

Hans Rasmussen var også fiskehandler; en anden fiskehandler var Jacob Jacobsen. De havde som regel et par små heste forspændt til fiskevognen. Senere blev det bilen, der blev fiskehandlernes transportmiddel. Mads Thoftum var ligeledes en populær fiskehandler. Omkring høsten vrirmede det med fiskehandlere, og der blev købt et par kasser sild eller mere til nedsaltning.

Dall var ostehandler, det var omkring og lige efter første verdenskrig. Det var en mand med et stærkt ansigtsudtryk, han kørte i vogn forspændt to fyrige heste. Viggo Hansen, Slangerup, var den sidste ostehandler, der kørte ud og handlede.

Erindringer fra Uvelse (Barndomserindringer)

En decemberdag i 1913 flyttede familien Niels Andersen fra »Kildegård« i Slagslunde til »Stenbygård« i Uvelse. Farbrødre og naboer havde hjulpet med flytningen og samledes, forinden turen gik tilbage til deres hjem, til spisning i den store stue. Det var denne sammenkomst, som var det første indtryk, jeg som femårig dreng fik af det nye hjem, som skulle danne rammen om mit liv i mere end 60 år.

Tre flytninger inden for fem år har formentlig medført en vis usikkerhed i min femårige barnesjæl, idet jeg husker, at jeg spurgte min far, om vi skulle bo her, indtil vi døde.

Min skole foregik i Uvelse skole. jeg begyndte i den »lille skole«, den var indrettet i skolens udhus ved siden af vaskerummet. Det var en forholdsvis stor stue. Stuen har formentlig været en del af loen, inden man blev så fremskridtsvenlig, at man indrettede en forskoleklasse, som lærerens datter kunne undervise i.

I lighed med indgangen til stalden førte en halvdør ind i vaskerummet, og derfra gik man gennem en dør ind i den omtalte »lille skole«. Der var firemandsborde med faste bænke. Der var to borde i hver side beregnet enten til drenge eller piger. De sidstnævnte sad ud mod marken.

Der var desuden et lille kateder og en kakkellovn, det var alt inventaret. Det var i disse spartanske omgivelser, jeg begyndte min skolegang, efter at jeg først var blevet indskrevet hos lærer Hansen i den »store skole«.

Frk. Ellen Hansen var en meget sød og venlig lærerinde. Hun havde ingen lærereksamen, men hjalp sin far med undervisning af de første årgange. Såfremt hun fik et honorar for det, har det kun været lille. Det daværende sogneråd gav ikke ved dørene.

Det var frk. Hansens opgave at lære os at regne og læse. Vi lærte bibelhistorie og salmer og sang - især Ingemanns dejlige sange.

Når frk. Hansen læste op for os af H.C. Andersens »Fyrtøjet«, kunne

vi høre soldatens støvletrampen - een, to - een, to. Hun fortalte også historien om de små bjørne. Hun var ikke lærerinde, men pædagog - altså i ordets bedste forstand.

Een gang om ugen var vi dog hos lærer Hansen i den »store skole«, formentlig for at kontrolleres, men det anede vi intet om.

Den gamle skole var rammen om et sogns undervisning og kultur, et sted hvor hørere, degne og lærere med mere eller mindre held gennem påvirkning med det gode eksempel eller muligvis med enkelte stokkeslag søgte at påføre sognets børn den nødvendige lærdom.

Da skolen i 1925 blev nedlagt og solgt for 16.000,- kr., blev også sandstenen med inskription og Frederik den Fjerdes navnetræk overført til den nybyggede skole.

Indgangen fra vejen kan sikkert føres tilbage til skolens opførelse. Gangen, man kom ind i, var allerhøjst 4 m². Der har i tidens løb hersket megen strid om denne gang, men det er en anden historie.

En dør til venstre førte ind til lærerens privatlejlighed, derudover var der opgang til loftet, og til højre førte en dør ind til skolestuen. Knagerne, som vi hængte de strikkede huer og vores overtøj på, findes endnu i gangen. Træskoene med halmvisker i blev sat på gulvet. Iført kludsko, de fleste af os - begav vi os ind i skolestuen. Det skal dog bemærkes, at enkelte af børnene havde fået fedtlæderstøvler, som de vadede rundt med - også i skolestuen.

Til venstre i skolestuen stod katederet, blåmalet forneden og sortlakeret foroven. Der var to rum i det, svarende til en buffet. Foroven var det skråt ligesom en skrivepult, hvad det jo også var. En del af pulten kunne lukkes op. I disse forskellige rum gemte sig mange gode sager, såsom grifler og elastikpenne, som man kunne købe for 2 eller 3 øre. Katederet stod på en forhøjning, hvorpå der var anbragt en stol, hvor læreren sad. På samme side stod en stor kakkelovn, der omtrent gik helt op til loftet. Dertil hørte en tørv- eller brændekasse, som Nelly, der gjorde rent i skolen, havde fyldt op. Lærer Hansen eller pigen, for dengang havde læreren pige, havde tændt op i kakkelovnen.

Ved siden af brændekassen stod tavlen - den sorte tavle - som var anbragt på et stativ, så den kunne drejes rundt. Tavlen var af træ og godt og vel 1 m². Den ene side var blank, og på den anden side var der streger, så der var mulighed for at lære noder. På den blanke side blev vanskelige ord skrevet op, ligesom forskellige regneopgaver også blev skrevet der.

På nordgavlen hængte et Danmarks- og et Europakort, midt på væg-

gen var anbragt et skab indeholdende læsebøger, skrivebøger m.m.

Selve skolen var et rektangulært rum. Der var anbragt 3 eller 4 borde henholdsvis ud mod gården og ud mod vejen. Pigerne sad ud mod vejen, drengene ud mod gården. Hvert bord var indrettet til fire børn. Under bordet var en hyld, hvor vi anbragte bøger, penalhuse og madpakker. Den nederste bænk havde rygstøtter. På væggene var anbragt nogle historiske billeder - eller det vi kalder historiske. Tanken var, sagde lærer Hansen, at billederne skulle udskiftes. Jeg husker, at et af billederne forestillede Thyra ved Dannevirke, og et andet forestillede de sammensvorne, som rider fra Finderup lade. Jeg har senere konstateret, at billederne blev bevilget af Uvelse sogneråd efter ansøgning fra lærer Hansen.

Vi skulle gennem »skærsilden«, inden vi kunne blive optaget i den »store skole«. Det var dog ikke særligt frygtindgydende, hele ceremonien bestod i, at en række børn stod overfor hinanden, og gennem denne række løb så de nye elever, og de gamle elever tjattede lidt til dem. En noget lignende leg var, at børn stod overfor hinanden og holdt hinanden i hånden, og en elev blev så smidt op på denne række af hænder og arme, som bevægede sig op og ned, hvilket kunne give nogle bevægelser i mavemusklerne.

H.C. Hansen, som jeg havde som lærer i 6 år, var sønderjyde. For ham var Sønderjylland til Ejderen lige lidt nok. Han var fortæller. N.H. Andersen og Tietgen var mænd, der havde skabt noget - et eksempel til efterfølgelse. Vi begyndte dagen med »Fader vor« og morgensang og sluttede med sang og håndtryk. Vi sang flere sange dagen igennem. Hansen var praktisk, salmer blev analyseret. Et yndet offer i så henseende var salmen: »Til himlene rækker din miskundhed, Gud«.

Vi fik heller ikke nye geografibøger med politiske kort, det måtte vente, indtil grænserrevisionen var færdig. Lærer Hansen slog imidlertid nogle blyantstreger, hvor grænserne formentlig skulle gå. Hørefagene: Salme, katekismus, bibelhistorie og danmarkshistorie voldte mig ikke større vanskeligheder. Regning foregik i det, man kalder et venligt miljø, vi talte og råbte i munden på hinanden, og det blev accepteret, dog ikke helt i de voksnes rækker. Jeg har hørt en bemærkning ved et kaffebord om, at lærer Hansen ikke kunne styre børnene.

Det samme kan vist siges om gymnastikundervisningen med hensyn til miljøet. Den foregik om sommeren udendørs, om vinteren stående på bænke og efter en fast plan: »Hænder op, hænder ned o.s.v.« Det endte med en slutspurt, hvor alle drejede rundt på bænke.

Dansk var ikke min stærke side, men jeg klarede det til hverdag. Jeg så som regel efter sognefogedens Karl. Lærer Hansens bemærkning,

når den ene hjalp den anden, var: »Når stakkelen hjælper stymperen, bliver der glæde i himlen«. Men denne spøg gik ikke altid, hvad jeg senere skal vende tilbage til.

Jeg har nævnt, at høre-fagene klarede jeg bedst (i parentes bemærkes er det jo ligegyldigt stof i dag). Danmarkshistorien, som hed »Mit Fædrelands historie«, står på min boghylde den dag i dag. Bibelhistorien var ikke særligt omfattende, men klart formuleret. Verdenshistorie havde vi ikke, men danmarkshistorie, geografi og vore læsebøger parret med lærer Hansens fortællerkunst gav os indblik i denne, ja selv i græsk mytologi.

Gennem vore læsebøger fik vi også indblik i litteraturens verden og fik lov til svagt at lugte til skuespillerkunsten. Af Holbergs »Jeppe på Bjerget« var der et uddrag i læsebogen, det samme gjaldt Hostrups »Genboerne«, og ved gennemlæsning af disse brudstykker agerede vi små skuespillere. Jeg har aldrig lært skønskrivningens kunst og er stadig ikke god til stavning. Det sidste har jeg til fælles med dyrt udklækkede skoleelever af nyeste årgang. Skønskrivning har jeg gennem protokollæsning set, at man forlængst hensovne Uvelse-borgere har været rene mestre i.

I vore skrivebøger var der gode fyndord, som det var godt at tage ved lære af. For eksempel »Pral ej af fædres ære, hver har kun sin, kan du ej spænde buen, er den ej din«.

En kritik af min skoleform kunne være, at forældrene skulle betale bøger m.v. Det kunne være strengt for adskillige. Jeg har nævnt, at vi ofte sang. Vi havde en lille rød sangbog, indholdet var dog ikke rødt, og det spændte lige fra »Fra Tyskland uddrog en flok spillemænd« til »Danmark dejligst vang og vænge«. Fra salmebogen er der grund til at nævne, at de i hvert fald dengang traditionelle jule-, påske- og pinsesalmer lærtes udenad.

Omkring genforeningen i 1920 blev det aktuelt, at man i Danmark skulle have en del sønderjyske børn på ferie. Lærer Hansen stod ikke alene for opgaven med fordelingen af disse børn, men han følte en forpligtelse med hensyn til det sproglige, og derfor skulle vi lære tyske gloser. »Bist du hungrig?« er det eneste, jeg erindrer. Mange børn var heroppe, og mange forbindelser kom i stand. Christian hed vores feriedreng, han var en vældig flink fyr, som vi har besøgt nogle gange.

Børns ubarmhertelighed overfor andre børn, som adskiller sig i udseende eller kundskabsmæssigt, var vel ikke den gang stort anderledes end i dag.

Et par eksempler er »Hende viben har skidt på« (fregner) og »Køb-

mandens rødhårede piger«. De såkaldte dumme fik jo også deres stempel, især hvis de også havde udseendet imod sig. Derimod erindrer jeg ikke eksempler på udelukkelse af sociale grunde. Ved min fødselsdag blev ingen udelukket.

En anden ting, jeg husker, var »krigen« mellem Lystrup og Uvelse, nærmere betegnet Enghaven. Lystrup dominerede med sognefogedens drenge i spidsen, men her skete en ændring, da de sønderjyske børn kom hertil. De sluttede sig til Enghaven, og så var billedet vendt. Efter en kort tid blev der igen ro i skolen. Lærer Hansen lod sig ikke anfægte af denne strid, hvor ellers mange voksne tog parti.

Ved en eksamen skulle vi skrive diktat på tavle. Sognefogeden H.P. Christiansen og sognepræsten læste min diktat og smilede til hinanden, nogle store psykologer var de ikke, de kunne i det mindste have vendt ryggen til, når de lo af min diktat.

Der var tradition for, at vi efter eksamen fik penge til at bruge dels i »Brugsen«, dels hos købmanden i Lystrup, når vi vandrede til skoven. Jeg havde fået 12 øre af far, som sagde, at jeg ikke behøvede at bruge dem alle, hvad jeg heller ikke gjorde, senere blev beløbet ved mors hjælp forhøjet. Det var sjældent, jeg fik penge til slik med i skole, og jeg har tit været misundelig på de børn, som havde penge med til at købe røde sodavand.

Eksamen var dog småting at regne i sammenligning med den behandling, da lærer Hansen blev syg, og lærer Mathiesen blev vikar. Han forlangte at blive tituleret hr. lærer Mathiesen. Det måtte gentages, til det sad. Derefter skulle vi skrive diktat i stilehefte, og ingen måtte se efter andre. Det resulterede for mig med følgende bemærkning i stileheftet: »17 fejl - slet - omskrivning . Mathiesen«. Vi skulle lære et stykke af den store tabel hver dag. Det drillede han nu ikke mig med.

Skolens årlige udflugt med omkring 20 hestetrukne vogne med glade børn med dannebrogsglag havde som fast mål tre forskellige steder, som gik på skift, nemlig Asminderød kro med besøg på Fredensborg slot - Hillerød med Frederiksborg slot og Farum med sejlads til Lyngby. Turene måtte ikke være længere, end hestene kunne tåle. Det var et imponerende skue, når de ca. 20 hestekøretøjer kørte ud fra skolepladsen med lærer Hansen på den første vogn. Børnene råbte og svingede med flagene, og når de kørte hjem fik alle, de mødte, et rungende hurra. Første gang jeg så Frederiksborg slot var på sådan en tur. »Se på lofterne« sagde en gårdmandskone, og det var også et smukt syn. Turen til Lyngby var måske den mest interessante med sejlur fra Farum over Furesøen og besøg på Frilandsmuseet.

Lærer Hansen var sikkert et stemningsmenneske. Han havde tit et

barn på hvert knæ, når han skulle hjælpe dem, men han kunne blive meget vred. Så blev der en lille plet i hans pande, og nøddekæppen, som var lagret, det fortalte man da, kom et par enkelte gange i funktion i min skoletid. Om vedkommende dreng havde fortjent afklapsningen, skal jeg lade være usagt, men nogen større episode gav det ikke anledning til. Eftersidning var den normale afstraffelse, når man ikke kunne lektierne. Skammekrogen var ligeledes et middel, når uroen var blevet for stor.

Jeg nævnte, at lærer Hansen var et stemningsmenneske. Jeg husker særlig en skoledag, hvor lærer Hansen aftenen i forvejen havde været til selskab på »Tvinmosegård« hos sognerådsformand Hasselager. Fru Hasselager var meget musikalsk og havde en god sangstemme. Stemningen fra aftenen sad endnu lærer Hansen i blodet, og han lærte os sangen »Natten breder sine vinger«, som formentlig var den melodier, der havde betaget ham mest.

Efter at lærer Hansen havde bortforpagtet skolejorden til Chr. Th. Christensen, »Kongstedgård«, var hans hobby frugthaven, især æbletræer. Når han fik sit blå forklæde på, var han i arbejdstøjet. Et ærinde i skolen til ham eller hans lille kone var ikke at foragte. Der kunne måske vanke et ægte gråstensæble, eller gravenstensæble, som nogen syntes det var fint at kalde disse vidunderlige, saftfulde æbler, som for mig står som verdens bedste æbler både i udseende og smag. (Vi havde selv et par af disse æbletræer i vores have). De sidste 3 måneder af min skoletid havde jeg lærer Thomsen som lærer.

Børn var dengang meget høflige, det var en naturlig ting, at huen eller kasketten blev taget af, når man mødte voksne. En ældre mand fandt, at dette burde belønnes, så han gav læreren 5,- kr. til slik, men et beløb af en sådan størrelse kunne naturligvis ikke bruges til slik, så kun en mindre del blev anvendt hertil. Hovedsummen gik til et socialt formål.

Gennem skolen holdt jeg bladet »Vor Ven«, et blad som jeg havde megen glæde af, ikke mindst på grund af de udmærkede rejsebeskrivelser og fortællinger, som bladet bragte. Prisen for dette var 1,- kr. pr. kvartal, og i tilgift fik man en bog, ikke en ligegyldig historie men en virkelig fængslende og indholdsrig bog. Ved juletid kunne man også bestille julebøger i skolen.

I året 1900 var der blevet bygget et missionshus (Uvelse byvej nr. 6). En ret stor del af sognets beboere var præget af Indre Mission. Det gav sig også udslag i et arbejde for at præge børnene i form af en søndagsskole. En ti-femten børn fulgte denne form for kristendomsundervisning. Også børn fra ikke indre missionske hjem deltog.

Søndagsskolen blev ledet af et par søde damer, Ellen Larsen, Børnehjemmet, og Petrine Larsen, som boede i »Aldershvile«, huset ved siden af missionshuset.

I missionshuset »Kapernaum« kom man først ind i en lille gang, hvor en dør førte ind til et lille køkken og en den dør til en mindre stue, hvor søndagsskolen blev holdt. Denne stue var med træplader adskilt fra en større stue. Disse plader blev taget ned, når der var juletræ eller basar, så begge rum kunne bruges.

I den lille stue var et rundt bord, og langs væggene stod bænke. På bordet stod en figur af en neger. Han lå på det ene knæ og havde foldet sine hænder, som han løftede opad. Han kunne nikke som tak, når man puttede en mønt i en dertil indrettet åbning. Jeg kan endnu se hans bendende øjne, det hvide i øjnene virkede særligt fremtrædende. Hvor han nu er henne, ved jeg ikke, men en af hans fæller står i Søborg kirke.

På væggen hængte et billede af Jesu vandring på Genezaret sø, og man så Peters skægede ansigt, da han var ved at synke.

Petrine fortalte eller læste for os, og hun sang for, måske ingen musikalsk nydelse, men viljen var god, og alle sang med, når hun istemte »Ingen er så tryk for fare, som Guds lille børneskare« eller »Jeg er en lille stridsmand«.

Sommerudflugten til Lystrup skov, hvor vi drak chokolade medbragt i mælkejunger og legede, var meget vellykket. Under de store bøgetræer, som for længst er væk, legede vi på livet løs. Når Petrines røst lød »Kom hjem alle mine gæs«, så gjaldt det om at komme tilbage til udgangspunktet, uden at ræven tog een.

Årets store begivenhed var dog juletræet. Her kunne alle børn fra sognet komme med, alle fik godteposer, men de var dog lidt større til de børn, der deltog i søndagsskolen. Selv om det var en julefest, hvor en missionær eller præst holdt tale, og vi sang julesalmer, så var det ingen hængemulefest. Vi legede alle de kendte sanglege, »Jeg gik mig over sø og land« o.s.v., og det kunne høres langt væk, når vi var i trampeland. Søndagsskolen eller rettere søndagsskolerne havde også deres eget blad, der hed »Et ord med på vejen«.

Det blev også holdt basar i missionshuset, hvor så godt som alle fra sognet deltog. Overskuddet gik til Ydre Mission. Der var tombola, udsalg af mange damers håndarbejde, og hvad der især tiltrak mig, udsalg af lagkage. Jeg opdagede hurtigt, hvilken dame, der gav det største stykke lagkage for pengene. Gaver til denne basar kom fra såvel Indre Missions kreds som fra mange andre. Mine forældre, som ikke

tilhørte missionen, gav altid gaver til basaren. Disse gaver bestod som regel af 1/2 tdr. sæd, kartofler, høns eller lignende.

I begyndelsen af min skoletid mødte jeg for første gang døden. En dreng ved navn Vilhelm, hvis forældre arbejdede på »Strengøjsgård«, faldt gennem isen på Strengøjsø og druknede. Han blev begravet fra Uvelse kirke. Far fulgte mig til begravelsen, det var koldt, som det næsten altid føles ved begravelser. Der gik lang tid, før jeg overvandt følgerne af dette drama, som fandt sted i det lille sogn.

Den spanske syge fulgte i krigens kølvand, og sognet undgik den ikke. Da vor nabo Frederik Niensens datter, Gerda, svævede mellem liv og død, indflettede jeg hende i min aftenbøn. Smitsomme sygdomme var i min barndom almindelige, og f.eks. meningitis var dengang en meget farlig sygdom, og adskillige gravsteder, som endnu har fået lov at være i fred, vidner om denne sygdoms farlighed.

I et andet tilfælde var det ikke sygdom men nød, der talte til min barnejæl. En skolekammerat, Helga, græd, fordi hun ingen vanter havde og frøs om sine fingre. Jeg forærede hende omgående mine nye vanter, som mor havde strikket til mig.

Skoleferierne var de traditionelle, jule-, påske- og pinseferie efterfulgt af sommerferie eller rettere høstferie. Sidstnævnte var ikke datobestemt, men af hvornår et flertal af landmændene havde påbegyndt høsten, for her gjaldt det gamle ord »Een svale gør ingen sommer«. Denne ferie bestod i at slæbe neg sammen, køre med slåmaskine, så fremt man ikke evnede at tage fra og binde neg op.

I efterårsferien eller kartøffelferien, som den også kaldtes, skulle kartoflerne tages op. Til optagning af dette vigtige næringsmiddel var alle med. Nogle landmænd benyttede udelukkende børn som arbejdskraft. Far brugte dog ikke fremmede børn, men hans egne børn blev ikke skånet. I parentes bemærket vil mine børn nok sige det samme om mig. Det hændte dog, at et ægtepar hjalp os, og som betaling fik de hver niende, senere hver ottende kurv eller række.

Selv om der var daglige pligter at varetage, såsom at raspe roer til svinene, malkning og mugning og som tidligere nævnt de særlige opgaver med høst og kartofler, så indtog roelugning i forsommeren en særlig vigtig plads. Ved harvning måtte man særlig passe på, at hestene ikke vendte for brat, så harven væltede.

I mine første skoleår havde legene nok en dominerende rolle i mit liv. Jeg husker især legen i naboens halmstak med sønnen, Alfred, men når kirkeklokkerne ringede, så var tiden inde til at vende hjem, en regel som var svær at fravige. Fødselsdagen var en stor begivenhed, som

blev fejret både med chokolade og varm mad. Jeg husker, at mor fandt, det gik lige hedt nok tid, når Alfred råbte »Hit med kartoflerne«.

Ved disse fødselsdagsfester nåede jeg at komme ud i de forskellige hjem, men kun hos sognefogedens fik vi flødeskum i chokoladen.

Selv om det ikke var så ofte, kunne det dog hænde, at mor og far var inviteret ud, og i mine første barndomsår var det som regel Grethe, tømrer Søren Olsens kone, der var barnepige. Hun læste op af Maglekilde-Petersens historier for Helga og mig.

Men vi skulle jo også lære at være alene. Mit første forsøg på selv at klare ærterne, når mor og far var ude, fandt sted en vinteraften, hvor de var til kaffesammenkomst hos klokkeren. Koldt var det, og i den lille koksfyrede kakkelovn skulle asken rystes fra. Det værste var, at risten sad fast. Det lykkedes ved fælles hjælp min fire år yngre søster og mig at få risten løs, men kakkelovnen røg ud fra væggen og røret. Jeg løb så stærkt, jeg kunne, gennem sneen over grøften hen til klokkeren. Far fik kakkelovnen på plads, og ud over at der var røg i stuen, skete der intet.

I 1914 udbrød den første verdenskrig, og i flere år var vort hjem fast indkvarteringssted for skiftende soldater af forskellige våbenarter, til tider havde vi to eller flere mand indkvarteret. På grund af den lange periode, de opholdt sig hos os, havde de en meget familær stilling. F.eks. afleverede de deres ration af brød til mor og deltog i vore måltider, når de ikke var på øvelse.

Hovedkvarteret var Lyngge, derfor blev, det forstår jeg i dag, den kendte sang fra første verdenskrig »It's a long way to Tipperary« omskrevet til det lidt mere jordnære »Der er lang vej til Lyngge«. Mor fik et par billeder af en af soldaterne som påskønnelse af hendes arbejde.

En dag kom turen til far, han blev indkaldt til sikringsstyrken og blev stationeret i Avedøre. Farbror Peter, mor og jeg skulle besøge ham. Først en tur med Slangstrupbanen, derefter med sporvogn til een eller anden endestation, så en lang spadseretur, hvorefter jeg var så træt, at jeg fik lov til at sove på fars seng. Det var mit første og eneste møde med militæret. Det var svært for mor at klare det hjemme med en ung medhjælper, der var syg - pasning af køer, svin o.s.v.

Vi børn var naturligvis præget af krigen og soldaterne, vi legede derfor også soldater. Baghjulet til en fast vogn plus et kakkelovnsrør var en udmærket kanon. »Langebjerg«, der dengang var et bjerg, blev indtaget. Der var orden i de militære geledder, og ranglisten var klar. Andreas var kaptajn - Åge løjtnant - Hans sergent, og da jeg blev ud-

nævnt til korporal, var der kun een menig tilbage.

Som nævnt var »Langebjerg« den gang et bjerg, som vi om vinteren kælkede på og ved påsketid trillede æg ned ad. Bag »Lystrupgård« var der fladvand, hvor der blev slået »skrald« og løbet på skøjter, det var især Axel Olsen, der dominerede her. Jeg havde nok fået et par skøjter, men da jeg ingen støvler havde, måtte jeg på dette felt indtage tilskuerens plads.

For at få en vis dannelse blev jeg sammen med andre børn sendt på danseskole i Slangerup. Sjeiding hed danselæreren, han havde været Harlekin på pantomimeteatret, påstod man. Jeg fik lært alle de gamle danse - polka - vals o.s.v., selv den fornemste af alle danse - lanciers - var vi igennem. Jeg husker, at jeg dansede med dyrlægens datter, men jeg gik til højre, når jeg skulle gå til venstre eller omvendt. Så slog denne berømte danselærer mig med violinbuen. »Skade at den ikke brast«.

Mine vandreture til Slangerup holdt op hen på sommeren, da jeg fik en cykel, så jeg kunne cykle som de andre. Jeg havde længe pralet med, at jeg skulle have en cykel. Mor havde udvirket, at jeg fik sendt en cykel fra hendes fætter, som var smed i Frejlev på Lolland. Det var en damecykel, som kunne bruges, efter den var forsynet med træklodser på begge pedaler, og en sadel som ved hjælp af en krog sad midt på stangen. Det var et befordringsmiddel, som nok ville vække opsigt i dag. Tilbage var så at lære den ædle kunst at køre på cykel, det lærte jeg hos farbror Peter.

Nå! En bedre cykel var i udsigt, idet far havde lovet mig en ny, når jeg blev 13 år. Otto, der sammen med sin kone Helene (Søren Olsens datter) boede i »Åbo«, Uvelse byvej nr. 7, havde sit cykelskur ud mod byvejen. Han handlede med cykler og lappede for 25 øre. Han snedkere-rede, var biavler, ja endog biavlskonsulent. Otto havde på det tidspunkt, da jeg var 12-13 år, sin egen mening om cykler, og den gik kort ud på, at kun mærket »Presto« kunne bruges, og jeg blev den stolte ejer af en sådan cykel, da jeg var 13 år.

Der kunne fortælles mange historier om Otto's forhold til os halvstore drenge, vi var som regel en god tid om at komme forbi Ottos cykelskur på grund af drillerier.

I en årrække var det ret almindeligt, at byens karle og halvvoksne drenge mødtes ved kirkegårdsmuren. Der snakkede man, spillede pind, og til tider delte man sig i to hold og kastede eller rullede en træ-kugle hen ad vejen. For at standse den hurtigst muligt smed man en mindre træplanke foran trækuglen, den røg som regel højt til vejrs ved den bratte opbremsning, hvilket gjorde det til en ikke helt ufarlig

sport. Spillet gik ud på at trænge modparten tilbage gennem byen. Der var næsten ingen færdsel, derfor kunne såvel denne leg, som skolebørnenes leg fra stenbroen ved skolen til syrenhækken overfor (en slags ta'fat) foregå uden at genere trafikken eller omvendt.

Det var almindelig anerkendt at hænge på bagsmækken af en vogn. Når der var sne om vinteren, var det særlig interessant at få rebet i slæden gjort fast i bagakslen på en vogn eller på en kanemede, og så gik det med fart ud af byen. Sommetider var der en lang række slæder fastspændt efter hinanden. Når den forreste slædes ejermand så begyndte at trække lidt i rebet, kunne det for de bagerste i rækken blive en ordentlig rutchetur fra den ene side af vejen til den anden. Turen tilbage var ikke nær så interessant, det kunne godt blive en lang løbetur.

Jeg havde en overgang en idé om, at jeg gerne ville være spejder. Det var Fr. Larsens Asger, men han gik heller ikke i skole i Uvelse. Prisen for en spejderuniform var 35,- kr., og det kunne ikke bevilges.

Første gang roerne skulle renses, hjalp jeg far. Det gjaldt om, at kammen med roerne blev så lille som muligt. Derfor skulle de såkaldte talkerker på radrenseren stilles så korrekt som muligt. Far gik bag renseren og styrede den, min opgave var at holde hesten i hovedstolen og sørge for, at den gik lige mellem rækkerne. Denne opgave lykkedes ikke altid lige godt for mig, og så var der ikke langt til en omgang skældud. Roerækkerne forekom mig lange og triste, og hesten drillede mig ved at lade sit hoved følge mig mellem rækkerne, medens forbene blev plantet i roerækken. Vor nabo, Frederik Nielsen, havde som regel god tid, og når han plantede sig i grøften, som dannede skel mellem vore marker, var dagen reddet, eller i hvert fald lidt af den.

Under en af disse samtaler fortalte Frederik Nielsen, at nu skulle det være slut med at stemme radikalt. Jeg forstod ikke helt dette brud med det radikale parti, men formentlig havde det noget at gøre med den daværende statsminister Zahle og kongen. Lypunktet for mig var, at der nu blev et stop i den endeløse vandring fra grøften og tilbage igen.

En lignende lille opgave var at vogte køer. Om efteråret blev køerne sluppet løs, og den unge mand, som var hos os, Anders hed han, vogtede køer, og jeg hjalp ham.

En sådan efterårsdag blev Hedvig født. Anders kommenterede det med en flot bemærkning om, at det havde han vidst længe. Anders vidste, så vidt jeg kunne forstå, alt om November-marked, og drømmen om deltagelse i en sådan fest gik omsider i opfyldelse. Jeg har formentlig været 11 år, da jeg sammen med far mødte al denne verdens

pragt på Torvet i Hillerød. Telte, boder, karusseller og gynger. Kvinder, som man kunne gå på brystet af, verdens stærkeste mand, et hold arbejdere fra en kulmine i Ruhr (en miniature) blev forevist af en mand i mørkt tøj med kasket, hvori der var en fjer, og han havde en lygte i hånden. Gøglerne reklamerede for deres kunst ved at råbe og trutte i hornet. En glaspibe til at blæse sæbebobler, som Anders havde fortalt mig om, fik jeg ikke. Da jeg kom til marked, var interessen for en sådan formentlig forsvundet.

En gang havde far solgt en ko til »kontrolassistenten«, sådan kaldte man handelsmanden. Koen skulle leveres i Hillerød, og det blev Helgas og min opgave at trække koen dertil. Far var kørt med heste og jumbe, for at vi ikke skulle gå tilbage, og han holdt ind på »Sorte Hest«, hvor han skulle have sine penge, og handelsmanden skulle give lidkøb. Far sagde, vi skulle sætte os ind ved et stort bord. Vi måtte spise, alt hvad vi ville og tage pålæg til, så meget som vi lystede. Det var første gang, jeg mødte noget helt uforståeligt.

En anden karl eller mand hed Daniel, han var hos os i flere omgange. Han var til tider dranker, og så gik han amok. Når han var normal, var han en dygtig arbejdsmand. Daniel lærte mig at luge roer, altså med den rigtige fart, og jeg nåede at få så godt et tag på det, at jeg kunne klare vor roemark alene, inden jeg blev konfirmeret. De mennesker, som tjente hos os, indtil jeg var en 12-13 år, fik far som regel fra fæstekontoret, og i de fleste tilfælde måtte far købe tøj til dem, inden de kunne begynde arbejdet.

Om vinteren tærskede vi selv kornet. Fremskridtet i form af elforsyning havde i miljømæssig og arbejdsmæssig henseende ført os tilbage til en hel vinters beskidt arbejde, på grund af de små tærskemaskiner man nu selv havde. Før havde man lejet en dampmaskine med tærskéværk og presser, og naboer og andre hjalp til, så det kunne overstås på en dag.

Det skal dog tilføjes, at vi, inden vi fik elektricitet, i gården havde en omgang med to trækbomme, således at den kunne trækkes med indtil fire heste. Vi lånte som regel en hest til den ene bom, men til det lille selvrensende tærskéværk, som blev trukket på denne måde, var der ingen presser. Den kom først sammen med elektriciteten, som vi fik i 1926.

I den vinter vi kom til Uvelse, havde vi den lille Søren fra Lystrup skov til at tærske med plejl, fordi der skulle laves langhalm af rugen. Langhalm blev fortrinsvis brugt til tækning af vor egen gård. Juleaften spiste han aftensmad hos os. Mormor, som var på besøg, var lidt forfærdet over, at han ikke skyndte sig hjem juleaften, men har nok alligevel forstået grunden. Hun var selv fra et lille hjem - en dejlig jule-

mad sammen med os, og en mund mindre at mætte derhjemme.

Under krigen brændte mor korn på panden, som hun malede i en kaffemølle. Dette skulle så forestille kaffe, men normalt bestod kaffen af kaffebønner tilsat Richs eller cikorie. Vi spiste som alle andre såvel smør som margarine. Smørret fik vi fra mejeriet i en af spandene, der havde været mælk i, og denne kunne godt være lidt varm, så om sommeren kunne smørret være lidt flydende, når det kom hjem. En æggemad var ikke så almindelig. Æggene skulle sælges, men som Alvilda Mortensen sagde, når der blot bliver spist to rundtenommer til et æg, så er det såmænd ikke dyrere end noget andet. Ryttere var et stykke flæsk på et lille stykke brød. Morgenmaden var kaffe med sigtebrød med smør. Til frokost fik man kogt sild med fedtemad eller kartofler, eller man fik havregrød. Kunne man spise mere, var der pålæg. Vi drak kogt mælk dertil. Til middag fik vi to retter mad, hvor formaden var sødsuppe, kærnemælkssuppe, risenvælling, bygkvandsgrød o.s.v., eftermaden var frikadeller, stegt flæsk med kartofler og persillesovs, kogt flæsk med stuvet blomkål, hvidkål o.s.v. En gang om ugen fik vi gerne sulemad - grønkålssuppe, hvidkålssuppe eller gule ærter og en enkelt gang lollandske gule ærter, uha! Fik vi sulemad to dage i træk, vankede der gerne æbleskiver, pandekagef eller klatkager ovenpå.

I et af mine første år i Uvelse blev jeg sendt i brugsen for at købe brændevin. Uddeleren udbrød »Nu igen«. Jeg følte en naturlig modvilje mod den åbenbare mistillid til min far. Brændevin var den gang lige så almindeligt og naturligt som hvidtøl og skibssøl, og der blev kun skænket en enkelt dram til far og hans medhjælper.

Den gang kom de handlende kørende til gårde og huse - såvel brygger, bager, fiskehandler, ostephandler som slagter. Slagteren havde i mange tilfælde en lærredspresenning fra agestolen til bagsmækken, og herunder lå kødet på en træbriks. Sav, økse og bismervægt var hans værktøj. Hos fiskemanden lå silden eller rødspætten i kasser. Slagter P. Christensen og senere hans sønner var i mange år egentlige gæster i mange Uvelse-hjem. Det samme kan siges om Jacob Fiskehandler og Hans Rasmussen, Lystrup, som solgte slagterivarer og samlede æg til slagteriet. Det skete, at landmændene leverede nogle tønder rug til bageren som betaling for det rugbrød, man forventede at bruge i løbet af året. Brødkusken Poul havde også en slags wienerbrød med, det var gule overskårne stykker med sukkerglasur. Det var dog langt fra altid, vi havde heldet med os i vort forsøg på at overtale mor til at købe kager.

Krigen bragte os i en slags selvforsynings-situation. Fårenes uld blev kartet og spundet, vi havde ingen rok, men fik lov at låne tante Kirstens rok. Strømper o.s.v. blev strikket. Man støbte også selv lys, om det var lovligt, ved jeg såmænd knapt. Tørv blev æltet, stablet og kørt

hjem. Onkel Valdemars mose kunne bruges, og i fællesskab fik vi klareret også disse problemer.

Den gang var det almindeligt, at man slagtede en gang om året. Det havde intet med krigen at gøre, men var et led i at sørge for, om end ikke det daglige brød - så dog sullet. Fersk flæsk fik man kun denne ene gang om året, derfor blev selskabeligheden også holdt, når man havde slagtet. Resten af grisen blev saltet i sulekarret.

Der var en særlig spænding over juleslagtningen, selv om jeg ikke kunne lide den måde, hvorpå slagtningen foregik, men det var et nødvendigt led i vore levevilkår. Pølser, sorte pølser af rødt blod. »Rosiner og fedt for hvert et snit, ellers var pølsen skidt«. For far var det en udsværgt fornøjelse at partere grisen dagen efter slagtningen. Han drømte sig tilbage til sin tid som viktualiehandler, og han parterede gerne grise for andre.

Efter parteringen blev jeg sendt i byen med en kurv med flæsk og pølser. Jeg skulle hilse fra mor og sige »værsågod«. Der lå ikke noget odiøst i denne skik. Nogen lignende gjaldt ved fødsler, hvor man bragte sødsuppe, eller når det gik højt en flaske vin.

Et gilde inden jul kunne lige nås. Menuen stod på flæskesteg med rødkål, medisterpølse og ribben. Højdepunktet var dog juleaften. Efter at kreaturerne var blevet passet særlig godt, spiste vi, det var som regel flæskesteg. Vi trykkede hinanden i hænderne og sagde »Tak for mad«, hvorefter vi dansede om juletræet. Juletræet var pyntet som de fleste juletræer, måske knapt så broget. Mor var forsigtig »Ikke så spraglet«. Vi begyndte med at synge »Det kimer nu til julefest«, sang flere salmer og til slut »Højt fra træets grønne top«, hvorefter vi fik gaver, der for det meste bestod af beklædningsgenstande. Derefter fik vi figner, dadler og nødder, så meget vi ville spise, hvorpå mor kom frem med en fin æske chokolade, en gave hun havde fået, vi fik hver et stykke, og æsken blev igen godt gemt.

Fra først i april til oktober blev der ikke fyret i kakkelovnen, var det koldt, måtte vi varme os ved komfuret. Far havde altid meget brændsel, han købte 14 rm. brænde og desuden koks, eller under krigen tørv. Disse fyringsmidler brugtes såvel i komfur som kakkelovn. I stuen blev der først fyret i kakkelovnen om eftermiddagen, men i køkkenet var der varme hele dagen. I et sådant gemmeldags komfur var der en ovn, hvor man kunne stege og bage. Om natten kunne den ligeledes bruges til at tørre det kvas eller optændingsbrænde, der skulle bruges den følgende dag. Over ildstedet var der anbragt runde ringe, som kunne tages af, således at kedler af forskellig størrelse kunne anbringes direkte over ildstedet. En fast indbygget beholder i komfuret kaldtes en vandgryde, heri blev vandet varmt i forbindelse med nor-

mal fyring.

Vask har gennem årene været en af husmoderens største arbejdsbyrder - kogning af tøjet i gruekedel - vask på vaskebrædt i baljer - skylning og blåning af tøjet i det iskolde vand ved posten bringer i erindring H.C. Andersens historie »Hun duede ikke«, hvor han skildrer, hvordan moderen stod ved det kolde vand i Odense å.

Fastelavn havde også en særlig klang, børn raslede med bøsser, nogle med masker og forklædt i dragter, andre blot smurt ind i ansigtet med skosværte. Helga og jeg ville også gerne løbe fastelavn. Vi fik efter mange overvejelser lov til det på betingelse af, at vi kun måtte gå til Frederik Nielsen og synge. Vi blev iført nissedragter, så man ikke skulle kende os, kun Helgas lyse lokker var ikke helt dækket, så Frederik Nielsen kendte os til sidst. Vi sang fastelavnsviser efter et gammelt hefte med skillingsviser, som desværre er bortkommet. Det kunne også ske, at der var fastelavnsridning, hvor det var voksne mennesker, der var klædt ud og red rundt til gårde og huse.

Da der var afstemning om salget af de vestindiske øer, spurgte jeg mor, hvor hun havde stemt. Hun havde stemt imod salget, næste gang kunne de jo finde på at sælge Lolland, sagde hun. Jeg fik også at vide, at mors forældre ved rigsdagsvalget havde stemt på Rasmus Clausen, han var nærmest moderat venstremænd, altså Frede Boisens mand.

Fars forældre var venstremænd, men hans mors forældre var vist højremænd. Mit første politiske nederlag følte jeg, da murerens Helge fortalte mig, at Hedebold var valgt i Hillerødkredsen. Jeg havde håbet, at det var blevet Carl Jørgensen, Værebros. Når der var konfirmation eller anden fest hos Chr. Th. Christensen, gik bølgerne højt politisk set. Dette indtryk fik jeg, når mine forældre drøftede festen. Karen Christensens brødre havde forladt landbruget, en bror var maskinmester, og folk glemmer jo hurtigt den jord, de er kommet fra. Chr. Th. Christensen stemte Venstre, indtil Jensen, Sønderup, blev opstillet, så svigtede han og gik over til de konservative, som det nu hed. Det nyttede ikke, at far fortalte ham, at han kunne stemme på en anden venstremænd. Mange år efter fik jeg af sønnen, Bent, at vide, at hans mor aldrig havde svigtet Venstre.

Foruden sammenkomst med naboerne Chr. Th. Christensen, Frederik Nielsen og Chr. Christiansen, blev det også en enkelt gang om året til kaffesammenkomst med uddeler Larsen, lærer Hansen og klokker H.A. Hansen. Den sidstnævnte var en vigtig person, han kunne give en håndsrækning, såfremt det kneb i høsten eller ved andet arbejde. Vi pløjede hans lo og kørte brænde hjem til ham, og altid fik vi kaffe og æbleskiver hos hans kone, Laura, medens klokkeren læssede brændet

af eller holdt hestene. Klokkeren yndede at kalde sig for den nederste ende af gejstligheden.

Allerede som barn forstod jeg, at der var en vis klasseopdeling, vi lå omkring midten. Far spillede 66 med uddeler Larsen, lærer Hansen og klokker H. Andreassen, han hed i virkeligheden Hans Andreas Hansen. De øvrige spillede Lhombre. Frederik Nielsen kom desuden sammen med proprietær Hasselager, og det gjorde sognefogedens også, hans drenge sagde »du« til Hasselager, det var lige frit nok, syntes mor. Tilbage til selskabet. Toddyerne blev skænket, så var der for meget vand, og lidt mere rom måtte til. Piberne blev stoppet, jeg fik sommetider lov til det, men det var betroet arbejde. Jeg skulle sørge for en skammel til fru Larsens stive ben. Såvel Larsens som Hansens, sikkert mest fru Hansen, hældede til Indre Mission, men ikke mere end at de også kunne omgås andre. Skellet var lidt flydende. Det undrede mor, da de kom til Uvelse, at gårdmændene sagde »De« til hende, det havde man ikke gjort i Slagslunde, hvor vi tidligere havde boet.

Der har altid været et stort sammenhold i min familie, og der var fast tradition for, hvornår der skulle bydes til gilde. Hos os samledes familien på fars fødselsdag den 14. juni. Efter spisningen blev marken besat, og roerne fik karakter, hvorefter man nød en øl i haven. Efter chokolade og kaffe med lagkage blev Frederiksborghestene spændt for vognen, piskene knaldede, og vognene rullede hjem i sommernatten. Jeg var blevet nogle drikkepenge rigere, idet jeg skulle sørge for, at hestene blev passet og spændt for vognene.

Ved barnedåb og konfirmation fik man et glas hedvin til desserten. Ved min konfirmation var der lagt op til et stort gilde med kogekone o.s.v. Hvad vi fik at spise, husker jeg ikke, ud over at desserten var citronfromage.

Ved bordet talte lærer Hansen. Han sagde, at jeg var hans bedste elev. Anne Frederik Nielsen sagde højt: »Det siger han altid«. Chr. Th. Christensen sagde i sin tale, at jeg kunne pløje en lige fure, det blev af gode grunde ikke modsagt. Jeg fik gaver i form af tegnebog og penge fra farbrødrene. Lærer Hansens gave var en bog af Kipling »Havets Helte«, og gudmors gave var Olfert Richards »Ungdomsliv«, af hende fik jeg desuden et par manchetknapper af guld. Jeg fik telegrammer fra næsten alle i sognet. Det var jeg stolt af.

Til andendagsgildet kom klokkerens, deres søn Andreas var også med. Jeg kan huske, de spillede visen om Dreufus på Djævløen (en fransk kaptajn, der uskyldigt var dømt for forrædderi). Klokkerens havde givet mig 5,- kr., en forholdsmæssig stor gave.

Om selve konfirmationsforberedelsen kan det siges, at salmevers og

apostelen Paulus' rejser blev gennemgået meget nøje. Overhøring af konfirmanderne var lempelig, præsten vidste jo, hvad den enkelte kunne præstere. Konfirmationen foregik i Slangerup kirke. Da der ikke var så mange konfirmander fra Uvelse, blev der aldrig holdt konfirmation i Uvelse kirke. Vi kørte til Slangerup ved vogn, og hesten blev staldet op i Slangerup Gjæstgivergårds rejsestald.

Inden jeg blev konfirmeret kørte mor, far og jeg i vores nyerhvervede jumbe til Hillerød. Dette med jumben var nu ellers en forbier. Mor og jeg havde ønsket os en kavallervogn ligesom farbror Christens, men en sådan var for dyr. Derfor måtte vi affinde os med jumben, men den var også særlig fin med gummihjul og finér på siderne, og der var en fin polstring, og når Lotte var iført det nye fine seletøj, var vi godt kørende. Som sædvanlig når vi var i Hillerød, holdt vi ind på gæstgivergården »Sjælland«. Tjeneren var en nydelig mand iført smoking. Han viste os ind i lokalet til venstre, hvor vi fik kaffe med wienerbrød, når vi havde handlet. Handelen foregik hos købmand Børsch på Fisketorget, hvor såvel chefen som frk. Sørensen betjente os. Resultatet blev blåt cheviottøj, manchetter (løse) og kravebryst, flip og sløjfe plus en hat og en kort stortrøje med bælte. Den var af brungult stof, som var regntæt. Selve jakkesættet kostede 55,- kr. »

Pastor Lyngé, hos hvem jeg blev konfirmeret, var meget missionsk. Mor var meget utilfreds med den måde, hvorpå indsamlinger i kirken til forskellige formål foregik. Han havde ved prædikens afslutning opfordret folk til at give en rundelig gave og ikke de fedtede eenkronesedler. Han knælede så ved alteret og bad, medens menigheden passerede forbi, så kunne han se, om nogen lagde de »fedtede eenkronesedler« i offerskålen, sådan kunne det i hvert fald opfattes.

Grundlovs møderne i Lystrup skov, som han også stod for, var forvandlet til Indre Missions møder. Men folk mødte op. »Kongebakken« var blevet et samlingssted. Om det var den lokale befolkning, der var stærkest repræsenteret, tør jeg ikke udtale mig om. Ved disse grundlovs møder havde købmand og sadelmager Hansen, Lystrup, udsalg af kaffe og sodavand.

Den såkaldte midtsjællandske jernbane blev anlagt omkring 1924, det vil sige jordarbejdet. Bølgerne gik højt i Uvelse og Lystrup om, hvor stationen skulle ligge. Chr. Th. Christensen tilbød gratis jord til stationspladsen, og Anne Frederik Nielsen drømte, at der var anlagt en vej fra Nr. Herlevvejen og ned til stationspladsen. Der var træer på begge sider af vejen. Købmand Hansen, Lystrup, rejste til ministeriet med anmodning om, at stationen skulle ligge i Lystrup, nærmere betegnet ved den nuværende Uggeløsevej (Snoghøjvej). Uvelse sejrede, stationspladsen blev anlagt, men uforstand fra offentlige myndigheders side gjorde, at banen aldrig kom til at køre.

Vi fik ingen station, og Lindholm station, som lå i Uggeløse sogn blev også taget fra os. I dag må vi erkende, at for sognet lå stationen for afsides, men for Slangerup kommune ville en S-bane have haft stor betydning.

Lindholm station spillede en stor rolle såvel i min barndom som i min senere tilværelse. Ikke alene var Lindholm vor jernbanestation, men postadressen var også Lindholm, ligesom telefoncentralens navn var det, selv om den lå i Uvelse. Endnu mange år efter vi var flyttet til Uvelse, kunne man tydeligt i terrænet se, hvor de tipvognsspor havde ligget, hvor vognene havde gået, der havde ført grus fra Langebjerg via Lindholm St. til opførsel af hovedbanegården. Denne gruskørsel fra Langebjerg til Lindholm blev optaget igen på et senere tidspunkt.

Når landmændene i hine tider solgte kartofler, blev de sorteret i sække og med hest og vogn transporteret til Lindholm St. Banevognen skulle læsses og sendes til København samme dag, derfor måtte flere landmænd hjælpes ad, når vognen skulle fyldes. Enkelte landmænd sendte også mælk til København via Lindholm St.

Fru Andersen passede stationen med stor myndighed. Når kartofler eller andre ting skulle sendes til familie i København, spurgte hun, om det var til dem på Nørrebro eller til Hans Egedesgade.

Når familien havde anmeldt deres ankomst fra staden, blev de hentet og bragt til stationen med Lotte og jumben. Den eneste misstemning, der kunne være under disse besøg, var tidspunktet for hjemturen. Far beregnede længere tid end gæsterne, grunden var hensynet til hesten.

Der var i de tider af Slangerupbanens historie, som jeg her skildrer, ikke indført 20 minutters drift, og jeg husker en gang, vi havde været på besøg i Ryesgade hos vor gamle vicevært, at vi kom for sent til Slangeruptoget. Vi vendte tilbage til Ryesgade, formentlig via sporvogn, og fortsatte samværet indtil næste tog gik.

Lindholm station var kun en lille station, og ikke alle tog standsede her, men såfremt man kom fra København kunne man køre til Slangerup og så håbe på, at toget standsede i Lindholm, når turen gik mod København. Turen fra Lindholm til Uvelse kunne nemt klares til fods efter byturen.

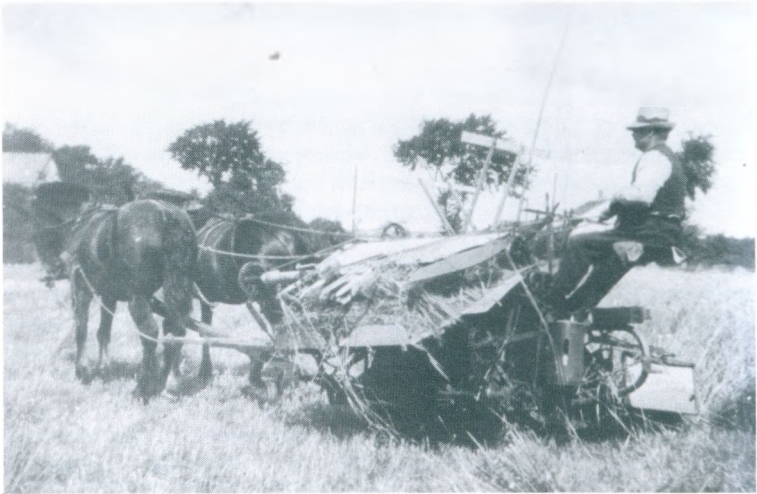
Men sparekniven satte ind, det var ganske vist længe efter mine barndomsår, og det faldt i min lod sammen med andre sognerådsformænd to gange at drøfte Slangerupbanen med daværende trafikminister Carl Pedresen. Hans argument for nedlæggelse var banens dårlige økonomi, man kunne bruge busser. Mit argument mod nedlæggel-



Lindholm station - bygningen blev opført og gjort klar til jernbanedrift, men skinnerne og dermed banedriften kom aldrig i gang.



Høstbilleder fra en svunden tid. Hans Andersen viser, hvorledes negene sættes.



Den hestetrukne selvbinder er i funktion.

se var, at vejene på daværende tidspunkt ikke egnede sig til busdrift (snoede veje ved Uggeløse og Nymølle). Om det var på grund af vores manglende overtalelsesevne eller ministerens manglende fremsyn, at resultatet blev utilfredsstillende, ved jeg ikke, men banen blev nedlagt fra Farum til Slangerup, og Lindholm blev nedlagt som postdistrikt. Det skete i maj 1954. Slangerupbanen havde eksisteret fra 20. april 1906.

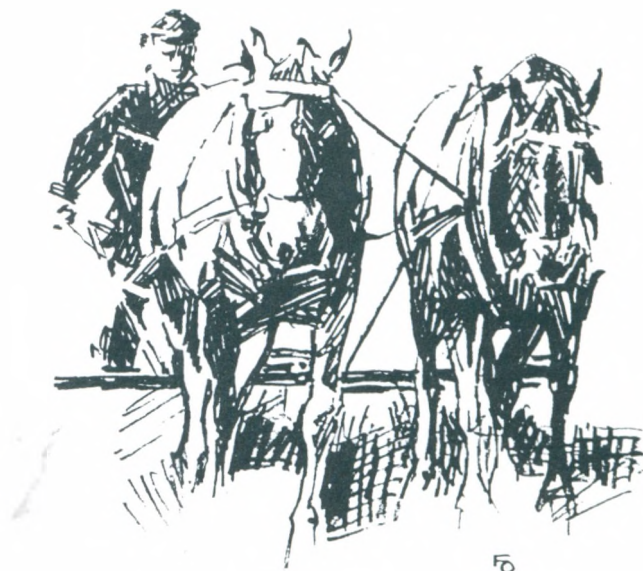
Noget jeg sætter i forbindelse med Lindholm St. er, at vi i mine første barndomsår hentede latrin til at gøde marken med. Latrinen var sendt fra København, og far kørte til stationen med en stor oval tønde på vognen. Hvordan latrinen transporteredes i banevognen fra København til Lindholm, og hvordan den kom over i tønden, ved jeg ikke, men forsendelse af latrin fra by til land har sikkert forsinket den fremadskridende forurening af Øresund til gavn for kartoflerne.

I min barndom og ungdom havde selv de mindre gårde en karl eller en konfirmeret dreng til hjælp. På de lidt større bøndergårde havde de en pige, en eller to karle og en fodermester. På proprietærgårde var der som regel 2 piger, en gift fodermester og til tider en gift husmand foruden flere karle.

Forholdet mellem karle, piger og ejerne var nærmest familiært, i hvert fald for de mindre gårdes vedkommende, men i de større brug havde man de såkaldte »borgerstuer«, et sted hvor karlene opholdt sig, såfremt de var hjemme om aftenen. Karlekamrene var som regel i en udlænge, og inventaret var meget sparsomt, et bord - et par stole og en seng med langhalm i bunden. Et skab eller en kiste havde karlen selv medbragt. Den personlige vask foregik tit i staldgangen ved en spand vand, en sæbeskål (blå) - en neglebørste og et håndklæde var de nødtørftige hjælpemidler. Jeg kender disse ting, idet jeg selv på en proprietærgård har været hele processen igennem. Jeg måtte dele værelse med en anden karl. En arbejdsdag begyndte med at strigle hestene, derefter blev hesten spændt for ploven, medens det endnu var mørkt. Frokosten blev indtaget i læ bag hestene, efter at de havde fået muleposerne på. Efter aftensmaden faldt man i søvn i den varme borgerstue med hovedet hvilende på armene - så ud at sove videre i det kolde værelse. En varm sten i sengen ville have gjort underværker, men sådan var forholdene på de lidt større gårde den gang. Min løn i denne periode var 200,- kr. for vinterhalvåret og 450,- kr. for sommerhalvåret, dertil kom kost og logi.

Jeg har tidligere omtalt lidt af selskabeligheden i Uvelse. Af andre former for samvær kan jeg nævne Chr. Th. Christensens arrangement af kaneture til Nødebo, skytteforeningens præmieskydning med efterfølgende bal, fester i vores lade på »Stenbygård« og diletantkomedie i forsamlingslokalet i Lystrup, hvor flere vaudeviller gik

over de skrå brædder. Der blev holdt skovfester i Lystrup skov og fugleskydning med frokost, ligesom foreningen forsøgte at rykke folk sammen ved at indbyde forskellige foreninger til skydekonkurrence. Folkedans i Lystrup var ligeledes gennem flere år meget populær. De forskellige foreningers betydning for Uvelse har jeg redegjort for et andet sted. Til sidst skal blot nævnes en enkelt forening, hvis økonomiske betydning har været stor, nemlig »Den nye hesteforsikring for Uvelse«. Så godt som alle hesteejere i Uvelse og nærmeste byer havde deres heste forsikret i denne. Det var et ret imponerende skue, når alle heste i sognet stævnedes mod »Bøllemosegård«, hvor bestyrelsen vurderede dem. Pris, alder, størrelse og køb blev indført i policen. Da traktorerne først i 50'erne afløste hestene begyndte en ny tid, og foreningen visnede.



Landmandsliv fra krise til krise

Dette afsnit omhandler blandt andet landbrugets driftsformer. Jeg har derfor fundet det rigtigt at omtale visse ældre driftsformer, for at man bedre kan forstå udviklingen inden for jordbrugsdyrkingen.

Da udskiftningen fandt sted, blev der mulighed for den enkelte landmand selv at bestemme, når han ville så og høste, under forudsætning af, at vejret artede sig. Derfor blev sædskiftet ændret fra det såkaldte trevangsbrug, som bestod af to skifter vange med forskellige sædarter og et tredje skifte med selvgroet græs, til det såkaldte kobbelbrug, som i det væsentligste gik ud på 5-7 skifter med korn. Derefter lå jorden tilsvarende antal år med selvsået - senere med såede græsarter for til sidst at blive brakket, det vil sige ikke dyrket og dermed ikke fravristet næringsstoffer, men pløjet og harvet for på den måde at rense jorden.

Denne form for sædskifte afløstes af den såkaldte vekseldrift, det vil sige, at sædskiftet vekslede fra korn til kartofler kunne godtages, selv om kartofler i sig selv var en grådig afgrøde, og fra korn til bælgfrugt (ærter, vikker). En brakmark kunne jo også puttes ind imellem for at renholde markerne i en tid, da ukrudtsbekæmpelsesmidlerne ikke var opfundet.

Igennem mange år var vort sædskifte således:

Rug
Roer 1/2 kålroer og 1/2 fodersukkerroer
Byg
Græs
Græs
Havre
Kartofler

Dette kunne varieres lidt, i andet års græsmark kunne der lægges kartofler, eller en del af kartoffelmarken kunne bruges til bælgafgrøde, som dels blev benyttet til staldfoder og dels høstet. Blev bælgafgrøden brugt til kreaturerne og derfor ikke høstet, var det halvbrak.

Om foråret blev jorden fældet, det vil sige, at den blev harvet, således at jorden løsnede sig lidt, det skulle ske på et tidspunkt, hvor jorden hverken var for våd eller for tør for at undgå udtørring af jorden. Derefter blev den slæbet over, en vognfjeld kunne klare dette problem, og

dermed undgik man jordklodser i såbedet.

Senere blev der anskaffet en såkaldt agerslæbe, der udførte både harvning og slæbning på een gang. Hvor var det koldt at stå på slæben, når forårsvinden krøb ind igennem frakken og helt ind i huden. I disse forårsdage skulle man passe på, at hestenes bringer ikke gik i stykker, de skulle vaskes, og bringestykket skulle sidde rigtigt. Man skulle harve en gang på langs af marken og en gang på tværs med sæddækkeren (en harve) først, så var man klar til såningen. Efter såningen skulle der igen harves på tværs, tromles og måske ukrudtharves.

Roelugning og kalkning af gården skulle helst foregå inden pinse, kartoffellægning foregik med en sæk på nakken, kartoflerne blev lagt i dertil opfurede rækker, derefter blev rækkerne harvet på tværs for at dække de lagte kartofler - rækkerne igen sat op - harvet ud - alt for at undgå, at frøkrudtet blev til andet end hvide spirer. Kartoflerne skulle hyppes og roerne luges anden måske tredje gang. Græsset blev slået og sat i kokke (stakke) og kørt hjem efter Sct. Hans. Regnen havde tit trængt sig langt ind i de små stakke, men solen og vinden vandt som regel, så høet kom for det meste godt i hus. Kørerne skulle flyttes tre gange om dagen, lettere blev det, da el-hegnet vandt frem.

I 1923 afløste binderen slåmaskinen eller aflæggeren i vores bedrift, livet var blevet lettere. Mor skulle ikke længere have sine hvide æremeholdere på, når hun skulle binde neg. Selvbinderen klarede dette arbejde, men vi havde kun 2 heste, derfor var binderen lille, men alligevel forholdsvis tung. Far påtog sig opgaven som binderkusk, og det fortsatte han med også efter, at jeg i 1941 havde overtaget gården.

Selv om mor var blevet fri for at binde neg, måtte hun dog stadig være med i markarbejdet, når det gjaldt kartoffelhøsten, og det var en selvfølge, at hun deltog i malkningen 2 gange dagligt. Det var den gang almindeligt, at konerne hjalp til ved markarbejdet m.v. på de mindre gårde og husmandsbrug.

Når kornet var mejet, blev negene slæbt sammen og stillet op to og to mod hinanden. Var vejret godt, kunne hjemkørsel påbegyndes ret hurtigt. Var vejret regnfuldt, skete det, at kornet spirede i hobene, man kunne risikere at skulle stille dem om, endog at skære båndene på negene før hjem-kørsel, så sol og vind kunne tørre kornet. Såfremt vi var mandskab nok, kørte vi med sættevogn, det vil sige, at en vogn blev læsset af, medens den anden vogn var i marken. Selv om vi tørskede i høsten, var det sjældent, at vi undgik at sætte stak.

I høsten var man ikke så nøjeregnende med klokken. Chr. Nielsen, som hjalp mig i mange år, var glad for en snaps til aftenmaden og det

efterfølgende høstgilde. I min tidligste barndom råbte vi hurra, når vi kørte hjem med det sidste læs, og det var lidt flovt, hvis vi var de sidste, der fik indhøstet. Den, der blev først færdig med høsten, hjalp naboerne.

Så snart negene var inde, begyndte skrællepløjningen, ja, ofte pløjede man imellem hobene, hvis høsten trak ud. Skrællepløjningen med efterfølgende harvning og tromling var en god måde at bekæmpe ukrudtet på.

Da vi som regel skulle have rug efter kartofler, skulle det gå hurtigt med optagning af disse. Kartoffelpløven, der pløjede kartoflerne op, blev afløst af en såkaldt kartoffeloptager, der dog ikke samlede kartoflerne op, men spredte dem ud over et par meter. Man undgik at rode i jorden, men fik ømme rygge. Såkaldte kartoffelsjak kunne lejes, men som regel klarede vi det selv med et par koner til hjælp. Vi havde i mange år hjælp af børnene, men i slutningen af 60'erne, da vi havde 1/3 af arealet med kartofler, lejede vi en special optager. Rugen skulle såes inden oktober, og kartoffeloptagningen var først helt færdig, når både harvekartofler og plovkartofler var oppe, intet skulle gå til spilde.

Ved roeoptagning blev roerne lagt i rækker to gange to, det vil sige, der var lagt fire rækker sammen. Aftopningen skete med en kniv, hvormed man skilte toppen fra roen, et arbejde der sved i ryggen, og som i den frostklare morgen fik hænderne til at værke, når man tog på den iskolde roetop. Senere kom der aftopningsjern og en maskine til at samle roerne i rækker. I lighed med kartoflerne blev roerne, når de var kørt hjem, dækket med halm og jord. Kartofflerne havde altid to lag halm og to lag jord. Som regel blev roetoppen pløjet ned, ensilering af roetoppe blev først aktuel i slutningen af 40'erne.

Gødningsudkørsel foregik på den måde, at fastvognen blev læsset og klappet til med skovlen, så gødningen skinnede. Møjhakken kom i funktion, og møjbunkerne lå i rækker, indtil de blev strøet ud, så pløjningen kunne begynde. 25 tdr. land blev vendt hvert år. Det sidste omskifte, der blev pløjet, var grønjorden. Det var tungt for hestene, såfremt vi havde en tredje hest, blev også den spændt for.

I disse efterårsdage, hvor regnen tit silede ned, og hvor hestens ånde og dampen fra deres svedige kroppe slog sammen i en måske ikke særlig vellugtende udstråling, var det trods alt dejligt for en halvt gennemblødt karl at gemme sig under hestens hals - ind til bringen - og føle mulens søgen ind til ens hoved, da var vi næsten en enhed.

Landbrugskrisen i 30'erne havde i sit kølvand falitter og akkorder inden for landbruget. Priserne på landbrugsvarerne var gået i bund,

f.,eks. kostede 1 kg smør 1,61 kr., eller gennemsnitlig for femåret 1930-35 1,80 kr. pr. kg. Flæsket faldt i 1932 ned til 0,76 kr. pr. kg. Det havde i tiden op til 1925 kostet omkring 2,50 kr. pr. kg. Man sagde, at man skulle binde en tikroneseddel i halen på hvert svin, man sendte til England.

Det var disse økonomiske forhold, der dannede grundlaget for L.S. - Landbrugets Sammenslutning. Far og jeg havde drøftet, hvorvidt far skulle melde sig ind i L.S. Resultatet blev et ja, fordi vi følte, at en faglig sammenslutning, der rummede såvel husmænd som gårdmænd kunne være på sin plads. Landboforeningerne var dengang præget af Venstre, og husmandsforeningerne var gennemsyret af radikalisme.

Det kom til konfrontation mellem L.S., og de gamle foreninger ved dirigentvalgene i de landøkonomiske foreninger, og det har sikkert været bittert, at forstander Oluf Jensen (Landboforeningens formand) måtte vige pladsen som dirigent ved slagteriets generalforsamling.

L.S. nåede sit højdepunkt i 1935 ved bondestævnet på Amalienborg Slotsplads. Bent Christensen (naboens søn) og jeg besluttede at deltage i stævnet. På vej til Lindholm station råbte Ole Olsen til os: »Sørg nu for at få noget godt med hjem«. Ja, en familie med et jordtilliggende på 5 tdr. land kunne nok trænge til lidt støtte.

Mødet begyndte godt med sangen »Frem bondemand, frem«, men så slog der en fremmedartet tale igennem, og vi skyndte os hjem.

Den i 1933 gennemførte lov om fordeling i svineproduktionen (svinekort) medvirkede til en nedsættelse af produktionen, så der henimod 40'erne var indtruffet nogenlunde normale tider, selv om man ikke nåede op på de priser, som gjaldt i 20'erne. Svinekortene blev afskaffet 9.4.1940, og grunden er ikke svær at gætte (Besættelsen).

Politisk set fik »Det fri Folkeparti« (senere Bondepartiet), som blev dannet ved, at nogle af Venstres folketingsmedlemmer udskilte sig fra partiet og var tænkt som et talerør for L.S., ingen betydning, men det betød en svækkelse af partiet Venstre. Dette gav sig udslag ved folketingsvalgene i 1935 og 1939. I Uvelse tabte Venstre ved valget i 1935 15 stemmer, og »Det frie Folkeparti« fik 18 stemmer. Ved valget i 1939 opnåede Bondepartiet 25 stemmer, men i 1942 opnåede de kun 2 stemmer. Sagen var klar, landmændene havde sagt ja til en fagorganisation, men nej til yderliggående politik.

Når de fleste landmænd alligevel kom nogenlunde helskindet igennem krisen, skyldtes det først og fremmest sparsommelighed, lav gæld og det såkaldte Kanslergadeforlig mellem Socialdemokratiet og

Venstre, som foruden de tidligere nævnte svinekort også omfattede devaluering af kronen, uden særskat på landbruget, og en krisehjælp-ordning. Sidstnævnte ordning, tillige med en akkordordning, der tjente til at sanere gælden, var ikke lige velset i alle landbokredse, især ikke hos de landmænd der havde undladt store gældsstiftelser. Men adskillige landmænd - også i dette sogn - måtte gå fra gårdene.

Ser man på de tidligere omtalte priser på landbrugsvarer, vil man nærmest undre sig over, at ikke flere landmænd måtte forlade ejendommene. Det var især ejere af ejendomme over 30 tdr. land, det gik ud over, og inden for en 10-årig periode måtte ca. 1/3 af ejendommene her i sognet skifte ejere.

Gennemsnitsindtægten lå i disse år for landbrug af nævnte størrelse på ca. 2-3.000,- kr. pr. år. Et stort forbrug af egne og billige varer hjalp dog på selvopholdelsesdriften, dog var en luksuspise som smør bandlyst.

De her nævnte forhold spillede også ind på landbrugsmedhjælpernes forhold. Omkring 30'erne var en karls årsindtægt ca. 800,- kr. til 1.000,- kr. plus kost og logi. De gifte medhjælpere havde vel endnu sværere ved at klare sig for et par tusinde kroner om året. En flink gårdmandskone kunne som regel forsøde tilværelsen lidt med flæskevarer. Kartofler og grøntsager var i haven, og de mere fastboende husmænd havde som regel også deres 200 punds grise.

For håndværkere var det heller ikke så godt, et eksempel herpå var de skiftende ejere af Uvelse smedie. Omkring 1929 hjalp nogle landmænd den nye smed, Harald G. Petersen, med lån. Grunden til, at man viste den nye smed denne tillid, gik nok i højere grad på det hensigtsmæssige i at få en smed, fremfor det mere idealistiske.

For øvrigt kom landmændene ikke til at fortryde denne håndsrækning. Der er sikkert ingen, der vil påstå, at håndværkernes priser var en medvirkende årsag til landmændenes dårlige økonomiske forhold. Et par eksempler fra regninger fra den tid viser dette:

Regning fra smeden:

4 hestesko	13,00 kr.
1 skære hvæsset	1,00 kr.

Regning fra tømreren:

1 rude i hestestald	1,25 kr.
1 rude i stue	3,00 kr.

Regning fra maleren:

Stue tapetseret incl. tapet, loft og ovnplads limfarvet	70,00 kr.
---	-----------

Uvelse sogns beboere var vel lige så søvnige, som beboerne i det øvrige land, da de tyske stridskræfter den 9. april 1940 overskred den danske grænse. Vognmand Axel Olsen skulle køre til København med et læs rug, som vi havde solgt til Brugsen. Han havde ikke set meget til tyskerne på turen. Uddeler Holm startede bilen og kørte til Værløse flyveplads, og han berettede ved hjemkomsten om en enlig soldat, der lå på knæ og skød op mod de flyvemaskiner, der havde ødelagt flyvemaskiner og flyveplads i Værløse.

Lige så værgeløs følte jeg mig i de følgende dage, da jeg harvede i marken og overhovedet ikke kunne høre fuglene synge, men kun hørte de tyske transportmaskiner på vej til Norge.

Befalingen om total mørkelægning havde jeg tænkt, vi skulle ignorere, men far skulle den 9. april til et møde hos sognefogeden, og da han kom derud, ringede han til karetmageren, om han ville sende bud til mig, at vi skulle mørkelægge. Så måtte jeg jo gøre det.

En oplevelse, der berørte mig dybt, var da en landmand, der kom hjem fra marken med sine heste, glad råbte: »Nu er vi da blevet tyskere«. Da kendte min harme ingen grænser.

Tiden gik, og tyskerne syntes uovervindelige, der blev rationering på mange områder. Bilerne blev opklodsede, det voldte dog ikke de store ulemper, da kun få havde fået et sådant apparat.

I 1941 blev jeg gift med Sigrud, som var datter af Kirstine og Vilhelm Andersen, »Kjeldsholmgård«, og overtog kort tid efter »Stenbygård«.

Til trods for, at der på ejendommen to gange havde været mund- og klovesyge, samt udskiftning af kreaturer på grund af smitsom kastning og tuberkulose, og at der havde været to landbrugskriser i fars tid, afleverede han alligevel et veldrevet landbrug med alle de maskiner og redskaber, som et mindre landbrug den gang kunne tænkes at have brug for.

Krigen fortsatte. Rationering på næsten alle varer og mangel på disse medførte tyverier. Den ene af vore cykler blev stjålet, og den anden blev skrællet. Vasketøjet blev stjålet, så vi stod på bar bund. Et gammelt sammenstykket lagen blev købt for 70,- kr. Hos Willerup, Hille-røds daværende største manufakturhandler, fik vi tøj til en kjole til min kone. Vi havde vundet i lotteriet.

Brændselsrationeringen bestod for vort vedkommende i en nedskæring i forbruget fra 12 rm. til 1 1/2 rm. Det var også lidt af en nådegave at kunne købe et læs kvas i skoven, borgerne mødte op tidligt om morgenen hos skovfogeden og måtte stå i kø. Når skovarbejderne

havde samlet kvasbunkerne, var der mulighed for at få lov til at samle de tiloversblevne kviste. Tørv blev for Uvelse sogns vedkommende købt fra nogle gårde i Nr. Herlev, som havde lodder i Attemose, samt fra en mose ved »Strenghøj«.

Såvel landmænd som husejere havde egne svin, så et væsentligt forbrug til husholdningen var sikret. Var der lidt fedt til rest, blev det forvandlet til sæbe. Nogle svin blev vel »sorte« til gavn for såvel producent som forbruger. Det kunne være til skade for eksporten, men det var jo kun til glæde for alle.

Med hensyn til Uvelses rolle i frihedskampen er det nok svært at fortælle noget positivt, i hvert fald når det gælder aktiv deltagelse. Svend Åge, Olga Andreasens søn, var aktivt med, men han boede jo ikke her i byen. Peter Nielsen, »Højlund« , havde sin lade fuld af våben, ellers var det vist småt med aktiv deltagelse.

Lá Cours opfordring til møderækker bev dog fulgt op. Lærer Christensen og jeg deltog i møder på statsskolen i Hillerød, som vi på forskellig måde søgte at få sognet med i, først med stuemøder, senere med danske møder i Lystrup forsamlingslokale (hos købmanden), alsang o.s.v. Men når folk havde svært ved at tro på tyskernes forbrydelser, skyldtes det i høj grad det officielle Danmarks stilling, men de illegale blade og radioen (sender fra England) medvirkede dog til den rette forståelse af vor stilling.

Foruden de nævnte danske møder havde skytteforeningen eller idrætsforeningen arrangeret alsang, og venstreforeningen havde formået den kendte præst Brovang, Jørlunde, til at læse Kaj Munks forbudte skuespil »Niels Ebbesen«. Det foregik i gymnastiksalen for fuldt hus.

På Lystrupgård blev en af gårdens medhjælpere dræbt, da han ikke lystrede Shallburgkorpsets ordre. Korpset havde indfundet sig på gården og krævet ejerens bil udleveret, hvilket blev efterkommet prompte, idet Aage Olsen troede, det var frihedskæmpere han stod overfor. Da han opdagede fejltagelsen, ringede han til centralen for at få vagtværnet til hjælp. Sognerådskasserer Axel Olsen mødte alene op, fordi han ikke kunne få forbindelse med andre. Han blev sammen med sin vagtværnsstav, ejeren af gården og medhjælperne låst inde i garagen, hvor de måtte blive til næste morgen.

En morgen først i maj måned 1945 kom en del unge mennesker til Uvelse og bad om logi for natten. En af disse var en ung mand, vi havde haft som medhjælper i efteråret 1944 - umulig som landbrugsmedhjælper - men det var jo heller ikke grunden til, at han var hos os.

Det havde været svært at høre radio fra England, men den 4. maj 1945 opfangede jeg dog frihedsbudskabet. Næste morgen gik flaget til top, og jeg listede ganske stille hen til kirken, hvor lærer Christensen havde samlet elever og enkelte andre. Nogle dage efter så jeg rester af den tyske værnemagt komme sjokkende eller kørende i gammeldags fastvogne, som de formentlig havde stjålet i Polen - et sørgeligt syn - der var sket meget på fem år.

De fleste landmænd i Uvelse leverede svin til Frederikssund Andelsvineslagteri, kun en mindre del landmænd til Hillerød Andelssvineslagteri. Årsagen var formentlig, at sidstnævnte slagteri var oprettet sidst. Der fandt en kappestrid sted, om hvilket af slagterierne, der kunne give den højeste pris. Den slags illoyale konkurrence er jo for længst afskaffet. Transport af svin foregik på en fjedervogn, hvorpå der var fastgjort et lad. Svinene blev læsset, nærmest proppet ind i vognen, hestene forspændt, så kunne kørslen til slagteriet begynde. Som drenge fik jeg en enkelt gang lov til at komme med på turen. Da vi kom til slagteriet, blev svinene aflæsset, når det var ens tur, hestene blev opstaldet på en gæstgivergård, og vi gik en tur hen for at se på slagteriet, som vi jo var medejere af, fik derefter pengene på kontoret. Jo, vi var andelshavere.

Fragtbilen overtog kørslen til slagteriet, checken kom med posten. Mælk blev af de fleste landmænd leveret til andelsmejeriet »Baunedal« i Lyng. Kun et fåtal leverede mælk til Jørlunde Mejeri. Før den første verdenskrig kørte Conrad mælken. Conrad boede ved »Sundholmbakken«. Alle var ifølge andelstanken lige og skulle have mælken afhentet på deres ejendom ifølge andelsbevægelsens grundlov, men den opfattelse delte Lyng-bønderne åbenbart ikke, og et flertal vedtog, at mælken skulle leveres på mejeriet, og dermed måtte andelshaverne slutte sig sammen, som de var venner til eller rettere tvunget til, for det medførte, at husmanden med den ene hest måtte køre for tit.

Efter års forløb blev det igen vedtaget, at mejeriet skulle sørge for kørslen. Det skete først med hest og vogn - senere med bil. Endnu en gang måtte man bide i det sure æble og transportere mælken selv. Da fandt en ny mand i sognet ud af, at vi kunne sælge mælken til et privat mejeri, og en del forlod andelsmejeriet, ikke fordi vi svigtede, men fordi mejeriets flertal havde svigtet.

Måske har sognets landmænd ikke stået i allerførste række, når det gjaldt avlsarbejdet inden for ko- og svineavl, men man har vedrørende Frederiksborgheste gjort et stort avlsarbejde, det gælder især gårde »Bønnevad«, »Bøllelose« og »Tilsbæk«. Oldenborgerne på »Stagnegård« bør også nævnes. Den »røde danske malkerace« plus »det danske landsvin« blev gennem mange år præsenteret på dyrskuerne

fra »Højlude«. I de sidste år er det »Strenghøjgård«'s jerseybesætning, der har tiltrukket sig opmærksomhed.

For de fleste landmænds vedkommende kan det vel siges, at de ikke har forsøgt at nå de store toppræstationer ved overdreven brug af foderstoffer eller ved investeringer, som sjældent kommer dem selv til gode, men landmændene i sognet har i lighed med landmænd i hele landet igennem en menneskealder i samarbejde med veterinærer fået bekæmpet og udryddet T.B. og smitsom kastning inden for kvægbruget. Det er en præstation af rang, de måtte gang på gang indkøbe nye og dyre dyr. I parentes bemærket husker jeg fars rejse til Bornholm for at købe køer, der ikke havde T.B. og min egen tur til Odsherred for at købe jerseykøer, der skulle være kastningsfrie, men som alligevel ikke var det.

Kartoflerne har været en god afgrøde for landbruget her i sognet, ikke så få benyttede sig af den mulighed, der lå i leverance af industrikartofler til Grimstrup A/S, men om kartofler i almindelighed kan det siges, at der har været meget varierende priser, lige fra et par kroner i slutningen af en sæson til en gennemsnitspris på 15-20 kr. næste sæson. Holdt landmanden sig til lidt af hvert, som Nielsen »Tvinmose« sagde, kunne det ikke gå helt galt. Desværre blev landmændene på et senere tidspunkt tvunget til at specialisere sig.

Gennemsnitsindtægten i landbruget var steget fra mellem 2-3000 kr. årligt i 1935 til omkring 8-12.000 kr. i 1950.

I årene efter anden verdenskrig satte mekaniseringen ind, her var det især traktorerne, der skabte omvæltning. »Ferguson« i de små og halvstore landbrug, og »Volvoen« i de lidt større brug«. To-trefurede plove og mere effektive harver, gummivogne o.s.v. Kartoffeloptagere havde forlængst afløst håndens arbejde, og snart kom nye og mekaniserede kartoffeloptagere ind i billedet. Rationaliseringen og mekaniseringen satte også ind, når det drejede sig om landbrugets driftsbygninger. Hygiejnens krav var store og ubønhørlige, gamle stalde blev forbedrede, og nye stalde bygget. Dermed blev den enklte landmand stillet over for et valg: Køer eller svin, eller det mere drastiske korn i hele marken og så et arbejdsmandsjob ved siden af. Sælge ejendommen eller bortforpagte jorden var jo også en udvej, ejendommen kunne også drives ved en maskinstation.

Ejerne af de ialt 12 mindre gårdmandsbrug måtte gå ind i et andet erhverv i større eller mindre grad, eller med folkepension som supplement til indtægten, ligesom det blev almindeligt, at mange landmænd supplerede deres indtægter ved om vinteren at foretage snerydningsarbejde med deres traktorer. De overtog således deres fædres snekastningspligt - men til fagforeningspriser.

2 ejendomme blev solgt til større landbrug. Denne jordkoncentration kunne formentlig være undgået, såfremt landbrugslovgivningen havde været mere effektiv vedr. sammenlægning af ejendomme. En animalsk produktion kan finde sted uanset ejendommens størrelse.

Køerne forsvandt langsomt ud af sognet, svinene blev de traditionelle husdyr i dertil indrettede fine stalde.

En fantastisk arbejdsindsats blev gjort, ikke mindst af de enkelte landmænd der holdt ud med kvægavlen. Prisen på kartofler, svin og mælkeprodukter er i nogen grad fulgt med i inflationsræset.

Mekaniseringen blev omkring 50'erne finansieret ved salg af heste og brug af lidt opsparat kapital, men yderligere mekanisering i forbindelse med forbedring af driftsbygninger eller opførelse af nye krævede et stort kapitalforbrug, men da priserne på landbrugsejendomme var stadig stigende, og da vurderingen hvert fjerde år fulgte med stigningen, blev der en difference mellem de faste kreditforeningslån og vurderingssummen. Dette blev udnyttet til nye lån, som pengeinstitutterne var mere end villige til at yde.

Disse lån skulle forrentes med en højere og højere rente, og dermed var landmanden presset til at forøge produktionen. Dette blev desværre ikke i første række til gavn for ham selv, idet en forfejlet økonomisk politik og skattepolitik overførte landbruget medførte stadigt stigende udgifter. Såfremt der i tide var indført en kontantvurdering på landbrugsejendomme, var de store låneoptagelser undgået. Dette ville have medført en mindre produktion til skade for landet, men stort set til gavn for den enkelte landmand.

Sognekommunale betragtnin- ger

Tiden fra 1930 og op til 1940 var som omtalt i tidligere afsnit i økonomisk henseende en dårlig tid for såvel arbejdere som erhvervsdrivende, og i et landbrugsområde som Uvelse ramte det særlig hårdt i indkomstmæssig henseende. Det betød, at sognerådet var tilbageholdende med at udskrive skat. De forskellige låneoptagelser til dækning af kasseunderskud vidner herom.

Sognefoged Jørgen Nielsen, der var skatteopkræver, var ligesom sognerådsformand Hasselager forsigtig, når det gjaldt inddrivelse af forfaldne skatter. En ændring i disse forhold var nødvendig, da den nye sognerådsformand, Hans Granberg Petersen, trådte til i 1935. Men det følte hårdt for mange skatteydere med den noget hårdhændede inddrivelsesmetode, der nødvendigvis måtte anvendes i sidste halvdel af 30'erne.

På baggrund af disse vanskelige år kunne det måske føles lidt overmodigt, at det daværende sogneråd i 1942 lod bygge kommunekontor, sognerådslokale, gymnastiksal, sløjdløkke m.v., men noget større kasseudlæg blev der ikke tale om. Tilskud og rentefrit lån gjorde direkte udlæg af kommunekassen unødvendigt. Eftertiden måtte så rette op på visse udeladelsessynder vedrørende skolekøkken samt installation af centralvarme, det sidste var en ret dyr foranstaltning. Men til det daværende sogneråds ros skal siges, at det at få gennemført 1937-skolelovens næsten uden penge var et økonomisk kup.

I 1942 skulle der have været holdt ordinært sognerådvalg, og i de fleste kommuner var der allerede opstillet lister til valget, men tyskerne tillod ikke, at dette valg blev afholdt. Resultatet blev, at det siddende sogneråd fik sin funktionsperiode forlænget med et år og to måneder. Denne forlængede funktionsperiode bevirkede, at det sogneråd, der blev valgt i 1943, virkede fra juni 1943 til april 1946, dermed var sognerådets normale funktionsperiode igen i orden.

Ved sognerådsvalet i 1943 blev følgende valgt:

Liste A (Socialdemokratiet):
Jens Sørensen, Niels Poulsen

Fælleslisten:
Hans Andersen, Bent Christensen, Axel Olsen,
Hans Axel Nielsen og O.H. Rasmussen

Indtil 1943 blev sognerådsmøderne almindeligvis afholdt om eftermiddagen, men det nye sogneråd henlagde møderne til aften timerne, da man ikke fandt det rimeligt at bruge den normale arbejdstid til afholdelse af møder. En undtagelse var dog skatteligningen.

Kun et medlem af det tidligere sogneråd kom med i det nye råd, idet de øvrige medlemmer ikke ønskede genvalg. Det var vandrehjemsvært Jens Sørensen, hvem det var en glæde at samarbejde med. Jens Sørensen var formand for børneværnet, en post som gennem mange år blev varetaget af en repræsentant for Socialdemokratiet. Hans efterfølger var Carl Th. Rasmussen.

Niels Poulsen, der var valgt på samme liste, tilhørte den gamle Poulsenske familie i Lystrup. Han opnåede tit at få sine forslag gennemført, dels fordi de aldrig var yderliggående og dels på grund af hans taktiske evner.

De på fælleslisten valgte medlemmer af sognerådet var med undtagelse af skovfoged Rasmusen alle landmænd, hvis fædre også havde siddet i sognerådet.

Krigen havde medført rationering på snart sagt alle områder. Her skal blandt andet nævnes »Kornnævnet«, som skulle sørge for, at mindre landmænd fik tildelt foderkorn. Et område som blev bestridt af Bent Christensen.

Brændselsrationeringen bestod i tildeling af petroleums- og koks-mærker, sidstnævnte i mikroskopisk form. Brænde blev uddelt - endog i halve rummeteer, og der skulle næsten overmenneskelige evner til at uddele de få rummeter, som sognet havde fået tildelt. Her blev det Hans Aksel Hansen, der fik den upopulære opgave at administrere tildelingen.

Vejudvalget var det mest udadventede af sognerådets udvalg. I den første periode var skovfoged Rasmussen formand for udvalget, og man nød godt af hans administrationsevner. Vejudvalgets formand måtte ofte stå for skud, når der blev klaget over dårlige veje eller mangelfuld snekastning, men navnlig en Jes Petersen, som senere blev formand for udvalget, fik det til at glide med en hjælpende hånd eller en øl.

Indad var det sikkert kassereren, der tegnede sognerådet. Der fik man penge og betalte sin skat, medens man udvekslede bemærkninger om begivenheder i sognet. Det var Axel Olsen, der var suveræn på denne post indtil 1954. Han efterfulgtes af Anker Petersen, der hurtigt blev populær blandt kommunekontorets gæster. Han bestred denne post indtil 1970.

Blandt kontorets gæster var så godt som hver onsdag Aage Juul, der en overgang havde et lille arbejde for kommunen, idet han kørte en handicappets dreng til og fra skole. Aage Juul var tidligere tjener. Han var på grund af sygdom flyttet til Uvelse. Lidt snak - lidt varme i vintertiden. Det blev til et gensidigt venskab, der medførte, at Aage Juul testamenterede sit hus til Uvelse kommune. Desværre påskønnede repræsentanterne for den senere storkommune ikke denne gave, men solgte huset.

Jeg blev i 1943 valgt til sognerådsformand og blev således den sidste formand for Uvelse sogneråd, idet jeg fungerede, til kommunen blev indlemmet i Slangerup kommune i 1970.

Det afgåede sogneråd havde i fællesskab med Slangerup by- og landkommune ansat Greis Nielsen som kommunesekretær, han blev senere amtsrevisor. Greis Nielsen var en dygtig og arbejdssom mand, der følte det som sin pligt at sørge for, at alle andre var lige så arbejdsomme.

Da jeg første onsdag i juni mødte op på kommunkontoret, mente han, det var nødvendigt at oplære mig i det kommunale arbejde fra bunden, og jeg blev derfor sat til at udfylde et folkeregisterkort. Han lod mig endvidere forstå, at hans stilling som sekretær i Uvelse kommune gav ham næsten lige så meget arbejde, som han havde i de to Slangerup kommuner, fordi vi i Uvelse havde et børnehjem, og man skulle passe på ikke at blive opholdskommune, når fædre og andre kommuner søgte at smøge ansvaret fra sig.

Børnehjemmet var drevet på en mere idealistisk måde af dets stifter, Ellen Larsen, og den senere forstanderinde Inger Andersen. Men idealisme har ikke meget at gøre med en slunken kommunekasse, og derfor opstod der tit stridigheder mellem kommunerne, om hvilken kommune der var retlig opholdskommune. Dette var ikke alene med hensyn til alimentanter, men også når det drejede sig om mennesker, der under een eller anden form fik hjælp fra kommunen.

Mange kommuner forsøgte at smøge pligten til at være retlig opholdskommune af sig, og derfor var det at give ulovlig rejsehjælp, såfremt det blev opdaget, ensbetydende med, at en kommune, der gjorde dette, skulle refundere den nye kommune alle ydelser til den nødstedte, og det uden refusion fra staten. Såfremt en sognerådsformand af egen lomme betalte rejsehjælpen, gjaldt samme regler.

Denne strenge men retfærdige regel medførte, at der desværre blev nægtet hjælp også til personer, som i virkeligheden havde sikret sig arbejde i en anden kommune.

Men alt kunne omgås, når der var sikkerhed for, at det ikke bare var løs tale med arbejdet i nabokommunen. Vognmanden turde jo nok løbe en vis risiko med hensyn til betalingen for flytningen.

Fra gammel tid var vort hjem et fast tilholdssted for landevejens farende svende, aftensmad til dem der ønskede det, rent halm til natlogi - og morgenkaffe. En ikke fast gæst var en morgen, efter hvad han sagde, syg. Bilen blev startet, og han blev kørt til læge. Måske det var ulovlig rejsehjælp? Livet er trods alt ikke så enkelt, at alt kan udmøntes i paragraffer. Måske skulle jeg have været hængt ud, fordi jeg lovede en gammel mand, at han kunne blive boende i sit hus, da han indtrængende bad: »Hans, send mig ikke på alderdomshjem«, skønt det var svært at holde med god samvittighed.

Af andre ting, der hørte med til den tids offentlige job for en sognerådsformand kan nævnes besøg ved fødselsdage, og ikke at forglemme deltagelse ved alle begravelser.

Første gang, jeg skulle til skatteligning, var i 1944. Det var snestorm, og skatterådsmedlem Chr. Petersen, Vassingerød, meddelte at han på grund af vejret ikke kunne komme. En skatteligning uden skatterådsmedlem, første gang jeg skulle have en sådan, var ikke særlig morsom, så jeg spændte hesten for kanen og hentede skatterådsmedlemmet hertil.

Disse gammeldags ligninger efter formue og lejlighed var slet ikke til at le af. Sognerådets medlemmer kendte stort set alle skatteyderne, og skulle et af medlemmerne føle trang til beskyttelse af en skatteyder, var der straks seks andre, der havde en anden mening. Det afgørende var, enten at indtægten var så stor, at man kunne leve af den, og at den svarede til gårdens størrelse, eller at formuen var faldet, så mulighed for at leve forsvarligt var til stede.

Jeg tror, jeg kan sige, at alt blev justeret lige fra fødselsdage og sølvbryllup til større indkøb. Landbrugernes regnskabspligt ændrede ikke ret meget ved det samlede resultat, og om ligningen blev mere retfærdig er nok et spørgsmål, men sognerådet forsøgte i hvertfald ved de såkaldte »torskegilder« at gøre sit til at hjælpe retfærdighedens gudinde. Nogle skatteydere reagerede med surhed, hvad jeg godt kunne forstå, andre tog det fra oven af og nedefter. Lønningslisternes indførelse gav lidt postyr i lønmodtagernes rækker, indtil de blev fortrolige med forholdene.

Gennem mine 27 år i sognerådet har jeg haft samarbejde med mange af sognets beboere, som for en kortere eller længere periode har haft sæde i sognerådet. En del af dem er allerede nævnt. Set over en lang periode er der grund til at nævne den alsidighed i form af erhverv og

anskuelse, der har præget de valgte.

Liste A (Socialdemokratiet) var i det sidste årti indtil 1943 repræsenteret af barber M. Chr. Nielsen og murer August Christensen og senere vandrehjemsvært Jens Sørensen, men derefter var det i henved 25 år udelukkende arbejdere, der repræsenterede partiet. De kunne dog godt have en vis tilknytning til andre erhverv, såsom Carl Th. Rasmussen, der havde et mindre landbrug og Aksel Petersen, der sammen med sin kone drev brødudsalget. Eigil Jønsson var vejformand, Hans Olsen jord- og betonarbejder - et hårdt job - og Arne Poulsen var tømrer. Alle var dygtige medarbejdere i det sognekommunale arbejde.

I 1966 skete der ved valget en bemærkelsesværdig ændring i Socialdemokratiets repræsentation, idet to tjenestemænd, henholdsvis lærer Inge Bækgaard og skovfoged Harald Vester afløste arbejderne, men med hensyn til samarbejde i sognerådet skete der ikke større ændringer.

Fælleslistens repræsentanter i sognerådet var i tiden fra 20'erne og op til 1943 nærmest landmænd, såsom husmænd, gårdejere og en enkelt proprietær. Fra 1943 ændrede fælleslistens repræsentation karakter. Medlemmerne i den første periode er allerede nævnt, senere fulgte prpt. N. V. V. Danielsen »Strenghøjgård«, fodermester Niels Pedersen, smedemester Harald G. Petersen, uddeler Leif Busk, afbgr. Hans Chr. Hansen, gdr. Anker Petersen, gdr. Poul Rasmussen og gdr. Jes Petersen.

I sidste periode fra 1966 til 1970 fik fælleslisten i lighed med liste A en kvindelig repræsentant, nemlig fysioterapeut Lisbeth Hjelm. Hun blev senere afløst af overbetjent Bent Lund. Et andet i 1966 nyvalgt medlem var bestyrer Bent Thirstrup, »Strenghøjgård«. Sognet havde befolkningsmæssigt skiftet karakter, det var ikke længere nok med, at Lystrup og Uvelse var forholdsmæssigt repræsenteret i sognerådet. Ligevægt mellem de to byområder var forudsætningen for en god liste, udtalte en gang sognerådsformand Fr. Hasselager.

Mad og drikke har i det sognekommunale arbejde spillet en ikke uvæsentlig rolle, uanset om sognerådsmedlemmerne selv betalte, eller de lod skatteyderne om det.

Ser vi på de gamle sognerådsprotokoller, er det interessant at konstatere, at der efter et sognerådsvalg først blev valgt medlemmer til fattiggassen, og derefter bestemte man, i hvilken række møderne med efterfølgende spisning skulle foregå hos de enkelte sognerådsmedlemmer.

Fru Kirstine Andersen, Lyngge, hvis far gdr. Hans Jørgensen, »Kjeldsholm«, i flere perioder var medlem af Uvelse sogneråd både før og efter århundredskiftet, har fortalt, at det bedste madsted var hos gdr. Søren Olsen, »Dyrelund«, men at skomager Jens Pedersen, Lystrup, ikke stod tilbage. Spisning kunne også finde sted ved udvalgs møder, f.eks. var der tradition for, at vejudvalget spiste kyllingesteg hos os, efter at sognets veje var gennemkørt, i de otte år (1925-1933) min far, Niels Andersen, var formand for vejudvalget.

Man ophørte med at holde sognerådsmøder privat med efterfølgende spisning. Møderne blev henlagt til klokke H. A. Hansens stue, og spisningen blev til kaffedrikning med æbleskiver, som var noget nær det legendariske »Lauras æbleskiver«. En undtagelse var dog ligningen, hvor medlemmerne fik serveret frokost, men ved det efterfølgende »torskegilde« måtte medlemmerne selv medbringe mad. Olga Andreasen, som i mange år renholdt skolen, sørgede også for kaffen ved sognerådsmøderne, før Andrea overtog rollen som pedel på skolen og vært ved et veldækket kaffebord.

De »gamles« eller som man nu siger de »ældres« udflugt kom på mode i trediverne. Først kørte man med hest og vogn, de kørende havde medbragt mad. Senere blev der kørt i private biler, og fra omkring 50'erne blev der lejet bus til transport.

Ved en sådan udflugt var det »kolde bord« det helt afgørende, derefter kom sangbøgerne frem, og der var en god stemning, når turen gik hjemad. Hvem der var mest tilfreds med turen, de ældre eller sognerådsmedlemmerne og deres damer er nok svært at afgøre. Diæter for en sådan tur eller for noget andet møde, var der ingen, der selv i deres vildeste fantasi kunne drømme om.

De mange år i sognets tjeneste rummer både større og mindre vedtagelser. Det at få et forslag vedtaget skulle ikke altid ses i relation til det pågældende projekts størrelse eller økonomiske betydning.

Det var i sin tid vanskeligere for mig at få bevilget kamin til førstelærerens lejlighed, end det var blot nogle få år senere at få gennemført installation af centralvarme i den samlede skole incl. kommunekontor og offentlige baderum. En vedtagelse om bevilling af et filmsapparat til skolen voldte mere besvær end vedtagelse af den første kloakeringsplan.

Opgaver, som medførte nytænkning, såsom sundhedsplejerskeordningen i 1946 og opførelse af børnehaven i 1968 gennemførtes i enighed.

Til børnehavens oprettelse knytter sig en lille interessant historie. Li-

Den relative store opgave med restaurering af kirken, der i parentes bemærkes var een af de største udgifter for kommunen, i den tid jeg var formand, var i administrativ henseende meget besværlig. Samtaler med provsten og en personlig henvendelse til kirkeminister Bodil Koch i anledning af ministeriets krav vedrørende opvarmning af kirken, som medførte en merudgift på ca. 50.000,- kr. Merudgiften ved el-varme i forhold til luftvarme, mente sognerådet, burde betales af staten, men denne anskuelse kunne ministeren ikke godkende. Frederik den VI's valgsprog »Vi alene vide o.s.v.« gjaldt stadig på Christiansborg.

Sognerådets ønske om luftopvarmning var baseret på erfaringer fra Sct. Bendts kirke i Ringsted, men afslaget viste tydeligt, at et besparelsesforslag ikke havde nogen mulighed for at vinde det høje kirkeministeriums bevågenhed.

Vejenes vedligeholdelse havde en høj prioritering hos de skiftende sogneråd. Her skal nævnes regulering af »Sundholmbakken«. Allerede i midten af 40'erne stod denne regulering på sognerådets ønskeseddel, og ansøgning om at få vejarbejdet udført som beskæftigelsesarbejde med vejfondstilskud blev fremsendt, men ikke imødekommet.

En halv snes år senere blev arbejdet udført i forbindelse med regulering af vejen til Slangstrup fra »Bøgelundgård« til og med »Sundholmbakken«. Regulering af bakken blev dog ikke så kraftig som oprindeligt ønsket. Gennem mange år havde ægtsamler Hans Rasmussen, som boede ved »Sundholmbakken«, en grusbunke ved sit hus. Når der var sne og is, grusede han bakken, så heste og senere biler kunne passere den isglatte bakke.

Ved udvidelse af veje tænkte sognerådet nok ikke så meget i »miljø« som på vejsikkerhed. Når jeg tænker tilbage på de smukke træer ved vejen mod Nr. Herlev og ved vejen fra Lystrup by til skoven, som er fældet på grund af vejudvidelse, så er dødsdommen faldet ud fra sikkerhedshensyn uden skelen til miljø. Ved vejudvidelsen i Uvelse by, som fandt sted lige før 1970, kunne der måske nok være taget mere hensyn til landsbyens miljø end til travle bilister. Når jeg tænker på en enkelt vej - vejen fra Gørløsevej til Lystrup - kan jeg dog endnu få dårlig samvittighed over, at træerne blev fældet for sent, så de forvoldte en ung piges død.

De mange forskellige refusionsordninger, dels fra staten, dels fra skolefonden og kommunerne imellem, endte hvert nytår i en såkaldt »nytårsregning«, hvor såvel kommunens tilskud som refusion af enhver art blev opgjort. Det endte som regel med, at Uvelse kommune måtte betale til fællesskabet. Der blev spekuleret i tilskud, derfor er det godt, at denne form for udligning er afløst af bloktilskud.

Her skal nævnes en refusion, som Uvelse sogn i økonomisk henseende var godt tjent med. På grund af kommunens store vejnet på 14 km, det er det næststørste vejnet pr. indbygger i amtskommunen, opnåede man en så høj refusionsprocent som 65, hvilket medførte, at vejnettet gennem årene blev sat i en forholdsvis god stand.

Sognet fulgte med tiden, og i social henseende var vi vel også nogenlunde tilfredse med os selv, men måske manglede der alligevel noget overfor afvigere.

Var tiden efter anden verdenskrig, og indtil bistandsloven trådte i kraft, mere human end tiden efter den første verdenskrig? Var socialreformen mere end en fastsættelse af normer for hjælp til dem, der uden egen skyld var kommet i nød, eller for dem der var lidt arbejdssky? Det er ikke mange af dem, som jeg har mødt gennem de mange år, jeg havde ansvaret for disse ydelser, jeg tør hæfte etiketten »arbejdssky« på, og efter nutidens måletok var alle blevet frikendte.

Var dovenskab grunden til, at børnene ikke var så rene, eller var de 35,- kr. om ugen, som loven gav ret til, så lidt, at lyst og evne til at gøre sig lidt kvindelig var forsvundet. Jo, foruden den kontante hjælp fik de husly.

En begivenhed, der fandt sted i det første år, jeg var sognerådsformand, beviser klart den gamle sandhed om, at ingen kan spå om fremtiden. Jeg tænker her på Københavns kommunes ønske om at oppumpe 17,0 mill. m³ vand pr. år i det såkaldte Vildbjergområde, som også omfattede Uvelse sogn i vandmæssig henseende. Indbyggertallet i de berørte områder var 13.000, og der blev regnet med 40 m³ vand pr. individ, og for dyrene var det anslåede forbrug til heste og køer 15 m³ og til svin 10 m³.

Selv med en stigning i forbruget skulle der være rigeligt vand til lokalt forbrug, og indbyggertallet i området kunne fordobles, uden at der blev vandmangel. Derfor anbefalede alle, at man skulle underskrive overenskomsten med Københavns Vandforsyning, også sognerådssforeningen der var medforhandler. Ville sognerådene ikke underskrive, afsagde landvæsenskommissionen alligevel en kendelse i overensstemmelse med forhandlingsresultatet, idet grundvandet var fælles ejendom. Det lykkedes mig ikke i sognerådet at finde gehør for disse af landvæsenskommissionen fremsførte betragtninger. Aksel Olsen og Bent Christensen gik imod, og et flertal af sognerådet nægtede at underskrive kontrakten. Af den senere afsagte kendelse fremgik det også, at Uvelse kommune ikke havde underskrevet.

Vand var der nok af i områdets undergrund, men i dag er det hovedstadsrådet, der afgør, om man kan få tilladelse til at pumpe af det

vand, som findes her. Selv om der var taget mange hensyn i den før omtalte kendelse til såvel stigning i vandforbruget som befolknings-tilvæksten, havde man ikke forventet en fordobling af vandforbruget og ej heller en flerdobling af indbyggertallet.

Aksel og Bent fik ret, men synske, tror jeg ikke, de var. Da pumpningen for alvor satte ind, gik brøndene tørre, overfladebrønde kaldte københavnere dem. Mangen en landmand måtte i flere måneder hente vand i transportspande hos naboen, der var så heldig at have en brønd, hvor vandet kom fra de dybere liggende lag. Nogle fik en boring eller en dybvandspumpe; andre modtog erstatninger, men efterhånden fik sognerådene forklaret borgerne, at man ikke uden videre skulle affinde sig med alt, hvad man fik tilbudt.

Kommunerne organiserede sig i en sammenslutning med rådgivende ingeniør til hjælp. Københavns kommune blev mere samarbejdsvillig. I de små bysamfund tilbød København nu tilskud til vandværker, men forudsætningen var, at gårdene i byen var med, og at deres brønde eller i hvert fald flertallet af disse var brønde, hvor vandet kom fra de dybere liggende lag. Det var på grundlag af disse brønde, at Københavns kommune tilbød økonomisk støtte til et vandværk for Uvelse og Lystrup byer. Lystrupgård og Stangegård med deres besætninger vejede tungt.

Prprt. Aage Olsen, »Lystrupgård« gik helhjertet ind for oprettelse af et vandværk og førte de afgørende forhandlinger med repræsentanter for Københavns Vandforsyning og opnåede et godt resultat - en boring plus 60.000,- kr. kontant. Driften og afdrag på lån klaredes med bidrag af forskellig størrelse, størst for landmændene.

I kommunal henseende fik det nye vandværk, som blev bygget i 1955, stor betydning. Der blev indlagt vand i husene og kloakeret. Der blev opsat brandstandere, og disse kombineret med to store vandbeholdere gav Falcks Redningskorps bedre mulighed for brandslukning. Den ca. 120-årige brandsprøjte, som havde tjent Uvelse sogn godt, kunne dog stadigvæk bruges.

Smedemester Harald G. Petersen var på en måde ophavsmand til et afvandings- og kloakeringsprojekt i Uvelse i 1952. Det var almindeligt, at smedens areal (Ahlmanns værksted) stod under vand i vinter- og forårsmånederne. Det samme var tilfældet på »Bøllemosegård«. I skellet ved »Stangegård« var et lille gadekær, hvor vandstanden om vinteren og foråret steg, så det oversvømmede et areal af »Bøllemosegård«. Disse vandlidende arealer var hovedårsagen til, at kloakering af Uvelse by skete på et ret tidligt tidspunkt.

Da kloakeringen af Uvelse og Lystrup byer blev udvidet i 1965, skulle

kommunen stå i forskud med betalingen. Mange grundejere betalte dog kontant de 3-4.000 kr., kloakeringen kostede, men låneoptagelse fandt sted, og kommunens midler blev brugt. Midt i det hele kom regeringens stop vedrørende udlån til offentlige anlæg fra finansieringsinstituttet. Sognerådet manglede endnu 100.000,- kr. for at gennemføre projektet. Her kom »fodermesterlånet« ind i billedet, idet man privat lånte 100.000,- kr. af fodermesteren på »Stangegård«. Dette blev livligt kommenteret i tekst og billeder i pressen.

På grund af befolkningstilvæksten løb sognerådet ind i en anden krise, denne gang vedrørende skolelokaler. Vi manglede i 1968 skolelokaler, men regeringen forbød at bruge mere end 100.000,- kr. til skolebyggeri. Et skolelokale kunne med lidt god vilje skaffes for dette beløb, men vi måtte bygge ungdomslokale uden skelen til de 100.000,- kr. Resultatet blev så, at der blev bygget en såkaldt »Sognegård«, som kunne bruges til såvel skole som til ungdoms- og forsamlingslokale.

I sognegården var 3 lokaler, de to lokaler blev brugt til klasseværelser og det ene lokale til ungdomslokale. Ungdomslokalet var forbundet med det ene klasseværelse med en foldevæg, så den lokale befolkning kunne bruge disse lokaler til forskelligt formål og dermed medvirke til, at idéen med en Sognegård blev ført ud i livet.

Gennem årene havde lovgivningsmagten pålagt kommunerne flere og flere opgaver, som i allerfleste tilfælde skulle løses efter de normer, som blev dem dikteret.

En lang række af disse opgaver kunne de små kommuner ikke løse alene. Derfor blev der indgået aftale om at løse disse opgaver kommunerne imellem. For Uvelses vedkommende kan nævnes opførsel af fælles alderdomshjem sammen med de to Slangstrup kommuner og Græse-Sigerslevvester kommune og den senere mere vidtgående aftale mellem endnu flere kommuner og amtsrådet om en udvidet plejeafdeling »Solgården« i Slangstrup.

Med Lyng-Uggeløse kommune var indgået aftale om hjemmesygepleje. Senere blev der med samme kommune indgået skoleforbund, så realeksamen kunne opnås.

En fælles forbrændingsanstalt med flere kommuner som deltagere havde Uvelse kommune ligeledes del i.

Kommunalreformkommissionen, som folketinget havde nedsat, kom til den opfattelse, at når kommuner skulle løse de før nævnte opgaver med flere kommuner i fællesskab, var de for små, og dermed var dommen fældet over de små kommuner, hvor sognerådsmedlemmerne og befolkningen kom hinanden ved.

Som det fremgår af ovenstående var der, når der skulle tages hensyn til samarbejdet med nabokommunerne kun Slangerup og Lyng-Uggeløse, der kunne komme på tale i spørgsmålet om sammenlægning.

Hvis Lyng-Uggeløse kommune havde fået mulighed for at bestå uden sammenlægning med Lillerød og Bloustrød, ville det have været den naturligste partner, her kan henvises til indgåede samarbejdsaftaler. Uvelse sogneråd fik af kommunalreformkommissionen valgfrihed vedrørende sammenlægning med enten Allerød eller Slangerup.

I de forhandlinger, der førtes med de to Slangerup kommuner og Jørnlunde kommune, ville Slangerup bys repræsentanter ikke gå med til at bevare en 5-klasset skole i Uvelse. Først en henvendelse fra daværende amtsrådssekretær Boeck fik Slangerup bys sogneråd til at erklære, at Uvelse skole skulle bevares.

Så nær en sprængning af en påbegyndt forhandling var man umiddelbart før den 1.5.1969.

Bestemmelsen blev optaget i sammenlægningsoverenskomsten, men indenrigsministeriet ville ikke godkende det, men henviste til at bestemmelsen kunne optages i en protokollattilføjelse til overenskomsten.

Endvidere skulle børnene fra Uvelse, som ønskede at komme i gymnasium ikke være tvunget til at søge Frederikssund gymnasium.

I et protokollat blev der også indføjet en bestemmelse om, at Uvelse bibliotek skulle bevares som udlånssted, og at hovedbiblioteket blev etableret i Slangerup. Endvidere var man i sammenlægningsudvalget enige om, at Uvelse kommune kunne optage lån til opførelse af en vedtagen børnehave og et vedtaget vej anlæg.

Disse bestemmelser blev godkendt af indenrigsministeriet den 29. januar 1970.



SlægtsBiblioteket



1 2 7 2 1 0